

Bændablaðið

23. tölublað 2019 • Fimmtudagur 5. desember • Blað nr. 552 • 25. árg. • Upplag 32.000 • Vefur: bbl.is

Máltækið „Snemma beygist krókurinn“ á vel við á þessari mynd því hér er það þriggja ára smaladrengr, Vilhelm Bjartur Eiríksson, sem aðstoðar afa sinn nýlega, Kristín Guðnason í Árbæjarhjáleigu II í Rangárbíngi ytra, að reka ærnar heim til sín. Myndina tók pabbi stráksins, Eiríkur Vilhelm Sigurðsson.

Kúabændur samþykktu samning

Atkvæðagreiðsla meðal kúabænda um endurskoðun nautgripasamnings lauk í hádeginu í gær, miðviku-daginn 4. desember. Samkomulag bænda og stjórnvalda var samþykkt með afgerandi meirihluta atkvæða. „Já“ sögðu 447, eða 76%. „Nei“ sögðu 132, eða 22,5%. Níu tóku ekki afstöðu.

Ef aðeins eru teknir þeir sem afstöðu tóku þá var samkomulagið samþykkt með 77,2% atkvæða. Á kjörskrá voru 1.332 en atkvæði greiddu 588, eða 44,1%.

Um sólarhring fyrir auglýstan frest höfðu einungis rúm 25% bænda greitt atkvæði. Kjörsókn bænda í atkvæðagreiðslum hefur verið nokkuð misjöfn í gegnum tíðina. Ríflega 45% þátttaka var í rafrænni atkvæðagreiðslu um endurskoðun sauðfjársamnings fyrr á árinu og 70,8% kúabænda kusu um nýjan nautgripasamning árið 2016. Árið 2012 var kosið um framlengingu nautgripasamnings og þá var kjörsókn aðeins 36%.

Atkvæðagreiðslan fór fram með rafrænum hætti en upplýsingar um samkomulagið og kynning á áhrifum þess eru aðgengilegar á vef Bændasamtakanna, bondi.is. /TB

Einungis 11% raforkunnar á Íslandi er nú sögð hrein og endurnýjanleg vegna sölu upprunavottorða á raforku: „Losum“ 19 tonn af geislavirkum úrgangi og 8,8 milljón tonn af CO₂ vegna raforkuframleiðslu

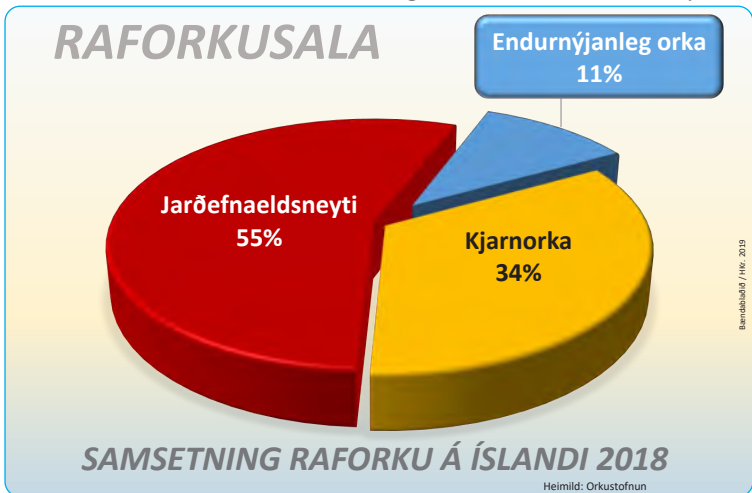
— Á pappírnum Orkustofnunar voru 34% raforkunnar sögð framleidd með kjarnorku á síðasta ári og 55% með kolum, olíu og gasi

Stöðugt minni hluti raforku á Íslandi er framleiddur með endurnýjanlegum orkugjöfum samkvæmt gögnum Orkustofnunar og er hann nú aðeins 11%. Þá eru 34% orkunnar sögð framleidd með kjarnorku og 55% með kolum, olíu og gasi vegna sölu á upprunavottorðum úr landi.

Æpandi þversagnir eru í þessum tölum því á sama tíma segir Orkustofnun að 99,99% raforku á Íslandi séu framleidd með endurnýjanlegum orkugjöfum. Allt á þetta þó skýringar í sölu íslenskra orkufyrirtækja á uppruna- eða hreinleikavottorðum raforku til erlendra framleiðslufyrirtækja, sem nota „óhreina“ orku til að framleiða sínar vörur.

Í staðinn verða íslensku orkufyrirtækin að skrá á sig mengun sem hlýst af framleiðslu erlendu fyrirtækjanna. Samt hefur hvorki farið fram sala á orku frá Íslandi né raunverulegur innflutningur á CO₂ og kjarnorkuúrgangi til Íslands.

Ítrekað hefur verið fjallað um þetta mál í Bændablaðinu allt frá því þáverandi formaður Sambands garðyrkjubænda benti á þennan sérkennilega lið á orkureikningum í

júní 2014. Í kjölfarið varð bakslag í sölu upprunavottorða árið 2015 eftir yfirlýsingar þingmanna og ráðherra um að tekið yrði á málinu. Ekkert gerðist og áfram hefur stöðugt verið gengið á endurnýjanlega hluta íslensku raforkunnar í skráningu Orkustofnunar.

Engar vangaveltur um siðferði

Í kynningu Landsvirkjunar á hreinleikavottorðunum hefur erlendu

kaupendunum verið bent á að þeir geti síðan notað vottorðin til að fá ýmiss konar umhverfisvottanir og selt sínar vörur í skjóli þeirra á hærra verði til neytenda en ella. Það geta þeir gert þrátt fyrir að halda áfram að nota óhreina orku við sína framleiðslu. Ekkert er þar minnst á siðferði slíkra viðskipta gagnvart grunlausum neytendum. Þeir telja sig væntanlega vera að borga hærra verð fyrir vörur frá fyrirtækjum sem stunda umhverfisvæna framleiðslu.

Hrein íslensk raforka úr 89% árið 2011 í 11% árið 2018

Íslensk orkufyrirtæki hófu sölu á upprunavottorðum raforku árið 2011. Í gögnum Orkustofnunar kemur fram að það ár hafi 89% raforkunnar á Íslandi verið endurnýjanleg orka. Hins vegar var 5% hlutdeild orkunnar framleidd með kjarnorku og 6% með jarðefnaeldsneyti.

Árið 2018 var hreina íslenska raforkan aðeins orðin 11% af heildarsölu raforku á Íslandi samkvæmt tölum Orkustofnunar. Þá var 34% orkunnar framleidd með geislavirku úrani og 55% raforkunnar voru sögð framleidd með jarðefnaeldsneyti, eða kolum, olíu og gasi. Svona er nú komið fyrir hreinorkulandinu Íslandi.

Líklegt má telja að hlutfall raforku sem framleitt er með endurnýjanlegum orkugjöfum á Íslandi verði á pappírnum komið niður fyrir 10% á þessu ári. Þar ræður eftirspurn eftir syndaflausnum í orkumálum vegna mikillar umræðu um hlýnun jarðar. Allir vilja jú geta sýnt fram á það á pappírnum að þeir séu ekki að framleiða vörur

með orku sem orsakar útblástur gróðurhúsalofttegunda, þótt þeir geri það samt.

Mengun flutt inn í stórum stíl?

Í staðinn fyrir sölu á upprunavottorðum frá íslenskum raforkufyrirtækjum verða Íslendingar að taka á sig á pappírnum ábyrgð á losunartölum frá erlendum fyrirtækjum sem kaupa vottorðin. Í tölum Orkustofnunar kemur fram að vegna þess að íslensk raforka er að 34% hluta sögð framleidd með kjarnorku þá skrifum við á okkur 0,94 milligrömm af geislavirkum úrgangi á hverja kílóvattstund. Það skildi eftir sig tæp 19 tonn af geislavirkum úrgangi á árinu 2018.

Íslensk raforka er svo að 55% hluta sögð framleidd með jarðefnaeldsneyti. Þess vegna tökum við á okkur samkvæmt pappírnum 443,13 grömm af koltvísýringi á hverja kílóvattstund af raforku. Það jafngildir því að við höfum verið að losa um 8,8 milljónir tonna af CO₂ út í andrúmsloftið á síðasta ári vegna okkar „hreinu“ raforkuframleiðslu. /HKr.

— Sjá nánar á bls. 20–21

FRÉTTIR

Tillagan um örsláturhús rúmast ekki innan lagalegs svigrúms

— það er niðurstaða skoðunar samráðshóps ráðuneytisins á undanförunum mánuðum

Kristján Þór Júlíusson sjávarútvegs- og landbúnaðarráðherra telur að ekki sé svigrúm innan lög-gjafarinnar og alþjóðlegra skuld-bindinga Íslands til að heimila rekstur á svokölluðum örsláturhúsum heima á bæjum.

Það kom fram í svari hans við fyrirspurn Bjarna Jónssonar, varaþingmanns Vinstri grænna.

Bjarni spurði hvort ráðherra hefði í hyggju að breyta reglum um örsláturhús og auka frelsi sauðfjárbænda til að slátra eigin lömbum og selja afurðir þeirra beint til neytenda – hvort lagalegt svigrúm væri til þess.

Ráðherra segir í svarinu að niðurstaða skoðunar á undanförunum mánuðum, í samráði við Matvælastofnun og Bændasamtök Íslands, leiði í ljós að tillaga um slík sláturhús – þar sem bændum sé heimilt að slátra, vinna og selja afurðir sínar heima á bæ – rúmist ekki innan löggjafarinnar og alþjóðlegra skuldbindinga Íslands.

Sérstaklega er tiltekin sú ástæða að í sértækum evrópskum reglum (nr. 854/2004) um skipulag opinbers eftirlits með afurðum úr dýraríkinu, er kveðið á um skoðun opinbers dýralæknis fyrir og eftir slátri.

Í svarinu kemur fram að samráð hafi verið haft við nágrannapjóðir, svo sem Noreg, Þýskaland og Finnland.

Engin bein aðkoma dýralækna í örslátrunartillögum

Í tillögum Matís að reglum um örslátrun, sem kynntar voru í sjávarútvegs- og landbúnaðarráðuneytinu í september á síðasta ári, er ekki gert ráð fyrir beinni aðkomu dýralækna; hvorki fyrir né eftir slátrun – eða á meðan slátrun stendur. Tilkynna beri hins vegar um slátrun til eftirlitsdýralæknis með 48 klukkustunda fyrirvara. Dýralæknum er hins vegar heimilt að skoða dýrin, samkvæmt tillögum.

Fyrir slátrun myndu bændur taka myndir af lifandi dýrunum og eftir slátrun af heilum skrokkum og inn-yflum hvers dýrs – og senda þær dýralækni innan tiltekens frests væri þess óskað.

Í tillögum er lögð áhersla á hreinlæti og þjálfun starfsmanna/bænda eins og í öðrum sláturhúsum.

Sóknarfæri til verðmætasköpunar fyrir lítill sláturhús

Ráðherra segir í svarinu að í reglugerð um lítill matvælafyrirtæki og hefðbundin matvæli séu sérstök ákvæði varðandi lítill sláturhús. Lítill reynsla sé komin á framkvæmd hennar en fram kemur að talið sé að

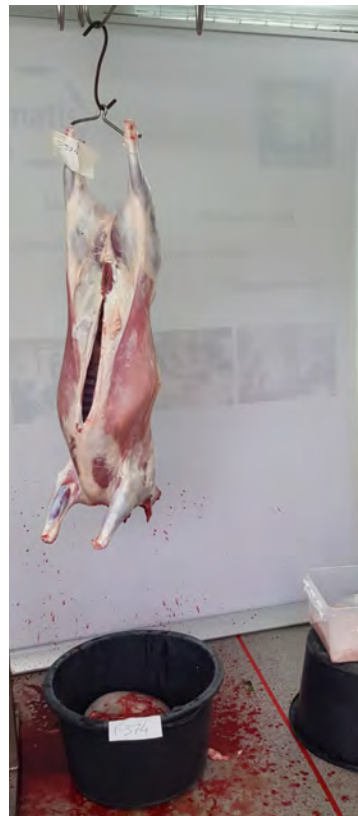
Eva Margrét Jónudóttir við mælingar í tilraunaverkefni Matís á bænum Birkihlíð í Skagafirði, þar sem slátrað var samkvæmt örslátrunartillögum.

þar geti falist ákveðin sóknarfæri til aukinnar verðmætasköpunar. Ekki er tekið fram í hvaða ákvæðum þau sóknarfæri kunni að felast.

Það virðist hins vegar ekki vera grundvallarmunur á reglugerðum fyrir lítill og stór sláturhús, sérstaklega í því sem snýr að bændum. Aðalmunurinn á hefðbundnu sláturhúsi, hvað heilbrigðiseftirlit dýralæknis snertir, er sá að varð-

andi lítill sláturhús er ekki gerð krafa um stöðuga viðveru samþykks dýralæknis á meðan slátrun stendur yfir – að uppfylltum ákveðnum skilyrðum.

Í svarinu til Bjarna segir loks að í ráðuneytinu verði áfram unnið að því að leita leiða til að auka verðmætasköpun bænda í samstarfi við Matvælastofnun og Bændasamtök Íslands og fylgst með þróun mála

í nágrannaríkjunum sem miða að því að auðvelda starfsemi lítilla eða færanlegra sláturhúsa. /smh

Bændasamtök Íslands:

Vilja ekki að Framleiðnisjóður verði lagður niður þrátt fyrir áform ráðherra

Stjórn Bændasamtaka Íslands vill ekki að Framleiðnisjóður verði lagður niður og látinn renna inn í nýjan Matvælasjóð eins og Kristján Þór Júlíusson áformar að gera. Afstaða stjórnar Bændasamtakanna er skýr og þvert á áform ráðherrans en ráðherra hefur sagt að hann telji undarlegt ef menn ætli að láta endurskoðun rammassamnings standa í vegi fyrir þessu.

Sigurður Eyþórsson, framkvæmdastjóri Bændasamtakanna, segir að Framleiðnisjóður sé hluti

Sigurður Eyþórsson.

af rammassamningi landbúnaðarins sem gildir til 2026 og getur ráðherra ekki lagt sjóðinn niður eða látið hann renna inn í nýjan Matvælasjóð nema

Kristján Þór Júlíusson.

semja um það við endurskoðun rammassamningsins.

Ráðherra segir sjóðinn innlenda matvælaframleiðslu

Í skriflegu svari við fyrirspurn Bændablaðsins um viðbrögð sín við afstöðu stjórnar Bændasamtakanna segir Kristján Þór Júlíusson landbúnaðarráðherra:

„Með stofnun Matvælasjóðs er verið að framfylgja aðgerð í þingsályktun um að efla matvælaöryggi, tryggja vernd búfjárfstofna og bæta samkeppnisstöðu innlendrar matvælaframleiðslu. Alþingi samþykkti ályktunina í júní síðastliðinni með 54 atkvæðum. Markmið þess að sameina þessa tvo sjóði í einn er að efla nýsköpun og þróun í innlendra matvælaframleiðslu og styrkja þannig Ísland sem matvælaland. Til að ná því markmiði verður aukið fjármagn sett í sameinaðan sjóð en jafnframt mun það fjármagn sem fyrir er nýttast betur enda nokkur samlegðaráhrif í því að reka einn sjóð í stað tveggja. Gert er ráð fyrir að nýr Matvælasjóður taki til starfa 1. janúar 2021. Þegar er hafinn undirbúningur að stefnumótun fyrir hinn nýja sjóð í samráði við

Guðrún Tryggvadóttir.

Bændasamtök Íslands og Samtök fyrirtækja í sjávarútvegi.“

Framlög til Framleiðnisjóðs landbúnaðarins samningsbundinn

„Afstaða stjórnar Bændasamtakanna er sú að framlög til Framleiðnisjóðs landbúnaðarins séu bundin í rammassamningi um almenn starfsskilyrði landbúnaðarins og að markaðar eru frekari áherslur fyrir starf sjóðsins á hverju samningstímabili. Fjárframlög og áherslur sjóðsins eru því hluti af samningi bænda við hið opinbera.

Framleiðnisjóðurinn styður við ýmis verkefni sem ekki snerta matvælaframleiðslu með beinum hætti en eru þýðingarmikil fyrir landbúnaðinn og dreifbýlið og má þar meðal annars nefna rannsóknar- og þróunarverkefni, nýsköpun og eflingu atvinnu á bújörðum, fræðslutengd verkefni, og starfsmenntasjóð BÍ og vörslu fjármuna vegna þróunarverkefna í sauðfjárrækt, nautgriparrækt og garðyrkju og vörslu fjármuna Markaðssjóðs sauðfjárafurða.

Starfsemi sjóðsins fer fram á landsbyggðinni og innan sjóðsins er fólk sem hefur mikla reynslu

og þekkingu af landbúnaði og er búsett í dreifbýli. Sjóðurinn er því mjög mikilvægur fyrir landbúnaðinn, bæði hvað varðar þróunar- og rannsóknarstarf, búsetustuðning og uppbyggingu atvinnutækifæra í sveitum landsins.

Við erum að sjálfsögðu til í að ræða við ráðherra og þá meðal annars um málaflokka sem tilheyra Framleiðnisjóði en falla ekki undir verksvið Matvælasjóðs og finna þeim nýjan farveg,“ segir Sigurður.

Um tvo kosti að ræða

Á fundi stjórnar Bændasamtaka Íslands greindi Guðrún Tryggvadóttir, formaður samtakanna, stjórninni frá viðræðum sínum við landbúnaðarráðherra um stöðu Framleiðnisjóðs landbúnaðarins og fyrirætlan ráðherra um að sameina hann inn í nýjan Matvælasjóð án þess að endurskoðun á rammassamningi hafi farið fram.

Fram kom á fundinum að ráðherra sér tvo kosti í stöðunni. Annars vegar að Framleiðnisjóði verði haldið óbreyttum og hann verði ekki hluti af nýjum Matvælasjóði. Ráðherra mun þó áfram beita sér fyrir stofnun hins nýja sjóðs en BÍ mun þá ekki eiga hlut að því að móta stefnu og starfshætti hans. Hins vegar að áfram verði haldið með fyrri hugmyndir um að FL sameinist Matvælasjóði en BÍ muni þá eiga fulla aðild að því að móta stefnu og starfshætti nýja sjóðsins.

Stjórn samþykkti samhljóða að heppilegra væri að velja fyrri kostinn og halda Framleiðnisjóði óbreyttum. /VH

Átt þú rétt á slysabótum?
Við hjálpum þér

HAFÐU SAMBAND 511 5008

TORT
INNHEIMTA SLYSABÓTA

JOE BOXER®

JÓLIN ERU

gæðastund í góðum náttfötum

Jólin eru tíminn til þess að láta fara vel um sig.
Hjúfra sig hvert að öðru og slappa af uppí sófa með góða bók.
Jólin eru að njóta sín í náttfötum í faðmi fjölskyldunnar.

Hafðu það huggulegt í jólaundirbúningnum og verslaðu gjafirnar í sófanum heima á joeboxer.is. Við minnum á að einungis þarf að versla fyrir 5000 kr til þess að fá fría sendingu á næsta pósthús.

joeboxer.is / Kringlan

FRÉTTIR

Áhyggjum lýst vegna ólöglegs innflutnings á frjóeggjum:

Ógn við eitt besta heilbrigðisástand í heimi

– Dýralæknir alifuglasjúkdóma hjá MAST segir málið litið mjög alvarlegum augum

Félög eggjabænda og kjúklingabænda, Reykjagarður, Matfugl, Eigenda- og ræktendafélag landnámsheimsna og Bændasamtök Íslands hafa sent Matvælastofnun bréf þar sem áhyggjum er lýst vegna hættunnar á að alvarlegir alifuglasjúkdómar berist til landsins. Tilfnið er nýlegt mál í Þykkvabæ þegar upp komst um ólöglegan innflutning á frjóeggjum kalkúna og stuttu áður kom upp skæður veirusjúkdómur í kjúklingabúi sem rakinn er til smitefnis erlendis frá. Er hvatt til þess að hart sé tekið á ólöglegum innflutningi.

Í bréfinu segir að innflutningur eins og þessi, sem er án eftirlits og utan reglna, geti haft mjög afdrifaríkar og ófyrirséðar afleiðingar hvað varðar heilbrigði íslenskra alifugla. „Íslenskir alifuglaframleiðendur jafnt stórir sem smáir búa við eitt það besta heilbrigðisástand í framleiðslu sinni sem þekktist um víða veröld. Notkun á lyfjum og bóluefnum er í algjöru lágmarki. Þetta er staða sem við viljum varðveita,“ segir í bréfinu. Er mælt til þess að stofnunin beiti sér fyrir því að slíkur innflutningur sé gerður með löglegum hætti og undir eftirliti Matvælastofnunar. Enn fremur að stofnunin kynni þeim aðilum sem halda hænsnfugla í atvinnuskyni – og í frístundabúskap – alvarleika málsins.

Brigitte Brugger, dýralæknir alifuglasjúkdóma hjá Matvælastofnun, segir að innflutningurinn á frjóeggjum sé til meðferðar hjá stofnuninni. „Það þarf að fá leyfi ráðuneytis til að flytja inn frjóegg og

Matvælastofnun veitir umsögn við hverja umsókn. Matvælastofnun er ekki kunnugt um að sótt hafi verið um leyfi til innflutnings á þessum frjóeggjum frá Færeyjum,“ segir Brigitte.

Litið mjög alvarlegum augum

„Matvælastofnun lítur það mjög alvarlegum augum að flutt séu inn frjóegg eða hvers konar dýr eða erfðaeftirbærir án leyfis og án þess að búið sé að kanna hvort smitefni leynist í þeim. Smitsjúkdómar geta borist með frjóeggjum og sumir sjúkdómar í alifuglum berast jafnvel gjarnan og auðveldlega í gegnum frjóegg í afkvæmin. Við erum með mjög góða sjúkdómastöðu í alifuglum hér á landi, með þeirri bestu sem þekktist í heiminum.

Margir smitsjúkdómar sem eru landlægir í alifuglum erlendis hafa ekki greinst hér. Erendis þarf að bólusetja alifugla í uppeldi og jafnvel í varp oftast en einu sinni og slíkar bólusetningar eru kostnaðarsamar, tímafrekar og hafa áhrif á fuglana. Þessari góðu sjúkdómastöðu ber að varast með öllu, það er svo mikið í húfi.“

Ætla má að frjóeggjum sé smyglað

Brigitte segir að lítið sé vitað um sjúkdóma í bakgarðsfuglum hér á landi en ætla megi að frjóeggjum sé smyglað til landsins. „Þess vegna er ekki hægt að útiloka að tilkynningaskyldir sjúkdómar geti verið til staðar í bakgarðshænum. Sumir

Brigitte Brugger.

sjúkdómar geta valdið einungis vægum einkennum; til dæmis nefrennsli eða augnbólgu, en vandasamt getur verið að ráða við útrýmingu sjúkdóms ef smituð dýr eru flutt milli hópa og sjúkdómar ná þannig útbreiðslu. Eigendur bera sjálfir ábyrgð á heilsu þeirra fugla. Mikilvægt er að þeir fái einungis fugla frá heilbrigðum hópum á búum, þar sem ekki hafa komið upp veikindi,“ segir Brigitte og bendir á fræðsluefni Matvælastofnunar um smitvarnir í hænsnakofum sem nálgast megi í gegnum vef stofnunarinnar.

Beðið heilraðagreiningu vegna upprunans

„Það er enn ekki vitað hvernig veirusjúkdómurinn Gumboroveikin barst á kjúklingabúið en

Lífrænt vottaðar landnámshefur.

Mynd /smh

við teljum að veiran hafi borist frá útlöndum vegna þess að veiran hefur aldrei greinst hér áður. Það er beðið eftir heilraðagreiningu veirunnar til að meta hvort hægt sé að fá nánari upplýsingar um hugsanlegan uppruna veirunnar,“ segir Brigitte.

„Algengasta smitleið Gumboroveikinnar er beint á milli fugla, sem sagt með flutningi sýktra fugla í heilbrigða hópa. Einnig getur borist smit í gegnum smituð tæki og tól eða með fólki ef ekki er skipt um fatnað milli alifuglahópa. Ólíklegt er að Gumboroveiki berist í gegnum frjóegg í afkvæmin.

Gumboroveiki veira er mjög lífseig og þolir mörg sótthreinsiefni. Það er þess vegna ekki öruggt að það náist að koma í veg fyrir smit með venjulegum þrifum og sótthreinsun á notuðum tækjum og

tólum sem eru flutt inn löglega,“ svarar Brigitte þegar hún er spurð hvort Gumboro-sjúkdómurinn hafi borist með einhverju sem hefði ekki átt að flytja til landsins án þess að hafa verið sótthreinsað. „Í fyrirbyggjandi tilfelli er þó talið ólíklegt að smit hafi borist í kjúklingabúið með fóður- eða brynningarbúnaði. Alifuglabændur eru almennt mjög meðvitaðir um smitvarnir, það er því að þakka held ég að við höfum sloppið svo lengi.

Gumboroveiki-veiran getur líka verið í hráu kjöti, þess vegna er bannað að fóðra bakgarðshænur og alla alifugla með eldhúsúrgangi. Það er afar, afar ólíklegt að kjúklingum á smitaða búinu hafi verið gefinn eldhúsúrgangur, svo það sé tekið fram. Það gerðist í gegnum einhverja aðra leið sem við vitum ekki hver er.“ /smh

Félag svínabænda vill að mótuð verði skýr langtímastefna um tollvernd í íslenskum landbúnaði sem allra fyrst:

Hentistefna stjórnvalda í tollamálum stendur greininni fyrir þrifum

– Verð á svínakjöti hefur hækkað með auknum innflutningi

Samkvæmt minnisblaði sem Félag svínabænda lagði fram á fundi með Kristjáni Þór Júlíussyni landbúnaðarráðherra 27. nóvember síðastliðnum er fjöldi ástæðna fyrir því að ekki eigi að binda í lög innflutning á 400 tonnum af svínasíðum árlega.

„Það sem stendur íslenskri svínarækt mest fyrir þrifum í dag, til að vaxa og dafna, er sú hentistefna sem íslensk stjórnvöld hafa um langt skeið rekið þegar kemur að tollverndinni. Annars ætla ég að leyfa mér að vera bjartsýnn á að hlustað verði á okkar rök og von-

andi verði mótuð skýr langtímastefna um tollvernd í íslenskum landbúnaði sem allra fyrst,“ segir Ingvi Stefánsson, formaður Félags svínabænda og bóndi að Teigi.

„Við lögðum fram minnisblað til ráðherra með tíu ástæðum fyrir því að ekki ætti að binda í lög innflutning á 400 tonnum af svínasíðum. Það virðast fáir gera sér grein fyrir því hvaða fordæmi er þarna verið að setja gagnvart

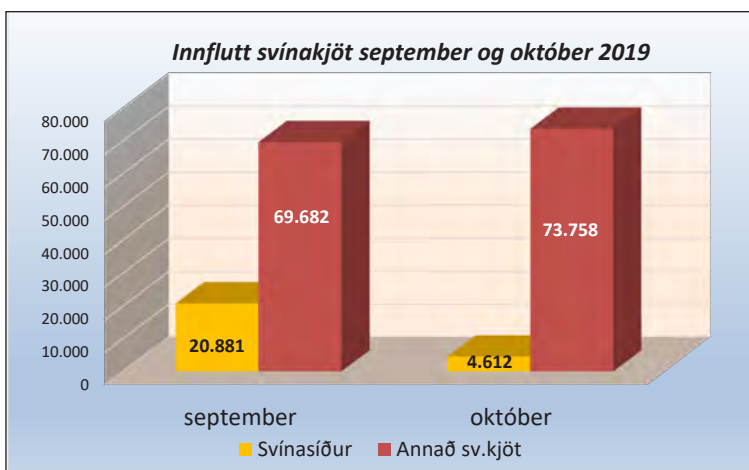
Ingvi Stefánsson.

landbúnaðinum í heild sinni. Félag atvinnurekenda var svo ekki lengi að komast á bragðið og þar á bæ er nú þegar búið að fara fram á 200 tonna tollkvóta í bæði nauta- og kjúklingakjöti.“

Ákvarðanir út frá röngum forsendur

Ingvi segir að verið sé að taka ákvarðanir út frá gögnum sem eru í besta falli ófullnægjandi. Það var ekki fyrr en í september síðastliðinn sem svínasíður fengu sér tollskrárnúmer, fram að þeim tíma voru aðrir hlutar skrokkans fluttir inn á sama tollskrárnúmeri og svínasíður.

„Nú er því loksins hægt að rýna í rétt gögn þótt reyndar séu aðeins komnar innflutningstölur fyrir september og október en þau gögn gefa svo sannarlega tilefni til að staldrað sé við. Á þessum tveimur mánuðum er einungis verið að flytja inn um 25 tonn af svínasíðum á meðan heildarinnflutningur á svínakjöti er 169 tonn. Á þessu tímabili er innflutningur á svínasíðum því einungis 15% af heildarinnflutningi á svínakjöti. Vissulega er tímabilið stutt og varasamt að draga miklar ályktanir út frá því. Gögnin sýna engu að síður svart á hvítu hvað það er fráleitt að binda einhliða í lög innflutning á 400 tonnum af svínasíðum.“

Ábati af innflutningi ekki skilað sér ti neytenda

„Við bentum ráðherra einnig á að ábati af auknum innflutningi hefur hingað til ekki skilað sér til neytenda. Frá ágúst 2013 til október 2019 hefur innflutningur á svínakjöti margfaldast að magni og nýr tollasamningur frá 2015 tekið gildi að fullu. Á þessu tímabili hefur almennt verðlag hækkað um 14%, svínakjöt til neytenda hækkað um 15% og verð til svínabænda hefur lækkað um 3%. Sagan segir okkur því miður að litlar líkur eru á að aukinn innflutningur skili sér í vasa neytenda. Þannig er enn ekki vitað hvað varð um þá fjármuni, 3 milljarða, sem innflytjendur fengu endurgreidda frá ríkinu og

höfðu áður verið greiddir af neytendum.“

Hlutfall innflutts kjöts mjög hátt hér á landi

Ingvi segir að það vilji gleymast í umræðunni að það sé búið að gera gríðarlegar tilslakanir í tollverndinni á síðustu árum og hlutfall innflutts kjöts sé orðið mjög hátt hér á landi.

„Við höfum skilning á því að ráðherra vilji leggja ráðgjafarnefndina um inn- og útflutning landbúnaðarvara niður, enda var henni ætlað að taka ákvarðanir út frá ófullnægjandi gögnum. En eitthvað þarf samt að koma til þannig að hægt sé að bregðast við ófyrirséðum aðstæðum í framboði og eftirspurn.“ /VH

Jólagjöf útivistarmannsins

Navigator2 3.500+ Im

OLIGHT.IS
Sími hjá sölumanni: 8 944 944

Minnkum kolefnasporið saman

Áburðartegundir sem hafa nítrat sem undirstöðuefni eins og ammóníumnítrat, kalsíumammóníumnítrat og NPK-blöndur eru með hreinum næringarefnum sem bjóða upp á þá nákvæmni, skilvirkni og áreiðanleika sem þörf er á, út frá jarðræktar-, umhverfis- og sjálfbærnis-sjónarmiðum í landbúnaði.

Nítratáburðartegundir Yara hafa mjög lítið kolefnisspor og eru því besta lausnin fyrir bændur sem vilja uppskeru en ekki CO₂.

Öll verð á Yara áburði má sjá á heimasíðu okkar, **www.yara.is** og í áburðartímaritinu **Kornið** sem var sent út með Póstinum í síðustu viku. Sölumenn okkar um land allt veita frekari upplýsingar um Yara áburð.

Bændablaðið

– Málgagn bænda og landsbyggðar –

Bændablaðið kemur út 24 sinnum á ári. Því er dreift ókeypis á yfir 400 stöðum á landinu og á öll lögbýli landsins.

Lesendur geta einnig gerst áskrifendur að blaðinu og fengið það sent heim í pósti gegn greiðslu. Árgangurinn kostar þá kr. 10.900 með vsk. (innheimt í tvennu lagi). Ársáskrift fyrir eldri borgara og öryrkja kostar 5.450 með vsk.

Heimilisfang: Bændablaðið, Bændahöll við Hagatorg, 107 Reykjavík.
Sími: 563 0300 – **Fax:** 562 3058 – **Kt:** 631294–2279

Bændablaðið er í eigu Bændasamtaka Íslands.

Ritstjóri: Hörður Kristjánsson (ábm.) hk@bondi.is – **Sími:** 563 0339 – **Rekstur og markaðsmál:** Tjörvi Bjarnason tjorvi@bondi.is – **Blaðamenn:** Margrét Þ. Þórsdóttir mth@bondi.is – Sigurður Már Harðarson smh@bondi.is – Vilundur Hansen vilmundur@bondi.is – **Auglýsingastjóri:** Guðrún Hulda Pálsdóttir ghp@bondi.is – **Sími:** 563 0303 – **Netfang auglýsinga:** augl@bondi.is – **Vefur blaðsins:** www.bbl.is – Netfang blaðsins: (fréttir og annað efni) er bbl@bondi.is

Frágangur fyrir prentun: Ágústa Kristín Bjarnadóttir – Prentun: Landsprent ehf. – Upplag: sjá forsiðu – Dreifing: Landsprent og Íslandspóstur. ISSN 1025-5621

SKOÐUN

Siðferðisbrestur

Íslenska þjóðin glímir nú við alvarlegan siðferðisvanda gagnvart umheiminum sem allur almenningur á samt enga sök á. Það er eigi að síður vandi sem getur haft alvarlegar afleiðingar til mjög langs tíma.

Ef marka má fréttir fjölmiðla hér á landi og víðar um heim að undanfögnu, eru tvær meginorsakir fyrir þessum vanda. Í fyrsta lagi er það siðferðisbrestur vegna þess að sumir töldu allt í lagi að nota Ísland og Noreg sem þvottastöðvar fyrir misjafnlega fengið fé. Í öðru lagi stafar vandinn af því að sumum virðist hafa fundist eðlilegt að taka þátt í að múta fólki úti í heimi til að ná fram sínum markmiðum við að auka eigin hagnað og sinna fyrirtækja.

Af fréttum að dæma virðast ansi alvarlegar vísbendingar gefa sterkt til kynna sekt fjölmargra einstaklinga í mútumálinu sem kennt er við Samherja. Við verðum svo bara að vona að lögformlegir dómstólar landsins séu þess megnugir að komast að sannleikanum í málinu og kveða síðan upp úr um sekt eða sakleysi.

Peningaþvottur blandast líka inn í þetta mútumál, þannig að það hrikir í norska bankanum DNB þar sem Samherji var með hluta af sínum viðskiptum. Peningaþvottur var þó ekki fundinn upp af Samherjamönnum, heldur hefur beinlínis verið kynt undir slíkum hreingerningum af íslenskum stjórnvöldum með aðstoð Seðlabanka Íslands. Dæmi um það er svonefnd fyrningarleið sem búin var til í kjölfar efnahagshrunsins 2008 til að laða gjaldeyri til landsins og keyra upp hagkerfið. Þetta var greinilega örþrifarád þar sem siðferðisleg hugsun virðist hafa verið læst ofan í skúffu. Þar var innlendum og erlendum peningamönnum boðið að koma með gjaldeyri úr aflandshirslum sínum og í staðinn skyldu þeir fá íslenskar krónur á útsöluverði til að fjárfesta á Íslandi. Ekkert virðist hafa verið spurt um uppruna peninganna, né hvort þar væri mögulega á ferðinni illa fengið fé frá Íslandi eða öðrum löndum.

Alls komu um 1.100 milljónir evra, eða um 206 milljarðar króna á þávirði, til landsins í gegnum fjárfestingarleiðina á meðan að hún var í boði á árunum 2012 til 2015. Þeir sem nýttu sér leiðina gátu skipt evrum í íslenskar krónur á hagstæðara gengi en almennt var í boði gegn því að þeir nýttu krónurnar til að fjárfesta á Íslandi. Seðlabankinn var milligönguaðili í viðskiptunum og sá um alla hönnun á þessu kerfi.

Beinn gróði af þessum hreingerningum færði eigendum gjaldeyrisins 31 milljarð króna í aðra hönd. Það var þó sett það skilyrði að þeir yrðu að binda féð sem fært var inn í landið með þessum hætti í fasteignum, verðbréfum, fyrirtækjum eða öðrum fjárfestingakostum. Þannig fengu þessir lánsömu gjaldeyriseigendur í raun um 15 prósent afslátt af öllum þeim eignum sem þeir keyptu. Þetta ofan á lágt gengi krónunnar skapaði þeim óheyri-legan gróða.

Í þessu fólst líka grófleg mismunur gagnvart öðrum þegnum landsins. Aldrei var samt spurt um siðferðið á bak við þessi viðskipti. Svo eru menn hissa á að Ísland sé nú á gráum lista hvað peningaþvætti varðar. Nær væri að þakka fyrir að hafa ekki lent á kolsvörtum lista í þeim efnum sem við áttum þó sannarlega skilið.

Hvaða siðferðislega glóra er svo í því að stærsta orkufyrirtæki landsins, sem er í eigu ríkissjóðs, taki nú þátt í að blekkja neytendur í öðrum löndum í gegnum sölu á upprunavottorðum sem svo eru nefnd? Hvert í veröldinni erum við Íslendingar komnir sem þjóð þegar siðferðinu er þannig sturtað niður í skólpræsið? /HKr.

Samhengi hlutanna

Sigurður Eypórsson

framkvæmdastjóri Bændasamtaka Íslands — sigey@bondi.is

Þjóðmálaumræða dagsins er stundum ofsafengin. Eitt mál verður ráðandi og það eru „allir“ að tala um það og hafa á því skoðanir, þrátt fyrir að hafa ekkert kynnt sér það nema kannski með lestri fyrirsagna eða stöðuuppfærslna á samfélagsmiðlum. Sú umræða verður alltaf grunn og stendur stutt yfir því að á morgun kemur nýtt hneyksli og hitt gleymist. Ófgarnar eru líka meiri.

Einhvern tíma var sagt að „kurteisi kostar ekkert“ og það er enn staðreind í huga þess sem þetta ritar, en stundum er upplifunin sú að ekki sé hlustað á neitt nema öfgakenndan og svarthvítan málflutning, kryddaðan uppnefnum eða ásökunum. Það er sannarlega miður, því þannig leysum við engin mál. Við stöndum bara í endalausri störu- eða öskurkeppni, án þess að takast nokkurn tíma að ræða málin af yfirvegun.

Til dæmis er oft sagt frá slæmu ástandi í heilbrigðisþjónustunni; fjársveldi, biðlistum, hallarekstri, uppsögnum og ýmsum öðrum vandkvæðum. Við gætum líka rætt að við gerum sífellt kröfu um dýrari og betri þjónustu auk tilsvareandi lyfja. Við fáum hingað sífellt fleiri ferðamenn sem þurfa líka heilbrigðisþjónustu. Auk þess hefur legið fyrir í áratugi að eldri borgurum, sem eðli málsins samkvæmt þurfa meiri þjónustu, er að fjölga hlutfallslega á meðan að fjöldi þeirra sem er á vinnualdri stendur í stað. Það fæst ekki mikil umræða hvernig við ætlum að leysa það. Þurfa notendur að borga meira eða ætlum við að gera það saman með hærri sköttum? Þarna vantar samhengi í umræðuna.

Ábyrg neysla og minni sóun

Það er vaxandi umræða um loftslagsvána. Það er risavaxið verkefni sem verður ekki leyst nema með því að við leggjum öll eitthvað fram til lausnar, stundum ábyrgari neyslu og sóum

minna. Við þurfum líka að spyrja okkur að því hvernig við ætlum að réttlæta það fyrir hratt vaxandi fjölda samborgara okkar í veröldinni að þeir fái ekki aðgang að sömu lífskjörum og við höfum notið í áratugi, vegna þess að plánetan okkar ræður ekki við það. Á sama tíma einblína aðrir á að lausnin felist í að moka ofan í skurði í gömlum framræstum mýrum, henda svo skóflunni aftur fyrir sig og halda áfram óbreyttri hegðun.

Við gætum líka rætt hvað það var sem raunverulega breyttist við iðnbyltinguna. Að við fundum leiðir til að dæla og grafa upp milljóna ára gamalt kolefni og sleppa því út í andrúmsloftið á brotabrotabroti af myndunartíma þess. Það gjörbylti lífskjörum okkar og breytti heiminum svo sannarlega, en nú höfum við ekki lengur svigrúm til að halda áfram á þeirri braut. Hvernig ætlum við að leysa úr því og hvernig á að fæða sífellt fleiri munna á sama tíma? Á aðeins einum og hálfum sólarhring fjölgar íbúum heimsins um alla íbúatölu Íslands – allt árið um kring. Þarna vantar lausnir og það hratt, en það vantar líka samhengi í umræðuna.

Á matur að vera sem ódýrastur?

Við getum líka spurt okkur hvernig við viljum hafa okkar eigin matvælaframleiðslu. Sjávarútvegurinn okkar er sterkur alþjóðlega og flytur út matvæli í miklu magni á hverjum

einasta degi. Í landbúnaðinum eigum við mörg sóknarfæri en aukinn innflutningur á búvörum hefur letjandi áhrif á ýmsar greinar hans. Ætlum við að reyna að nýta alla okkar möguleika eins og við getum eða eigum við að horfa eingöngu á verð hlutanna og treysta á aðra?

Það er ríkt viðhorf í okkar menningu og víðar að matur eigi að vera sem ódýrastur. Fyrir því eru vissulega sterk rök. Það þurfa allir að borða og ekki svo langt síðan að við þurfum að verja miklu hærri hlutfalli af ráðstöfunartekjum til að kaupa í matinn en þeim 13–15 prósentum sem við nýtum til þess í dag. Framleiðniaukning og hagræðing hafa keyrt niður verð um allan hinn vestræna heim – líka hér á Íslandi. Jafnvel má spyrja hvort að matur sé orðinn of ódýr ef okkur finnst í lagi að sóa þriðjungi af honum. Gerum við áfram þá kröfu að við fáum alla hluti sem við viljum allan ársins hring og skeytum engu um árstíðir, framleiðslu í nærumhverfinu eða hina náttúrulegu hringrás? Er það ekki eitt af því sem við þurfum að ræða í samhengi?

Allt eru þetta mál sem lesendur hafa örugglega mismunandi skoðanir á. Þannig á það líka að vera. Við þurfum að geta rætt mál, verið ósammála og tekist á. En það sem við megum ekki tapa er eiginleikinn til að geta rætt saman og komist að niðurstöðu með yfirveguðum hætti. Ef við gerum það þá endar það með upplausn og átökum sem aldrei mun skila samfélaginu fram á veg.

ÍSLAND ER LAND ÞITT

Ólafsvík er bær á utanverðu Snæfellsnesi sem tilheyrir nú sveitarfélaginu Snæfellsbæ. Ólafsvík var upphaflega í Neshreppi, síðan í Neshreppi innan Ennis eftir að Neshreppi var skipt í tvennt. Þeim hreppi var svo aftur skipt í tvennt árið 1911 og varð þá Ólafsvíkurhreppur til, sem og Fróðárhreppur þar austur af. Þann 1. apríl 1990 sameinaðist Fróðárhreppur Ólafsvík á ný, að þessu sinni undir merkjum kaupstaðarins. Hinn 11. júní 1994 sameinaðist Ólafsvíkurkaupstaður Neshreppi utan Ennis, Breiðuvíkurhreppi og Staðarsveit undir nafninu Snæfellsbær. Mynd / HKr.

Besti hyrndi lambhrúturinn kom frá Kaldbak og eru Sigríður Heiðmundsdóttir og Viðar Steinarsson með barnabörnunum alsæl með verðlaunin. Myndir / Hulda Brynjólfssdóttir

Fjórar gimbrar og tveir hrútar fengu 20 stig fyrir læri

— á Degi sauðkindarinnar í Rangárvallasýslu sem haldinn var á Hellu

Dagur sauðkindarinnar í Rangárvallasýslu var haldinn 12. október síðastliðinn á Hellu. Helst bar þar til tíðinda að fjórar gimbrar og tveir hrútar fengu fullt hús stiga fyrir læri í lambadómum.

Að sögn Huldu Brynjólfssdóttur, frá Félagi sauðfjárbænda í Rangárvallasýslu, sem stóð að viðburðinum, var þátttaka mjög góð og margir gestir komu til að sjá fallett fé, hitta sveitungana og eiga góðan dag saman.

Bakvöðvi frá Skíðabakka 43 sentimetra þykkur

„Hæstu lambhrútar úr heimasýningum voru boðaðir til sýningarinnar, en auk þess mátti koma með ódæmda hrúta á staðinn. Þá voru gimbrar einnig velkomnar, bæði dæmdar og ódæmdar. Óhætt er að segja að þykkir vöðvar hafi

Besta hyrnda gimbrin kom frá Rúti Pálssyni, Skíðabakka í Landeyjum. Hún var með 43 mm bakvöðva og hlaut því líka verðlaun fyrir þykkasta bakvöðva sýningarinnar. Gimbrin í 2. sæti kom frá Sigríki Jónssyni, Syðri-Úlfsstöðum. Formaður nefndarinnar, Lovísa Herborg Ragnarsdóttir, afhenti verðlaunin.

Besti veturgamli hrútur ársins 2018 kom frá Félagsbúinu Teigi, en ábúendur þar eru Arna Dögg Arnþórsdóttir, Guðni Jensson og Tómas Jensson.

ráðið ríkjum á sýningunni, en hvorki meira né minna en sex lömb fengu 20,0 fyrir læri. Þá var þykkasti bakvöðvi sýningarinnar á gimbur frá Skíðabakka, en hann var 43 mm,“ segir Hulda.

„Dagurinn var hefðbundinn, en byrjað var að dæma lömb fyrir hádegi og síðan raðað í sæti eftir hádegi. Verðlaunað var fyrir hyrnd og kollótt lömb hvort í sínu lagi. Meiritunga 4 var útnefnt ræktunarbú ársins 2018, en þar eru ábúendur Þórdís Ragna Guðmarsdóttir og Tyrfingur Hafsteinsson. Besta fimm vetra ær sýslunnar er frá Árbæjarhjáleigu, númer 14-401, en þar eru ábúendur þau Kristinn Guðnason og Marjolyn Tiepen. Besti veturgamli hrúturinn er frá Teigi í Fljótshlíð, Þrjótur númer 17-396, en þar eru ábúendur þau Arna Dögg Arnþórsdóttir, Guðni og Tómas Jennssynir. Sú nýbreytni var að ekki voru dæmdir veturgamlir hrútar, heldur fékk sá veturgamli hrútur sem skilaði bestum afurðum árið 2018 viðurkenningu.

Ræktunarbú ársins 2018 var Meiritunga 4, en ábúendur þar eru Þórdís Ragna Guðmarsdóttir og Tyrfingur Hafsteinsson.

Áhorfendur hafa valið litfegursta lambið að undanfögnu og það atriði er einnig núna, en auk þess komu nokkur börn með vel skreytt lömb sem áhorfendur kusu um hvert væri best skreytt.“

Gimbur í happdrættisvinning

Hulda segir að margir aðilar styrki hátíðina sem er árviðburður í sýslunni; sveitarfélögin Þrjú; Rangárþing ytra, Rangárþing eystra og Ásahreppur sem styrkja með fjárframlagi, Sláturfélag Suðurlands sem gefur kjötsúpu, Rangárhöllin sem gefur afslátt af húsnæðinu og nokkrir aðilar sem gefa vinninga í happdrætti, en þar má meðal annars vinna efnilega gimbur.

„Við þökkum öllum þeim sem komu að sýningunni með einum eða öðrum hætti, kærlega fyrir þeirra framlag. Styrkjendum af heilum hug og þeim sem gáfu happdrættisvinninga og hlökkum til næstu sýningar sem verður í október 2020,“ segir Hulda.

MÆLT AF MUNNI FRAM

239

Þrátt fyri mikla árgæsku í tíðarfari, þá streyma Íslendingar í stórum hópum til sólar og yls á Kanaríeyjum eða Tenerife. Mér þykja nokkuð stór tíðindi að meira að segja granni minn við Eyjafjörð, **Davíð Hjálmar Haraldsson**, lagði til þeirrar reisu fyrir skömmu. Heimkominn og hugumkær, sendi hann mér netpóst nokkuð mikinn að magni sem innihélt þverskurð af allri hans dægradvöl í nýafstaðinni Kanaríeyjafærð. Eitthvað hefur hann þó notið sólar sennilega, en mikið orti hann allavega, og fer „ferðadagbók“ Davíðs hér eftir:

*Túrhestar á Tenerife
tæpast miklu nenna.
Það er mikið lúxuslíf
að liggja hér og brenna.*

*Sunnanblær er sífellt hér,
sól og breyskjuhiti.
Nefbroddurinn orðinn er
eins og götuvatni.*

Davíð fylgdist vel með dýralífinu:

*Dýralíf hérna er margbreytt og mikið,
maurarínir búa til slóðir í rykið,
skrautlegir fuglar í flokkum sjást víða
og flugur og iglur á sólbekkjum skriða.*

*Við hótelið eldgamall köttur oft kúrir,
kafloðin hlussa sem murrar og lúrir,
við dýrnar í sólbaði dormar hann latur
en dregst helst á fætur ef kallað er:
Matur!*

*Við sundlaugina sá ég fíl
og sautján metra krókóðil
-ættaða frá ánni Níl-
þeir eta menn í hasti.
Þeir bölvuðu af bræði tveir
-af biti þeirra maður deyr-
mér varð til lífs að voru þeir
úr viðarlíki og plasti.*

„Annars var gott við sundlaugina og gaman að fylgjast með sundleikfimi bústinna kvenna“:

*Á sundlaugarbakka ég hélt mig til hlés,
í hasarinn lítið ég þorði.
Í lauginni miðri einn búrhvalur blés
og bláhvelli léku á sporði.*

Mesta unun hefur greinilega veitt honum að skoða fólk og yrkja um margbreytt útlit þess:

*Það henti loks hugljúfa Garp
með háls eins og pelikan-sarp
og lubba sem hreiður
að hann virtist reiður
er hrafn settist á hann og varp.*

Eftir tveggja vikna dvöl var þó ögn farið að sjá á sóldýrkendum:

*Svíður og kolar sólín blíð,
soðið er hold að beini.
Nú mætti koma norðanhríð
og nístingsfrost. Je minn eini!*

Steini var meðal ferðafélaga Davíðs:

*Heimleiðis í helkalt sker
hópurinn er snúinn.
Sólbrúnn mjög og sæll hann er
og sýnist ekki lúinn
en straumlaus héðan Steini fer
því Steini er alveg búinn.*

Davíð dregur svo saman ferðalýsingar sínar í lipurri vísu:

*Sólin bætir sálar hag
og sumir verða fegri.
Ég horfi í spegil hér í dag
og held að ég sé negri.*

Umsjón:
Árni Geirhjörtur Jónsson
kotabyggd1@gmail.com

FRÉTTIR

Ræktun á iðnaðarhampi:

Reglur um ræktun á iðnaðarhampi þvert á ráðuneyti

Greint var frá því á vef Bændablaðsins fyrir skömmu að lögreglan á Austurlandi hafi heim-sótt Gautavík í Berufirði. Erindið var að kanna, að tilmælum Lyfjastofnunar, hvort ræktun ólöglegra plantna ætti sér stað á býlinu. Fyrirhugað er að setja á fót starfshóp til að skoða ræktun á iðnaðarhampi hér á landi.

Síðastliðið sumar ræktuðu ábúendurnir í Gautavík iðnaðarhamp í tilraunaskyni á um einum hektara. Meginmarkmiðið var að vekja athygli á notagildi hampsins, en þau ætli einnig að gera tilraunir með að nota hráefnið til að framleiða trefjaplötur til að skera módel-leikföngin sín út úr, í stað MDF, sem er harðpressaður pappi, og verða þannig sjálfbær um hráefni. Bændablaðið fjallaði um þá ræktun í haust. Sú ræktun gekk ágætlega þrátt fyrir slæmt sumar og voru fræin flutt inn síðastliðið vor með leyfi Matvælastofnunar.

Að sögn ábúendanna fengu þau svokallað MST-númer frá MAST þegar þau höfðu skilað inn vottorðum frá fræframleiðandanum um að fræin væru sótthreinsuð og innihéldu innan við 0,2% magn af THC, ásamt útfylltu eyðublaði sem allir innflytjendur sáðvöru þurfa að fylla út. Þegar fræin hafi komið til landsins hafi þau látið tollinn hafa þá pappíra og tollurinn þá hleypt þeim inn í landið.

Fundur með landbúnaðarráðherra

Oddný Anna Björnsdóttir, bóndi í Gautavík, segir að eftir heimsókn lögreglunnar hafi hún farið á fund landbúnaðarráðherra og rætt stöðu, hindranir og næstu skref varðandi ræktun iðnaðarhamps hér á landi.

Á fundinum upplýsti Oddný ráðherra um að samkvæmt lögum

Oddný Anna Björnsdóttir í iðnaðarhampsræktinni í Gautavík í Berufirði.

Evrópusambandsins hafi verið löglegt að rækta iðnaðarhamp til framleiðslu á trefjum svo lengi sem magn THC í plöntunni sé ekki yfir 0,2% frá árinu 2000.

Að sögn Oddnýjar ganga reglur um ræktun á hampi þvert á ráðuneyti. „Sé um að ræða hamp sem ræktaður er til framleiðslu á lyfjum er það á verksviði heilbrigðisráðuneytisins en sé um að ræða húð- og hárvörur eða hreinlætisvörur fellur framleiðslan undir umhverfisráðuneytið. Ræktun á hampi til framleiðslu á fatnaði, rekstrarvörum, leikföngum og ýmsum nytjavörum fellur undir iðnaðar- og nýsköpunarráðuneytið en framleiðsla á fæðubótarefnum, fóðri og sáðvöru undir landbúnaðarráðuneytið. Þegar kemur að tilraunaræktun og fræðslu er sá hluti undir menntamálaráðuneytinu og toll- og löggæsla er undir dómsmálaráðuneytinu. Þannig að flækjustigið er talsvert.“

Oddný segir að landbúnaðarráð-

herra hafi sýnt málinu skilning á fundinum og sagt að hann vildi gjarnan fylgjast með framgangi þess.

„Ég átti svipaðan fund með Þórdísi Kolbrúnu iðnaðar- og nýsköpunarráðherra fyrir skömmu og viðbrögðin voru svipuð. Fyrir þann fund fékk ég tölvupóst frá ráðuneytinu þar sem segir að viðræður séu fyrirhugaðar við atvinnu- og nýsköpunarráðuneytið um að það muni skipa starfshóp um málið með aðkomu sérfróðra aðila sem skipaðir verði af heilbrigðisráðuneytinu.“ Oddný segist ekki vita til þess að enn hafi verið skipað í þennan starfshóp.

Ekki í meðferð hjá ráðuneytinu

Samkvæmt upplýsingum frá landbúnaðarráðuneytinu er „þetta mál [er] ekki í meðferðar í ráðuneytinu. Hins vegar lýsti ráðherra yfir á fundinum vilja til að aðstoða hana eins og kostur er við að leysa málið og bað Oddnýju um að leyfa sér að fylgjast

með framhaldi málsins. Kristján Þór sagði á fundinum að um væri að ræða frumkvöðlastarf sem feli í sér mikil tækifæri. Mikilvægt væri að leita leiða til að leysa sem fyrst úr þeirri stöðu sem upp væri komin.“

Hampur fluttur inn í margs konar formi

Árið 2012 leyfði Lyfjastofnun innflutning á hamppróteínu og hamppræjum sem markaðssett voru sem heilsufæði hér á landi. Upphaflega hafnaði Lyfjastofnun innflutningnum á þeim forsendum að hamppróteínu og hamppræin væru ávana- og fíkniefni sem væru óleyfileg hér á landi, þar sem um afurðir kannabíspöntunnar er að ræða. Seinna kom í ljós að vörurnar voru framleiddar úr iðnaðarhampi sem veldur hvorki vímu né hefur ávanabindandi áhrif.

Oddný segir að mat Lyfjastofnunar á því að ræktun á iðnaðarhampi sé torskilin og til að gæta jafnræðis þyrfti að stöðva innflutning á matvæ-

lögum iðnaðarhampsfræjum, fuglafræjum og klæðnað og annan textíl og bíla og flugvélar sem innihalda einangrun úr iðnaðarhampi sem og ýmiss konar nytjahluti úr iðnaðarhampi.

Sýni og myndir utan- og innandyrá

Að sögn ábúenda í Gautavík fór lögreglan um svæðið, utan- og innandyrá, með leyfi húsráðanda, enda engin húsleitarmeild til staðar. Teknar voru myndir af umfangi hampræktunarinnar á staðnum, afurðum og pappírnum, til dæmis leyfisbréfi frá MAST vegna innflutnings á fræjum og tekin sýni. /VH

Sveinn með stuðningsfólki sínu við dómsalinn á Sauðárkróki. Mynd / Feykir

Sveinn Margeirsson hyggst verja sig sjálfur:

Hópur bænda mætti til að sýna samstöðu

Fyrirtaka var á þriðjudaginn í síðustu viku í máli Lögreglustjórans á Norðurlandi vestra gegn Sveini Margeirssyni, fyrrverandi forstjóra Matís, vegna hins svokallaða örslátrunarmáls í Birkihlíð í Skagafirði.

Þá hafði Sveinn frumkvæði að því að slátra lömbum heima á bæ og afurðir þeirra voru síðan seldar á bændamarkaði á Hofsósi. Sveinn er ákærður fyrir brot á lögum um slátrun

og sláturafurðir, en hópur bænda mætti í héraðsdóm á Sauðárkróki til að sýna samstöðu með Sveini.

Sveinn hyggst verja sig sjálfur og samkvæmt upplýsingum frá Héraðsdómi Norðurlands vestra fékk hann frest til 14. janúar næstkomandi til að skila greinargerð. Þegar hún liggur fyrir mun dómari ákveða tíma til aðalmeðferðar.

/smh

Lyfjastofnun segir iðnaðarhamp falla undir ákvæði ávana- og fíknilaga

Bændablaðið sendi Lyfjastofnun fyrirspurn vegna umræðunnar um iðnaðarhamp og leyfi til að rækta hann. Auk þess var spurt hver staða hamps væri í ýmiss konar vörum sem fluttar eru til landsins. Einnig var spurt og hvort skýra þurfi eða breyta lögum til þess að leyfa ræktunina að mati Lyfjastofnunar.

Í svari Lyfjastofnunar segir að á undangengnu ári hafi stofnuninni borist fjöldinn allur af fyrirspurnum og erindum sem snúa að því hver sé lögformleg staða þeirra vara og plantna. Þessum fyrirspurnum hefur fjölgað verulega á þessu ári í samanburði við árin þar á undan. Staða iðnaðarhamps og CBD var af þessum sökum því nýlega tekin sérstaklega til skoðunar hjá stofnuninni.

Lyfjastofnun telur að ákvæði ávana- og fíknilaga, nr. 65/1974, með síðari breytingum, feli í sér að

plöntur og efni af þessum toga falli undir ákvæði 2. gr. og 6. gr. laganna, og sé innflutningur, meðferð og varsla þeirra bönnuð á íslensku yfirráðasvæði. Umrædd löggjöf gerir til að mynda ekki greinarmun á mismunandi afbrigðum kannabíspöntna, né því magni af virkum efnum sem mismunandi afbrigði plantnanna framleiða.

Mikilvægt er að leiðrétta þann misskilning sem virðist gæta að Lyfjastofnun hafi veitt leyfi til innflutnings á hamppróteínu og hamppræjum sem markaðssett eru hér á landi. Um er að ræða

vörur sem flokkast sem matvæli og hefur Matvælastofnun þar af leiðandi eftirlit með innflutningi þeirra og markaðssetningu. Hvað varðar aðrar vörur sem innihalda hamp getur Lyfjastofnun ekki tjáð sig um, enda um að ræða vörur sem heyra undir eftirlit ýmissa annarra opinberra stofnana.

Lyfjastofnun hefur ekki mótað sér sérstaka skoðun á því hvort um sé að ræða ósamræmi í lögum eða hvort þurfi að skýra eða breyta lögum á þessu sviði, enda stofnuninni ekki falið slíkt hlutverk lögum samkvæmt. /VH

Hveragerðisbær handhafi óvirks greiðslumarks

Matmælastofnun hefur sent bæjarstjórn Hveragerðisbæjar erindi þar sem vakin er athygli á því að bæjarfélagið er handhafi óvirks greiðslumarks, alls 29,9 ærgildi, sem fylgdu með þegar bæjarfélagið leysti til sín erfðafestu Friðarstaða.

Í bréfinu er bent á að sækja þurfi um innlaun þess fyrir 6. desember til að fá það innleyst. Á síðasta fundi bæjarstjórnar var bæjarstjóra falið að innleysa greiðslumarkið sem nemur kr. 524.945. Þar sem þessa

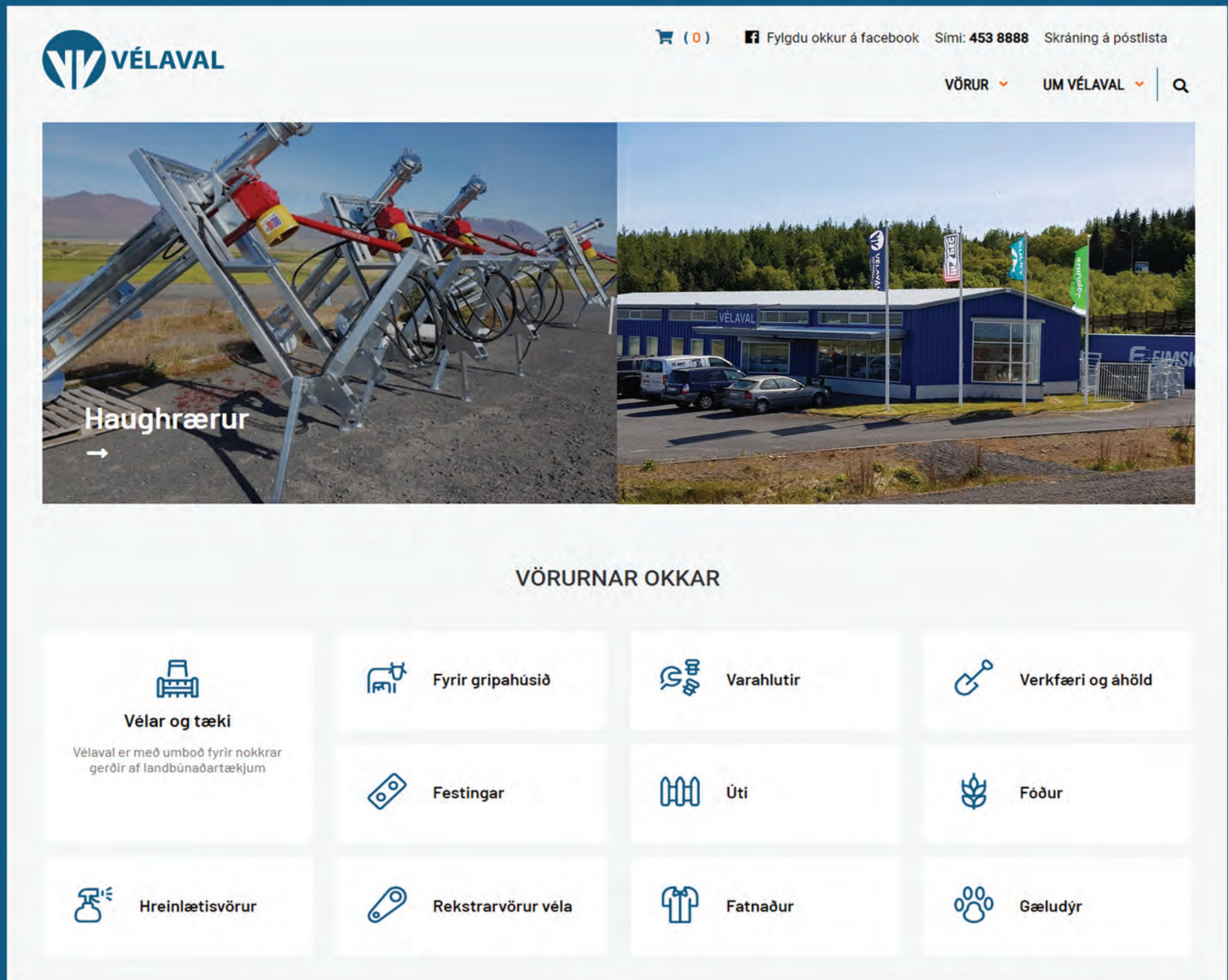
fjármuni rak óvænt á fjörur Hveragerðisbæjar hefur bæjarráð lagt til við bæjarstjórn að menn-ingar-, íþrótt- og frístundaneftnd fái heimild til að verja þessum fjármunum í þágu barna bæjarins. /MHH

Lely Center Ísland

SÍUR Í DRÁTTARVÉLAR

Reykjavík: Krókháls 5f – Sími 414 0000 – www.vbl.is
Akureyri: Óðinsnes 2 – Sími 464 8600

Velkomin í vefverslun Vélaval!

Nútíma viðskiptahættir - Nútíma þægindi

Við bjóðum ykkur velkomin á nýja heimasíðu með vefverslun fyrir nútíma bændur. Á heimasíðunni er auðvelt að versla varahluti og rekstrarvörur hjá Vélaval. Við sendum hvert á land sem er.

Í tilefni af opnun nýrrar heimasíðu er eldrauður desember með fullt af tilboðum!
Tilboð á haugdælum og tækjum frá Sulky.
20% afsláttur af öllu drifskiftsefni ásamt rekstrarvörum á 5 fyrir 4 tilboði.

Við Norðurlandsveg
560 Varmahlíð
s. 453 8888

FRÉTTIR

FourSalmon kannar samfélagsleg og umhverfisleg áhrif af fiskeldi

Í lok október var haldinn fundur hérlandis vegna nýs norræns verkefnis sem kallast FourSalmon og felst í að skoða samfélagsleg og umhverfisleg áhrif af fiskeldi.

Meginviðfangsefnið er laxeldi í sjókvíum og horft til stefnumótunar, stjórnunar og eftirlits, áhrifa á nærumhverfið og samfélagið, áskorana og tækifæra.

Ragnheiður Þórarinsdóttir, rektor Landbúnaðarháskólans, segir að markmið verkefnisins sé að taka saman upplýsingar í fjórum löndum, Noregi, Færeyjum, Kanada og Íslandi, þar sem meðal annars er horft til laga og reglugerða í löndunum. Sérfræðingar frá Nofima og Háskólanum í Tromsø í Noregi, Háskólanum í Færeyjum, Háskólanum í Ottawa í Kanada, Háskóla Íslands og Landbúnaðarháskóla Íslands taka þátt í verkefninu.

„Hópurinn fundaði með þeim stofnunum sem koma að umhverfismati, eftirliti og leyfisveitingum, sem og burðarþolsmati, það er að segja Skipulagsstofnun, Matvælastofnun, Umhverfisstofnun og Hafrannsóknastofnun, sveitarstjórnunum á Tálknafirði og í Vesturbyggð, auk þess sem leitað var upplýsinga til annarra hagaðila, Samtaka fyrirtækja í sjávarútvegi og Landssambands veiðifélaga.

Ragnheiður Þórarinsdóttir, rektor Landbúnaðarháskólans.

Þá fór hópurinn í skoðunarferð í nýju seiðaeidisstöð Arctic Smolt í Tálknafirði.

Tækifæri og áskoranir

„Náttúruauðlindir á norður-slóðum skapa mikil tækifæri en einnig áskoranir fyrir samfélagin. Fiskeldi í sjókvíum er að ryðja sér til rúms og hefur haft áhrif á þróun byggða í dreifbýli í þátttökulöndunum. Hérlandis höfum við til dæmis séð fjölgun íbúa í

Hópurinn heimsækir bæjarskrifstofur Vesturbyggðar á Patreksfirði.

Mynd / LBHÍ.

nærumhverfi fiskeldisfyrirtækja. Það eru þó ýmsar áskoranir sem snúa bæði að umhverfislegum og samfélagslegum þáttum. Í verkefninu er ætlunin að taka saman þær upplýsingar og gera samanturð milli landanna fjögurra á því hvernig stjórnun þessara þátta er háttáð. „Þannig má auka þekkingu, styðja við og stuðla að framþróun

og þekkingarmiðlun milli landanna,“ segir Ragnheiður.

Sérfræðingar með þverfaglegan bakgrunn

Verkefnið er stutt af Fram Centre í Noregi (The High North Research Centre for Climate and the Environment). Verkefnishópurinn

samanstendur af sérfræðingum með þverfaglegan bakgrunn í félagsfræði, skipulagsfræði, umhverfisstjórnun, tæknigreinum og líffræði.

„Allir í hópnum eiga það sameiginlegt að hafa unnið að verkefnum á sviði fiskeldis til fjölda ára, sem snúa að lagaumhverfi, eftirliti, leyfismálum, umhverfismati og/eða vottun á sjálfbærni.“

/VH

Bændablaðið

Smáauglýsingar 56-30-300

Páskadraumur í Dubrovnik

7. - 19. apríl

Fararstjóri: Soffía Halldórsdóttir

Vor 4

Austurlenskur blær, hefðir, minjar og ólýsanleg náttúrufegurð hrifa okkur í glæsilegri ferð til Dubrovnik og Poreč í Króatíu við Adríahafið. Farið verður til Svartfjallalands þar sem við siglum yfir til gömlu borgarinnar Kotor. Við munum eiga góða daga í yndislega listamannabænum Rovinj í Króatíu og endum að lokum góða ferð í tónlistarborginni Salzburg.

Verð: 288.800 kr. á mann í tvíbýli.

Mjög mikið innifalið!

Bókaðu núna á baendaferdir.is

Sími 570 2790 | bokun@baendaferdir.is | Síðumúla 2, 108 Reykjavík

sp. eft.

Aðgerðaáætlun Íslands í loftslagsmálum:

Námskeið í loftslagsvænum landbúnaði haldin í febrúar

— Skráning á námskeiðin er þegar hafin á heimasíðu RML

Í byrjun næsta árs fer af stað verkefnið „Loftslagsvænn landbúnaður“ í samræmi við aðgerðaáætlun Íslands í loftslagsmálum. Liður í því er námskeið fyrir bændur sem haldin verða í febrúar 2020.

Undirbúningur verkefnisins hefur verið fjármagnaður af umhverfis- og auðlindaráðuneytinu og atvinnuvega- og nýsköpunarráðuneytinu og hefur verið unninn í samstarfi Ráðgjafarmiðstöðvar landbúnaðarins, Landgræðslunnar, Skógræktarinnar, Landssamtaka sauðfjárbænda og Bændasamtaka Íslands.

Markmið verkefnisins er að draga úr losun gróðurhúsalofttegunda frá búrekstri og auka bindingu kolefnis með breyttum áherslum í landnýtingu. Megináherslan verður til að byrja með lögð á sauðfjárrækt og er það í samræmi við áherslur ríkisstjórnarinnar.

Námskeið fyrir bændur

Í febrúar verða haldin heilsdags námskeið í loftslagsvænum landbúnaði þar sem bændum og öðrum landeigendum gefst kostur á að efla þekkingu sína á loftslagsmálum og hvaða aðgerðir eru vænlegar til árangurs, svo sem með breyttri landnýtingu, ræktun, áburðarnotkun og fóðrun. Námskeiðsstaðir verða ákveðnir með

Markmið verkefnisins er að draga úr losun gróðurhúsalofttegunda frá búrekstri og auka bindingu kolefnis með breyttum áherslum í landnýtingu. Megináherslan verður til að byrja með lögð á sauðfjárrækt og er það í samræmi við áherslur ríkisstjórnarinnar.

tilliti til fjölda skráninga á hverju svæði. Námskeiðsgjaldi verður stillt í hóf. Takmarkað framboð verður á námskeiðum og því mikilvægt að áhugasamir skrái sig sem fyrst á heimasíðu Ráðgjafarmiðstöðvar landbúnaðarins, rml.is, eða með því að hringja í síma 516-5000.

Þátttökubú

Þeim, sem eru þátttakendur í gæðastýrðri sauðfjárrækt og hafa lokið námskeiði í Loftslagsvænum

landbúnaði, mun gefast kostur á að sækja um að verða þátttökubú í verkefninu. Þátttökubúum gefst kostur á aðstoð við að vinna tíma-setta aðgerðaáætlun um minnkun á kolefnisspori í búrekstrinum og einnig aðstoð við að koma áætlunum sínum í framkvæmd. Unnið verður út frá forsendum hvers og eins. Ávinningur þátttakenda verður einkum fólgin í betra landi, bættum rekstri, betri nýtingu aðfanga, verðmætari auðlind, bættri ímynd og hámarkun afurða.

/BPB

Saltlampar

Saltkristall frá Himalaya. Hlý og falleg birta

Betra líf - Kringlunni
Víkurráf - Húsavík
Hársnyrtistofa Sveinlaugar - Neskaupstað
Verslun Trausta R - Eskifirði
Klassík - Egilstaðir
Skipavík - Stykkishólmi
Martölvan - Höfn Hornafirði

K.S.H. - Hólmavík
Húnabúð - Blönduósi
Tígull - Vesmannaeyjum

 **STEINSMIÐJA
AKUREYRAR**

FRÉTTIR

Kýrin Skvetta, sem hefur eignast sex kálfa um ævina, allt kvígur. Skvetta er eftirsótt nautsmóðir en hvort nautið kemur er algjörlega óvíst. Mynd / Jónína Þórdís

Syðri Bægisá í Hörgársveit:

Skvetta hefur eignast sex kvígur í röð

Elsta kýrin á bænum Syðri Bægisá í Hörgársveit, fædd 18. febrúar 2012, kemur eigendum sínum alltaf jafn mikið á óvart því hún var að eignast sinn sjötta kálf og og þar með sjöttu kvíguna í röð, sem hún kemur í heiminn.

Fjórar dætra hennar eru með henni í fjósinu að mjólka í róbótanum og eitt barnabarn. Nautastöð BÍ hefur beðið eftir að Skvetta gamla komi með naut fyrir þá frá upphafi því hún er mjög eftirsótt nautsmóðir, en tvær elstu dætur hennar eiga einmitt naut þar núna, sem heita Snúlli og Háfur. Auk kúabúskapar á Syðri Bægisá hjá þeim Ragnheiði M. Þorsteinsdóttur og Helga B. Steinssyni eru þau með um 200 kindur. Kýrnar eru 63 og eru í glánýju róbótafjösi, þar sem fer

Nýjasta kvígan undan Skvettu, Smella, sem kom í heiminn 10. nóvember síðastliðinn. Hún er númer 737. Systur hennar eru í þessari röð, Spenna f. 22.10.18 nr. 673, Seigla f. 3.11.17 nr. 626, Sjeffi f. 19.11.16 nr. 596, Skrúfa f. 7.11.15 nr. 565k, Smella f. 10.11.19 nr. 737 og Stássá f. 4.11.14 er elst nr. 534.

Mynd / Jónína Þórdís

vel um þær. Dætur Ragnheiðar og Helga eru Gunnella, Jónína Þórdís og Hulda Kristín. Amma þeirra býr einnig á Syðri Bægisá en það er Hulda Aðalsteinsdóttir. /MHH

Brothættar byggðir í Hrísey:

Óskað eftir framlengingu í eitt ár hið minnsta

— Íbúapróun að snúast við

Bæjarráð Akureyrar hefur lýst yfir vilja sínum til að óska eftir framlengingu á byggðapróunarverkefninu Brothættar byggðir í Hrísey og hefur falið bæjarstjóra að vinna málið áfram.

Hverfisráð Hríseyjar hefur skorað á Byggðastofnun að framlengja verkefnið í eygni um að minnsta kosti eitt ár og óskaði eftir afstöðu bæjarins til málsins.

Fram kemur í erindi Hríseyinga að verkefninu Brothættar byggðir í eyjunni ljúki nú í ár, en talið er að það hafi haft jákvæð áhrif bæði á íbúapróun og atvinnulíf. Meðal annarra verkefna var

rekstur Hríseyjarbúðarinnar eflur og hvannarverkun hjá Hrísiðn ehf. þróuð. Annað stórt verkefni sem hlaut styrki er framleiðsla á landnámsshænu eggjum í eyjunni.

„Íbúapróun er byrjuð að snúast við og atvinnutækifærum fjölgar rólega. Til þess að þessi þróun haldi áfram og verkefnin nái betur að festa sig í sessi er æskilegt að áframhaldandi stuðningur verði veittur,“ segir í erindinu.

Íbúum í Hrísey hefur fjölgað hin síðari ár, þeir voru 172 árið 2015, þeim fækkaði niður í 151 í fyrra en í ár eru 167 íbúar skráðir til heimilis í Hrísey. /MPP

Oddný Anna, framkvæmdastjóri hjá Samtökum smáframleiðenda matvæla:

Brýn þörf fyrir samtök ólíkra smáframleiðenda

Samtök smáframleiðenda matvæla (SSFM) voru stofnuð 5. nóvember síðastliðinn. Markmið samtakanna er meðal annars að stuðla að öflugra samstarfi og auknum samtakamætti smáframleiðenda matvæla um land allt. Stjórn SSFM hefur ráðið Oddnýju Önnu Björnsdóttur, sjálfstæðan ráðgjafa og bónda, sem framkvæmdastjóra og segir hún langþráðan draum verða að veruleika með stofnun samtakanna. Fyrsta mál á dagskrá er að gera aðgerða- og kostnaðaráætlun.

Oddný Anna segir að samkvæmt samþykktum samtakanna verði hennar hlutverk að vinna að markmiðum þeirra í samræmi við aðgerðaráætlun. „Ég verð opinber málsvári samtakanna, mun kynna málefni þeirra í fjölmiðlum og vinna að öðru leyti í samræmi við samþykktir þeirra og aðalfundar.

Ég tók formlega við hlutverkinu mánudaginn 2. desember og átti minn fyrsta fund með stjórn daginn eftir. Næstu mál á dagskrá eru að gera tímasetta aðgerða- og kostnaðaráætlun, í samræmi við tilgang og markmið samtakanna. Við gerð aðgerðaráætlunarinnar verður meðal annars byggt á tillögum að aðgerðum sem voru ræddar á undirbúningsstofnfundi samtakanna þann 3. september og undirrituðum verk-samningi við Samtök sveitarfélaga á Suðurlandi.“

Þörfin kom fram í gegnum ólík verkefni

Oddný Anna segir að starfið leggjst vel í sig. „Það er langþráður draumur að svona samtök komist á koppinn hér á landi. Í verkefnum mínum með Brynju Laxdal, verkefnastjóra Matarauðs Íslands, síðastliðin tvö ár kom berlega í ljós að þörf væri fyrir eins konar regnhlífasamtök smáframleiðenda á Íslandi sem myndu vinna að hagsmunamálum þeirra, vera málsvári þeirra og stuðla að framförum í málefnum sem þá varð eins og fram kemur í tilgangi samtakanna.

Þörfin kom fyrst fram í þarfa greiningunni fyrir stjórn Beint frá býli (BFB) og í kjölfar hennar verkefninu um íþyngjandi regluverk. Þar kom í ljós að þarfir félagsmanna BFB væru að miklu leyti þær sömu og þarfir smáframleiðenda almennt,

Oddný Anna Björnsdóttir.

óháð því hvort þeir væru í borg, bæ, landsbyggð eða á lögbýlum – eins og félagsmenn BFB þurfa að vera. Þörfin kom svo berlega í ljós í verkefninu sem gekk út á að koma á fót REKO-hópum um land allt, en REKO gengur út á milliliðalaus viðskipti milli smáframleiðenda og neytenda í gegnum Facebook og þar koma einmitt saman þessir ólíku smáframleiðendur.

Þörfin var svo staðfest í formlegri úttekt síðastliðið vor og voru stjórn Landbúnaðarklasans og Samtök iðnaðarins einnig öflugir bakhjarlar á þeirri vegferð og fram að stofnfundi,“ segir Oddný Anna en hún situr í stjórn Landbúnaðarklasans.

Á undirbúningsstofnfundi SSFM var Oddný Anna kjörin formaður undirbúningsstjórnar. Lykilverkefni hennar voru að klára drögin að samþykktunum, halda áfram samtali við möguleg aðildarfélög, koma með tillögu að aðildargjaldi, afla og koma auga á mögulega styrki, auglýsa eftir framboðum í stjórn, ásamt því að undirbúa og halda stofnfund. Þrír úr undirbúningsstjórn sitja nú í stjórn, en tveir nýir bættust við. Karen Jónsdóttir, eigandi Kaja organic, Café Kaja og Matarbúrs Kaju, er formaður samtakanna. Með henni í stjórn eru Svava Hrönn Guðmundsdóttir, frá Sælkerasinnepi Svövu sem er varaformaður, Guðný Harðardóttir, frá Breiðdalsbíta, Þórhildur M. Jónsdóttir, frá Kokkhúsi og

Vörusmiðju BioPol og Þróstur Heiðar Erlingsson frá Birkihlíð Kjötvinnslu. Varamenn samtakanna eru Ólafur Oddsson, frá Súrkáli fyrir sækera og Auður B. Ólafsdóttir, frá Þönnukökuvagninum.

Skráning í samtökin í gegnum tölvupóst

Að sögn Oddnýjar Önnu verður rekstur samtakanna einfaldur í byrjun, enda hún eini starfsmaðurinn og eingöngu í hlutastarfi. „En það felst mikill styrkur og stuðningur í því að vera undir hatti Samtaka iðnaðarins sem vinna að hagsmunamálum sinna félagsmanna. Fókusinn verður til að byrja með á að safna félögum og tryggja fleiri styrki ásamt því að vinna að þeim málefnum sem verða sett á oddinn í aðgerðaráætluninni.

Við bjuggum til Facebook-hóp strax daginn eftir undirbúningsstofnfundinn, í honum eru nú ríflega 220 manns, bæði smáframleiðendur og velunnarar samtakanna. Í bígerð er að setja upp vefsíðu. Undirbúningsstjórn tryggði sér lénid ssfm.is sem er sú skammtöfun sem ákveðið var að nota fyrir samtökin. Þegar hún verður komin upp verður hægt að skrá sig í samtökin í gegnum hana, en þangað til er hægt að senda tölvupóst á netfangið samtok.smaframleiðenda.matvaela@gmail.com. Gjald fyrir fulla aðild eru 10.000 krónur en aukaaðild 5.000 krónur. Full aðild að samtökunum felur í sér aðild að Samtökum iðnaðarins og í gegnum þau Samtök atvinnulífsins. Aukaaðild er fyrir þá sem styðja markmið samtakanna en uppfylla ekki þau skilyrði að vera smáframleiðandi.

Í undirbúningsferlinu var rætt við samtökin Beint frá býli, VOR-verndun og ræktun, Landssamband smábátateigenda og Slow Food um mögulega aðild að samtökunum. Félagsmenn BFB munu kjósa um það á næsta aðalfundi hvort samtökin verði formlegir aðilar að SSFM sem mun þýða að félagsmenn þeirra verði aðilar að SSFM í gegnum aðild sína að BFB. VOR og Slow Food ætla sér að verða aukaaðilar. Nýr formaður er tekinn við í Landssambandi smábátateigenda og mun ég taka upp þráðinn við hann á næstunni,“ segir Oddný Anna. /smh

Jólaskógar skógræktarfélaganna og jólamarkaðurinn í Heiðmörk

Jólamarkaðurinn við Elliðavatn í Heiðmörk var opnaður um síðustu helgi. Markaðurinn er haldinn ár hvert af Skógræktarfélagi Reykjavíkur. Jólaskógar skógræktarfélaganna munu næstu helgar einn af öðrum bjóða gesti velkomna til að höggva sér jólatré. Misjafnt er hvenær þeir byrja að taka á móti fólki, en Skógræktarfélag Hafnarfjarðar og Skógræktarfélag Mosfellsbæjar opna sína skóga um næstu helgi og síðan hvert félagið á fætur öðru næstu helgar á eftir.

Við Elliðavatnsbæ myndast notaleg jólastemning á aðventunni í bland við skemmtilega markaðsstemningu, þar sem boðið er upp á fjölbreytta og áhugaverða menningardagskrá allar helgar fram að jólum.

Stafafuran vinsælust

Sérstakur handverksmarkaður er í Elliðavatnsbænum með handverksmunum og matarhandverki. Handverksmunirnir eru allir úr náttúrulegum efnivið og kynnr handverksfólkið sjálft sitt handverk. Listamennirnir eru að selja sjálfir og því má kynnast þessu hæfileikaríka fólki og jafnvel hlýða á skemmtilegar

sögur á bak við munina. Félagið rekur einnig notalega kaffistofu þar sem gestir geta fengið sér kakó eða kaffisopa og gætt sér á bakkelsi. Á kaffistofunni lesa rithöfundar upp úr nýjum verkum sínum og tónlistarfólk heldur tónleika. Nánari upplýsingar um dagskrá menningarviðburðanna er að finna á Facebook-síðu markaðarins, facebook.com/heidmork.

Fimm jólatrjáategundir eru í ræktun og sölu hjá skógræktarfélagunum. Vinsælasta íslenska tegundin er stafafuran enda hefur hún marga kosti, barrheldin og ilmar vel. Aðrar tegundir eru íslenskt rauðgreni, blágreni, sitkagreni og fjallapínur. Yfirlit um skógræktarfélagin, opnunartíma jólaskóganna og frekari upplýsingar um jólatrén má finna á vef Skógræktarfélags Íslands, skog.is. /smh

Rasmus Kristian Rask

eftir Kirsten Rask, Magnús Óskarsson þýddi

Skemmtileg og fróðleg bók um hinn stórmerkilega málfræðing Rasmus Kristian Rask, stofnanda Hins íslenska bókmenntafélags.

HÍÐ ÍSLENSKA
BÓKMENNTAFÉLAG
HAGATORGI • SÍMI 588 9060
hib@hib.is • www.hib.is

GEFÐU ALVÖRU VERKFÆRI Á DESEMBERTILBOÐI Í JÓLAGJÖF

Milwaukee
M12
Borvél
með 2 stk. 2.0Ah rafhl.,
hleðslut. og tösku.
31.900 kr.
Áður 39.990 kr.

Milwaukee
Bitasett
40 stk.
7.490 kr.
Áður 9.990 kr.

RYOBI
Borvél
með 2 stk. 2.0Ah rafhl.
hleðslut. og tösku.
27.900 kr.
Áður 34.900 kr.

GEDORE
Verkfærasett
172 stk 1/4" og 1/2".
18.900 kr.
Áður 22.900 kr.

GEDORE
Verkfærasett
100stk 1/4" og 1/2"
29.900 kr.
Áður 38.900 kr.

ALS
Kastari
600 lm hleðsluljós
m/bluetooth hátalara.
11.900 kr.
Áður 20.900 kr.

ALS
Fjarlægðarmælir
m/framljós 250 lm
og toppljós 120 lm
14.900 kr.
Áður 18.900 kr.

BESSEY
Gearklamp sett
2 stk. þvingur
og vasahnifur
10.900 kr.
Áður 12.900 kr.

RYOBI
Fjölnotavél
3 stk sagarblöð
auk platta fyrir
sandpappir fylgja.
12.690 kr.
Áður 14.900 kr.

FUTECH
Laser
Saturn 2
Rautt
19.900 kr.
Áður 27.900 kr.

Wera
Topplyklasett
Check Plus
12.900 kr.
Áður 17.990 kr.

Hellberg
SECURE React
Heyrnahlífar m/útvarpi
og umhverfis mikrafónum
á báðum eyrum.
Auðvelt að tengja við síma
og stillainn stöðvar.
14.900 kr.
Áður 22.900 kr.

BAHCO
Rörtöng
Quick Adjust
9.900 kr.
Áður 11.900 kr.

FUTECH
Laser
Pluto 1.2
Grænt/Rautt
39.900 kr.
Áður 48.900 kr.

Wera
Skrúfjárnasett
Einangrað
9.900 kr.
Áður 11.590 kr.

Wera
Bitaskrúfjárn
7 bitar
8.490 kr.
Áður 9.990 kr.

Wera
Skrúfjárnasett
14 stk
9.900 kr.
Áður 14.290 kr.

VERKFÆRA SALAN

FRÉTTIR

Skortur að verða á svínakjöti vegna afrísku svínapestarinnar: Kínverjar reyna að tryggja sér svínakjöt um allan heim

— Verð á svínakjöti er farið að hækka á mörkuðum víða um heim

Kínverjar hafa aflétt banni á innflutningi á svínakjöti frá Kanada og Brasilíu. Kemur þetta í kjölfar þess að forseti Alþjóðadýraheilbrigðis stofnunarinnar (OIE) varaði við því í lok október að u.þ.b. fjórðungur svínastofna heimsins muni drepast af völdum afrísku svínapestarinnar.

Dr. Mark Schipp, forseti OIE, greindi frá skelfilegri spá sinni á fréttamannafundi í Sydney í Ástralíu fimmtudaginn 31. október. Þar kom fram að hann teldi að um 25% af svínum heimsbyggðarinnar muni drepast af völdum svínapestarinnar. Á heimsvísu voru framleidd um 121 milljón tonna af svínakjöti árið 2018. Fjórðungur af því er tæplega 30,3 milljónir tonna. Ef fjórðungur svínastofnsins í heiminum ferst úr þessari veikni, gæti það hins vegar leitt til enn meiri framleiðslusamdráttar þannig að heildarframleiðslan fari jafnvel talsvert undir 90 milljón tonn á ári.

Fækkað hefur um 45% í svínastofni Kínverja

Ljóst er að þetta verður mjög þungt högg fyrir svínaræktina og sér í lagi fyrir Kínverja sem eru langstærstu framleiðendur á svínakjöti í heiminum. Financial Times hefur það

eftir greinanda hjá fjárfestingasjóðnum INTL FCStone að það hafi orðið um 45% fækkun í svínastofni Kínverja frá því veikin greindist þar fyrst.

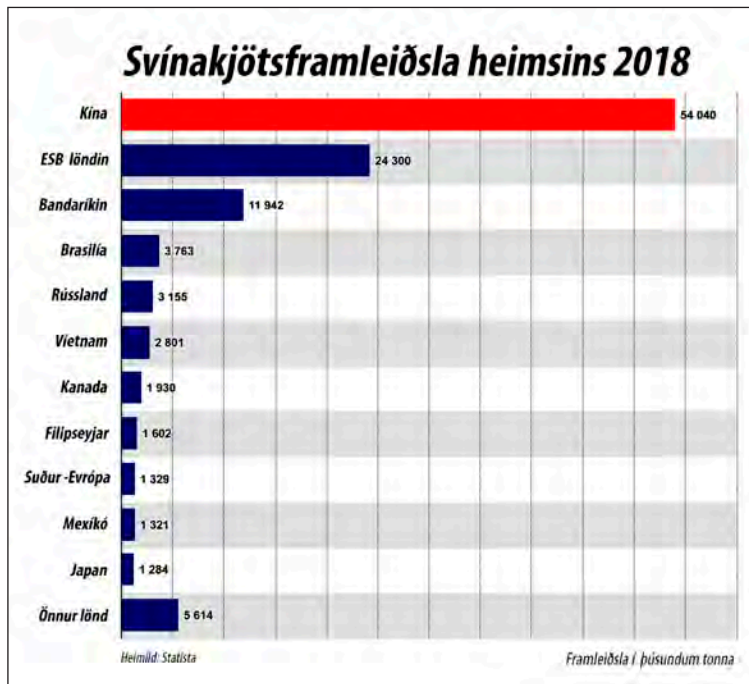
Verulegur samdráttur í framboði á svínakjöti

Kínverjar framleiddu rúmlega 54 milljónir tonna af svínakjöti á árinu 2018 samkvæmt tölum Statista. Ef framleiðslan dregst saman um 45%, gæti það þýtt að rúmlega 24 milljónir tonna af svínakjöti hverfa af markaðnum. Næstmesta framleiðslan var í ríkjum Evrópusambandsins sem framleiddu þá samanlagt um 24,3 milljónir tonna og Bandaríkin voru með 11,9 milljóna tonna framleiðslu.

Það virðist þó vera fleira en svínakjötsframleiðslan sem er að dragast saman. Samkvæmt spá landbúnaðarráðuneytis Bandaríkjanna þá er áætlað að samdráttur í framleiðslu á kjúklingakjöti, svínakjöti og nautakjöti muni dragast saman um 6,4 milljónir tonna á árinu 2020. Margir sérfræðingar á markaði telja þetta mjög vanáætlað.

Leitað að svínakjöti víða um heim

Þegar er farið að gæta verðhækkana

á svæðum þar sem svínapestin hefur náð sér á strik, eins og í Evrópu. Því er ekki óeðlilegt að þau lönd reyni að tryggja sér svínakjöt fyrir heimamarkað og það þýðir að draga mun úr sölu út fyrir heimamarkaði. Brasilía, þar sem Kínverjar hafa nú sóst eftir kaupum á svínakjöti, framleiddi í fyrra tæpar 3,8 milljónir

tonna. Kanada, sem Kínverjar hafa einnig verið að bera viðurnar í, framleiddi á síðasta ári rúmlega 1,9 milljónir tonna af svínakjöti. Fimmtu stærstu framleiðendur á markaðnum eru svo Rússar sem framleiddu nær 3,2 milljónir tonna á síðasta ári, en þeir hafa náð því að vera sjálfum sér nógir eftir að Evrópusambandið

setti viðskiptabann á matvælasölu til landsins 2015. Þá tóku rússnesk yfirvöld þá stefnu að tryggja fæðuöryggi landsmanna fyrir árið 2020 og virðist það hafa gengið nokkuð vel eftir. Hafði þetta viðskiptabann alvarlegar afleiðingar fyrir nokkuð stóra svínakjötsframleiðsluþjóð eins og Danmörku sem varð að leita sér annarra markaða.

Áköf leit Kínverja að svínakjöti víða um heim bar á góma í vefriti Global Meat 2. desember. Þar kom fram að útflutningur á svínakjöti frá Evrópu til Kína hafi tvöfaldast á milli ára og hafi verið komin í 138.400 tonn í september síðastliðinn. Var met slegið í útflutningi svínakjöts frá Evrópu í september og hafði útflutningurinn þá aukist um 37% á milli ára og var 236.600 tonn.

Þessi aukni útflutningur sem stafar af aukinni eftirspurn frá Kína vegna svínapestarinnar hefur leitt til ört hækkanandi verðs á svínakjöti.

„Held að tegundin muni ekki alveg glatast“

„Ég held að tegundin sem slík muni ekki alveg glatast,“ sagði Schipp, „en það er alvarlegasta ógnin við svíneldi sem við höfum nokkurn tíma séð. Þetta er mesta ógnin við búfjárrækt á okkar tímum,“ sagði Mark Schipp í samtali við AP. /HKr.

mast ...frá heilbrigði til hollustu
Matvælastofnun

Smithætta fylgir veiðiferðum erlendis

Þeir sem fara til Evrópu eða annarra heimshluta á villisvínaveiðar þurfa að gæta ýtrustu smitvarna til að koma í veg fyrir að bera afríska svínapest milli landa. Pestin er í hraðri útbreiðslu og mikil ógn stafar af henni fyrir svínarækt í heiminum. Smit getur borist með mat-

vælum, fatnaði og ýmsum tækjum og tólum.

Veiran sem veldur afrískri svínapest getur m.a. borist með sýktum svínum og sæði, hráu kjöti af sýktum dýrum, farartækjum, búnaði, fatnaði o.fl. Veiðimenn eru meðal þeirra sem þurfa sérstaklega að gæta sín á að dreifa ekki veirunni.

Afrísk svínapest er bráðsmitandi drepsoft í svínum og hefur dreifst með villtum svínum um Asíu, Afríku og Evrópu. Ekki er til nein meðhöndlun við sjúkdómnum og ekki er hægt að verjast honum með bólusetningum. Veiran sem veldur sjúkdómnum er ekki hættuleg fyrir fólk eða önnur dýr en veldur svínum um þjáningum og dauða. Tjón fyrir landbúnað þar sem sjúkdómurinn kemur upp er gífurlegt.

Tilmæli til þeirra sem fara á villisvínaveiðar eru:

- Kynnið ykkur vel þær smitvarnareglur sem gilda í veiðilandinu.
- Þrifið og sótthreinsið tæki og skó áður en veiðilandið er yfirgefið.
- Þvoið notaðan fatnað í veiðilandinu. Sé það ekki mögulegt skal setja hann í poka og þvo í þvottavél án tafar þegar heim er komið eða fara með í hreinsun.
- Farið ekki á svínabú að nauðsynjalaus, hvorki innanlands né erlendis.
- Kynnið ykkur vel þær reglur sem gilda um innflutning á kjöti og veiðiminjar. Þær má finna á heimasíðu Matvælastofnunar, www.mast.is.

Tilmæli til svínabænda eru:

- Hafið stranga stjórn á aðgangi og umgangi gesta og starfsfólks á búinu.

- Fóðrið ekki svín með matarúr-gangi.

- Þrifið og sótthreinsið öll tæki og tól sem farið er með inn á búið.

Veidimenn
Ekki vera smitberar svínadrepsóttar

Afrísk svínapest (ASF) er bráðsmitandi svínasjúkdómur. Sjúkdómurinn er ekki hættulegur fyrir fólk en veldur gífurlegu fjárhagslegu tjóni fyrir landbúnað. Bóluefni gegn sjúkdómnum eru ekki til.

Sem veiðimaður hefur þú möguleika á að uppgötva einkenni hjá svínum snemma og skyldur til bregðast rétt við.

Ekki dreifa sjúkdómnum.

VIRÐIÐ ALMENNAR VARÚÐARREGLUR

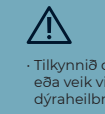
Þrifið og sótthreinsið búnað á staðnum

Þrifið og sótthreinsið veiðiminjar á staðnum

Farið ekki á svínabú að nauðsynjalaus

• Tilkynnið dauð eða veik villisvín til dýraheilbrigðisfyrirvalda
• Virðið veiðibönn sem yfirvöld hafa sett
• Ef þú ferð reglulega inn á svínabú, ekki fara á villisvínaveiðar

Skiljið veiðúrgang eftir á staðnum

Skiljið ekki eftir mat fyrir villisvín

Deilið ekki matvælum úr kjöti af veldum dýrum með öðrum né fóðrið dýr með þeim

Fyrir frekari upplýsingar:
www.oie.int/asf

OIE ALÞJÓÐADÝRAHEILBRIGÐISSTOFNUNIN
Verndum dýrin, varðveitum okkar framtíð

KÆLI- & FRYSTI-BÚNAÐUR

KLEFAR

Kæli- & frystiklefar í miklu úrvali.

Vottaðir gæðaklefar með mikla reynslu á Íslandi. Einfaldir í uppsetningu.

HILLUR

fyrir kæli- & frystiklefa.

Mikið úrval og auðvelt að setja saman. Sérhannaðar fyrir matvæli.

Hafðu samband í síma 587 1300 og við sérsníðum lausn sem hentar þér!

KAPP ehf

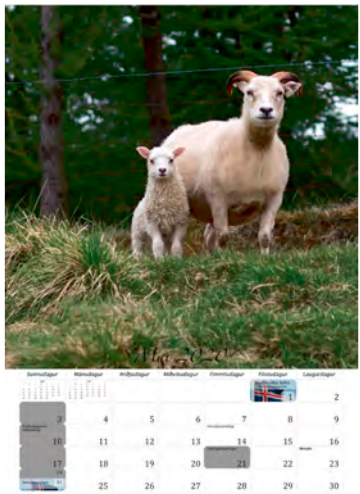
VÉLA-KÆLI & RENNIVERKSTÆÐI

Miðhraun 2 | 210 Garðabær | Sími 587 1300 | kapp@kapp.is | www.kapp.is

Thelma Dögg Róbertsdóttir,
dýralæknir svínasjúkdóma
hjá Matvælastofnun

Lambdagatal

Lambdagatal Ragnars Þorsteins-sonar, sauðfjárbónda og ljós-myndara með meiru í Sýrnesi í Aðaldal, er nú komið út í sjötta sinn. Ragnar hefur veg og vanda að útgáfunni líkt og verið hefur, hann tekur flestar myndanna á búi sínu í Sýrnesi og vinnur að auki við uppsetningu og hönnun dagatalsins, sér um fjármögnun þess og dreifingu. Samkvæmt venju eru ljósmyndirnar teknar á sauðburði frá árinu áður, þ.e.a.s. á Lambdagatali 2020 eru allar myndirnar teknar á sauðburði 2019 og endurspeglar því líka veðurfarið á þeim árstíma.

Fallegt með þjóðlegum fróðleik

Að venju prýða dagatalið stórar andlitsmyndir af fallegum, marglitum, nýlega fæddum lömbum í náttúrulegu umhverfi. Dagatalið er í A4 stærð og er hver mánuður á einni blaðsíðu. Það er gormað með upphengju og því auðvelt að hengja það upp þar sem hentar. Á það eru merktir allir hefðbundnir helgi- og frídagar, einnig eru merkingar fyrir fánadaga, komu jólasveinanna, gömlu mánaðarheitin og ýmsa aðra daga er tengjast sögu lands og þjóðar. Dagatalið er því bæði fallegt og gagnlegt með sínum þjóðlega fróðleik.

Lambdagatölin hafa hlotið góðar viðtökur undanfarin ár og vinahópur Facebook-síðunnar Lamba Lamb er nú rétt að ná þúsund manns. Útgáfan hefur verið fjármögnuð á Karolina Fund þar sem þau eru keypt í forsölu. Að sögn Ragnars þá er; „megintilgangur útgáfunnar að breiða út sem víðast, fegurð og fjölbreytni íslensku sauðkindarinnar. Það er líka mjög svo skemmtilegt og gefandi að standa í þessu og finna þá miklu velvild sem er meðal fólks til okkar sauðfjárbænda og íslensku sauðkindarinnar en hún hefur jú fætt okkur og klætt í gegnum aldirnar og án hennar værum við ekki til sem þjóð í dag,“ segir hann.

Krefjandi en skemmtilegt að mynda lömb

„Það er bæði krefjandi og tíma-

frekt að taka myndir af lömbum eins og öðru ungviði. Þau eru líka mjög sjálfstæð með sterka og fjölbreytta persónueiginleika eins og við mannfólkið og fylgjast vel með því sem er í gangi og eru ekki alltaf til í að standa kyrr og brosa á meðan myndatökunni stendur.

Eins og gefur að skilja er sauðburður í fullum gangi á þess-

um tíma og því oft ekki mikill tími aflögu til annarra verka. Myndatakan er þó mjög skemmtileg og það er endurnærandi á sál og líkama að leggjast út á tún og taka myndir af lömbunum. Lömbin eru ýmist mynduð með mæðrum sínum eða ein og þá þarf að vera búið að vinna traust þeirra svo þau verði ekki skelkuð og hlaupi í burtu,“ segir Ragnar.

KUHN áramótatilboð

gildir til 5. janúar 2020

Bændablaðið

45,6% fólks á landsbyggðinni les Bændablaðið

Heimild: Prestmiðlaskönnun Gallup, 04.12.2018. Aldur 12-89 ára.

Lestur Bændablaðsins:

20,4% á höfuðborgarsvæðinu

45,6% á landsbyggðinni

29,5% landsmenn lesa Bændablaðið

Bændablaðið Hvar auglýsir þú?

Sími 563 0300 / Netfang: bbl@bondi.is / bbl.is

VÉLFANG - VERKIN TALA

Gylfaflöt 32 • 112 Reykjavík • Sími 580 8200 • www.velfang.is

Frostagötu 2a • 603 Akureyri • velfang@velfang.is

STEEKUR

Blómin um jólin

Jólin eru á næsta leiti og því ekki úr vegi að fjalla lítillga um vinsælustu jólablóm-in. Jólástjörnur eru líklega þær pottaplöntur sem flestir tengja við jólin en riddaraliljur og jólakactus fylgja þar fast á eftir.

Jólástjörnur eru ekki auðveldustu plönturnar í ræktun til að halda lifandi en langt frá því að vera þær erfiðustu. Jurtin þrífst best við 12 til 21° C en endist best við neðri mörkin. Þegar jólástjarna er keypt skal láta pakka henni inn og það má alls ekki geyma þær lengi úti í köldum bíl, þar sem þær fá kuldaskjokk og því ráðlegt að fara með þær strax í hús. Best er að vökva jólástjörnur lítúð en oft og með volgu vatni. Moldin má aldrei þorna alveg og það má ekki heldur láta pottinn standa í vatni. Látið því pottinn standa í djúpri pottahlíf sem fyllt er í botninn með vikri. Þannig stendur jólástjarnan ekki í vatni en nýtur góðs af uppgufun og loft-raki leikur um hana. Jólástjörnur þurfa góða birtu og þrífast best í björtu herbergi eða í austur- eða vesturglugga.

Jólástjörnur geta valdið ofnæmi eða ertingu í húð hjá fólki sem er viðkvæmt fyrir slíku en plantan er ekki hættulega eitruð eins og stundum er haldið fram. Rannsóknir sýna að blöð jólástjörnnar geta valdið uppköstum sé þeirra neytt í miklum mæli. Þrátt fyrir þetta er engin ástæða til að setja hana í jólasalat-atið þar sem hún er sögð mjög bragðvond.

Jólaaktusar ganga undir ýmsum heitum eins og haust-, nóvember-, eða krabbakactus, algengasta heitið er þó að öllum líkindum jólaaktus. Sérstaklega þegar hann blómstrar um jólahátíðina. Jólaaktusinn er upprunninn á Amasonsvæði Suður-Ameríku, nánar tiltekið í Brasilíu, þar sem hann vex sem ásæta uppi í trjákrónum. Ólíkt flestum öðrum kaktusum vex jólaaktusinn því í raka og skugga. Þetta gerir það að verkum að hann dafnar best í hálfskugga og þolir talsvert meiri vökvun en aðrir kaktusar. Kjörhiti hans er 15 til 20 °C.

Eftir að blómgun lýkur er gott að hvíla hann á svölum stað og draga úr vökvun í nokkrar vikur. Jólaaktusa er hægt að fá í ýmsum litum, rauða, hvíta-bleika og lillabláa.

Riddarastjarna eða amaryllis eins og þessi glæsilega lauk-planta er oft nefnd er upprunnin í Suður-Ameríku en hefur dreifst þaðan sem pottaplanta vegna þess hversu harðger og auðveld hún er í ræktun auk þess að vera blómvíljug. Blómin eru í mörgum litum, rauð, hvít og bleik, auk þess sem þau geta verið marglit.

Áður en laukurinn er settur í mold er gott að láta neðri hluta hans standa í volgu vatni í nokkra klukkutíma þar sem slíkt hraðar rótarmyndun. Amaryllis-laukar þrífast best í næringarríkum og vel fram-ræstum moldarjarðvegi við 15 til 20 °C.

Þegar lauknum er komið fyrir í potti skal láta helming til einn þriðja af honum standa upp úr moldinni en þrýsta henni þéttingsfast að neðri hlutanum án þess þó að skemma ræturnar séu þær farnar að myndast.

Moldin í pottunum skal alltaf vera rök yfir vaxtartím-ann en laukurinn þolir nokkurn þurrk á meðan hann er í hvíld.

/VH

NYTJAR HAFSINS

Samherji er langumsvífamesta íslenska fyrirtækið á erlendri grund. Á myndinni eru Cuxhaven og Berlin, nýjustu togarar DDFU, dótturfyrirtækis Samherja í Þýskalandi.

Íslendingar umsvifamiklir í útgerð erlendis

Guðjón Einarsson
gudjone3@gmail.com

Íslendingar stunda útgerð fiskiskipa í að minnsta kosti þrettán löndum auk Íslands. Afleverðmætið var áætlað yfir 100 milljarðar króna fyrir fjórum árum.

Íslenskir útgerðarmenn teygja anga sína víða um heiminn. Í erindi sem Kristján Hjaltason hélt á Sjávarútvegsráðstefnunni í Reykjavík árið 2014 kom fram að Íslendingar kæmu að útgerð nálægt 65 fiskiskipa erlendis ýmist með því að eiga fyrirtækin að öllu leyti eða að hluta. Flest þessara skipa eru togarar eða uppsjávarskip en þarna eru líka smærri bátar. Lausleg áætlun Kristjáns benti til að þessi skip veiddu yfir 500 þúsund tonn á ári, eða sem svaraði nálægt helmingi af ársafla íslenskra skipa. Afleverðmætið sagði hann að gæti numið yfir 100 milljörðum króna. Nýrra mat liggur ekki fyrir. Löndin sem um ræðir eru Þýskaland, Pólland, Bretland, Frakkland, Spánn, Eistland, Noregur, Færeyjar, Grænland, Kanada, Síle, Míritanía og Namibía.

Samherji langstærstur

Samherji er langumsvífamesta fyrirtækið á erlendri grund. Langt er síðan Samherji haslaði sér völl í útgerð í Þýskalandi, eða árið 1995. Dótturfyrirtækið DDFU í Cuxhaven, sem er að fullu í eigu Samherja, á tvo nýsmíðaða frystitogara, Cuxhaven og Berlin. Þá tengist Samherji sjávarútvegi í Póllandi með eignarhaldi þýska dótturfyrirtækisins DDFU í pólska útgerðarfyrirtækinu Atlantex en það fyrirtæki gerir út þrjá togara samkvæmt upplýsingum á heimasíðu Samherja. Breska útgerðarfyrirtækið Onward Fishing Company með aðsetur í Aberdeen í Skotlandi hefur verið í eigu Samherja frá árinu 1996 og gerir út einn togara. Félagið á auk þess helmingshlut, á móti hollenskrí útgerð, í breska útgerðarfélaginu UK Fisheries sem gerir út tvo togara og er annar þeirra stór og glæsilegur frystitogari sem afhentur var nýsmíðaður á síðasta ári. UK Fisheries keypti sjávarútvegsfyrirtæki í Frakklandi og á Spáni nálægt

Lausleg áætlun benti til að þessi skip veiddu yfir 500 þúsund tonn á ári, eða sem svaraði nálægt helmingi af ársafla íslenskra skipa.

áramótunum 20210/2011 og gera þau félög út nokkur skip.

Færeyjar, Noregur og Kanada

Auk þess á Samherji hlut í útgerðinni Framherja í Færeyjum sem hann tók þátt í að stofna árið 1994 ásamt Færeyingum. Framherji er eitt af stærstu útgerðarfélögum í Færeyjum og gerir út þrjá togara. Enn er svo að nefna að dótturfélag Samherja í Þýskalandi keyptu árið 2014 um 20% hlut í Nergaard, einu af stærstu sjávarútvegsfyrirtækjum Noregs. Við það tækifæri kom fram að félagið gerði m.a. út fimm togara og væri með 440 manns í vinnu. Loks má svo nefna að Samherji á hlut í sjávarútvegsfyrirtæki í Kanada sem gerir út frystitogarann Newfoundland Pioneer. Þá eru ótalin umsvif Samherja við Afríkustrendur sem nánar verður vikið að hér á eftir. Fram hefur komið að meira en helmingur af tekjum Samherja komi frá erlendri starfsemi félagsins.

Eistland, Grænland og Síle

Af umsvifum annarra íslenskra útgerða erlendis má nefna að fyrirtækið Reyktal sem skráð er í Eistlandi og Óttar Yngvason stendur að hefur um árabíl gert út nokkra rækjutogara sem upprunalega veiddu á Flæmingjagrunni við Kanada en hafa í seinni tíð verið mikið í Barentshafi og við Grænland eftir að dró úr rækjuveiði á fyrst-nefnda svæðinu.

Íslendingar koma nokkuð við sögu í grænlenzkum sjávarútvegi. Þar er fyrst og fremst um að ræða Brim, Sildarvinnskuna og Ísfélag Vestmannaeyja. Brim á hlut í Arctic Prime Productions sem rekur fiskvinnslur á þremur stöðum á Grænlandi, í Quaqortoq, Nanortalik og Kummiut, og á ennfremur í útgerðarfélagi sem gerir út nokkur skip. Þá á Ísfélag Vestmannaeyja hlut í útgerðinni Pelagic Greenland á móti stórfyrirtækinu Royal Greenland. Þetta

félag gerir út tvö uppsjávarskip, Tuneq og Tasilaq, sem áður voru íslensk. Síðast en ekki síst er svo að nefna útgerðina Polar Pelagic sem Sildarvinnslan í Neskaupstað á að þriðjungi á móti Grænlandinum. Félagið gerir út Polar Amaroq, sem er eina grænlenzka uppsjávarskipið sem er að veiðum allt árið. Skipið landar á Íslandi eins og önnur grænlenzka uppsjávarskip, enda engin aðstaða á Grænlandi til þess að taka á móti uppsjávarfiski til bræðslu. Fleiri Íslendingar hafa reynt fyrir sér í Grænlandi en ekki allir haft erindi sem erfiði.

Loks skal svo nefna þátttöku HB Granda, nú Brims, í sjávarútvegi í Chile til margra áratuga. Félagin heita Friosur og Pesca Chile og gera út samtals átta fiskiskip auk reksturs á fiskiðjuveri.

Þess má geta að Vísir hf. haslaði sér völl í sjávarútvegi í Kanada um tíma og átti tæpan helming í stórfyrirtækinu Ocean Choice International (OCI) en seldi sinn hlut árið 2017. Þá áttu Finnur B. Harðarson og fleiri stærstan hlut í kanadíska fyrirtækinu Nataqnaq sem gerði út þrjá togara við Austur-Kanada en svo mun ekki vera lengur eftir því sem næst verður komist.

Veidar við Afríkustrendur

Íslendingar hafa stundað veiðar á makríl, hrossamakríl og sardínellu úti fyrir ströndum Marokkó og Míritaníu í Vestur-Afríku í rúma tvo áratugi eða frá því að Sjólaskip hófu þar veiðar árið 1997. Aðrir Íslendingar fylgdu svo í kjölfarið. Tíu árum síðar, eða árið 2007, keypti Samherji rekstur Sjólaskipa, sex verksmiðjuskip og tvö þjónustuskip, og hóf útgerð þar syðra. Ári seinna stofnaði einn Sjólaskipamanna, Haraldur Jónsson, útgerðina Úthafsskip sem nú gerir út þrjú verksmiðjuskip við Vestur-Afríku, sem heita Victoria, Gloria og Navigator. Þar er einnig togarinn Sóley sem tveir Íslendingar tengjast, þeir Páll Eyjólfsson skipstjóri

og Jóhann Gunnarsson útgerðarstjóri, en aðaleigandinn mun vera hollenskur eða belgískur. Árið 2013 bárust svo fréttir af því að Samherji væri í viðræðum við rússnesku útgerðina Murmansk Trawl Fleet um sölu á útgerð Samherja við Afríku og gekk sú sala eftir. Samherji hætti þó ekki alveg Afríkuveiðunum því fyrirtækið hefur veitt við strendur Namibíu á undanförunum árum eins og kunnugt er.

Upphaf Namibíuveiða

Þróunarhjálp Íslands við Namibíu hófst árið 1990 og fólst m.a. í haf-rannsóknnum, sjómannafræðslu og tæknilegri ráðgjöf ýmiss konar. Samhliða því kom fram áhugi heimamanna á því að komið yrði á lagginar sjávarútvegsfyrirtæki sem sæi fólki fyrir vinnu. Ráðgjafarfyrirtækið Nýsir tók það verkefni að sér og til varð sjávarútvegsfyrirtækið Seaflower í bænum Luderitz. Namibíska ríkisfyrirtækið Fishchor lagði inn í fyrirtækið tvo spænska togara sem Namibíumenn höfðu tekið að ólöglegum veiðum í landhelgi og gert upptæka. Jafnframt var tekið fé að láni til að endurbyggja frystihúsið á staðnum. Íslenskar sjávarafurðir komu inn í þetta verkefni sem meðeigendur og söluaðilar á afurðunum auk þess sem fyrirtækið lagði til togara frá Íslandi. Þar með voru skipin orðin þrjú. Nokkur fjöldi Íslendinga réði sig til starfa hjá fyrirtækinu sem yfirmenn á skipunum og í fiskvinnslunni og framkvæmdastjórinn var íslenskur. Reksturinn gekk vel. Íslendingar ráku fyrirtækið í tíu ár en í kringum aldamótin vildu heimamenn taka alfarið við og keyptu íslensku meðeigendur sína út. Þar með var afskiptum Íslendinga af Seaflower lokið.

Eftirsótt sérþekking

Eins og að framan greinir koma Íslendingar víða við í sjávarútvegi utan landsteinanna og er þó hvergi nærri allt upptalið. Allmargir Íslendingar standa að smábátaútgerð í Norður-Noregi og mjög víða í heiminum eru íslenskir skipstjórnarmenn við stjórnvölinn á erlendum skipum. Sérþekking Íslendinga á sjávarútvegi er víða eftirsótt og verður vafalaust áfram.

Jólagjöfina færðu hjá okkur

*SENDUM UM LAND ALLT

Opnunartímar:
Virka daga kl. 10-18
Laugardaga kl. 11-15

ormsson

FYRIR HEIMILIN Í LANDINU

ORMSSON

LÁGMÚLA 8 · SÍMI 530 2800

Skoðaðu úrvalið okkar á
ORMSSON.IS

*SENDUM UM LAND ALLT

ORMSSON

Greiðslukjör

Vaxtalaust
í allt að 12 mánuði

ORMSSON KEFLAVÍK SÍMI 421 1535	ORMSSON PRISTUR-ÍSAFIRÐI SÍMI 456 4751	KS SAUÐÁRKRÓKI SÍMI 455 4500	SR BYGG SIGLUFIRÐI SÍMI 467 1559	ORMSSON AKUREYRI SÍMI 461 5000	PENNINN HÚSAVÍK SÍMI 464 1515	ORMSSON VÍK - EGILSSTÖÐUM SÍMI 4712038	ORMSSON PAN-NESKAUPSSTAÐ SÍMI 477 1900	ORMSSON ÁRVIRKINN-SELFOSI SÍMI 480 1160	GEISLI VESTMANNAEYJUM SÍMI 481 3333	TÆKNIBORG BORGARNESI SÍMI 422 2211	OMNIS AKRANESI SÍMI 433 0300
--------------------------------------	--	------------------------------------	--	--------------------------------------	-------------------------------------	--	--	---	---	--	------------------------------------

Verðlaunahafar á uppskeruhátíð hestamanna 2019.

Mikið um dýrðir á Uppskeruhátíð hestamanna:

Jóhann R. Skúlason er knapi ársins

Jóhann Rúnar Skúlason var valinn knapi ársins á Uppskeruhátíð hestamanna sem fram fór á dögnum. Fremstu afreksknappar hér á landi sem og fremstu ræktunarbú ársins 2019 voru heiðruð á hátíðinni.

Jóhann Rúnar vann þrjá heimsmeistaratitla á árinu, í tölti, fjórgangi og samanlögðum fjórgangsgreinum á hestinum Finnboga frá Minni-Reykjum. Einnig á hann hæstu tölteinkunn ársins, 8,90.

Aðrir knappar sem hlutu verðlaun á hátíðinni voru, Benjamín Sandur Ingólfsson sem valinn var efnilegasti knapi ársins 2019, Konráð Valur Sveinsson hreppti nafnbótina skeiðknapi ársins 2019 og Hlynur Guðmundsson var valinn gæðingaknapi ársins. Jóhann Rúnar var íþróttaknapi ársins og Árni Björn Pálsson kynbótaknapi ársins. Þá var tilkynnt um að Syðri Gegnishólar/Ketilsstaðir hefði fengið verðlaun í flokki keppnishestabúa ársins og Stuðlar eru ræktunarbú ársins 2019.

Bjarnleifur heiðraður

Á Uppskeruhátíðinni veitti Landssamband hestamanna, LH Bjarnleifi Árna Bjarnleifssyni heiðursverðlaun LH en hann hefur starfað í félagsmálum hestamanna óslitið í 30 ár og er enn að. Hann var formaður landsliðsnefndar LH í tíu ár, frá hausti 2003 til ársins 2013. Bjarnleifur hefur áður hlotið viðurkenningu fyrir óeigingjant starf í þágu hestamanna, hann

Sigurður Ingi Jóhannsson ráðherra, Jóhann R. Skúlason, knapi ársins, og Lárus Ástmar Hannesson, formaður Landssambands hestamanna á Uppskeruhátíðinni.

Stuðlar var tilnefnt ræktunarbú ársins 2019. Tali frá vinstri: Sveinn Steinarson, FHB, Guðrún Tryggvadóttir, formaður BÍ ásamt Páli Stefánssyni og Eddu Björk Ólafsdóttur, eigendum Stuðla.

Keppnishestabú ársins – Sóley Margeirsdóttir, varaformaður LH, Bergur Jónsson og Olil Amble Syðri-Gegnishólar/Ketilsstaðir, Ólafur Þórisson, gjaldkeri LH.

hefur hlotið félagsmálaskjöld og starfsmerki UMSK og gullmerki

Landssambands hestamannafélaga. Heiðursverðlaun Félags

hrossabænda hlaut Baldvin Kr. Baldvinsson fyrir ræktun sína

á kynbótahrossum og keppnishrossum frá Torfunesi. /MPÞ

Gámurinn er þarfaping

Til leigu eða sölu:

- Þurrgámar
- Hitastýrðir gámar
- Geymslugámar
- Einangraðir gámar
- Fleti og tankgámar
- Gámar með hliðaropnun
- Gámahús og salernishús
- Færanleg starfsmannaðstaða
- Bos gámar og skemmur

Stólpi Gámar

Klettagöðrum 5 | 104 Reykjavík | Óseyrarbraut 12 | 220 Hafnarfirði

www.stolpigamar.is

Heiðursverðlaun LH hlaut Bjarnleifur Árni Bjarnleifsson, fyrrverandi formaður landsliðsnefndar LH, en með honum á myndinni er Lárus Ástmar Hannesson, formaður LH.

Heiðursverðlaun Félags hrossabænda. Sveinn Steinarsson, formaður FHB og Baldvin Kr. Baldvinsson, Torfunesi, heiðursverðlaunahafi FHB. Lengst til hægri er Heiðrún Eymundsdóttir, stjórnarmaður Félags hrossabænda.

Efnilegasti knapinn ásamt þeim sem tilnefnd voru. Sóley Margeirsdóttir, varaformaður LH, Sýlvía Sól Magnúsdóttir (tilnefnd), Gyða Sveinbjörg Kristinsdóttir (tilnefnd), Ásdís Ósk Elvarsdóttir (tilnefnd) Benjamín Sandur Ingólfsson, efnilegasti knapinn, Hákon Dan Ólafsson (tilnefndur), Ingunn Guðmundsdóttir frá Icelandair Cargo sem er dyggur styrktaraðili LH.

Skeiðknapi ársins: Unnur Gréta Ásgeirsdóttir frá Ásbirni Ólafssyni sem er dyggur styrktaraðili LH, Halldóra Ingvarsdóttir, sem tók við verðlaunum fyrir hönd Konráðs Vals Sveinssonar, skeiðknapa ársins, sem var fjarverandi, Guðmundur Björgvinsson (tilnefndur), Jóhann Magnússon (tilnefndur), Bergþór Eggertsson (tilnefndur), Heiðrún Eymundsdóttir, sem tók við verðlaunum f. hönd Þórarins Eymundssonar (sem var tilnefndur), Lárus Ástmar Hannesson, formaður LH.

100% MERINÓULL

XTM ull heldur hita en ekki svita!

XTM 100% merinó ullarnærfötin halda hita en ekki svita. Undurmjúk og hlý ullarnærföt. Eftirlætisflíkur útivistarfólks. Buxur, bolir, og sokkar. Dömu-, herra- og barnastærðir.

Flóki forlag kynnir nýjar bækur

Hér segir frá nótabáti Tálknfirðings BA 325, sem breyttist í glæsilegt víkingaskip á Þjóðhátíð Vestfirðinga 1974, og sigldi þöndum seglum á slóðum Flóka Vilgerðarsonar í Vatnsfirði.

Ennfremur:

- Smásögur
- Í grautarskóla hjá Þorbjörgu,
- Ágrip af sögu harmonikunnar
- Mótun Vestfirðingsins
- Þættir af leikstarfi
- Sr. Jón Kr. Ísfeld

Forlagsverð kr. 3.500

Handbók fyrir heldra fólk

Um ástina, lífið og ellina Speki og spaug

Forlagsverð kr. 1.500

Vasagrín fyrir golfara og guðhrætt fólk

Golfsögur, brandarar heilræði og hrekkir

Forlagsverð kr. 1.000

Vasabækur Flóka - Fást í bókabúðum

Fyrir dreifbýlið: Pantið frá forlagi, sími: 892 0855, flokiforlag@internet.is

Póstkostnaður innifalin í verði.

Schulte snjóblásarar

Eigum hina sívinsælu SCHULTE blásara fyrirbyggjandi til afgreiðslu af lager. SCHULTE snjóblásararnir hafa verið seldir á Íslandi í áraraðir og bændur og verktakar þekkja þá af góðu.

SCHULTE

SCHULTE snjóblásararnir eru traustir og góðir blásarar á mjög hagstæðu verði

Við bjóðum þá í tveimur stærðum.

SDX 102
Vinnslubreidd: 259 cm
Aflþörf: 85 hö

RDX 117
Vinnslubreidd: 297 cm
Aflþörf: 140 hö

REYKJAVÍK: Krókháls 16 Sími 568-1500	AKUREYRI: Baldursnes 8 Sími 568-1555	Vefsíða og netverslun: www.thor.is
--	--	--

100% MERINÓULL

XTM ull heldur hita en ekki svita!

XTM 100% merinó ullarnærfötin halda hita en ekki svita. Undurmjúk og hlý ullarnærföt. Eftirlætisflíkur útivistarfólks. Buxur, bolir, og sokkar. Dömu-, herra- og barnastærðir.

XTM ullarvörur fást í verslun Rekstrarlands og hjá útibúum Olís um land allt.

Rekstrarland | Vatnagörðum 10 | 104 Reykjavík | Söluver **515 1100** | rekstrarland.is

FRÉTTASKÝRING

Íslendingar hjálpa vöruframleiðendum sem nota óhreina orku við að blekkja neytendur

– Með aflátsbréfum frá Íslandi geta fyrirtæki fengið umhverfisstöðla af ýmsum toga sem nýta má sem rök fyrir hækkun vöruverðs

Hörður Kristjánsson
hk@bondi.is

Tölur sem birtar eru á heimasíðu Orkustofnunar sýna að stöðugt minni hluti raforku á Íslandi er framleiddur með endurnýjanlegum orkugjöfum. Sá hluti var aðeins 11% á árinu 2018. Þá er 34% orkunnar sögð framleidd með kjarnorku og 55% með kolum, olíu og gasi. Allt er þetta vegna sölu á upprunavottorðum íslenskra orkufyrirtækja úr landi.

Þessar tölur virðast skjóta mjög skökku við allt tal um neytendavernd sem útlustuð hefur verið í tengslum við innleiðingu á orkutilskipunum ESB og aðild að sameiginlegum orkumarkaði Evrópu.

Tilgangurinn með sölu upprunavottorða felur í sér allt annað en neytendavernd ef marka má útlistanir á heimasíðu Landsvirkjunar. Fyrirtækið, sem hefur sýnt fram á afar góðan rekstur ár eftir ár og er um margt til fyrirmyndar, gefur út hreinleikavottorð fyrir raforku eða það sem fyrirtækið kallar upprunaábyrgð eða „Guarantees of origin“. Þar segir að upprunaábyrgðir séu vottunarkerfi sem gerir raforku-notendum í Evrópu kleift að styðja við framleiðslu á endurnýjanlegri orku. Kerfið veiti auknum fjárhagslegum hvata fyrir orkufyrirtæki til að framleiða endurnýjanlega orku. Endanlegt markmið er að auka framleiðslu á endurnýjanlegri orku innan Evrópu og þar með draga úr losun gróðurhúsalofttegunda. Þar eru líka á ensku sett rök fyrir ágæti þess að framleiðslufyrirtæki kaupi upprunavottanir af fyrirtækinu. Þá kemur röðin að viðskiptasiðferðinu, en þar segir m.a.:

„Ecolabels that require guarantees of origin may increase revenues for businesses as value of their products and services increases and the market share grows. Many people are willing to pay higher prices for products with ecolabels and often show greater brand loyalty.“

Eða í lauslegri þýðingu:

„Umhverfismerki sem krefjast upprunaábyrgðar geta aukið tekjur fyrirtækja um leið og verðmæti vöru og þjónustu þeirra eykst og markaðshlutdeildin vex.“

Margir eru tilbúnir að greiða hærra verð fyrir vörur með umhverfismerkjum og sýna slíkum merkjum oft meiri hollustu.“

Fyrirtæki sem kaupa svona syndakvittanir geta með því væntanlega selt vörur sínar á hærra verði. Jafnvel þótt þau framleiði í veruleikanum allar sínar vörur með raforku sem framleidd er með kolum, olíu, gasi eða kjarnorku.

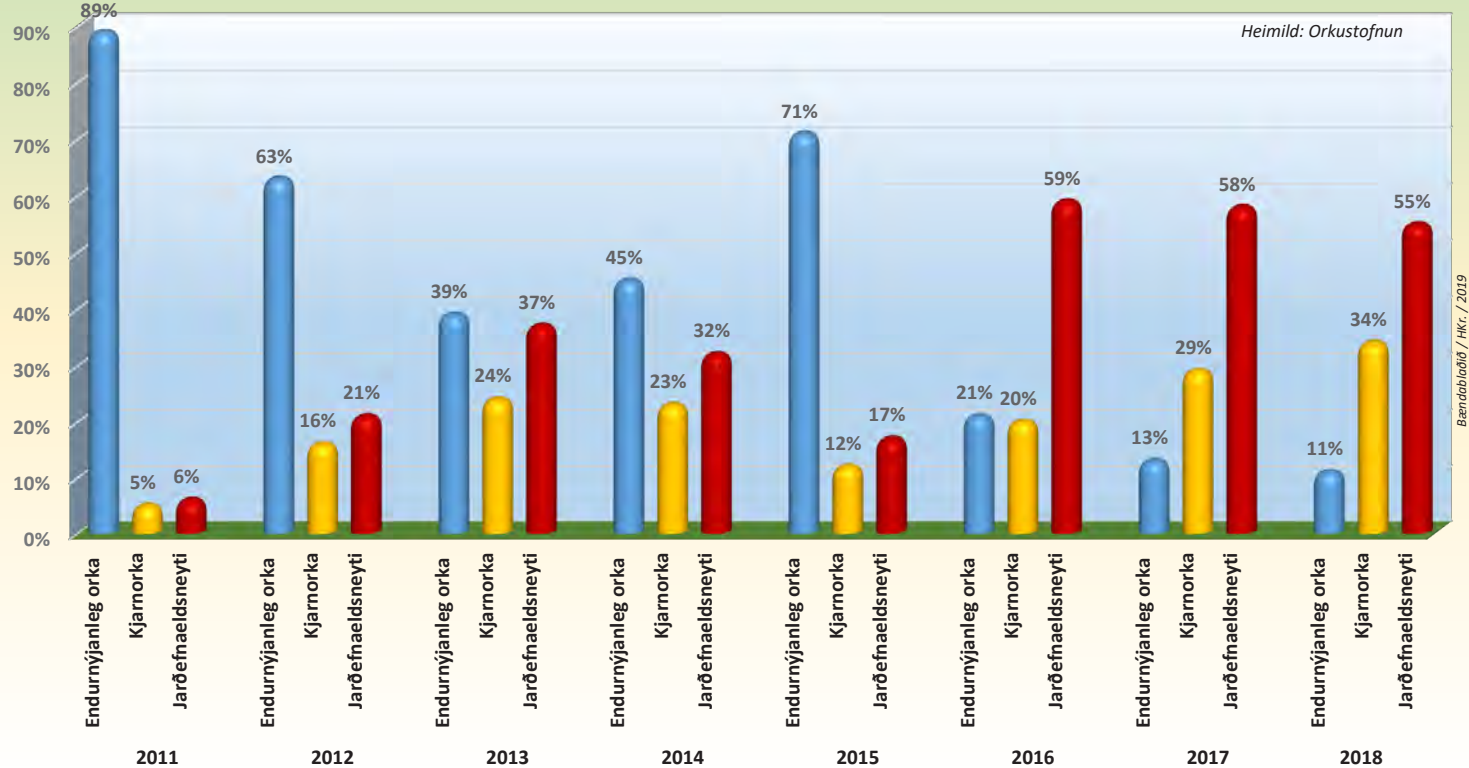
Spurning um siðferði í viðskiptum

Siðferði í viðskiptum er nú mjög til umræðu af ýmsum ástæðum. Ísland er í flokki með ríkjum sem stundað hafa peningabætti (Money laundering). Þar eru við á gráum lista stofnunar sem sett var á fót af G7 ríkjahópnum 1989 til að berjast gegn peningabætti. Þessi stofnun heitir Financial Action Task Force (on Money Laundering) sem skammstafað er FATF.

Þekktur er alvarlegur siðferðisbrestur stórefnamanna í bankaviðskiptum sem leiddi til efnahags-hrunsins 2008. Nú hriktir í siðferðis-ímynd Íslendinga vegna meintra

Þróun raforkusölu á Íslandi 2011-2019

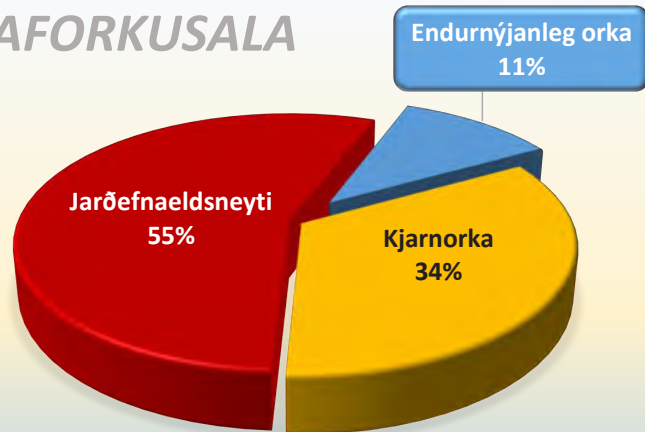
skipting eftir orkugjöfum

Heimild: Orkustofnun

Bændablaðið / HKr. / 2019

RAFORKUSALA

SAMSETNING RAFORKU Á ÍSLANDI 2018

Heimild: Orkustofnun

mútugreiðslna Samherja í því augnamiði að ná til sín veiðiheimum við vesturströnd Afríku. Þar hafa komið fram gögn frá WikiLeaks

sem sýnast ansi trúverðug. Hafa þau þegar leitt til þess að mótaleikarar Samherjamanna í Namibíu hafa verið handteknir og sakaðir um að

þiggja að jafnvirði hundruð milljóna króna í mútur frá íslenska útgerðarfélaginu. Íslensk og norsk yfirvöld eru einnig komin með það mál til rannsóknar.

Er siðferðisbrestur bara kusk sem dusta má af hvítflibanum?

Í ljósi þess að nokkurt kusk hefur fallið á hvítflíbbna íslenskra athafnamanna í viðskiptum erlendis, þá hlýtur að vakna sú spurning hvort ekki verði skoðað siðferði í viðskiptum íslenskra fyrirtækja á breiðari grunni en gert hefur verið. Allavega verður því vart trúað að öreyndu í því sambandi að gerður sé siðferðilegur greinarmunur á eðli viðskipta, eða hvort þau eru stunduð af útgerðum eða öðrum fyrirtækjum. Jafnvel hvort hægt sé að flokka siðferði eftir vöruflokkum, þar sem orkumál eru mögulega undanþegin.

Í útlitun Landsvirkjunar á sölu upprunavottorða er fullt að þau séu einungis seld til að stuðla að aukinni framleiðslu á raforku með endurnýjanlegum orkugjöfum til að draga úr losun gróðurhúsalofttegunda í kjölfar umræðu um hlýnun loftslags. Eins og tilvísanir í gögn fyrirtækisins hér að framan sýna er kaupendum upprunavottorðanna hins vegar líka bent á allt annan veruleika, nefnilega að fá neytendur til að greiða hærra verð fyrir vörurnar.

Blekkingleikur

Í þessari útlitun eru tekin af öll tvímæli varðandi það að upprunavottorðin geta fengið neytendur til að greiða hærra verð fyrir vörur sem skreyttar eru með umhverfismerkjum. Fyrirtæki sem nota óhreina orku við sína framleiðslu geta þannig sagst vera umhverfisvæn þótt þau séu það alls ekki. Á íslensku hefur slíkur leikaraskapur hingað til verið kallaður blekkingaleikur. Það er í raun verið að ljúga því að neytendum að varan sem þeir eru að kaupa sé umhverfisvæn þótt það sé ósatt. Þá gildir einu hvort menn kalla það „saklausu“ hvíta lygi eða eitthvað annað, lygi er það samt. Þegar svo er komið er farið að bresta í siðferðisvitundinni og siðleysi í viðskiptum farið að verða að viðtekinni venju.

Íslendingar taka á sig ábyrgð á erlendra mengun

Að undanförunu hefur talsvert borið á tilraunum orkufyrirtækjanna til að sýna fram á að sala á upprunavottorðum sé hið besta mál. Þetta skili orkufyrirtækjunum m.a. hundruðum milljóna króna í tekjur. Það skipti Íslendinga að öðru leyti engu máli að við þurfum að taka inn í tölfræði Orkustofnunar að við séum að taka á okkur í staðinn ótrúlega mikla mengun í formi kjarnorkuúrgangs og koltvísýringsslosunar. Hins vegar er ekkert minnst á að með kaupum á upprunavottorðum séu erlendu fyrirtækin að hvítþvo sig af sínum mengunarhluta á pappírnum. Sá mengunarhluti hverfur hins vegar ekki, heldur verða seljendur hreinleikavottorðanna að taka ábyrgð á

Landsvirkjun
National Power Company of Iceland

[About us](#)
[Products](#)
[Finance](#)
[Projects](#)
[Sustainability](#)

International Environmental Certificates

Renewable Production Sites

Businesses all over the world are increasingly focusing on environmental leadership and now commonly require suppliers to comply with rigorous environmental protocols that include the use of certified renewable energy.

Guarantees of origin are used in a number of environmental protocols, including the global Greenhouse Gas Protocol. In addition, the European Union increasingly uses guarantees of origin as a prerequisite for participation in public tendering processes within the Union. Companies in Iceland can take part in these tenders because Iceland participates in the guarantees of origin system.

Ecolabels that require guarantees of origin may increase revenues for businesses as value of their products and services increases and the market share grows. Many people are willing to pay higher prices for products with ecolabels and often show greater brand loyalty. Please see links below to Ecolabels that use guarantees of origin as part of their criteria.

[For further information, please contact us.](#)

Landsvirkjun
Háaleitisbraut 68 • 103 Reykjavík • Iceland
Tel: +354 515 9000 • Open from 8.30 - 16.00
landsvirkjun@landsvirkjun.com • SSN: 420269-1299

Skjaskot af vefsíðu Landsvirkjunar þar sem útlistaðir eru kostir á kaupum á hreinleikavottorðum, þar sem kaupendum slíkar vottorða er bent á tækifæri til að hækka vöruverð til neytenda í skjóli umhverfisviðurkenninga.

þeirri mengun. Í þessu tilfelli eru það Íslendingar. Með tali um að það skipti engu máli er í raun verið að segja að það sé í góðu lagi að ljúga svo lengi sem menn fá greitt fyrir það í beinhörðum peningum. Ekki síst ef hægt er að tengja það baráttunni gegn hlýnun loftslags. Þar virðist tilgangurinn vera að helga meðalið.

Hreina íslenska orkan úr 89% í 11% á 8 árum

Íslensk orkufyrirtæki hófu sölu á upprunavottorðum raforku árið 2011. Í gögnum Orkustofnunar kemur fram að það ár hafi 89% raforkunnar á Íslandi verið endurnýjanleg orka. Hins vegar var 5% hlutdeild orkunnar framleidd með kjarnorku og 6% með jarðefnaeldsneyti. Árið 2012 var endurnýjanlegi hlutinn kominn í 63%, kjarnorku-hlutinn í 16% og jarðefnaeldsneytið í 21%.

Árið 2013 var hreina orkan 39% af heildarorkusölu. Kjarnorka var þá á bak við 24% og jarðefnaeldsneyti stóð fyrir 37% raforkusölu. Þetta er landinu.

Árið 2014 var endurnýjanlega orkan 45%, kjarnorka 23% og jarðefnaeldsneytið var þá komið í 37% af raforkunni hér á landi.

Í tölum fyrir árið 2015 sem birtar voru 2016, hoppaði endurnýjanlega orkan allt í einu upp í 71%. Þá var hlutfall kjarnorku sagt vera 12% og hlutur jarðefnaeldsneytis 17%. Þessar breytingar urðu í kjölfar umfjöllunar Bændablaðsins í júní 2014 um menguðu hreinu orkuna á Íslandi. Olli sú umfjöllun miklu uppnámi þar sem ráðherrar lýstu hneykslun sinni og hver um annan þveran ætlaði að sjá til þess að þessu yrði kippt í liðinn. Nú fimm árum síðar hefur ekkert gerst nema það að hlutfall hreinu orkunnar í íslensku raforkuframleiðslunni hefur minnkad niður í 11%.

Kraftur settur í sölu hreinleikavottorða 2016

Árið 2016 var greinilega búið að setja mikinn kraft í sölu hreinleikavottorða að nýju og endurnýjanlega orkan komin niður í 21%. Þá var kjarnorkan sögð standa fyrir 20% íslensku raforkunnar og jarðefnaeldsneyti stóð fyrir 59%.

Árið 2017 var endurnýjanlega orkan komin niður í 13% og kjarnorkan var komin upp í 29%. Þá var jarðefnaeldsneytið á bak við 58% íslensku raforkuframleiðslunnar.

Hreina raforka Íslendinga aðeins 11% af heildinni

Árið 2018 var hreina íslenska orkan aðeins orðin 11% af heildarsölu raforku á Íslandi samkvæmt tölum Orkustofnunar. Þá voru 34% orkunnar framleidd með geislavirku úrani og 55% raforkunnar var sögð framleidd með jarðefnaeldsneyti, eða kolum olíu og gasi. Svona er nú komið fyrir hreinorkulandinu Íslandi.

Líklegt er að hlutfall raforku sem framleitt er með endurnýjanlegum orkugjöfum verði komið niður fyrir 10% á næsta ári ef marka má eftirspurn eftir syndaflausnum í orkumálum vegna mikillar umræðu um hlýnun jarðar. Allir vilja jú geta sýnt fram á það á pappírnum að þeir séu að framleiða vörur með „grænni“ raforku þótt veruleikinn sé sá að stærsti hluti fyrirtækja heimsins eru að framleiða vörur sem byggja á raforku sem framleidd er með kolum, olíu og gasi.

Tæp 19 tonn af geislavirkum úrgangi

Í staðinn fyrir sölu á hreinleikavottorðum frá íslenskum raforkufyrirtækjum verða Íslendingar að taka á sig á pappírnum losunartölur frá erlendum fyrirtækjum sem kaupa vottorðin. Í tölum Orkustofnunar kemur fram að vegna þess að íslensk

Raforkuframleiðsla á Íslandi 2018		
Endurnýjanleg orka [RES]	GWh	Hlutf.
Vatnsorka	13.813,8	
Jarðhiti	6.009,8	
Vindorka	4,4	
Samtals	19.828,0	99.99%
Jarðefnaeldsneyti [Fossil]		
Jarðefnaeldsneyti	1,9	0.01%
Alls	19.829,9	100.00%

Af heimasíðu Orkustofnunar.

Losun koldíoxíðs og kjarnorkuúrgangs í hlutdeild raforku á Íslandi, útfrá uppruna		
Koldíoxíð	443,13	g/kWh
Geislavirkur úrgangur	0,94	mg/kWh

Af heimasíðu Orkustofnunar um mengunarpætti sem teknir eru inn vegna sölu upprunavottorða fyrir 2018

raforka er að 34% hluta sögð framleidd með kjarnorku þá tökum við á okkur 0,94 milligrömm, eða 0,00094 grömm af geislavirkum úrgangi á hverja kílóvattstund. Það skilur eftir sig tæp 19 tonn af geislavirkum úrgangi miðað við raforkuframleiðsluna á Íslandi 2018.

Berum ábyrgð á losun 8,8 milljón tonna af CO₂ út í andrúmsloftið

Vegna þess að íslensk raforka er að 55% hluta sögð framleidd með jarðefnaeldsneyti, þá tökum við á okkur samkvæmt pappírnum 443,13 grömm af koltvísýringi á hverja kílóvattstund af raforku. Það jafngildir því að við höfum verið að losa og berum ábyrgð á um 8,8 milljón tonnum af CO₂ út í andrúmsloftið á síðasta ári.

Opinberar blekkingar

Þessar opinberu tölur sem hér eru birtar virðast samt varla geta talist annað en sérkennilegur leikur. Í sömu gögnum Orkustofnunar er líka sagt að raforkuframleiðslan á Íslandi árið 2018 hafi að 99,99% hluta verið framleidd með vatnsorku, jarðhita og vindorku. Aðeins 0,01% raforkunnar hafi verið framleidd með jarðefnaeldsneyti. Tilgangurinn virðist þá væntanlega vera að blekkja grunlausa neytendur til að borga meira fyrir vöru sem í raun er framleidd með óhreinum orkugjöfum. Má í raun segja að Landsvirkjun staðfesti það í sínum útlistunum á sölu upprunavottorða.

Græn upprunavottorð fyrir 600 milljónir króna

Í svari við ítrekuðum fyrirspurnum Bændablaðsins á síðasta ári til Landsvirkjunar um tekjur af upprunaorkuvottorðum barst loks svar í nóvember í fyrra. Þar kom fram að þá stefndi í að tekjur fyrirtækisins af sölu skírteinanna á árinu 2018 næmi um 600 milljónum króna.

Vel rekin Landsvirkjun dansar á línu viðskiptasiðferðis

Stærsta raforkufyrirtæki Íslendinga, Landsvirkjun, hefur sannarlega á að skipa afar hæfum stjórnendum sem hafa fjárhagslega hagsmuni fyrirtækisins ávallt í fyrirrími. Um það deilir vart nokkur maður. Staðan er afar góð og því vekur undrun að fyrirtækið telji sig þurfa að selja upprunavottorð sem orka jafn mikils tvímælis í siðferðilegu tilliti og raun ber vitni. Rekstur Landsvirkjunar gekk

að milli ára um 2,8%. Skilaði Landsvirkjun í fyrra einnig mesta hagnaði í sögu fyrirtækisins, fyrir önnuleysta fjármagnsliði nam hann 184 milljónum dollara, eða sem svarar á genginu í dag rúmum 18 milljörðum króna. EBITA nam 390 milljónum dollara og EBITA hlutfall var 73%. Hefur fyrirtækið verið að greiða niður lán af framkvæmdum jafnt og þétt.

Þessi góði árangur stjórnenda Landsvirkjunar sýnir svo ekki er um villst að það er algjör óþarfi að leggja siðferðisímynd íslenskrar raforkuframleiðslu að veði með sölu syndaflausnarbréfa til erlendra fyrirtækja.

Viðskiptavöndlar með kolefniskvóta búnir til í nafni loftslagshlýnunar

Allur þessi skrípaleikur er gerður í samræmi við viðskiptakerfi ESB (EU ETS) sem er stærsta viðskiptakerfi með losunarheimildir í veröldinni. Það nær yfir 11.000 virkjanir og iðjuver í ESB og þar af eru um 1.000 slíkar í Bretlandi. Inni í þessu kerfi eru virkjanir, olíuhreinsunarstöðvar, aflandsolíubor-pallar, atvinnugreinar sem framleiða járn og stál, sement og kalk, pappír, gler, keramik og ýmis kemísk efni.

Aðrar stofnanir, þar á meðal háskólar og sjúkrahús, geta einnig fallið undir ETS ESB, allt eftir brennslugetu orkuframleiðslubúnaðar á þeirra svæði. Flugrekendur sem fljúga til eða frá evrópskum flugvelli falla einnig undir ETS ESB.

Samkvæmt útlistun yfirvalda í Bretlandi virkar þetta kerfi í grunninn þannig að fyrirtæki A og fyrirtæki B sem áætluðu að losa kannski 210 tonn hvert af CO₂ á ári, fengu úthlutað í úthlutunarferli ESB heimild til að losa 200 tonn hvert að hámarki samkvæmt pólitískri ákvörðun. Í lok fyrsta árs var

skráð raunlosun A ekki nema 180 tonn þar sem A hafði endurbætt brunakerfið orkuframleiðslu sinnar í byrjun árs sem dró úr CO₂ losun þess. Þar með „átti“ A 40 tonna kolefniskvóta í afgang sem var selt öðru fyrirtæki sem var að losa meira en þau 200 tonn sem ESB hafði ákvarðað sem hámark. Fer þessi sala á afgangshæð fram í gegnum sérstakan kolefnismarkað.

Fyrirtæki B sendi hins vegar frá sér 220 tonn CO₂ vegna þess að það þurfti að auka framleiðslugetu sína og taldi of dýrt að fjárfesta í sparneytnari orkubúnaði. Þetta leysti fyrirtæki B með því að kaupa þær losunarheimildir sem A hafði selt inn á markaðinn.

Niðurstaðan er sú að koltvísýringslosunin er nákvæmlega jafn mikil og fyrirtækin áætluðu í upphafi. En vegna þessa nýja viðskiptavafningakerfis græðir A beinharða peninga á að losa minna en B þarf að borga sérstaklega refsigjald í formi losunarkvóta fyrir að hafa ekki tök á nýjum búnaði. Til að mæta þessum kostnaði þarf fyrirtæki B væntanlega að hækka sitt vöruverð. Það er síðan rökstutt með því að fyrirtækið sé að framleiða sína vöru með grænni orku og geti lagt fram vottorð í formi kolefniskvóta sem sýni það. Út á þetta er svo væntanlega hægt að fá ýmiss konar umhverfisvottanir.

Þetta segja menn að eigi að verða hvati fyrir fyrirtæki til að menga minna. Það gleymdist bara í hugmyndafræðinni að aukinn kostnaður á fyrirtækin sem ekki höfðu tök á að fara í nýjar fjárfestingar á orkunýtnari tækjum jókst, þannig að þeim var gert enn erfiðara um vik við að fara út í slíkar fjárfestingar í framhaldinu. Þá getur þetta líka virkað þannig að það sé hreinlega ódýrara hjá fyrirtækjum að verða sér úti um losunarkvóta eða upprunavottorð til að sýnast hreinni en þau eru, heldur en að innleiða vistvænt orkukerfi í sinni framleiðslu. Í flestum tilvikum er aðgengi að hreinni orku svo alls ekki mögulegt, en stefnt er að því að endurnýjanleg raforka verði 20% af heildinni í Evrópu á næsta ári. Niðurstaðan getur því hæglega verið aukin losun gróðurhúsalofttegunda m.a. í skjóli aflausnarbréfa frá íslenskum orkufyrirtækjum.

Tuttugu ára útgáfuafmæli Byggðasögu Skagafjarðar

Þú getur pantað Byggðasögu Skagafjarðar með því að hringja í síma 453 6261.

Einnig má senda tölvupóst á netfangið saga@skagafjordur.is

Afmælistilboð á Byggðasögu Skagafjarðar

- I. bindi um Skeifilsstaðahrepp og Skarðshrepp kr. 7.500
- II. bindi um Staðarhrepp og Seyluhrepp kr. 7.500
- III. bindi um Lýtingsstaðahrepp kr. 7.500
- IV. bindi um Akrahrepp kr. 7.500
- V. bindi um Rípurhrepp og Viðvíkurhrepp kr. 7.500
- VI. bindi um Hólahrepp kr. 7.500
- VII. bindi um Hofshrepp kr. 7.500
- VIII. bindi um Fellshrepp og Haganeshrepp kr. 7.500
- IX. bindi um Holtshrepp kr. 16.000

Útgáfa bókarinnar var styrkt af Uppbyggingarsjóði Norðurlands vestra, BYKO og Steinull.

Safnahúsinu | 550 Sauðárkróki | Sími 453 6261 | Netfang: saga@skagafjordur.is | <http://sogufelag.skagafjordur.is>

Ofangreint verð er félagsmanna-verð Sögufélags Skagfirðinga og býðst einnig þeim sem panta beint frá útgáfunni.

Þeir sem greiða fyrir júl 2019 fá bækurnar sendar burðargjaldsfritt, eftir það leggst við burðargjald. Hægt er að semja um greiðsludreifingu.

Kennitala Sögufélagsins er: 640269-4649
Bankareikningur: 0310 - 26 - 11011

SÖGUFÉLAG SKAGFIRÐINGA
STOFNAD 1937

Prentmiðlar geta verið til margra hluta nytsamlegir:

Þriggja ára drengur á Flateyri klippir út eigin sauðfjárstofn úr Bændablaðinu

Víkingur Dante Bernharðsson, þriggja ára drengur á Flateyri, er mjög hrifinn af Bændablaðinu. Þegar hann fer í heimsókn til afa og ömmu á Kirkjubóli í Valþjófsdal í Öndarfirði, þá sest hann gjarnan niður og klippir út myndir af sauðfé og öðrum dýrum úr blaðinu.

Amma hans, Sigríður Magnúsdóttir, segir að Víkingur hafi mjög gaman af að klippa þegar hann kemur í heimsókn til ömmu og afa síns, Guðmundar Steinars Björgmundssonar.

„Hann er oft í sveitinni hjá okkur og þá fær hann að klippa með skærunum hennar ömmu sinnar. Þegar afi er búinn að lesa Bændablaðið alveg upp til agna, þá er það tekið í klippivinnuna,“ segir Sigríður. Sagði hún að þegar hann var að fara heim á dögunum hafi hann kallað; „pabbi ... bíddu, pabbi.“ Þá átti hann nefnilega eftir að smala og safna saman fjárstofninum sem hann hafði klippt út úr blaðinu.

Víkingur býr á Flateyri, en foreldrar hans eru Bernharður Guðmundsson og Maria Eugenia Chiarandini, sem er frá Argentínu. Bernharður er stöðvarstjóri við laxeldið hjá Arctic fish í Dýrafirði og Maria er í fjarnámi í fiskeldi við Háskólann á Hólum.

Keyptu sundkúna frægu, Sænni, árið 1987

Sigríður og Guðmundur á Kirkjubóli komust í fréttir 1987 þegar þau fjárfestu í afar merkilegri kú. Kýrin, sem áður hér Harpa, bjargaði sér frá því að vera líflátin í sláturhúsinu á Flateyri með því að stökkva í sjóinn. Synti hún svo yfir fjörðinn á köldum októberdegi haustið 1987. Hjónin

Víkingur Dante Bernharðsson, þriggja ára drengur á Flateyri, er sannkallaður listamaður í að klippa út sauðfé og önnur dýr í Bændablaðinu með skærunum hennar ömmu. Hefst hann strax handa loksins þegar afi er búinn að lesa blaðið. Myndir / SM

á Kirkjubóli keyptu kúna í framhaldinu og lifði hún hjá þeim í góðu yfirlæti í sex ár eftir það. Þá var hún felld og heyð í sjávarkambinum þar sem hana bar að

landi eftir sunðið fræga. Mun þar heita Sænnarhaugur.

Þau Sigríður og Guðmundur eru nú hætt í kúabúskap og einungis með sauðfé.

Hér má sjá þrjár kindur og geit sem er hluti af bústofni Víkings. Ungi bóndinn er greinilega líka farinn að hugsa um að taka sér frí frá bústörfunum og kynna sér erlendar borgir næsta vor ef marka má auglýsinguna sem hann hefur klippt út frá Úrval Útsýn.

„Við höfum verið að fækka og erum nú með rétt um 500 fjár,“ segir Sigríður, sem vinnur auk þess á Ísafirði eins og algengt er með fólk í sveitinni í Öndarfirði.

Þar sem áður var hnignun er nú slegist um húsnaði

Hún sagði að þrátt fyrir að búskapur hafi dregist saman á svæðinu þá hafi verið að skapast skemmtileg þróun í byggðinni. Fyrir nokkrum árum, þegar samdrátturinn fór að verða áberandi, fóru að slokkna ljósin á einum bænum af öðrum í sveitinni. Þá hafi þau sem eftir voru farið að óttast um framtíð byggðarinnar. Nú hafi orðið umbylting í þeim efnum.

„Þegar fólk fór að uppgötva hvað var notalegt að búa í sveit, þótt það stundaði vinnu annars staðar, þá fór líf aftur að færast í byggðina. Það er líka stutt héðan á Ísafjörð. Nú er

slegist um öll íbúðarhús sem losna í sveitinni. Fólk er farið að átta sig á hvað það er gott að búa aðeins fjær skarkalanum en samt tekur ekki nema korter eða tuttugu mínútur að keyra í vinnuna,“ segir Sigríður.

Brottfluttur farnir að sækja aftur á heimaslóðir

Töluvert er um að brottfluttir Vestfirðingar hafi verið að sækja á heimaslóðirnar aftur og þar hjálpar netvæðingin mjög til. Stunda þeir nú margir vinnu sína í gegnum tölvur í gegnum ljósleiðaratengingu við umheiminn. Helstu kostirnir sem fólk virðist vera að sækja í er kyrrðin, notalegt umhverfi til að ala upp börn og mun ódýrara húsnaði en mögulegt er að fá á höfuðborgarsvæðinu.

Meðal brottfluttra sem komið hafa aftur er tengdadóttir og sonur Kirkjubólshjóna, þau Jóna Lára Sveinbjörnsdóttir og Eypór Guðmundsson, sem fluttu árið 2018 með þrjú börn frá Danmörku eftir 11 ára búsetu þar. Hún er kennari að mennt og starfar á Flateyri og hann er verkfræðingur og starfar hjá Ísafjarðarbæ. Gátu þau ekki hugsað sér að eyða kröftum og tíma í að leigja rándýrt húsnaði í Reykjavík. Búa þau nú í annarri af tveim íbúðum sem eru á Kirkjubóli og börnin þrjú sækja skóla á Ísafirði.

Farið að skorta íbúðarhúsnaði

Á Ísafirði og nágrannabæjum hefur verið líflæg íbúðasala á undanförmum árum og misserum og er þar nú frekar húsnaðisskortur en hitt. Hefur byggingariðnaður því verið að lifna við á ný eftir langvarandi stöðnun. Segir Sigríður að mjög mikill og flottur uppgangur sé nú á Ísafirði. /HKR.

Tónlistarskóli Húnaþings vestra 50 ára:

Flytur í sérhannað húsnaði eftir 2 ár

Tónlistarskóli Húnaþings vestra fagnaði 50 ára starfsafmæli sínu fyrir skömmu, en frumkvæði að stofnun hans síðla árs 1969 má rekja til Steingrims Sigfússonar, sem ættaður var frá Kolbeinsá í Hrútafirði. Hann kom á árinu 1968 á heimaslóðir til að æfa bændakór sem koma átti fram á bændahátíð í Víðihlíð og æfði að auki kvennakór meðan á dvölinni stóð.

Vakti Steingrímur athygli á því hversu mikið væri af hæfileikaríku tónlistarfólki í héraðinu, en sárlega vantaði tónlistarskóla. Ingibjörg Pálsdóttir á Hvammstanga fór á stúfana, en hjá henni og eiginmanni hennar, Sigurði Pálssyni, bjó Steingrímur og fékk hún til liðs við sig oddvita sveitarfélaga í sýslunni sem sameinuðust um stofnun tónlistarskóla. Barðist Ingibjörg fyrir því að skólinn eignaðist eigið húsnaði. Sveitarfélagin keyptu húsið Sólland árið 1984 og hefur það hýst starfsemi síðan þá. Nú hillir undir breytingar því að tveimur árum liðnum flytur tónlistarskólinn í nýja viðbyggingu við Grunnskóla Húnaþings vestra og kemst þá loks í sérhannað húsnaði sem lagað er að þörfum skólans.

Metnaðarfull dagskrá

Á afmælishátíðinni komu fram

Elínborg Sigurgeirsdóttir, fráfarandi skólastjóri, og Ólöf Pálsdóttir.

Myndir / Húnaþing vestra

Louise Price, skólastjóri Tónlistarskóla HV.

Nemendur í tónlistarskólanum komu fram á afmælishátíðinni. Talið frá vinstri: Freyja Lubina Friðriksdóttir, Ína Rakel Baldursdóttir, Marteinn Breki Reimarsson og Guðmundur Grétar Magnússon.

margir af fyrrverandi og núverandi nemendum skólans svo úr varð fjölbreytt og metnaðarfull dagskrá sem gestir nutu. Menningarsjóður Sparisjóðs Vestur-Húnavatnssýslu færði Foreldra- og vínafélagi tónlistarskólans rausnarlega gjöf til hljóðfærakaupa. Þá fengu systurnar Ólöf og Ingibjörg Pálsdætur þakk-lætisvott fyrir sitt framlag til skólans. Elínborg Sigurgeirsdóttir, sem starfaði í tónlistarskólanum um 35 ára skeið, fékk einnig virðingarvott fyrir sitt mikla og óeigingjarna framlag, en hún var alla tíð drífandi og hvetjandi í störfum sínum. Fjölmargir tónlistartengdir við-

Júlíus og Þorsteinn Róbertssynir frá Hvalshöfða.

burðir hafa blómstrað undir hennar leiðsögn.

Börn frá þriggja ára aldri og upp úr geta sótt tónlistarkennslu í Tónlistarskóla Húnaþings vestra. /MPD

ChitoCare beauty

LÚXUS UPPLIFUN

FALLEG GJAFASETT

BODY LOTION + BODY SCRUB

FACE CREAM + SERUM MASK

HAND CREAM + SERUM MASK

Marine Chitosan – Hyaluronic Acid

ChitoCare beauty vörurnar innihalda kítósan, náttúrulegt rakagefandi undur úr hafinu, sem ver húðina og dregur úr roða og pírringi. ChitoCare eflir náttúrulegt viðgerðarferli húðarinnar. Hentar öllum húðgerðum.

Primex er íslenskt líftæknifyrirtæki staðsett á Siglufirði. ChitoCare beauty fæst í apótekum, Hagkaupum og Fríhöfninni. Nú fáanlegt í fallegu gjafasetti.

Nýr Serum maski frá ChitoCare beauty

Serum maskinn inniheldur m.a. hyaluronic síru sem styður við kollagen og elastín myndun auk þess að hægja á öldrun húðarinnar og er öflugt andoxunarefni.

Klínísk rannsókn sýnir fram á verulega aukið raka- stig húðarinnar, auk þess sem fínar línur verða minna áberandi og yfirborð húðarinnar sléttara og jafnara. Nánar á chitocare.is

chitocare.is

Elsta hvalaskoðunarfyrirtæki landsins er á Hauganesi:

Algjör sprenging í aðsókn

– Sáu hvali í öllum ferðum í fyrrasumar

Margrét Þóra Þórsdóttir
mth@bondi.is

„Það hefur orðið algjör sprenging í hvalaskoðun hér hjá okkur síðustu ár, mikil fjölgun, og það er afar ánægjulegt,“ segir Aðalsteinn Svan Hjelm, markaðsstjóri hjá Whales hvalaskoðun á Hauganesi, sem er elsta hvalaskoðunarfyrirtæki landsins. Skipulagðar hvalaskoðunarferðir hófust frá Hauganesi árið 1993.

Fáum árum fyrr, eða árið 1989, fyrir sléttum 30 árum, hófu eigendur Whales að bjóða upp á ferðir á sjóstöng frá Hauganesi, en þær lögðu grunninn að því sem síðar varð. Eigendur félagsins eru nokkrir heimamenn á Hauganesi.

Hvalaskoðun tók við af sjóstöng

Aðalsteinn segir að sjóstöngin hafi verið vinsæl og að á þeim tíma hafi hrefnur og hnísur verið mjög áberandi á því svæði sem siglt var um. Þær hafi vakið verðskuldaða eftirtekt og á stundum hafi ferðalangar sýnt þeim meiri áhuga en sjóstönginni. „Þessi mikli áhugi gestanna á að horfa á hvalina leika listir sínar í námunda við bátana varð til þess að menn fóru að velta fyrir sér hvort grundvöllur væri fyrir því að bjóða upp á þannig ferðir, sleppa sjóstönginni og skoða bara hvalina. Það varð úr að ferðir af því tagi voru boðnar ferðalöngum fyrst árið 1993 og sýndi sig fljótt að fyrir því var grundvöllur,“ segir hann. „Eftirspurn var fyrir hendi og hefur aukist eftir því sem árin líða.“

Whales gerir út tvo eikarbáta í hvalaskoðun sinni, Niels Jónsson EA-106 og Whales EA-200, báðir klassískir íslenskir eikarbátar sem þykja stöðugir og þægilegir. Niels Jónsson er 30 tonna bátur, smíðaður árið 1974, en Whales er nokkru eldri, smíðaður 1954 og hann er 50 tonn að stærð.

Allar ferðir kolefnisjafnaðar

„Í fyrrasumar sáum við hvali í öllum okkar ferðum, hnífubaka, hrefnur, hnísur, háhyrninga og steypireiðar. Og það er frekar fágætt að hvalirnir voru að meðaltali í um 18 mínútna fjarlægð frá Hauganesi, héðan er því afar stutt að fara til að skoða hvali og gestir okkar kunna svo sannarlega vel að meta það að svo stutt þurfi að sigla til að berja þessar tignarlegu skepnur augum,“ segir Aðalsteinn. Hann bætir við að bátarnir séu stöðugir og að ekki þurfi að sigla út á ballarhaf til að sjá hvali, þeir eru innan fjarðar og því afar sjaldgæft að fólk finni fyrir sjóveiki. Það skýri ef til vill að hluta til vinsældir þess að fara í hvalaskoðun frá Hauganesi.

Allar ferðir Whales á Hauganesi

Allar ferðir Whales á Hauganesi eru kolefnisjafnaðar, fyrirtækið gróðursetur tré fyrir hverja ferð til að vegna upp á móti kolefnisútblæstri ferðarinnar.

Whales á Hauganesi er elsta hvalaskoðunarfyrirtæki á landinu, en starfsemin hófst árið 1993. Áður hafði verið boðið upp á sjóstöng. Umgjörðin á Hauganesi hefur tekið miklum breytingum hin síðari ár. Um 100 manns búa í þorpinu en um 25 þúsund ferðamenn leggja þangað leið sína nú í ár. Myndir / MÞP

Algjör sprenging hefur orðið í hvalaskoðun hjá Whales á Hauganesi, gestir voru um 4 þúsund árið 2015 en 17 þúsund í fyrra og stefnir í að sú tala verði toppuð í ár.

eru kolefnisjafnaðar, fyrirtækið gróðursetur tré fyrir hverja ferð til að vegna upp á móti kolefnisútblæstri ferðarinnar, en Aðalsteinn segir að auk þess sé öll olía sem notuð er blönduð með líf-dísil.

Föst hádegisferð alla daga í vetur

„Það hefur verið vaxandi aðsókn hjá okkur með árunum og nú í vetur ætlum við í því ljósi að bjóða upp á eina fasta ferð kl. 12 á hádegisferðinni og munum meta hvernig til tekst þegar

Whales gerir út tvo eikarbáta í hvalaskoðun sinni, Whales EA og Niels Jónsson EA.

á það fyrirkomulag er komin einhver reynsla,“ segir hann. „Þessar föstu hádegisferðir okkar fara vel af stað og virðist henta þeim gestum sem dvelja á svæðinu vel. Margir þeirra gista ýmist á Akureyri, Siglufirði eða nærsveitum og eru um það bil hálf-tíma að skjófast frá þeim stöðum og á Hauganes. Ástæðan fyrir þessari tímasetningu er þó kannski fyrst og fremst sú að við erum að kreista eins mikið úr þeirri litlu birtu sem við höfum hér yfir myrkasta skamm-degið í vetur.“

Um 25 þúsund ferðamenn koma við á Hauganesi í ár

Hann bendir á að Hauganes sé vel staðsett, stutt sé fyrir gesti að koma bæði frá Akureyri og Siglufirði, en á báðum stöðum sé gjarnan mikið um ferðamenn. Þá eru hvalaskoðunarferðir einnig vinsælar meðal starfsmanna- og vinahópa af ýmsu tagi og tilvaldar til að gera sér dagamun.

Aðalsteinn segir að umgjörðin á Hauganesi hafi tekið miklum breytingum hin síðari ár, mun fleiri leggi þangað leið sína en áður var. Um 100 manns búa í þorpinu en gera megi ráð fyrir að um 25 þúsund ferðamenn leggi þangað leið sína nú í ár. Ferðapjónustan hafi að hluta til tekið við af sjávarútvegi sem í eina tíð var aðalvinnuvegur íbúanna. Skipti þar verulegu máli sú uppbygging sem verið hefur undanfarið misseri í Sandvíkurfjöru þar sem gestum býðst að baða sig í heitum pottum og þá er rekin vinsæll veitingastaður á Hauganesi og eins er þar gott tjaldsvæði.

„Það hefur verið vaxandi ásókn hjá okkur, eiginlega algjör sprenging,“ segir Aðalsteinn. Árið 2015 fóru um 4 þúsund manns í hvalaskoðun með fyrirtækinu, en þeir voru 17 þúsund í fyrra. Hann telur að þeir verði jafnvel fleiri nú í ár. „Mér sýnist allt stefna í að við toppum fyrra ár,“ segir hann.

UTAN ÚR HEIMI

FAO,WFP og IFAD hafa áhyggjur af fæðuöryggi: Vara við fæðuskorti hjá 45 milljónum manna

Matvæla- og landbún- aðarstofnun Sameinuðu þjóðanna (FAO), ásamt Matarþrógrammi heimsins (WFP) og Sjóði fyrir landbúnaðarþróun (IFAD), hafa miklar áhyggjur af fæðuöryggisástandi í löndun- um í sunnanverðri Afríku árið 2020.

Í byrjun nóvember sendu þessar stofnanir frá sér yfirlýsingu um að 45 milljónir manna í 15 löndum Suður-Afríku muni verða fyrir alvarlegu mataröryggi næstu sex mánuði. Stofnanirnar leggja áherslu á forgangsfjármögnun til að koma í veg fyrir þá krísu sem er í uppsiglingu. Nú verði þjóðir heims sem standa fyrir langtímafjárfestingum í heiminum að leggja meira til málanna til að koma í veg fyrir þær afleiðingar sem loftslagsbreytingar hafa í för með sér en einnig til að byggja upp þessi lönd og getu samfélaganna til að

sporna við áhrifum loftslagsbreytinganna. FAO bendir á að nú þegar séu 11 milljónir manns sem upplifa krísu vegna matvælaöryggis í níu löndum, sem eru Angóla, Simbabve, Mósambík, Sambía, Madagaskar, Malaví, Namibía, Eswatini og Lesotho. Á þessum svæðum upplifa íbúar nú verstu þurrka í 35 ár með tilheyrandi uppskerubrestum.

/Bondebladet - ehg

REKO-hringir gríðarvinsælir í Noregi

REKO-kaupleiðin er orðin gríðarvinsæl í Noregi en um 220 þúsund Norðmenn eru nú meðlimir slíkrar síðu á Facebook en fyrir ári síðan voru einungis um 60 þúsund meðlimir síðunnar. Norðmenn tóku leiðina upp eftir Svíum og nú eru margir bændur, sem eiga í vandræðum með að dreifa sínum vörum og fá upp í kostnað við framleiðsluna, sem nýta þessa leið.

Per Egil Pedersen, prófessor við háskólann í Suðaustur-Noregi, rannsakar nú svokallaða REKO-hringi og segir hann margar ástæður fyrir því að fyrirbærið sé orðið svo vinsælt sem raun ber vitni.

„Það fylgir fólki sá vani frá samfélagsmiðlum þegar það verslar sínar vörur. Þeir líka og deila innleggjum frá framleiðendum og þar að auki hefur fólk takmarkaðan tíma og margir gefa sér til dæmis ekki lengur tíma til að fara á bændamarkaði þar sem það veit ekki hvað það getur verslað þar. Afhending á REKO-vörum er mun sniðugra fyrir þetta fólk sem fær sérstaka upplifun við að versla á þennan hátt. Síðan hefur það aukist undanfarin ár að fólk vill vita hvaðan maturinn þeirra kemur og hvað er í matnum sem það kaupir en það á helst við um mat sem notaður er í veislum. Síðan notum

við þessar upplýsingar um matinn í samtölum við annað fólk. REKO-matvælin falla vel undir þessi viðmið.“

Vöxtur REKO-hringja á Norðurlöndunum er hvergi jafn stór eins og í Noregi og sem dæmi hefur REKO-síðan fyrir bæinn Voss 4.100 meðlimi þar sem við bættust 500 manns í október á þessu ári, á einum mánuði. Í gegnum þann hring er selt grænmeti, kjöt, ávextir, hunang, kaffi, ís, egg og brauð, sem dæmi, einu sinni í mánuði. Með þessu fyrirkomulagi líður viðskiptavinunum eins og bændaverslanirnar komi beint til þeirra.

/NRK – ehg

Arla í Danmörku: Fjárfestir stórt í Banderup

Mjólkursamlagsrisinn Arla í Danmörku ætlar að fjárfesta fyrir um 600 milljónir danskra króna til að stækka mjólkursamlag sitt í Banderup á Suður-Jótlendi vegna aukinnar eftirspurnar á mozzarella-osti.

Stækkunin hefst í janúar 2020 og eftir framkvæmdir ári síðar verður mozzarella-framleiðsla fyrirtækisins helm- ingi meiri enn í dag, eða um 91 milljón kílóa á ári. Mjólkursamlagið í Banderup verður eitt af þeim stærstu í Evrópu í framleiðslu á mozzarella-osti. Arla Foods er í eigu rúmlega tíu þúsund mjólkurframleiðenda í Danmörku, Hollandi, Lúxemborg, Bretlandi, Svíþjóð og Þýskalandi.

/ehg

Háskólinn í Bergen: Deilt um kjötlaust jólahlaðborð

Háskólinn í Bergen í Noregi mun í ár halda jólahlaðborð án þess að hafa kjöt á borðum og hefur það skapað miklar umræður þar í landi og eru ekki allir á eitt sáttir um þessa ákvörðun.

„Mér finnst að kjötlaust jólahlaðborð sé bara vitleysa. Það gagnast ekki umhverfinu að borða ekki kindur sem hafa nú þegar verið á beit og gert frá sér. Háskólinn ætti að vera gagnrýnni gagnvart sannleikanum sem er lagður á borð fyrir okkur og ekki leggjast flöt fyrir stúlkum eins og Gretu Thunberg sem hefur séð ljósið,“ segir Pål Herman Bakke, starfsmaður við háskólann.

Hann óskar eftir gagnrýnni nálgun við loftslagsráðstöfunum sem gerðar eru. Svo miklar umræður hafa verið um ákvörðun skólans að jólahlaðborðsnefnd skólans í ár þurfti að koma fram í fjölmiðlum og verja ákvörðun sína. Nefndinni finnst of mikið gert úr málinu, sem segir að ákvörðunin sé einungis brotabrot inn í þá loftslagsumræðu sem á sér stað í dag. Nemandur við skólann eru þó jákvæðir gagnvart nýjunginni og hafa tekið þátt í umræðunni á þroskaðan máta, segir nefndin.

/Bondebladet - ehg

Bændur athugið!

Við minnum á að lokafrestur til að panta KUBOTA heyvinnuvél á áramótatilboði okkar er **31. desember næstkomandi.**

Þeir sem panta vél fyrir þann tíma fá hana samsetta og keyrða heim á hlað sér að kostnaðarlausu.

Einnig er vert að ítreka það, að með því að panta vél tímanlega er tryggt að hægt verður að afhenda hana á réttum tíma fyrir slátt á komandi sumri.

Verðlista yfir KUBOTA heyvinnuvélar var dreift inn á sérhvert lögbýli landsins í lok nóvember. Hafi hann ekki borist þér getur þú haft samband við sölumenn okkar og fengið hann sendan um hæl.

Einnig er hægt að hlaða honum niður á heimasíðu okkar, www.thor.is eða á Facebook síðu landbúnaðardeildar: Þór hf. - Landbúnaður

REYKJAVÍK:
Krókháls 16
Sími 568-1500

AKUREYRI:
Baldursnesi 8
Sími 568-1555

Vefsíða:
www.thor.is

UMHVERFISMÁL & KAPÍTALISMI

Það sem allir umhverfissinnar þurfa að vita um kapitalisma:

Skynsamlegur landbúnaður og kapitalismi fara ekki saman

Vilmundur Hansen
vilmundur@bondi.is

Fyrr á þessu ári kom út í íslenskrí þýðingu Þorvalds Þorvaldssonar bókin *What Every Environmentalist Needs to Know About Capitalism* eftir þá Fred Magdoff og John Bellamy Foster. Bókin, sem kallast Það sem allir umhverfissinnar þurfa að vita um kapitalisma á íslensku, fjallar um tengslin milli umhverfisvanda samtímans og eðli kapitalisma.

Fred Magdoff var staddur á Íslandi fyrir skömmu þar sem hann hélt meðal annars fyrirlestur um efni bókarinnar. Magdoff er prófessor emeritus í plöntu- og jarðvegsvísindum við Háskólann í Vermont í Bandaríkjunum og hefur á ferli sínum lagt áherslu á að rannsaka heilbrigði jarðvegs og vistvænan landbúnað.

Vandi landbúnaðarins er kerfið

Magdoff segir að á ferli sínum hafi hann lagt megináherslu á að rannsaka jarðveg og heilbrigði jarðvegs í tengslum við landbúnað og að hann hafi verið yfirmaður plöntu- og jarðvísindadeildar háskólans sem hann starfaði við í átta ár. Auk þess sem hann starfaði fyrir landbúnaðarráðuneyti og var verkefnastjóri rannsóknna í tólf ríkjum í norðausturhluta Bandaríkjanna. Rannsóknirnar beindust aðallega að frjósemi jarðvegs.

„Eftir að ég fór á eftirlaun hef ég skrifað talsvert og haldið fyrirlestra víða um heim sem tengjast rannsóknasviði mínu. Ástæðan fyrir komu minni til Íslands er að bók sem ég skrifaði ásamt John Bellamy Foster og heitir á frummálinu *What Every Environmentalist Needs to Know About Capitalism* hefur verið þýdd á íslensku og ég var fenginn til að segja frá henni og hugmyndafræðinni á bak við hana.

Tilgangurinn með bókinni er meðal annars að reyna að dýpka umræðuna og hvað eigi sér stað í landbúnaði í dag og hvað valdi þeim vanda sem við eigum við að etja. Okkar niðurstaða er sú að vandinn liggir í kerfinu sjálfu og hvernig kerfið virkar. Landbúnaðarkerfið hvetur bændur til að hugsa á ákveðinn hátt og stefna að því að græða sem mest af peningum innan þess ramma sem þeir starfa. Við slíkar aðstæður hafa hvorki bændur né aðrir sem að landbúnaði koma möguleika á að hugsa um umhverfið eða hvers konar mengun, ræktun eða dýrældi leiðir af sér.

Hugsun af þessu tagi leiðir síðan til alls konar vandamála, hvort sem þau tengjast vistkerfinu eða eru félagsleg. Reyndar lít ég svo á að vandinn tengist ekki bara landbúnaði sem slíkum heldur að hann nái til alls hagkerfisins og í bókinni er fjallað um hagkerfið sem heild en ekki bara landbúnað,“ segir Magdoff.

Kapitalismi og landbúnaður fara ekki saman

„Niðurstaða okkar eftir að hafa

Fred Magdoff er prófessor emeritus í plöntu- og jarðvegsvísindum við Háskólann í Vermont.
Mynd / HKR.

í umsögnum um bókina hefur meðal annars komið fram að efni hennar geti verið gagnleg lesning í tengslum við umræður um loftslagsvandann. Þannig segir Naomi Klein bókina ómissandi, bæði vægðarlausa og sannfærandi og Ólafur R. Dýrmondsson telur hana sniðdarlega afhjúpun í blekkingum kapitalismans í umhverfismálum.

skrifað bókina er að það sé kapitalismi og kapitalísk hugsun sem er rót umhverfisvandans í dag. Kapitalísk hugmyndakerfi eins og við búum við í dag beinir fólk í þá átt að

Með auknum verksmiðjubúskap færirst sífellt í aukana að kjúklingar, svin og nautgripir hafi ekki aðgang að landi og dýrin alin upp í lokuðum húsum eða við fóðurstöðvar.
Mynd / Fred Magdoff

græða sem mest af peningum án tillits til annarra þátta.“

Í grein Magdoff, *A Rational Agriculture is Incompatible with Capitalism*, bendir hann á að skyn-

samlegur landbúnaður og kapitalismi fari ekki saman. Þar segir hann meðal annars að bændur í miðríkjum Bandaríkjanna rækti aðallega maís og soja. Allt þjónustukerfið

og menningin á svæðinu er byggt í kringum þá ræktun og 98% stunda hana og aðeins lítill hluti bændna er í annars konar framleiðslu.

„Þegar bændur eru á annað borð orðnir hluti af þessu kerfi leiðir ein ákvörðun til þeirrar næstu og niðurstaðan er alltaf sú sama. Það er að segja að ef menn ætla að hagnast á ræktuninni verða þeir að stækka við sig til að ná aukinni hagkvæmni á hvern hektara. Slíkt leiðir til aukinnar fjárfestingar í landi og tækjum og síðar í erfðabreyttum fræjum og auknum áburði til að auka uppskeruna enn meira.

Í raun er hver og ein af þessum ákvörðunum skynsamleg út af fyrir sig og í ákveðnu samhengi. Á sama tíma valda þær því að á stórum landsvæðum er einungis verið að rækta tvær tegundir og mengunin frá þeirri ræktun er gríðarleg. Einhæfri ræktun eins og þessari fylgir jarðvegseyðing og útlosun næringarefna í gegnum framræslukerfi í ár og vötn. Að lokum skolest næringarefnin út í Mississippi-fljót og þaðan niður í Mexíkóflóa þar sem er að finna stórt svæði sem kallast „The Dead Zone“ eða Dauða svæðið, vegna súrefnisskorts af völdum útlosunar næringarefna, aðalleg niturs og fosfórs, frá landbúnaði. Súrefnisskorturinn veldur því að flestar æðri lífverur á svæðinu eru dauðar en bakteríur og þörungur lifa góðu lífi og vistkerfið raskast.“

Magdoff segir að fyrir nokkrum árum hafa hann tekið saman magnið af næringarefnum sem skolest í Mississippi-fljótið og áfram í Mexíkóflóa frá Iowa-ríki. Í borginni Des Moines, sem er fjölmennasta borg ríkisins, er stór vatnshreinsistöð þar sem efnainnihald vatnsins er mælt á fimmtán mínútna fresti. Ef nítat (NO-3) innihald vatnsins sem aðallega kemur úr nituráburði fer yfir ákveðin mark (9 hlutar af milljón) er farið í sérstakar aðgerðir til að hreinsa vatnið enn frekar af heilsufarsaðgerðum.

„Út frá þessum mælingum og vatnsmagni í fljótinu er hægt að áætla hversu mikið magn af nítur er í því fyrir ofan vatnshreinsistöðina. Samkvæmt mínum útreikningum fara um það bil 453 þúsund tonn af nítur um ána við vatnshreinsistöðina á hverju ári og niður í Mexíkóflóa. Það má því ætla að magnið aukist eftir því sem neðar dregur í fljótinu og aðrir mengunarvaldar eins og nautgripaeldi og útlosun úr rotþróum bættist við.

Fyrir utan það hversu mengandi nítur er þá er um að ræða gríðarlega sóun á áburði og fjármunum sem hæglega mætti draga úr ef landbúnaðurinn á vatnasvæði Mississippi-fljótsins væri fjölbreyttara.“

Ræktun þekjuplantna myndi breyta miklu

Magdoff hlær þegar hann er spurður hvað sé til ráða og hvernig breyta megi þessari þróun.

„Auðvitað eru til leiðir en það eru ekki allir til í að láta á þær reyna. Meðal þess sem er verið er að gera er að hvetja bændur til að rækta þekjuplöntur á ökrunum eftir að búið er að uppskera maísinn og sojað. Með því er hægt að draga veruleg úr magni niturs sem skolest úr jarðveginum. Slík ræktun er einföld og passar vel inn í núverandi ræktunarmynstur maís og soja.

Að mínu mati er ræktun þekjuplantna líklega besta aðferðin til að draga úr niturlosuninni ef

Maís er ræktaður á stórum svæðum í Mið-austurríkjum Bandaríkjanna og veldur ræktunin mikilli útskolun næringarefna. Sérstaklega niturs og fosfórs. Mynd / Fred Magdoff.

Jarðvegseyðing og útskolun næringarefna er fylgifiskur einhæfðrar ræktunar. Mynd / Fred Magdoff.

ekkert annað breytist. Ef það verða aftur á móti breytingar á ræktunarmynstrinu aukast möguleikarnir til muna, eins og til dæmis með lífrænni ræktun.“

Aðskilnaður eldisdýra og lands

„Annað sem á sér stað í Bandaríkjunum er aðskilnaður eldisgripa frá landinu. Með auknum verksmiðjubúskap færist sífellt í aukana að kjúklingar, svín og nautgripir hafa ekki aðgang að landi og dýrin alin upp í lokuðum húsum eða við fôðurstöðvar (feedlots). Eldið á sér því stað í takmörkuðu rými og ræktun fôðurjurtar er á öðrum stað. Fôðrinu er oft ekið langar leiðir til dýranna og oftar en ekki úrgangurinn frá dýrunum ekki nýttur sem áburður og hann settur í opnar rotþrær og svo skolað út í ár og vötn. Á sama tíma kaupa bændur sem rækta fôðurljurtir tilbúinn áburð þar sem það er ódýrara en að nýta húsdýraáburðinn og það hefur myndast vítahringur sem erfitt er að vinna sig úr.“

Bændur í fjárkröggum þrátt fyrir styrki

Magdoff segir að fjölskyldubú séu á hröðu undanhaldi í Bandaríkjunum og sama þróun eigi sér stað víðar um heim. „Stór hluti bænda í Bandaríkjunum á við talsverð fjárhagsleg vandræði að stríða þrátt fyrir að yfirvöld veiti þeim ýmiss konar stuðning og fjárhagslega fyrirgreiðslu. Við þessar aðstæður er aðeins tvennt í boði, hætta búskap eða að stækka við sig til að auka hagkvæmni og afleiðingin er að minni býlum fækkar og stóru búin verða ennþá stærri. Stór fyrirtæki sjá einnig hag sinn í að kaupa upp víðáttumikil landsvæði og í dag eru um einn þriðji bænda í Mið-vesturríkjunum leiguliðar eða verktakar í fæðuframléiðslu fyrir matvælafyrirtæki eða annars konar fjárfesta. Auk þess sem þessi þróun er þess valdandi að býlin eru að verða stærri gerir hún líka

ungu fólki sem vill hefja búskap það erfiðara. Þessi þróun veikir sveitirnar sem samfélagslega heild og í Bandaríkjunum eru fjölmörg dæmi um að heilu borgirnar hafi hreinlega dáið vegna þessa þrátt fyrir að þar búi enn fólk. Þar er aftur á móti engin þjónusta og allar stofnanir eru horfnar þar sem ekki er hægt að reiða sig á vinnu sem tengist landbúnaði og þjónustu við hann,“ segir Magdoff.

Baráttan um brauð

„Árið 2008 hækkaði verð á maís, korni, hrísgrjónum og soja mikið í kjölfar þess að framleiðsla á etanóli sem orkugjafi úr korni og soja jókst. Verð á hrísgrjónum margfaldaðist og í framhaldinu brutust út átök víða í Asíu, Norður-Afríku og á eyjum í Karíbahafinu vegna verðhækkanna og uppskerubrests í Ástralíu og í Rússlandi. Það sem gerðist í raun var að spákaupmenn sáu sér hag í því að kaupa upp birgðir af korni og halda að sér höndum með að selja það aftur þar til að verðið fór upp. Útkoman var sú að fólk í fátækari löndum heims hafði ekki efni á að kaupa kornið þrátt fyrir að birgðir væru nógar. Í framhaldi af þessu fóru bæði rík lönd og ríkir einstaklingar að kaup upp stór landsvæði í Afríku og víða um heim til að tryggja eigið fæðuöryggi og er það stundum kallað landhremming eða jarðasöfnun. Reyndar skilst mér að þetta sé að gerast á Íslandi í einhverjum mæli og að auðmenn kaupi jafnvel jarðir í stórum stíl.“

Landbúnaður á Íslandi þarf að standa styrkum fótum

Magdoff segist ekki vita nógu mikið um Ísland og landbúnaðarmál til að geta tjáð sig um hann að einhverju ráði.

Opin rotþró við fôðrunarstöð.

Gervihnattamynd sem sýnir útskolun næringarefna í Mexíkóflóa. Mynd / <https://serc.carleton.edu>

„Að mínu viti er þróunin í landbúnaði sú sama víða um heim og ég geri ráð fyrir að Ísland sé þar engin undantekning. Til þess að landbúnaður, matvælaframleiðsla og matvælaöryggi í heiminum sé rekin á skynsamlegum og umhverfisvænum grunni þarf einhvers konar kerfi sem verndar hann frá óheftum

markaðslögmálum kapitalismans. Með þessu á ég ekki við að það þurfi að framleiða allan mat sem þjóðin þarf hér á landi en aftur á móti er nauðsynlegt að matvælaframleiðslugrunnurinn sé góður og til að svo sé þarf landbúnaður í landinu að vera öflugur og standa styrkum fótum,“ segir Fred Magdoff að lokum.

Sláturfélag Suðurlands

Leiðandi í óerfðabreyttu fóðri

Aerblanda SS - Óerfðabreytt kjarnfóður framleitt af DLG fyrir íslenska sauðféð

- Orkurík kjarnfóðurblanda með 17,2% hrápróteini
- Inniheldur fjölbreytt hráefni með góðan lystugleika
- Inniheldur tormelt prótein fyrir hámarks ullarvöxt
- Gott jafnvægi í steinefnum og snefilefnum
- Rík af kalsíum, fosfór og magnesíum

- 15 kg pokar / 750 kg sekkir

Salto fôr - Saltsteinn fyrir kindur

- Inniheldur stein og snefilefni
- Ekkert koparinnihald
- Inniheldur selen
- Inniheldur náttúrulegt bergsalt
- Má notast við lífræna ræktun

-10 kg steinn

Vitlick Soft Sheep - Bætiefnafata

- Steinefna- og snefilefnaríkt og hentugt með vetrarfóðrun
- Inniheldur A-vítamín, D-vítamín og E-vítamín
- Án kopars
- Hátt seleninnihald
- Inniheldur hvítlauk

- 15 kg fata

Hafið samband við sölumenn Sláturfélags Suðurlands um land allt.
Sláturfélag Suðurlands svf. • Fosshálsi 1 • 110 Reykjavík • Simi 575 6000 • www.ss.is
Ormsvellir 4 • 860 Hvolsvöllur • Simi 5756099

BYGGÐAMÁL & FRAMTÍÐARSÝN

Betri Bakkafjörður hluti af verkefninu Brothættar byggðir hjá Byggðastofnun:

Væntum þess að ná árangri í baráttu okkar fyrir þetta byggðarlag

— segir Ólafur Áki Ragnarsson verkefnastjóri eftir vel heppnaðan íbúafund

Margrét Þóra Þórsdóttir
mth@bondi.is

„Fundurinn var góður og gagnlegur, það var vel mætt og umræður voru málefnalegar. Almennt held ég að fólki hafi farið heim með bjartsýni í brjósti og vongott um að eitt-hvað jákvætt muni koma út úr þessu starfi,“ segir Ólafur Áki Ragnarsson, verkefnastjóri í verkefninu Betri Bakkafjörður, sem er eitt af þeim verkefnum sem ganga undir vinnuheitinu Brothættar byggðar hjá Byggðastofnun. Meginmarkmið þessa verkefnis er að stöðva viðvarandi fólksfækkun í smærri byggðakjörnum og sveitum landsins. Sjónum er beint að því að hvert og eitt byggðarlag innan þessa verkefnis nýti sín eigin sóknarfæri og þau sem byggja á þeirra sérstöðu.

Staðan á verkefninu var tekin á íbúafundi í byrjun nóvember. Lögð var fram skýrsla, Betri Bakkafjörður, Framtíðarsýn og markmið.

„Við erum stolt af þeirri vinnu sem fram hefur farið og væntum þess að ná árangri í baráttu okkar fyrir þetta byggðarlag, sem svo sannarlega hefur gengið í gegnum erfiðleika undanfarin misseri.

Við leggjum fram þessa verkefnaáætlun, erum með 24 skilgreind verkefni og fleiri bættust við frá fundarmönnum. Næsta skref er að auglýsa eftir styrkjum til að koma fyrstu verkefnunum í gang og sú vinna er nú í gangi,“ segir Ólafur Áki, en hann kom til starfa 1. júní síðastliðinn. Verkefnið er til 5 ára, en gert er ráð fyrir endurskoðun þess að tveimur árum liðnum.

Takist hafi að stöðva hnignun

Í þeirri framtíðarsýn sem menn sjá fyrir sér og miða við árið 2025 er gert ráð fyrir að tekist hafi að stöðva hnignun undangenginna ára og staða samfélagsins sé sterkari en nú, m.a. með því að tryggja stöðugleika í sjávarútvegi, með fjarvinnslu og störfum án staðsetningar þar sem markviss stuðningur stjórnvalda kemur til. Eins sjá menn fyrir sér að hefðbundinn búskapur sé stundaður á jörðum í samfélaginu, m.a. með nýsköpun og nytjaskógrækt. „Það er einnig lögð á það áhersla að ferðaþjónustunni hafi vaxið fiskur um hrygg og að íbúum lánist að laða til sín störf í nýsköpun og nýjum greinum eins og náttúruvannsókn,“ segir Ólafur Áki. Og bætir við að tækifæri séu sannarlega fyrir hendi til að efla atvinnulíf og í þeirri vinnu sem fram undan er við að efla samfélagið verði áhersla lögð á þau.

Í skýrslunni sem nú liggur fyrir er gengið úr frá fjórum meginmarkmiðum, fyrsta skrefið sé að byggja upp sterka samfélagsinnviði og þar þurfi m.a. að horfa til skólahalds, leita nýrra leiða til að koma þeim málum í viðunandi farveg. Þá þarf að byggja upp öflugt atvinnulíf á svæðinu þar sem sér-tækur byggðakvóti gæti komið til sögunnar sem og fjarvinnslustörf og störf í ferðaþjónustu. Þá þurfi að vinna að því að gera ímynd Bakkafjarðar aðlaðandi auk þess að leggja drög að skapandi mannlífi á svæðinu.

Ferðaþjónusta hefur ekki verið fyrirferðarmikil á svæðinu umhverfis Bakkafjörð og telur Ólafur að svæðið eigi heilmikið inni í þeim efnum. Í þeirri framtíðarsýn sem menn sjá fyrir sér og miða við árið 2025 er gert ráð fyrir að tekist hafi að stöðva hnignun undangenginna ára og staða samfélagsins sé sterkari en nú, m.a. með því að tryggja stöðugleika í sjávarútvegi, með fjarvinnslu og störfum án staðsetningar þar sem markviss stuðningur stjórnvalda kemur til.

Ólafur Áki Ragnarsson, verkefnastjóri verkefnisins Betri Bakkafjörður.

Gamla höfnin á Bakkafirði. Þar er ekki mikið skjól þegar hveisir og sjór gerist úfnir.

Sjávarútvegur hefur frá fyrstu tíð verið helsti atvinnuvegurinn á Bakkafirði. Ekki blæs nægilega byrlega fyrir honum um þessar mundir en nokkrir bátar eru þó gerðir út þaðan og íðulega líflegt í kringum grásleppu- og strandveiðar. Á myndinni sést yfir nýju smábáthöfnina sem er skammt innan við þorpið.

Mynd / HKR.

Mannlífið byggðist á fiskveiðum og vinnslu sjávarfangs

Ólafur Áki segir að lífið á Bakkafirði hafi frá fyrstu tíð að mestu snúist um fiskveiðar og vinnslu sjávarfangs, það sé sá grunnur sem mannlífið í plássinu hafi byggt á um áráðir. Áfall varð fyrir samfélagið í Bakkafirði á vordögum þegar Toppfiskur, sem verið hafði stóri atvinnurekandinn á svæðinu, varð gjaldþrota. Það fyrirtæki tók til starfa á Bakkafirði snemma árs 2008 og tók þá við keflinu af Gunnólfi sem áður hafði skipað þann sess. Örlög þess félags voru líkt og Toppfisks að sigla í strand. Nokkurn veginn sama staða hefur því verið uppi í samfélaginu á Bakkafirði og var fyrir rúmum áratug. Íslandsbanki leysti eignir Toppfisks til sín en aðilar sem tengjast byggðarlaginu hafa nú keypt húsin. Enn liggur ekki fyrir hvaða starfsemi verður í þeim en hann telur líklegt að hluti

húsanna verði nýttur undir vinnslu sjávarafurða.

Stutt að róa út á gjöful fiskimið

Ólafur Áki segir það vissulega hafa verið þung raun fyrir byggðarlagið að missa aðalatvinnurekenda staðarins úr rekstri og ekki önnur störf tiltæk fyrir það fólk sem missti atvinnu sína. „Þetta var ansi stór biti fyrir byggðarlagið,“ segir hann. Enn er nokkur fjöldi minni báta gerður út frá Bakkafirði og segir Ólafur Áki kjörið frá náttúrunnar hendi að gera út smábáta frá staðnum, stutt sé að róa út á gjöful fiskimið. Strandveiðitímabilið er yfirleitt líflegt á Bakkafirði og eins gera menn þaðan út á grásleppu. Afli er seldur á fiskmarkaði.

„Það hafa verið og eru miklar breytingar í sjávarútvegi, nú er staðan þannig að það eru stóru fyrirtækin sem eru alls ráðandi og harla fá smærri félög eftir. Sjávarútvegur byggir orðið svo mikið á hátækni

horfa til er að byggja upp veitinga- og pöntunarþjónustu í verslunarhúsi sem fyrir er á staðnum. Þar horfa menn til þess að hægt verði að koma upp eins konar samfélagsmiðstöð, þar sem fólk getur hist og spjallað. Þá vonast menn einnig til þess að hægt verði að byggja upp gistipjónusturekstur í skólahúsinu. Samgöngu- og sveitarstjórnarráðuneyti hefur samþykkt að styrkja þau áform.

Ólafur Áki segir að aukin ferðaþjónusta sé eitt þeirra atriða sem heimamenn horfi til, en um sé að ræða stærstu atvinnugrein landsins og margvíslegir möguleikar fyrir hendi á svæðinu umhverfis Bakkafjörð. „Við munum leggja mikla áherslu á þau tækifæri, fram til þessa hefur ferðaþjónusta ekki verið stór hluti af atvinnulífinu á svæðinu en við teljum okkur eiga þar heilmikið inni,“ segir hann.

Ljósleiðari skapar tækifæri

Fyrri í haust var hafist handa við að leggja ljósleiðara í Bakkafirði og var þáttaka íbúa góð, um 30 hús í þorpinu og 8 í sveitinni tóku ljósleiðara inn í sínar fasteignir. Ólafur Áki segir það miklu skipta að fá ljósleiðara og í því felist tækifæri til framtíðar. „Menn eru sem betur fer að vakna við það að það þarf ekki endilega að koma öllum fyrir í húsi í 101. Mörg störf eru þess eðlis að hægt er að vinna þau hvar sem er ef góðar tengingar eru fyrir hendi. Það má því setja spurningarmerki við þær fyrirætlánir að nota umtalsverða fjármuni, fleiri milljarða, í það verkefni að koma fólki akandi á einkabílum úr úthverfum höfuðborgarinnar og niður í miðborgina,“ segir Ólafur Áki. Æ fleiri vilji komast út úr hringiðunni, í meiri kyrrð og næði og hafa þannig meiri tíma fyrir sig og fjölskyldu sína.

Ýmislegt þarf þó að vera fyrir hendi segir hann til að fólk vilji flytja búferlum frá t.d. höfuðborg og í dreifbýli. „Innviðir eins og leik- og grunnskóli þarf að vera til staðar, fólk vill hafa verslun í sínu byggðarlagi og yngri kynslóðin vill eiga þess kost að fara út, t.d. á kaffihús. Fólk leggur líka mikla áherslu á að samgöngur séu góðar. Þetta og fleira til þarf að koma til svo hægt sé að selja fólki þá hugmynd að gott sé að búa á stað eins og Bakkafirði,“ segir Ólafur Áki.

Vilja byggja upp veitinga-, pöntunar- og gistipjónustu

Íbúar á Bakkafirði hafa sín á milli rætt hugmyndir og tillögur varðandi uppbyggingu og eitt af því sem menn

BÆKUR & MENNING

Leitin að Njáluhöfundi

Bókhlaða Gunnars Guðmundssonar frá Heiðarbrún hefur gefið út bókina **Leitin að Njáluhöfundi**. Gunnar þekkja margir því hann var um langt árabíl veiðivörður í Veiðivötnum og árið 2017 gaf bók-hlaðan út 2 binda verk, **Veiðivötn á Landmannaafreitti**, efnismiklar og fróðlegar bækur með skemmtilegu myndefni.

Gunnar, sem er Njálusérfræðingur, birtist í sjónvarpsþáttunum „Á tali hjá Hemma Gunn“ um svipað leyti og björinn var leyfður á Íslandi. Þar reyndi sá snjalli sjónvarpsmaður Hemmi að reka Gunnar á gat með spurningum úr Njálu. Gunnar stóðst þetta próf með sóma og svaraði öllum spurningum kórrétt.

Hér er á ferðinni afar fróðleg bók, þar sem Gunnar gerir tilraun til þess að finna hvaða maður ritaði Njálu, eða a.m.k

þrengja hringinn um líklegan höfund. Í inngangi biður Gunnar lesendur „að hafa í huga, að megin-efni bókarinnar er byggt á athugunum hans, hugleiðingum og meginröksemda-færslur eru hans“. Fyrri hluti bókar Gunnars segir frá Njálu, tilurð hennar, um hugsanagang og þekkingarbakgrunn höfundar og svo lífsskoðanir. Í seinni hluta eru

teknar fyrir 14 kenningar og tilgátur um Njáluhöfund, t.d. Helga Hannessonar, Benediks Gíslasonar frá Hofteigi og Árna sonar hans, Einars Ól. Sveinssonar, Tryggva Þórhallssonar, Þórðar Tómassonar og svo Matthíasar Johannessen og Einars Kárasonar svo nokkrir séu nefndir.

Gunnar hefur þann hátt á að kryfja hverja tilgátu fyrir sig, greinir hvað er rétt, hvað er ólíklegt og hvað er líklegt. T.d. segir Einar Kárason að „verk eins og Njála er skrifuð af þrautþjálfuðu stórskáldi. Það er skrytið, að þegar menn giska á höfundna fornrítanna, þá er oftast leitað í smiðju viðvanninga ... Fullsannað þykir að Njála hafi ekki verið skrifuð fyrr en nálægt 1280 og hinn

mikli rithöfundur þess tímaskeiðs er Sturla Þórðarson.“

Bókinni vindur fram með skemmtilegum og áhugaverðum hætti. Vitaskuld lýkur leitinni að höfundi Njálu aldrei en það færir okkur nær uppruna og rótum þessa mikla meistaraverks að beita kenningum fræðanna til þess að leita hans. Engin bók hefur haft viðlíka áhrif á mótun og menningu landsins en sagan af vináttu, vonbrigðum, svikum og morðbrennunni miklu. Bók Gunnars um leitina að höfundi hennar færir okkur enn nær skilningi á verkinu og um leið þjóðarkjarnum.

Dr. Haraldur Matthíasson var íslensku- og sögukennari minn í Menntaskólanum að Laugarvatni.

Dr. Haraldur fór með okkur í ferð á Njáluslóðir í einni af langferða-

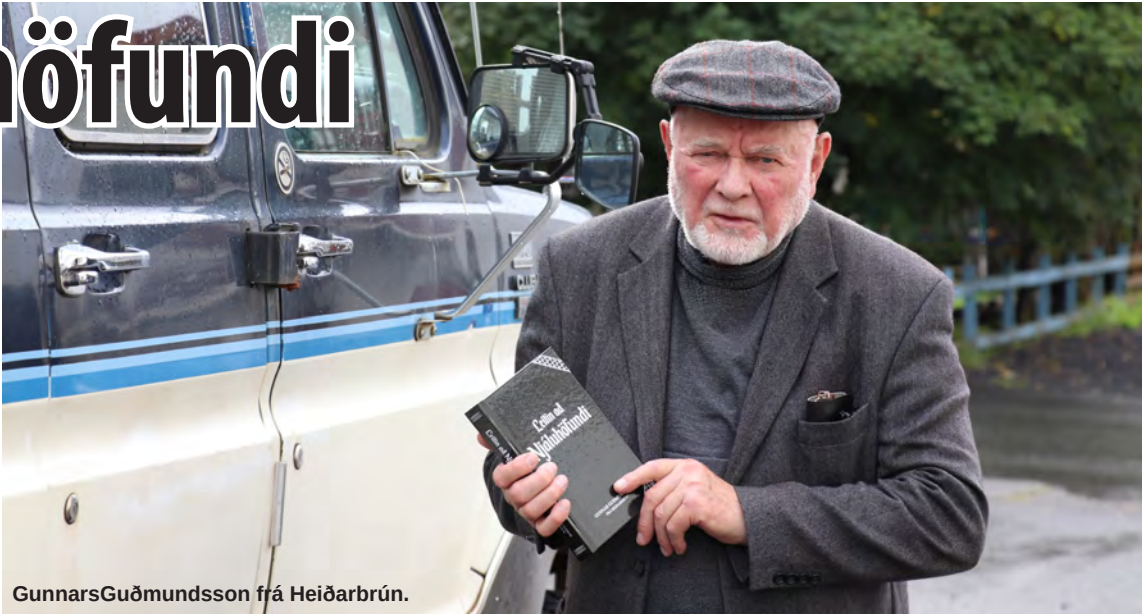
bifreiðum Ólafs Ketilssonar og bístjórinn var Bjarni Sigurðsson frá Geysi. Þegar dr. Haraldur var í hlutverki fararstjórans varð sagan ljósflíandi, enda greinilegt hve dr. Haraldi þótti vænt um þetta mikla ritverk. Dr. Haraldur var í yfir 20 ár fararstjóri í ferðum Ferðafélags Íslands á Njáluslóðir, enda fáir menn en hann fróðari um söguna af brennunni miklu.

Niðurstaða Gunnars er að Njáluhöfundur

er í miklum tengslum við Þvottá í Álftafirði, fólkið á Keldum á Rangárvöllum og í þriðja lagi er kunnugleiki hans í Vestur-Skaftafellssýslu slíkur að sá kunnugleiki byggist ekki á nokkrum ferðum, heldur hlýtur eitthvað meira að koma til. Getum við fundið mann sem sameinar þetta þrennt? er spurningin sem Gunnar varpar fram til lesenda eftir að hafa beitt sagnfræðilegum rökum.

Hér er vel heppnuð bók sem allt áhugafólk um Njálu mun hafa bæði gagn og gaman af. Kannski munu þeir Gunnar frá Heiðarbrún, Einar Kárason og jafnvel Matthías Johannessen hittast á málþingi um höfund Njálu?

Kristinn M. Bárðarson, kennari, Selfossi.

GunnarsGuðmundsson frá Heiðarbrún.

ÍSLENSK FRAMLEIÐSLA
Á BÍLSKÚRS- OG IÐNAÐARHURÐUM

ISHURÐIR

www.ishurdir.is

564-0013 | 865-1237

Þýskar 2ja og 3ja hesta kerrur

Opnanlegar bæði með hlera og hurð
Ríkulegur útbúnaður

2ja hesta kerrur frá kr. 1.345.000 m/vsk
3ja hesta kerrur frá kr. 1.860.000 m/vsk

BRIMCO EFRIBRAUT 6 (við Reykjalund)
270 MOSFELLSBÆ SÍMI: 894 5111 - www.brimco.is

Hagkvæm
dekk fyrir
alvöru kröfur

Þegar velja skal vinnuvéla- og landbúnaðar-dekk skipta gæði, ending og áreiðanleiki höfuðmáli.

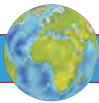
Maxam dekkinn eru hagkvæmur kostur og hafa reynst vel við krefjandi aðstæður.

Gerðu kröfur — hafðu samband við sölumenn okkar í síma 590 5280 og kynntu þér kosti Maxam dekkjanna.

KLETTUR

KLETTUR / SALA OG ÞJÓNUSTA / KLETTAGARÐAR 8-10 / 104 REYKJAVÍK / 590 5100 / klettur.is

Samkvæmt tölum um losun gróðurhúsalofttegunda á Nýja-Sjálandi er um þriðjungur hennar frá búfjárrækt.

Nýja-Sjáland:

Metanfríar rollur

Búvísindamenn á Nýja-Sjálandi hafa hafist handa við að kynbæta sauðfé í landinu í átt að því að vera metangaslaust.

Verkefnið, sem kallast Global first, er sagt skref í að draga úr losun gróðurhúsalofttegunda frá landbúnaði. Samkvæmt tölum um losun gróðurhúsalofttegunda á Nýja-Sjálandi er um 1/3 hennar frá búfjárrækt.

Fyrstu skrefin í þessa átt eru að sögn vísindamanna að finna fé sem framleiðir minna metan en almennt gerist með sauðfé í landinu og vita hvort greina megir erfðamengi eða mengi sem valda metanframleiðslu.

Metanlosun fjár verður mælt í tvö ár og síðan gripir sem minnst losa teknir til nánari rannsókna og hugsanlega undaneldis. /VH

Afríska svínapestin:

Hefur áhrif á framleiðslu blóðþynningarlyfja

Þótt vírusinn sem veldur hinni skæðu afrísku svínapest (ASF) sem nú breiðist ört um heiminn hafi ekki áhrif á menn, þá hefur svínapestin samt óbein áhrif á heilsu manna.

Stór hluti af blóðþynningarlyfjum fyrir menn sem framleidd eru í heiminum, eins og Heparin, eru unnin úr innnyflum svína sem alin eru í Kína. Þessi lyf eru m.a. nauðsynleg til að kljást við blóðgjafir, blóðtappamyndun og kransæðastíflur í mannfólkinu. Vissulega er víðar leitað fanga fyrir lyfjaiðnaðinn en í Kína, en svínarækt er samt hvergi öflugri en þar.

Engin mætni hafa fundist til að stöðva útbreiðslu ASF og smit-

uð svín hafa verið felld í milljónatali í Kína og hefur veikin verið að breiðast út til nágrannaríkjanna. Þetta hefur þegar haft áhrif á lyfjaframleiðendur samkvæmt frétt Star online síðastliðinn þriðjudag.

Lyfjaframleiðendur eru farnir að huga að öðrum leiðum til að framleiða blóðþynningarlyf. Notkun á innnyflum úr nautgripum var hætt á tíunda áratug síðustu aldar af ötta við að kúariða gæti borist í fólk.

Þessi staða er nokkuð kaldhæðnisleg þar sem eitt helsta sjáanlega einkenni AFS svínapestarinnar er blæðandi húð sýkra svína. Þannig virðist vírusinn valda blóðþynningu hjá dýrunum sem sýkjast jafnframt því að æðar gefa sig. /HKr.

Þjóðverjar taka upp hert landamæraeftirlit á landamærunum að Danmörku:

Draumurinn um landamæralausa Evrópu sagður vera úr sögunni

Þjóðverjar hafa tekið upp landamæraeftirlit á landamærunum Danmerkur og Þýskalands. Í danska blaðinu BT er sagt að draumurinn um opin landamæri og frjálst flæði fólks milli ESB lands sé þar með úr sögunni.

Þjóðverjar hófu landamæraeftirlit á tveim stöðvum við dönsku landamærin fimmtudaginn 7. nóvember. Önnur stöðin er á þjóðvegnum á milli Kupfermühle í Þýskalandi og Krså í Danmörku, og hin er á leiðinni frá Harrislee til Padborg. Við Kupfermühle voru yfir 20 landamæraverðir samkvæmt frétt Jyske Vestkysten.

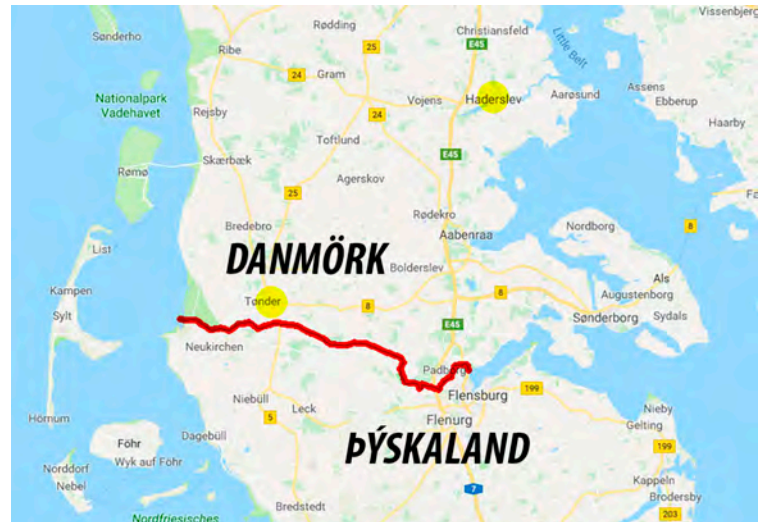
Það var þýski innanríkisráðherra, Horst Seehofer, sem fyrirskipaði hert landamæraeftirlit og er það sagt vera tímabundið. Tímabundið landamæraeftirlit getur þó varað lengi að mati BT og bent er á að Danmörk hafi tekið upp tímabundið landamæraeftirlit við landamæri Þýskalands í janúar 2016 og það er enn í gildi.

Þýskaland var helsta barátturíkið fyrir opnum landamærum

„Það er algjört hrun svokallaðrar landamæralausrar Evrópu og ESB, að Þýskaland tekur nú upp landamæraeftirlit við landamæri landsins,“ sagði talsmaður danska þjóðarflokksins, Peter Skaarup, í samtali við B.T. bendir hann á að Þýskaland hafi verið helsti andstæðingurinn innan ESB gegn því að halda uppi eftirliti á innri landamærum ríkjanna.

Segir Skaarup að hafi menn haft trú á hugmyndafræðinni landamæralaust ESB með frjálsri för milli landanna, þá sé sú trú algjörlega brostin eftir að fólk þarf nú að fara í gegnum landamæraeftirlit á innri landamærunum.

Danska löggæslan sem og yfirvöld víðar í ESB-ríkjunum hafa varið miklum fjármunum í landamæraeftirlit á liðnum árum í kjölfar auk-

ins straums flóttamanna og af ötta við hryðjuverk. Peter Skaarup segir þetta einfaldlega vera þann veruleika sem menn búi við í dag.

Nú sé lítið á landamæraeftirlit sem mikilvægan þátt í baráttunni gegn glæpum.

Hælisúmsóknarkerfi ESB talið vera í uppnámi

Þýskaland hefur tekið upp hert landamæraeftirlit í kjölfar fréttar af líbönskum glæpamanni sem, þrátt fyrir bann, hafði farið inn í Þýskaland, að því er fram kom í Jyllands Posten.

Innanríkisráðherra Þýskalands hafði tjáð þýska fjölmiðlinum Bild að fólk væri að missa trúna á öllu hælisúmsóknarkerfi ESB.

Fulltrúi Venstre í útlendinga- og innflytjendamállum, Mads Fuglede, segist skilja vel að Þjóðverjar séu að herða stjórn á landamærum sínum að Danmörku.

„Við lítum á það sem náttúrulegt. Að Þýskaland, eins og Danmörk, hafi áhuga á að fylgjast með því hver kemur inn og út úr landinu. Þetta er eitthvað sem við sjáum í mörgum löndum og hefur bakgrunn í hryðjuverkaógninni,“ segir Mads Fuglede. /HKr

2019 þriðja heitasta ár frá því að mælingar hófust

Samkvæmt því sem segir í orðsendingu frá Alþjóðlegu veðurathugunar miðstöðinni bendir allt til að árið 2019 verði þriðja heitasta ár síðan mælingar hófust.

Þar segir einnig að síðasti áratugur hafi einnig verið óvenju heitur og sá heitasti sem mælst hefur. Meðaltalshiti árunna 2010 til 2019 er um 1,1°

á Celsíus hærra en fyrir upphaf iðnbýltingarinnar og sýnir að hlýninin nálgastratt þær 1,5° á Celsíus sem margir vísindamenn segja að muni hafa gríðarleg áhrif á lífríkið. Auk þess sem talið er að hlýnuninni muni fylgja meiri breytingar í átt til öfga í veðri, hitabylgja, flóða og þurrka, í öllum heimsálfum. /VH

FRÁ ÍRLANDI

HAUGSUGURNAR & KEÐJUDREIFARARNIR FRÁ BELMAC HAFNA SANNAD SIG SEM ÖFLUG GÆÐATÆKI Á ÍSLANDI. HAUGSUGUR ERU Í BOÐI FRÁ 5.000-16.000L VALBÚNAÐUR: Drifsaftsknúinn eða vökva-knúinn dæla, sjálfvirkur áfyllingarbúnaður, ýmsir litir eða gavanisering. KEÐJUDREIFARAR ERU Í STÆRÐUM: 1cu - 12cu

HAUGSUGUR KOMA Á BKT DEKKJUM, ERU MEÐ FJADRANDI BEISLI OG 6MM ÞYKKU STÁLI Í BELG

VALLARBRAUT.IS
Trönuhrauni 5
Hafnarfirði

S-8411200
&-8417300

Sagt er að yfirborð eyjanna líti stundum út fyrir að vera á hreyfingu vegna fjölda mýsa.

Farallon-eyjar:

Innrás mýsanna

Vistkerfi Farallon-eyja, sem liggur við norðanverða strönd Kaliforníu, er sagt vera í bráðri hættu vegna mikillar fjölgunar mýsa. Eyjarnar eru sagðar ríkar af líffræðilegri fjölbreytni en líffræðingar segja að það geti breyst hratt verði ekkert að gert til að hefta fjölgun mýsanna.

Farallon-eyjar liggja um 48 kílómetra út af borginni San Francisco og þar verpa um 300 þúsund sjófuglar af ýmsum tegundum, auk þess sem selir og sæljón eru algeng á eyjunum.

Líffræðingar sem hafa verið að kanna hegðun hákarla við eyjarnar og far fugla segja að undanfarin ár hafi mýsum á eyjunni fjölgað gríðarlega og nú sé svo komið að þær ógni öðrum lífverum þar með afráni. Mýsnar á eyjunum eiga sér enga náttúrulega óvini og fjölga sér því hratt.

Éta allt sem að kjafti kemur

Ekki er nóg með að mýsnar éti fræ þeirra plantna sem á eyjunni eru og dragi þannig úr vexti heldur grafa þær holur og taka yfir holur varp-fugla og hrekja fuglana á brott.

Sprenging í fjölda

Talið er að mýs hafi borist til eyjanna á seinni hluta nítjándu aldar með sjómönnum sem heimsóttu þær til að safna eggjum. Fjölgun mýsanna var takmörkuð þar til fyrir nokkrum árum þegar spening varð í fjölda þeirra og nú er svo komið að þær eru um allt eins og plága. Fjöldi mýsa á eyjunni er sagður vera sá mesti á hektara í heiminum og varla hægt að þverfóta fyrir þeim og stundum sagt að yfirborð eyjanna líti út fyrir að vera á hreyfingu vegna fjölda þeirra.

Gildirur eða eitur

Að sögn þeirra sem láta sér málið varða verður að gera eitthvað röt-tækt til að draga úr fjölda mýsanna áður en þær valda enn meiri skaða á lífríki eyjanna. Langt er frá að allir séu sammála um til hvaða aðgerða eigi að grípa. Fljótlegasta og öruggasta leiðin er sögð að eitra fyrir mýsunum en aðrir segja að eitrunin muni hafa ófyrirsjáanleg áhrif á annað dýralíf á eyjunum og í sjónum í kringum þær. Andstæðingar eitrunar segja að betra sé að leggja fyrir mýsnar gildirur.

/VH

www.rauch.de

Framúrskarandi áburðardreifarar frá RAUCH

Sérstök tilboðsverð ef pantað er fyrir áramót

Eitt fullkomnasta alsjálfvirka mælikerfi sem völ er á - EMC hárnákvæm magnmæling 200 sinnum á sekúndu. Eini dreifarinn sem stjórnar og leiðréttr flæði áburðar aðskilið á sitt hvora skífu. Stöðug leiðrétting á flæði áburðar allan tímann sem dreift er, enn meiri nákvæmni á fyrstu metrum dreifingar. Hristingur og halli hefur ekki áhrif á EMC.

- Sjálfvirk aðlögun vinnslubreiddar að lögun túnsins. Beggja megin í einu eða öðru megin.
- Afburða dreifigæði, einfalt og þægilegt viðmót, stór skjár þar sem gott er að fylgjast með dreifingu.
- Vinnslubreidd frá 12- 42 metrar - allt að 3200 kg. burðargeta.
- Drif í lokuðu olíubaði sem eykur endingu og er viðhaldsfrítt.
- Tvöföld pólýhúðun sem eykur endingu dreifara og viðheldur glæsilegu útliti.

Búvís

Akureyri · Sími 465 1332
www.buvís.is

Gerir þú kröfu um nákvæmni í dreifingu?
- Aukin nákvæmni felur í sér sparnað til lengri tíma, betri nýtingu af hverjum hektara og betri hey.

Heiðarþrent

www.vig.is

SMÍÐJA Í SVEIT

Vatnsenda
Flóahreppi
S:486-1810

Vélsmiðja Ingvars Guðna

Jólagjöf hjóltreidamannsins

Air2 2.000+ lm

Sími hjá sölumanni: 8 944 944

VERTU ALLTAF MEÐ RÉTTU GRÆJURNAR!

GÖNGULJÓS
LEITARLJÓS
ÖRYGGISLJÓS
TALSTÖÐVAR
VINDHRAÐAMÆLAR
HITAMYNDAVÉLAR

...VIÐ MÆLUM MEÐ ÞVÍ **BESTA**

SÍÐUMÚLA 28 / 108 REYKJAVÍK
SÍMI 510 5100 / ISMAR.IS

MATVÆLI & MARKAÐSMÁL

Opinn fræðslufundur Matvælastofnunar um breytingar á reglum um innflutning á búvöru til landsins:

Ábyrgðin hjá innflutningsfyrirtækjunum en eftirlitið hjá opinberum aðilum

– Heimilt er að flytja inn ófrosnar búvörur eins og egg frá 1. janúar 2020

Matvælastofnun stóð fyrir opnum fræðslufundi 28. nóvember um breyttar reglur um innflutning á hráu ófrosnu kjöti, ferskum eggjum og ógerilsneyddri mjólk til Íslands frá Evrópska efnahagssvæðinu. Markmið fundarins var að upplýsa um þær reglur sem taka gildi um áramóttin og þær kröfur sem innflutningsaðilar og dreifingaraðilar þurfa að uppfylla. Sérstaklega var farið yfir ákvæði um viðbótartryggingar vegna salmonellu og sérreglur um kampýlóbakter.

Í upphafi ársins samþykkti Eftirlitsstofnun EFTA (ESA) heimild Íslands til að beita reglum um viðbótartryggingar vegna salmonellu í innfluttu kjúklinga- og kalkúnakjöti og eggjum. Viðbótartrygging vegna salmonellu í innfluttu svína- og nautakjöti var svo samþykkt á fundi sameiginlegu EES-nefndarinnar 25. október síðastliðinn.

Engin frystiskylða lengur

Vigdís Tryggvadóttir, sérgreinadýralæknir hjá Matvælastofnun, fór fyrst yfir forsögu reglubreytinganna. Það kom fram að lögum um dýrasjúkdóma og varnir gegn þeim var breytt til að heimila þennan innflutning, án leyfis Matvælastofnunar, í kjölfar EFTA-dóms frá því í nóvember 2017.

Vigdís Tryggvadóttir á fræðslufundi Matvælastofnunar.

Mynd / Matvælastofnun

Þar var komist að þeirri niðurstöðu að innflutningseftirlit á Íslandi með hrárrí og unninni kjötvöru, eggjum og mjólk samræmist ekki samningum um Evrópska efnahagssvæðið. Eftir lagabreytingu er ekki lengur nein frystiskylða fyrir hrátt kjöt og ekki þarf að sækja um sérstakt leyfi til Matvælastofnunar um innflutning á matvælum frá löndum á Evrópska efnahagssvæðinu.

Atvinnuvega- og nýsköpunarráðuneytið ásamt Matvælastofnun bjó til aðgerðaráætlun í kjölfar niðurstöðu

dómstóla í þeim tilgangi að draga úr líkum á því að sýkingarhætta fyrir neytendur myndi aukast með nýjum reglum. Þingsáætlun um slíka áætlun, um matvælaöryggi og vernd búfjárstofna, var síðan samþykkt á Alþingi í júní á þessu ári.

Strangar vaktanir í landsáætlun

Brigitte Brugger, sem einnig er sérgreinadýralæknir hjá Matvælastofnun, fór yfir kampýlóbakter- og salmonellusmit í kjúklingum á Íslandi og

í Evrópu, en þessar bakteríur eru algengastar í kjúklingakjöti. Hún fór yfir eftirlitsáætlanir á Íslandi og Evrópu, þar sem fram kom að Ísland og Noregur væru einu Evrópulöndin sem bæði vöktuð og gripu til aðgerða þegar vart yrði við kampýlóbactersmit í kjúklingaeldishópum. Kjötíð úr þeim hópum væri fryst. Kampýlóbactersmit er víða mjög algengt í hráu kjúklingakjöti og hefur verið mest sunnar í Evrópu. Með nýjum innflutningsreglum muni Ísland taka upp breytt eftirlit með smitmagni kampýlóbakter við slátrun hér á landi.

Brigitte sagði að eftirlit með salmonellusmiti í alifuglarækt væri einnig mun meira hér á landi og gripið sé til tafarlausrar aðgerða þegar slíkar sýkingar kæmu upp. Eldishópum alifugla væri fargað og slátruhópar strax innkallaðir. Það væri í landsáætlun að vera með strangar vaktanir með það að markmiði að tíðni smita væri undir einu prósentu í allri frumframleiðslu og við slátrun alifugla. Það væri í raun skilyrði þess að Ísland gæti krafist viðbótartrygginga vegna salmonellu, fyrir innflutningi.

Hún sagði til marks um góða stöðu Íslands að hér hefði aldrei greinst afbrigðið *Salmonella Enteritidis* í varphænum og ekki sé vitað um hóp-sýkingar vegna salmonellu í eggjum síðustu áratugi.

Svínaræktin áhættuþáttur

Vigdís talaði stuttlega um salmonellu í tengslum við svínarækt á Íslandi og sagði að lítið væri á alla svínaræktina sem hugsanlegan áhættuþátt. Staðan hér á landi væri hins vegar nokkuð góð og með strangri vöktun við slátrun sé dregið verulega úr smit-hættu í kjöti, auk þess sem hægt sé að gripa til aðgerða áður en varan er komin á markað.

Mælingar skorti hins vegar mjög í allri Evrópu að þessu leyti þegar kemur að öðrum búgreinum en alifuglaeldi.

Uppruni kjöts og sýklalyfjaónæmi

Þær ræddu einnig um sýklalyfjaónæmisvandann í Evrópu. Þar kom fram að mikilvægt væri fyrir kjötinnflytjendur að hafa í huga hvar sýklalyfjaónæmi væri algengast þegar þeir keyptu inn kjöt til innflutnings, vegna þess hversu vandinn væri víða orðinn alvarlegur.

Svava Liv Edgarsdóttir, fagsviðsstjóri hjá Matvælastofnun, kynnti nýjar reglur um vöktun á kampýlóbakter í alifuglakjöti. Hún sagði að um leið og svokallað leyfisveitingakerfi Matvælastofnunar legðist niður, færðist ábyrgðin yfir á innflutnings-

aðilana sjálfa. Opinber vöktun verði þó með salmonellu í innfluttum kjötafurdum og eggjum og kampýlóbakter í innfluttu alifuglakjöti.

Sérreglur um kampýlóbakter í ófrosnu alifuglakjöti

Atvinnuvega- og nýsköpunarráðuneytið hefur unnið að sérreglum um kampýlóbakter í ófrosnu alifuglakjöti þar sem tilgangurinn er að koma í veg fyrir að fólk sýkist og draga úr líkum á að kampýlóbakter-mengað kjöt berist til landsins. Meiri líkur eru á smiti í ófrosnu kjöti sem er framleitt í löndum þar sem smit í kjúklingahópum er algengt, því með frystingu fækkar kampýlóbakter bakteríum verulega. Til að mega setja ferskt ófrosið kjöt á markað verða innflutningsaðilar að krefjast niðurstaðna greininga áður en vöru er dreift á markað þar sem staðfest er að kampýlóbakter hafi ekki greinst í kjötinu.

Viðbótartryggingar fyrir salmonellu

Héðinn Friðjónsson, sérfræðingur hjá Matvælastofnun, greindi frá reglum sem Ísland var heimilt að setja vegna viðbótartrygginga fyrir salmonellu í kjöti og eggjum. Hann sagði að reglurnar eigi eingöngu við um ferskt kjöt, það sem ekki hafi fengið aðra meðhöndlun en kælingu. Í stuttu máli felast þær í því að fyrir ferskt alifugla-, nauta- og svínakjöt þarf að fylgja viðskiptaskjal frá sendanda afurðanna þar sem allar uppruna- og rekjanleikjaupplýsingar er að finna – og staðfesting á neikvæðum niðurstöðum salmonellugreininga. Komi afurðirnar frá landi sem er með sambærilegar viðbótartryggingar, eins og Svíþjóð, Finnlandi eða Noregi, þarf ekki staðfestingu á þessu.

Tíðni eftirlits tekur mið af áhættu og frammistöðu

Loks flutti Dóra S. Gunnarsdóttir erindi um eftirlit, þvingunarúræði og viðurlög varðandi nýjar reglur um þennan innflutning. Hún áréttaði að ábyrgð yrði hjá innflutningsaðilum en eftirlitið hjá opinberum aðilum, sem felst í skoðun skjala, sýnatökum til sannprófunar á niðurstöðum greininga og sýnatökum til sannprófunar á öryggi kjöts. Matvælastofnun teldist þannig eftirlitsaðili ef innflutningsaðillinn er matvælafyrirtæki, en heilbrigðiseftirlit sveitarfélaga ef innflutningsaðillinn er heildsali eða dreifingaraðili. Tíðni eftirlits tekur mið af áhættu og frammistöðu innflutningsaðila.

Ýmis þvingunarúræði eru heimil ef ekki er rétt staðið að málum við innflutning. Hægt er að taka vöru af markaði, stöðva dreifingu og innkalla frá neytendum. Við ítrekuð brot er hægt að stöðva starfsemi að hluta til eða öllu leyti. Auk þess sem hægt er að beita dagsektum til að knýja á um úrbætur.

Í Matvælaögum sem voru innleidd í sumar eru heimildir til stjórnvaldssekta varðandi brot gegn ákvæðum um kampýlóbakter og taka þær mið af alvarleika brots; en þær geta verið á bilinu 25 þúsund krónur til 25 milljóna króna.

Dóra sagði að í aðgerðaráætlun stjórnvalda væri kveðið á um aukði eftirlit fjóra fyrstu mánuðina eftir að nýju reglurnar hafa tekið gildi. Þetta verði mótunartímabil til að slípa til aðferðir og þjálfar starfsmenn. /smh

GEFÐU JÓLAPAKKA

— UNDIR TRÉ Á ÍSLANDI —

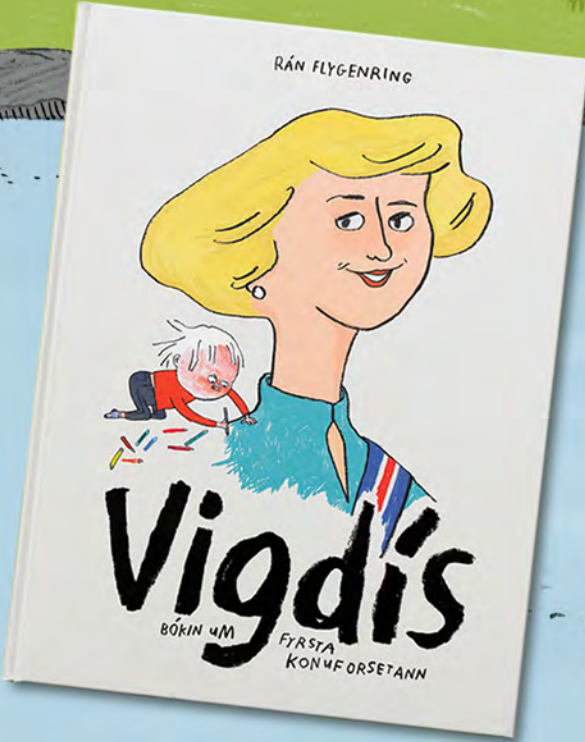

Með gjafabréfi á gjofsemgefur.is geturðu styrkt bágstadda fjölskyldu um til dæmis geit, hænu, brunn, matjurtagarð, menntun eða aðrar nauðsynjar. Gefðu skemmtilegar gjafir til verkefna heima og erlendis.

www.gjofsemgefur.is

Hjálparstarf
kirkjunnar

Bókin sem allar fjölskyldur verða að eiga.

RÁN FLYGENRING

Vigdís

BÓKIN UM FYRSTA KONUFORSETANN

Auglýsing um styrki úr Landbótasjóði Landgræðslunnar fyrir árið 2020

Landgræðslan auglýsir hér með eftir umsóknum um styrki úr Landbótasjóði Landgræðslunnar, en sjóðurinn úthlutar árlega styrkjum til margvíslegra landbótaverkefna til félagasamtaka, bænda, sveitarfélaga og annarra umráðahafa lands.

Við ákvörðun um styrkveitingar er m.a. lögð áhersla á:

- Stöðvun hraðfara jarðvegsrofs og gróðureyðingar
- Endurheimt gróðurs og jarðvegs
- Að landnýting verði sjálfbær

Við mat á umsóknum er enn fremur tekið tillit til þess hvort gerð hafi verið landgræðslu- og landnýtingaráætlun til a.m.k. 3ja ára fyrir það svæði sem ætlunin er að vinna á.

Landgræðslan veitir ráðgjöf við framkvæmd þeirra verkefna sem sjóðurinn styrkir og hefur jafnframt eftirlit með framvindu þeirra og metur árangur. Umsóknareyðublað og reglur sjóðsins eru á heimasíðu Landgræðslunnar www.land.is/umsoknareydublod/ Einnig er hægt að nálgast þessi gögn og fá nánari upplýsingar á hérðassetrum Landgræðslunnar og á skrifstofu Landgræðslunnar í Gunnarsholti.

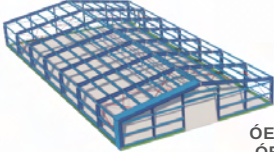
Umsóknarfrestur er til **10. janúar nk.** og umsóknir skal senda á netfangið land@land.is eða til Landgræðslunnar, Gunnarsholti, 851 Hella.

Landgræðslan
Gunnarsholti, 851 Hella
Sími 488 3000
www.land.is – land@land.is

Z STÁLGRINDARHÚS

Paulreynd hús við íslenskar aðstæður

6 x 10 x 3 m	- 3.900.000 kr. m/vsk.
8 x 20 x 3,5 m	- 7.200.000 kr. m/vsk.
10 x 20 x 3 m	- 7.600.000 kr. m/vsk.
12 x 30 x 3,5 m	- 10.440.000 kr. m/vsk.
18 x 35 x 3 m	- 16.200.000 kr. m/vsk.

Innifalið Z stálgrind, 40 mm. PIR yleiningar og teikningar.

ÓEINANGRÆÐ 12 x 30 x 3,5 m - 8.100.000 kr. m/vsk.
ÓEINANGRÆÐ 18 x 35 x 3 m - 11.300.000 kr. m/vsk.

Innifalið Z stálgrind, óeinangruð trapisu klæðning og teikningar.

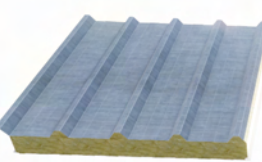
TIMBUR EININGAHÚS

Nú fer hver að verða síðastur að panta einingahús fyrir sumarið!
Hönnun - efnissala - uppsetning

YLEININGAR

Hágæða yleiningar fyrir vegg og þök.

Veggeiningar 40-220 mm.
Þakeiningar 40-220 mm.

Þjóðum einnig skráfur, þéttingar, áfellur, ylplast og þakglugga.

Afgreiðslufrestur u.þ.b. 4 vikur.

BOGAHÚS- ÁRAMÓTABOMBA

Ákveðnar stærðir á tilboðsverði til áramóta. Verð frá 17.000 kr á m²

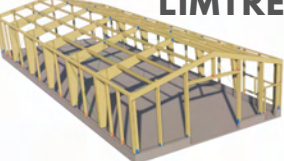
12x30 m	- 6.120.000 kr. m/vsk
15x50 m	- 12.750.000 kr. m/vsk

Stálbogar, langbönd, klæðning, rennihurð og teikningar.

Afgreiðslufrestur 8-10 vikur - framleiðandi býður uppsetningu!

LÍMTRÉSHÚS & BITAR

Þjóðum allar gerðir límtrésbita fyrir stór sem smá verkefni. Bitar í styrkleikaflokkum GL24c - GL32c. Breiddir 80-280mm & hæðir 80-1280mm. Stuttur afgreiðslutími og flott verð.

TÓLVUPÓSTUR
sala@bkhonnun.is
SÍMI
865-9277
VEFFANG
www.bkhonnun.is

BK HÖNNUN
MANNVIRKJAHÖNNUN - BYGGINGAVÖRUR

Bændablaðið

Jólablaðið kemur út

19. desember

thermomix

Jólagjöfin í ár

Thermomix® TM6

Snjalltæki í eldhúsið

Allt eldað frá grunni
Minni matarsóun
Betri næring

ELD
HÚS
TÓF
RÁR

ELDHÚSTÓFRAR EHF.
SÍÐUMÚLI 29 108 REYKJAVÍK
INFO@ELDHUSTOFRAR.IS
SÍMI: 519-5529 OG 696-7186
THERMOMIX Á ÍSLANDI
ELDHUSTOFRAR.IS

Verðlaunahafarnir samankomnir á matarhátíðinni á Hvanneyri. Myndir / Kristín Edda Gylfadóttir

Úrslitin í Íslandsmeistarakeppninni í matarhandverki voru kynnt á matarhátíð á Hvanneyri:

Íslandsmeistarar í tíu keppnisflokkum

Askurinn, Íslandsmeistarakeppni í matarhandverki, var haldin dagana 19.–21. nóvember. Úrslitin voru síðan kynnt á matarhátíð á Hvanneyri á laugardaginn, en veitt voru gull-, silfur- og bronsverðlaun fyrir efstu þrjú sætin í hverjum keppnisflokki – og er gullverðlaunahafi jafnframt Íslandsmeistari í viðkomandi flokki.

Keppt var í tíu flokkum matvæla. Gæðamat dómara fór fram miðvikudaginn 20. nóvember í húsakynnum Matís, þar sem þættir eins og áferð, útlit, lykt, bragð og nýnæmi voru metnir, en 133 vörur voru skráðar til leiks.

Að sænskri fyrirmynd

Keppnin er að sænskri fyrirmynd og hefur sambærileg hátíð verið haldin þar frá 1998. Íslandsmeistarakeppnin í matarhandverki hefur einu sinni áður verið haldin, árið 2014, en þá var hún haldin í samstarfi Matís og norræna verkefnisins Ný norræn matvæli (Ny Nordisk Mad). Þar kepptu 110 vörur frá öllum Norðurlöndunum í átta flokkum.

Núna hélt Matís keppnina í samstarfi við Sóknaráætlun Vesturlands, Markaðsstofu Vesturlands, Landbúnaðarháskóla Íslands og Matarauð Íslands.

Úrslitin voru eftirfarandi:

Bakstur

- Gull, Rúgbrauð – Brauðhúsið ehf.
- Silfur, Rúg hafrabrauð – Brauðhúsið ehf.

Ber, ávextir og grænmeti

- Gull, Þurrkaðir lerkisveppir – Holt og heiðar ehf.
- Silfur, Grenisíróp – Holt og heiðar ehf.
- Brons, Sólþurrkaðir tómatar – Garðyrkjustöðin Laugarmýri

Ber, ávextir og grænmeti – sýrt

- Gull, Pikklaðar radísur – Bjarteyjarsandur
- Silfur, Kimchi, krassandi

Hólmfríður Tania Steingrimsdóttir, Guðbjört Lóa Þorgrímsdóttir og Þórgrímur Einar Guðbjartsson frá Rjórabúinu Erpsstöðum, sem framleiðir mjólkurvörur og fékk gull fyrir skyrið sitt.

Brauðhúsið var með gull og silfur í flokknum Bakstur.

- kóresk blanda – Huxandi Slf
- Brons, Pylsukál, eitt með öllu – Huxandi slf

Ber, ávextir grænmeti, drykkir

- Gull, Aðalbláberjate – Urta islandica ehf.
- Silfur, Krækiberjasafi – Íslensk hollusta ehf.

Fiskur og sjávarfang

- Gull, Birkireyktur urriði –

- matarhandverk úr Fram-Skorradal
- Silfur, heitreyktur makrill – Sólsker
- Brons, Léttreyktir þorsknakkar – Sólsker

Kjöt og kjötvörur

- Gull, Gæsakæfa – Villibráð Silla slf
- Silfur, Taðreykt hangikjöt – Sauðfjárbúið Ytra-Hólmi

Kjöt og kjötvörur, hráverkaðar

- Gull, Rauðvínssalami – Tariello ehf.
- Silfur, Nautasnakk – Mýrarnaut ehf.
- Brons, Ærberjasnakk – Breiðdalsbiti

Mjólkurvörur

- Gull, Sveitaskyr – Rjórabúið Erpsstaðir
- Silfur, Búlands Havarti – Bióbúi ehf.

Sigurdís Edda Jóhannesdóttir í Ártanga framleiðir vörur úr kryddjurtunum sínum og fékk brons fyrir basilikusmjörið sitt.

Mjólkurvörurnar sem skráðar voru til leiks.

Mynd / Eva M. Jónudóttir

Vörur úr flokknum Kjöt og kjötvörur og undirflokknum Kjöt og kjötvörur, hráverkaðar. Þar fékk gæsakæfa frá Villibráð Silla gull sem og rauðvins-salami frá Tariello.

Flokkurinn Nýsköpun drykkir. Þar fékk Kúbalúbra gull fyrir glóaldin-útgáfu sína af kombucha.

Mynd / Eva M. Jónudóttir

Nýsköpunarflokkurinn. Tveir framleiðendur fengu gull; Havarí fyrir poppaða byggið Bopp og Bjargarsteinn Mathús fyrir snakkíð Söl.

- Brons, Basilikusmjör – Á Ártanga
- Nýsköpun (2 með gull)**
- Gull, Bopp – Havarí
- Gull, Söl snakk – Bjargarsteinn Mathús
- Brons, Saltkaramellusíróp – Urta Islandica ehf.

skapa vörur þar sem lögð er áhersla á einstakt bragð, gæði og ekki síst ímynd, sem iðnaður getur ekki búið til. Áherslan er á að nota staðbundin hráefni, framleiðslu í litlu magni sem er oft svæðisbundin. Matarhandverksvörur eru heilnæmar, án óþarfra aukaefna og vörur sem hægt er að rekja til upprunans. Aðalsmerki matarhandverks er að nota það hráefni, mannafla og verkunnáttu sem fyrirfinnst á staðnum, í gegnum alla framleiðslukeðjuna. Í matarhandverki er lögð áhersla á að þróa hefðbundnar vörur fyrir neytendur dagsins í dag.“ /smh

- Nýsköpun drykkir**
- Gull, Glóaldin Kombucha Iceland – Kúbalúbra ehf.
- Silfur, Súrskot- safi úr Kimchi – Huxandi Slf
- Brons, Rababaravín – Og natura

Einstakt bragð, gæði og ímynd

Í tilkynningu frá Matís um fyrirkomulag keppinnar segir: „Matarhandverk snýst um að

ELKA Softshell jakki með vatnsvörn

- Vind- og vatnspéttur
- 3 vasar með rennilásum
- Riflás við úlnlið
- Stillanlegur í mitti

Efni: 100% pólýester
Vatnsvörn: mm H2O:> 8.000 mm
Öndun: 800 g/m²/24klst.
Stærðir: XS - 5XL

Verð kr. 6.900,-

KH Vinnuföt • Nethyl 2a • 110 Reykjavík • Sími: 577 1000 • info@khvinnufot.is • www.khvinnufot.is

KORNAX

GÓÐ UPPSKRIFT AÐ NOTALEGUM JÓLUM

ÍSLENSK FRAMLEIÐSLA

Gróðrarstöð Reykás í Miðfellshverfinu á Flúðum.

Reynir Jónsson í gúrskála gróðrarstöðvar Reykáss. Plantan vex um svona 70 sentímetra á viku, gúrka sem er 300 grömm í dag er eftir tvo daga orðin 500–600 grömm að þyngd. Myndir / HKr.

Hjónin Reynir Jónsson og Sólveig Sigfúsdóttir reka gróðrarstöðina Reykás við Flúðir:

„Tínum gúrkur alla daga vikunnar – líka á jóladag“

— Reynir telur aðgengi að hreinu vatni á Íslandi vera einstakt á heimsvísu og að framtíðin felist í flotræktun

Hörður Kristjánsson
hk@bondi.is

Hjónin Reynir Jónsson og Sólveig Sigfúsdóttir reka Reykás ehf., gróðrarstöð í Miðfellshverfinu við Flúðir. Þar rækta þau gúrur, tómata, salat. - „Við erum að framleiða á milli 2.000 til 3.000 gúrkur á dag sem gerir yfir 200 tonn á ári,“ sagði Reynir er tíu-indamaður Bændablaðsins kíkti til hans í heimsókn á dögnum.

Staðan á íslenskum grænmetismarkaði í dag er þannig að þar ættu að öllu eðlilegu að vera miklir möguleikar fyrir íslenska garðyrkjubændur að auka sína framleiðslu. Þá hafa menn marga lykilþætti hér á landi til ræktunar sem ekki er víða að finna í öðrum löndum, eins og næga græna orku, jarðhita og hreint vatn í miklum mæli. Aðstæður eru samt þannig að hlutdeild íslenskrar grænmetisframleiðslu á markaðnum hefur dregist saman úr því að vera 75% árið 2010 í 52% árið 2018 af heildarsölu upp á 22.362 tonn. Ástæður þessarar neikvæðu þróunar eru taldar margþættar, eins og hækkandi orkuverð og minnkandi tollvernd. Garðyrkjubændur hafa varað mjög við þessari þróun enda lítil skynsemi í því að flytja inn með flugvélum og skipum nærri ellefu þúsund tonn af grænmeti á sama tíma og háværa krafa er um að draga úr loftmengun í heiminum.

Grænmeti - innlend framleiðsla og innflutningur 2010 - 2018 - Magn í kg.																		
	2010		2011		2012		2013		2014		2015		2016		2017		2018	
	Magn	%	Magn	%	Magn	%	Magn	%	Magn	%	Magn	%	Magn	%	Magn	%	Magn	%
Tómatar-ísl.	1.652.000	74%	1.605.000	70%	1.716.000	79%	1.560.000	67%	1.516.000	64%	1.347.000	55%	1.436.000	54%	1.334.000	49%	1.213.000	44%
Tómatar-innfl.	583.384	26%	678.301	30%	445.535	21%	779.490	33%	869.859	36%	1.097.192	45%	1.204.551	46%	1.371.907	51%	1.548.633	56%
Gúrkur-ísl.	1.458.000	91%	1.582.000	95%	1.673.000	98%	1.781.000	99%	1.807.000	99%	1.826.000	100%	1.868.000	100%	1.857.000	95%	1.927.000	99%
Gúrkur-innfl.	145.911	9%	91.027	5%	35.755	2%	25.338	1%	11.406	1%	7.422	0%	8.466	0%	103.028	5%	21.529	1%
Paprika-ísl.	186.731	14%	229.428	16%	261.000	17%	243.000	16%	223.000	14%	215.000	14%	190.000	11%	191.000	12%	181.000	11%
Paprika-innfl.	1.145.374	86%	1.211.493	84%	1.248.787	85%	1.294.668	84%	1.326.103	86%	1.368.580	86%	1.483.947	89%	1.469.329	88%	1.542.304	89%
Blómkál-ísl.	114.220	30%	105.400	30%	136.000	34%	51.000	14%	44.000	11%	50.000	14%	60.000	14%	55.000	12%	47.000	9%
Blómkál-innfl.	261.367	70%	251.455	70%	269.613	66%	308.935	86%	349.065	89%	318.067	86%	365.017	86%	413.949	88%	488.026	91%
Gulrætur-ísl.	612.372	53%	744.872	61%	682.000	55%	360.000	33%	780.000	49%	550.000	44%	778.000	49%	750.000	49%	520.000	35%
Gulrætur- innfl.	543.301	47%	484.143	39%	552.625	45%	739.143	67%	801.519	51%	701.907	56%	794.550	51%	765.943	51%	982.531	65%
Hvítkál-ísl.	424.795	58%	449.317	57%	408.000	57%	158.000	31%	135.000	23%	160.000	25%	143.000	23%	276.000	39%	154.000	20%
Hvítkál-innfl.	311.182	42%	338.264	43%	308.348	43%	343.884	69%	448.768	77%	485.080	75%	483.912	77%	431.764	61%	628.596	80%
Kínakál-ísl.	164.423	49%	185.185	59%	196.000	65%	71.000	40%	84.000	46%	75.000	43%	41.000	22%	50.000	28%	37.000	20%
Kínakál-innfl.	169.088	51%	127.321	41%	106.693	35%	104.994	60%	97.854	54%	98.142	57%	148.827	78%	126.941	72%	144.333	80%
Spergilkál-ísl.	108.483	35%	85.383	25%	129.183	37%	49.000	15%	50.000	14%	70.000	17%	70.000	16%	68.000	16%	45.000	8%
Spergilkál-innfl.	199.994	65%	251.455	75%	222.381	63%	288.717	85%	304.572	86%	337.323	83%	365.051	84%	349.281	84%	486.832	92%
Gulrófur-ísl.	833.000	98%	759.000	99%	1.265.000	94%	670.000	100%	1.070.000	84%	1.200.000	95%	938.000	97%	930.000	97%	540.000	87%
Gulrófur-innfl.	21.142	2%	6.727	1%	87.519	6%	76	0%	207.101	16%	68.162	5%	32.000	3%	27.135	3%	77.421	13%
Salat-ísl.	99.995	7%	107.698	7%	161.414	10%	269.000	18%	309.000	18%	335.000	20%	384.000	22%	370.000	22%	403.000	23%
Salat-innfl.	1.404.206	93%	1.437.085	93%	1.449.530	90%	1.206.320	82%	1.378.537	82%	1.352.987	80%	1.328.873	78%	1.309.359	78%	1.313.368	77%
Kartöflur-ísl.	12.460.000	90%	7.222.000	91%	9.700.000	84%	6.000.000	82%	8.260.000	76%	9.050.000	87%	9.930.000	92%	9.000.000	84%	6.020.000	66%
Kartöflur-innfl.	1.461.488	10%	749.232	9%	1.847.770	16%	1.290.545	18%	2.538.870	24%	1.350.166	13%	812.410	8%	1.680.710	16%	3.160.659	34%
Sveppir-ísl.	579.121	94%	583.473	93%	575.000	89%	585.000	88%	602.000	90%	550.000	76%	585.000	72%	580.000	70%	580.000	66%
Sveppir-innfl.	36.706	6%	44.932	7%	72.608	11%	82.171	12%	63.679	10%	175.704	24%	230.829	28%	244.947	30%	300.691	34%
Heildarmagn	24.976.283		19.330.191		23.549.761		18.261.281		23.277.333		22.788.732		23.681.433		23.755.293		22.361.923	
Íslensk framl.	75%		71%		72%		65%		64%		68%		69%		65%		52%	
Heimild: Hagstofa Íslands																		

Heimild: Hagstofa Íslands

Í Reykási eru framleiddar gúrkur alla daga ársins

„Við erum að tína gúrkur alla daga vikunnar, líka á jóladag. Það er verið að tína af plöntunum á hverjum einasta degi. Plantan gefur okkur engan frið og vex eiginlega eins og illgresi. Plantan vex um svona 70 sentímetra á viku þannig að maður sé dagamun á henni. Gúrkuræktin er því mjög mannaflsfrek og kallar

á mikla umhirðu. Það er aldrei hægt að sleppa þar úr degi. Gúrka sem er 300 grömm í dag er eftir tvo daga orðin 500–600 grömm að þyngd. Við þurfum að passa vel upp á að tína á réttum tíma, því markaðurinn vill bara 350 gramma gúrkur. Ef sumarið er mjög gott þurfum við að tína af plöntunum tvisvar á dag til að halda í horfinu.“

Segir Reynir að hver planta sé nýtt í 12 til 13 vikur, en þá er henni

hent út og ný planta sett í staðinn. Plönturnar byrja að gefa af sér gúrkur þegar þær hafa náð ákveðinni hæð, en fara að dala í framleiðslunni að um þrem mánuðum liðnum. Eru plönturnar þannig tímasettar gagnvart endurnýjun að framleiðslan í húsinu verður stöðug og jöfn.

– Hvað þarf til að viðhalda slík-um vexti?

„Það þarf mikið af kolsýru, ljósi og vatni auk næringarefna, en gúrkur

eru um 95% vatn. Það þarf því mikið vatn í svona framleiðslu og hér er vökvað á um 20 mínútna fresti yfir vetrartímann og nær stöðugt yfir sumartímann.“

Það þekktist hvergi nema á Íslandi að framleiða grænmeti með hreinu drykkjarvatni

- Þykir það ekki dálítið sérstakt að geta verið með hreint drykkjarvatn

í svona ræktun eins og gert er á Íslandi?

„Það gerist hvergi annars staðar í heiminum. Yfirleitt er bændum í öðrum löndum ekki boðið upp á að nota annað en margendurnýtt vatn frá hreinsistöðvum. Það er vatn sem við myndum í besta falli telja annars flokks. Það er alveg einstakt að geta drukkið sama vatnið og við erum að vökva plönturnar með og notum til að þrífa bílana okkar. Svona þekkest hvergi annars staðar í heiminum og er gríðarlega mikils virði.“

Íslensku gúrkurnar standa vel gagnvart innflutningi

– Hvernig standið þið þá í samkeppni við innflutning?

„Það er nánast enginn innflutningur á gúrkum þrátt fyrir að engir tollar séu á þeim og tómötum. Þegar einhverjar sveiflur eru í íslensku framleiðslunni hafa menn verið að reyna að flytja inn gúrkur en maður sér að þær seljast illa og eru dýrar.“

Framleiðsla á íslenskum tómötum hefur gefið efir

„Að öllum líkindum hefur íslenska tómataframleiðslan eitthvað minnkað og því hefur meira verið flutt inn,“ segir Reynir. Samkvæmt tölum Hagstofu Íslands hefur tómataframleiðslan hér á landi verið að dragast saman ár frá ári, eða úr 1.652 tonnum árið 2010 í 1.213 tonn árið 2018. Á sama tíma hefur innflutningur aukist úr 583 tonnum í 1.549 tonn.

„Það dugar að það komi lélegt sumar hér til að öll framleiðsla dragist saman. Í fyrra bílaði kolsýruverksmiðjan auk þess sem það var mjög skýjað og dimmt yfir. Því minnkaði framleiðslan. Nú er búið að vera gott sumar og framleiðslan því góð.

Við erum að framleiða hér um eitt til eitt og hálft tonn af tómötum á viku.

Ræktun á tómötum á Íslandi hefur verið að gefa eftir á síðustu árum, allavega hvað magn snertir. Framleiðsla á smátómötum hefur þó verið að aukast verulega en dugar skammt til að halda uppi markaðshlutdeildinni.

Það er rólegra yfir þeirri framleiðslu en í gúrkunum og aðeins verið að tína þrisvar í viku og frí um helgar. Líftími plantnanna í framleiðslu er líka lengri en í gúrkunum. Við erum að skipta tómataplöntunum út á sex mánaða fresti. Það er því mun minni vinna við tómataræktina en gúrkuframleiðsluna.“

Engin eiturefnanotkun við framleiðsluna

Reynir segir að mikið sé lagt upp úr heilnæmi grænmetisins sem ræktað er í Reykási. Því séu eingöngu notaðar lífrænar varnir með skordýrum til að eyða óværu sem upp getur komið.

„Við höfum ekki notað eiturfæna af neinu tagi í þessari stöð síðan 2007. Við notum lífrænar varnir, og síðan klór, vetnisperoxíð (sem notað er

til sótthreinsunar) og sápur ef þess þarf. Við getum einfaldlega ekki notað eiturfæna við erum með lífrænar varnir, því það drepur þær líka. Ef menn nota eiturfæna til að losna við óværu, þá eru menn komnir í vítahring eiturefnanotkunar. Bændur velja því hvort þeir noti lífrænar varnir eða eiturfæna, þar er ekki til nein málamiðlun. Eiturfæna er bara liðin tíð í svona framleiðslu.

Lífrænar varnir er stór liður í að skapa íslenskri ylrækt sérstöðu. Þótt menn noti líka lífrænar varnir í útlöndum er það miklu erfiðara, því stöðugt koma nýjar og nýjar plágur sem ekki er hægt að fá lífrænar varnir við. Við erum laus við slíkt hér.

Ef við tölum um eiturnotkun þá getum við svo sem valið hér á landi um fimm tegundir eiturfæna á meðan kollegar okkar í Evrópu geta valið

úr um 30 tegundum eiturfæna. Þeir geta líka keyrt milli Þýskalands, Hollands, Belgíu, Frakklands og Spánar og alltaf sótt sér eiturfæna þótt þau séu bönnuð í heimalandinu. Þetta eru staðreyndir sem menn vita af og ekkert er gert í að stoppa.

Auk þess þá vita neytendur í Evrópu sjaldnast hvaðan grænmetið eða aðrar landbúnaðarafurðir eins og kjúklingar koma. Kjúklingar í dönskum umbúðum geta allt eins verið upprunnir í Asíu,“ segir Reynir.

Segir Evrópusambandinu stjórnað af stórfyrirtækjum

Reynir liggur svo sem ekki á skoðunum sínum gagnvart Evrópusambandinu og bendir á að grunnurinn að stofnun þess hafi verið viðskiptabandalag í verslun

með stál. Að grunni til byggist Evrópusambandið enn á sömu lögmálum sem snúast fyrst og síðast um að tryggja frelsi athafnamanna til að hafa viðskipti án nokkurra hindrana.

„Evrópusambandinu er stjórnað af stórfyrirtækjum. Ríkum pótintátum þar sem gróðahyggjumenn eru oft og tíðum við stjórnvölinn. Þess vegna fá menn að vaða uppi og selja krabbameinsvaldandi efni eins og Roundup. Þetta vita allir, en Evrópusambandið lokar bara augunum þar sem stóru fyrirtækin greiða þeim bara nógu mikinn pening svo enginn segi neitt.

Við höfum verið að selja hér í gegnum fyrirtæki okkar NPK áburð sem heitir Potassium Phosphite sem nú er búið að taka af markaðnum í ESB-ríkjunum. Ástæðan er að Potassium Phosphite hefur þá aukaeiginleika að geta drepíð sveppasýkingar í plöntum. Þá komu stóru efnafyrirtækin sem eru að framleiða sveppaeitur og komu því þannig fyrir að settar voru reglur hjá ESB um að banna notkun á Potassium Phosphite. Þannig fengu þeir frið til að selja sitt eiturfæni til grænmetisræktarinnar í Evrópu. Potassium Phosphite er hins vegar þannig efni að því má úða vatnsþynntu á plöntur án þess að það valdi skaða hjá fólki eða náttúru. Með því að banna þetta er verið að nota eiturfæna sem hefur mikil áhrif á lífríkið í kringum sig. Nú er mikið rætt um að skordýrum fari ört fækkandi í Evrópu og víðar, halda menn að það sé einhver tilviljun? – Það er ekkert annað en eiturfæna sem er að drepa þessi dýr.

Menn verða því að finna aðrar lausnir en að nota eiturfæna í matvælaframleiðslu. Það eru þegar á boðstólum margvíslegar lausnir sem hægt er að nota í ræktun sem hafa engin eiturfæna. Það hentar bara ekki stóru eiturfænaframleiðendunum – Framhald á næstu síðu

Ifor Williams Kerrur

í öllum stærðum og útfærslum

Mikið úrval varahluta í Ifor Williams kerrur og allar aðrar gerðir af kerrum, ásamt úrvals viðgerðarþjónustu

Víkurvagnar ehf. - Hyrjarhöfða 8. - 110 Reykjavík
Sími 577-1090 - www.vikurvagnar.is - sala@vikurvagnar.is

Flotræktun, eða „floting hydorponic“, er framtíðin í grænmetisrækt að mati Reynis Jónssonar. Með því geta menn losnað við vandamál sem skapast af illgresi og bakteríusýkingum í jarðvegi. Þá er víða fát annað í stöðunni í Evrópu þar sem búið er að eyðileggja jarðvegin með gegndarlausri eiturefnanotkun.

Myndir / HKr.

Erlandis flysjar fólk gúrkanar til að forðast eitrið

Reynir nefnir dæmi úr einni af heimsóknunum sínum til Evrópu. Þar var honum boðið að borða á heimili hjá einum garðyrkju-ráðunaut og konan sá um elda-mennskuna.

„Ég sá að konan tekur upp ostaskera og sker hýðið utan af gúrkunni sem hún var með. Ég spurði hana af hverju hún gerði þetta. Hún svaraði að bragði; ég geri þetta alltaf þegar ég veit ekki hvaðan gúrkan kemur. Það er bara til að tryggja að við séum ekki að borða eitrið sem er á hýðinu. Ég vil vita hvaðan gúrkan kemur og hvort hún er úr garðyrkjustöð sem er ekki að nota eitru ef ég á að borða hýðið. Ég veit ekkert hvort þessi gúrka kemur frá Hollandi eða Spáni, sagði konan.“

Kolsýran er nauðsynleg svo grænmeti geti þrífist

Reynir nefndi mikilvægi kolsýrunnar í svona ræktun. Það er óneitanlega sérstakt þegar haft er í huga að vart er hægt að fletta blaði, hlusta á útvarp eða horfa á sjónvarp öðruvísi en að þar yfirgnæfi umræðan um loftslagsmál og neikvæð áhrif af losun gróðurhúsalofttegunda eins og koltvísýrings (CO₂). Það lá því beinast við að spyrja Reyni hvað sé til ráða hjá garðyrkjubændum ef þeir fá ekki sína kolsýru til að fódra plönturnar.

„Það er bara ekkert hægt að gera. Slík staða er mjög slæm. Sumir reyna að brenna einhverju til að búa til koltvísýring, en það er ekki nærri eins áhrifaríkt og að vera með þessa hreinu kolsýru sem við notum. Það veldur því

gríðarlegu tekjutapi fyrir okkur ef við fáum ekki kolsýru, jafnvel þótt hún sé okkur dýr. Án kolsýru verður vöxturinn um 30% hægari.

Svona gróðurhús eins og hjá okkur er fljótt að klára alla kolsýru úr loftinu. Plönturnar éta upp alla kolsýru sem þeim býðst og ef kolsýran klárast verður hlutfallslega of mikið súrefni. Þetta verður allt að vera í réttum hlutföllum.“

– Er viðhorfið hjá ykkur gagnvart koltvísýringi þá annað en hjá þeim sem hafa hæst í umræðunni?

„Já, við erum að binda koltvísýring í plöntunum hjá okkur á hverjum degi og kolsýran er plöntunum lífsnauðsynleg. Með okkar ræktun erum við því að draga úr losun á kolsýru sem annars færi út í andrúmsloftið.“

Telur framtíð grænmetisræktunar felast í flotræktun

Í Reykási vinna að jafnaði um tíu manns, að stærstum hluta erlendir starfsmenn. Reynir segir að í þeim hópi sé samt fastur kjarni sem starfað hafi lengi hjá honum. Nýjasta framleiðslan hjá Reyni í Reykási er flotræktun á salati sem hann hefur verið að þróa í um eitt og hálft ár.

„Þetta er það nýjasta í garðyrkjuheiminum í dag. Tæknin hefur svo sem verið lengi þekkt, en hefur ekki verið þróuð almennilega fyrr en núna. Þetta er kallað „floting hydorponic“ þar sem plönturnar vaxa alfarið í vatni sem í er næringarblanda. Ég reyndi að kaupa svona, en það var ekki fyrr en 2018 að fyrirtæki voru í stakk búið að afgreiða svona búnað sem heildstætt kerfi til mín úr almennilegu efnum. Nú eru um fjögur til fimm fyrirtæki farin að framleiða svona plastflot.“

Þetta er ekki ósvipað annarri salatrækt, plantan látin róta sig í smá mold og svo sett á flot. Í Reykási eru plönturnar svo ræktaðar í tilbúnum tjörnum. Fer vatnið í hringrás í gegnum kassa eða „bíófilter“ með perlusteini og við það fær það súrefnismettun á ný. Vatnsskipti eiga sér þannig stað á um tveggja tíma fresti í karinu eða tjörninni. Í stað raf- eða handknúins færibands er vatnið sjálft látið virka sem færiband. Þegar ein fljótandi plastgróðureining er tekin upp hrekur straumurinn í vatninu þá næstu að bakkanum. Í þessu er enginn vélrænn búnaður sem getur bilað nema vatnsdælur.

Horft yfir flotræktarskálann í gróðrarstöðinni Reykási.

Svona framleiðsla útheimtir því mun minni vinnu en þekkist með hefðbundnum aðferðum.

„Ég held að þetta sé framtíðin í allri ræktun. Það eru sérstök fræ sem notuð eru í svona vatnsræktun. Það er líka hægt að rækta hvítkál og tómata með þessari aðferð. Framtíðin er að flytja allt útiræktað grænmeti yfir í þessa aðferð. Ástæðan er að engin þörf er á notkun illgresiseyðis og í svona ræktun eru engin jarðvegs-vandamál.“

Jarðvegur víða orðinn ónýtur til ræktunar grænmetis í Evrópu

„Ég kom í stórt salathús í Hollandi þar sem bóndinn var að færa alla útiræktunina hjá sér í hús. Það var vegna sýkingar í jarðveginum, þannig að þar var ekki hægt lengur að rækta salat.“

Sagði Reynir að mengunin í jarðvegi í ræktunarstöðvum m.a. í Hollandi sé orðin geigvænleg. Nefndi hann að á einni sýningu þar í landi hafi honum og öðrum gestum verið gert að fara í sérstök stígvél. Fannst reyni þetta frábært og til vitnis um að bændurnir vildu ekki að gestirnir væru að bera smit inn í garðyrkjustöðvarnar með skóbúnaði sínum.

„Nei, það var ekki ástæðan. Þeir vildu ekki að við værum að bera smit út af svæðinu hjá þeim þar sem jarðvegurinn var allur gegnsýrður af smiti. Þarna voru gulrætarnar t.d. hreint út sagt ógeðslegar. Þetta er vandamálið sem bændur eru að kljást við í Evrópu í dag. Jarðvegurinn er gjörsamlega ónýtur vegna eiturefnanotkunar og úr slíkri framleiðslu eru menn m.a. að flytja inn grænmeti til Íslands.

Nú eru menn að reyna að finna nýjar leiðir og er flotræktun ein þeirra,“ segir Reynir. „Þeir hafa reyndar ekki sömu möguleika og við sem erum með allt þetta hreina vatn.“

Með heitt vatn úr eigin borholu

„Við byrjuðum að bora eftir heitu vatni fyrir fimm árum. Erum með borholu í aðeins 350 metra fjarlægð frá gróðurhúsinu. Hún er með 73 gráðu heitu vatni og er sennilega ein besta borhola landsins þótt ég segi sjálfur frá. Þar erum við að taka upp heitt vatn á aðeins 120 metra dýpi. Við vorum eiginlega í vandræðum með að bora þetta því það kom strax upp svo mikið af 20–30 gráðu heitu vatni sem hefði sjálfsagt dugað til að hita upp mörg þúsund fermetra með gólfhitalögnum. Við boruðum samt lengra, eða niður á 120 metra. Þá var vatnið orðið 73 gráðu heitt sem dugði okkur vel og ég vildi ekki fara neðar af ötta við að missa það kannski út í sprungur. Svo fóðruðum við holuna niður á um 90 metra dýpi.

Ég var svo að bora hér við hliðina á gróðurhúsinu eftir köldu vatni, þegar ég var að setja upp pollana fyrir vatnsræktunina. Þegar við vorum komnir niður á 30 metra gáfumst við upp af því að það var svo mikill hiti á botni holunnar.

– Höfðu menn þá ekkert borða á þessu svæði áður?

„Það er ferskvatnsborhola hér upp í hverfinu sem er um 350 metra djúp. Hún er með um 50 gráðu heitu vatni. Þar er um að ræða kalt vatn sem þá hitnar á klöpp, en ekki jarðhitavatn,“ segir Reynir Jónsson.

/HK

SEND Í SVEIT

Síðurinn að senda börn í sveit er margbrotinn og samofinn sögu íslenskrar æsku - hann var í þjóðarsálinni. Bókin kynnir fræðilega nálgun þessarar rannsóknar sem byggir m.a. á frásögnum sumardvalarbarna og heimafólks.

Í bókinni Send í sveit. Súrt, saltað og heimabakað er leitast við að kynna helstu niðurstöður á myndrænan hátt. Ummæli fyrrum sumardvalarbarna og heimafólks eru birt samhliða frumtextum, sendibréfum og bókmenntum sem endurspegla tíðarandann.

HÍB ÍSLENSKA
BÓKMENNTAFÉLAG
HAGATORGI · SÍMI 588 9060
hib@hib.is · www.hib.is

„Blómvöndurinn“ sem afhentur var þegar verðlaunin voru afhent var að þessu sinni samsettur úr íslensku grænmeti, að svo miklu leyti úr Þingeyjarsýslum sem frekast var unnt. Á myndinni eru Jóhanna Katrín Þórhallsdóttir, formaður umhverfisnefndar, Hjördís Finnbogadóttir og Þorsteinn Gunnarsson sveitarstjóri.

Umhverfisverðlaun Skútustaðahrepps: Viðurkenning fyrir að hefta útbreiðslu ágengra plantna

Umhverfisverðlaun Skútustaðahrepps voru afhent í fjórða sinn á dögnum. Umhverfisnefnd sveitarfélagsins fékk það vanda- verk að ryna í frambærilegar tilnefningar en niðurstaðan varð sú að veita verðlaunin Hjördísi Finnbogadóttur, sem hefur veitt umhverfismálum í sveitinni inn- blástur með miklum eldmóði og öflugu starfi við að uppræta og hefta útbreiðslu framandi og ágengra plantna.

Hjördís er afar læs á náttúr- una, þar á meðal fugla og plöntur, og hefur mjög skarpa yfirsýn á útbreiðslu lúpínu og kerfils og þróun

hennar á milli ára, segir í frétt á vefsíðu Skútustaðahrepps. Hjördís hefur unnið ómælt starf í sjálfböð- vinnu, við að greina áskoranirnar og hreinlega framkvæma, ýmist ein og sér á vappi eða með Fjöreggi og ýmsum fleiri hópum sjálfböðaliða. Þá átti framlag Hjördísar undanfarin ár drjúgan þátt í vitundarvakningu sem leiddi til stofnunar starfshóps um heftingu á útbreiðslu framandi og ágengra tegunda, sem nú starfar á vegum Skútustaðahrepps í samvinnu við Fjöregg, Umhverfisstofnun, Landgræðsluna og RAMÝ, en starf- semi hópsins hefur vakið athygli á landsvísu. /MDD

Blönduósbær gerir húsnaðisáætlun:

Byggt á ný eftir 25 ára hlé

Blönduósbær hefur á undan- förnum mánuðum unnið að gerð húsnaðisáætlunar. Markmiðið er að skapa yfirsýn yfir húsnaðis- mál sveitarfélagsins, meta þarfir ólíkra hópa og gera áætlun um uppbyggingu íbúða til næstu átta ára. Áætlunina má finna á vef Blönduósbæjar, en gert er ráð fyrir að fyrsta breyting á henni verði gerð í byrjun mars á næsta ári.

Fram kemur í húsnaðisáætlun Blönduósbæjar að í lok liðins árs, 2018, hafi verið alls 382 íbúðir á Blönduósi, flest voru einbýlishúsin, eða 232 talsins, eða ríflega 60%. Þá voru íbúðir í fjölbýli 60, eða 16%, í parhúsum voru 48 íbúðir, eða 13% og 42 íbúðir voru í raðhúsum, eða 11%.

Eftirspurn eftir leiguíbúðum

Leiguíbúðir á Blönduósi voru 96 talsins í mars á þessu ári af þeim 382 íbúðum sem þar eru, eða um 25% allra íbúða. Alls voru 39 íbúðir í eigu sveitarfélagsins, 19 í eigu lögaðila og 31 í eigu einstaklinga. Frístundaíbúðir voru fimm og tvær íbúðir voru í Airbnb. Í mars var hafin bygging á tveimur einbýlishúsum og einu parhúsi, búið var að taka grunn fyrir þriggja íbúða raðhúsi og í vinnslu er fjögurra íbúða búsetu- kjarni fyrir fatlaða einstaklinga. Þá er búið að sækja um byggingarleyfi fyrir 20 íbúða fjölbýlishús.

Við gerð aðalskipulags Blöndu- ósbæjar 2010–2030 var gerð áætlun um uppbyggingu nýrra íbúðasvæða og þéttingu eldri byggðar auk upp- byggingar á gagnaverum sem er hafin. Eftirspurn er til staðar eftir leiguíbúðum á Blönduósi um þessar mundir og segir í húsnaðisáætlun

að í ljósi þess sé eðlilegt að skoða vandlega þörf, eftirspurn og að gera áætlanir um byggingu leiguíbúða auk almennra íbúða.

Ekkert byggt í 25 ár

Bygging íbúða hófst á Blönduósi að nýju á árinu 2018 en ekki hafði verið byggt íbúðarhús frá árinu 2008. Nýbygging íbúðarhúsnaðis hefur að mestu legið niðri síðustu 25 ár, eða frá árinu 1993. Innviðir á Blönduósi miðast við stærra sam- félag en nú er. Gert er ráð fyrir að nemendur í grunnskóla geti orðið allt að 240 án þess að stækka þurfi skólann frekar en nemendur eru um 150 í dag. Leikskólinn er rekin á tveimur stöðum í dag og verður unnið að stækkun hans á næstu 5 árum til að koma honum fyrir á einum stað.

Gert ráð fyrir að íbúum fjölgi næstu ár

Fjöldi íbúa á Blönduósi hefur verið svipaður frá árinu 2006 til ársins 2016 og var meðalíbúafjöldi þessara ára um 884 íbúar miðað við 1. jan- úar ár hvert. Frá árinu 2017 hefur íbúum fjölgað og voru íbúar orðnir 939 1. janúar 2019. Sú þróun hefur haldið áfram og voru íbúar þann 1. september 953. Gera má ráð fyrir að hæg aukning íbúa haldi áfram næstu ár enda verði framboð af hús- naði fyrir nýja íbúa. Gera má ráð fyrir að fjölgunin sé um 15 íbúar á ári, eða um 1,5%, og að íbúar verði orðnir 1.000 eftir fjögur ár. Helsta breytan sem getur haft áhrif á þessa tölu er að það komi til sameiningar sveitarfélaga. Staða Blönduósbæjar sem þjónustukjarna ætti að styrkja við þá breytingu. /MDD

Þú þarft ekki að fara af bæ ... til að kaupa jólagjafirnar

Við bjóðum úrval vefnaðar- og gjafavara með sterka tengingu við íslenska náttúru í vefverslun okkar

www.tundra.is

Tilvaldar jólagjafir fyrir bændur og búalið

Við reukum fjölskyldufyrirtæki í íslenskri sveit
info@tundra.is, s. 893 0103

Vélar, bátar, bílar, gámar eða vörur í lausu

Það skiptir ekki máli hvað þú þarft að flytja, við getum flutt það fyrir þig landshorna á milli. Reglulegar ferðir á flesta staði á landinu.

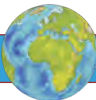
Hafðu samband og við finnum lausnina með þér.
fraktlausnir@fraktlausnir.is
Sími 519-2150 eða 773-1630

FRAKT LAUSNIR

Bændablaðið Auglýsingar 56-30-300

Dreift í 32 þúsund eintökum á yfir
420 dreifingarstaði og öll lögbýli á Íslandi

Í gini ljónsins

Vilmundur Hansen
vilmundur@bondi.is

Fátt er skemmtilegra en að hossa-ast í opnum og vel styrktum Land Rover um gresjur dýraverndar-svæða og skoða ljón, fíla, gíraffa og fleiri dýr í návigi. Reynsla af þessu tagi er ný fyrir mig því fram til þessa hef ég lagt áherslu á að heimsækja grasagarða en haft lítinn smekk fyrir dýragörðum.

Á verndarsvæðum fyrir villt dýr fá dýrin að ganga frjálfs innan girðinga verndarsvæðisins. Í Suður-Afríku er að finna mörg slík svæði sem bæði eru í einkaeigu eða rekin af hinu opinbera og kallast þá þjóðgarðar. Stærst þessara verndarsvæða er Kruger-þjóðgarðurinn.

Að þessu sinni voru heimsótt þrjú minni dýraverndarsvæði sem öll bjóða upp á ólíka reynslu. Tvö þeirra eru í einkaeigu Garden Rout Game Lodge og Scholtia Safaris, en eitt er rekið fyrir opinbert fé, Addo Elephant National Park.

Ólíkar áherslur

Af einkagörðunum bauð Garden Rout Game Lodge upp á mest þægindi og þar mátti auk þess sjá blettatígur. Scholtia Safaris var aftur

á mótí að mínu mati skemmtilegri upplifun. Eins og nafnið gefur til kynna er Addo-þjóðgarðurinn upp-haflega hugsaður sem verndarsvæði fyrir fíla en í dag er þar að finna fjölda annarra dýra.

Hin fimm stóru

Í Afríku er iðulega talað um hin fimm stóru dýr. Ólíkt því sem ég hélt er ekki átt við stærð dýranna og gíraffar því ekki taldir með. Skilgreining hinna fimm stóru kemur úr máli skotveiðimanna og þar er átt við þau fimm dýr sem hættulegast er talið að veiða; ljón, hlébarðar, nashyrningar, fílar og buffalóar.

Öll þessi dýr geta hæglega drepíð menn, hvort sem er sem bráð eða ef dýrunum finnst þeim ógnað. Við sem fórum saman í ferðina vorum því vörud við að sýna óþarfa snöggar hreyfingar og hvað þá að fara út úr bílum meðan á safariferðunum stóð. Satt best að segja kom mér á óvart hversu nálægt dýrunum við gátum farið en að sögn landvarðanna sem stjórnuðu safaríinu eru dýrin orðin vön bílunum og vita að af þeim stafar ekki ógn og láta þá yfirleitt afskiptalaus. Helst eru það gamlir fílarstarfar og nashyrningar sem láta til sín taka og fyrir kemur að þeir reyni að ráðast á bílana.

Af saklausari dýrum og ekki saklausum dýrum sem sáust í

Safari í Suður-Afríku

Ljón eru letidýr.

Myndir / Vilmundur Hansen

Fimm ára þurkur

skoðunarferðunum má nefna anti-lópur, vörtusvín, strúta, stökkhafur, krókódíla, gný og gíraffa auk fjölda fuglategunda.

Landlagið og gróðurinn á öllum verndarsvæðunum bar þess merki

Ljónynja með bráð.

að stór svæði í Suður-Afríku hafa mátt þola þurka undanfarin fimm ár. Ástandið í landinu er þannig að alls staðar er fólk beðið um að spara vatn og á köflum milli úrkomu þarf að færa dýrunum á sumum verndarsvæðunum vatn á tankbílum en á öðrum hefur verið borað eftir vatni og því dælt upp djúpt úr jörðu.

Gróðurinn ber þess greinileg merki að úrkoma er ekki næg. Grasið er víða sölnað og helst próterur, akasíur og þyrniliður eða aloa-tegundir með djúpar rætur sem standa upp úr þótt margar þeirra séu skrælnaðar af þurki. Innfluttur fíkjukaktusar þola þurkinn vel og fjölga sér hratt á verndarsvæðunum og er víðast litið á þá sem ágenga tegund sem reynt er að halda í skefjum.

Dag- og nætursafari

Þrátt fyrir að upplifunin í gördunum hafi verið ólík var þema þeirra það sama, eða safariferð þar sem ekið er um og leituð uppi þau dýr sem hvert verndarsvæði hefur upp á að bjóða. Á báðum einkasvæðunum var boðið upp á morgun- og næturferðir þar sem ólík dýr eru á ferð á ólíkum tímum.

Fyrstu dýrin sem fyrir augu bar í þessum safariferðum voru flóð-hestar marandi upp að haus í vatni og skömmu síðar hvítir nashyrningar. Litlum sögum fer af flóðhestunum í þeirri ferð en hvítir nashyrningar sem sáust eru ótrúleg dýr að sjá í sínu náttúrulega umhverfi þar sem þeir reika um gresjurnar og bíta gras. Þeir eru, eins og flest dýrin sem maður hefur séð í venjulegu sjónvarpi, stærri en maður ímyndar sér og geta karldýrin vegið allt að 2,3 tonn en kvendýrin eru minni og vega tæp tvö tonn. Nashyrningar eru með

Satt besta að segja finnur maður fyrir styrk fullorðins filstarfs þegar hann gengur í áttina að manni.

Fíla fjölskylda, tarfur, kýr og kálfur.

Blettatígurslæða með unga.

þykka húð sem stundum lítur út eins og hún passi illa og sé að minnsta kosti tveimur númerum of stór.

Heitið hvítur nashyrningur byggir á þýðingarvillu. Hollendingar, sem fyrstir settust að í Suður-Afríku, gáfu hvítum nashyrningum nafn eftir lögum kjaftsins og kölluðu þá wijd eða viðkjafta. Bretar misskildu orðið wijd sem white og gáfu nashyrningunum heitin hvítir og svartir nashyrningar en í raun eru báðar tegundir gráar að lit.

Allar tegundir nashyrninga sem eftir eru í heiminum í dag eru í hættu á að verða útrýmt og verði ekkert gert til að stöðva ólöglegar veiðar á þeim og ólöglega verslun með nashyrningahorn fljótlega er talið að dýrin deyi út á næstu 30 árum. Reyndar er ástandið svo slæmt að fólk er beðið um að birta ekki myndir af nashyrningum á samfélagsmiðlum sem teknar eru á verndarsvæðunum þar sem vitað er að veiðipjófar notfæra sér myndirnar til að staðsetja dýrin.

Flóðhestar eru stuttfættir og tunnulaga

Síðar í annarri safariferð sáu st flóðhestar vel á landi. Þrátt fyrir að flóðhestar séu með stærri landdýrum virka þeir fremur litlir. Þeir eru tunnulaga á stuttum fótum en með stóran haus og gríðarstóran kjaft sem þeir geta hæglega drepíð krókóðíla með. Í dag finnast flóðhestar í Suður-Afríku einungis innan verndarsvæða þar sem þeir eyða stórum hluta lífsins í vatni og ganga helst á land til að bíta gras á nóttunni. Þeir eiga líka til að bíta á daginn sé fæða takmörkuð.

Fullvaxinn karlkyns flóðhestur getur verið tvö tonn að þyngd og kvendýrið 1,7 tonn en yfirleitt eru dýrin minni og þeir verja búsvæði sitt af hörku. Flóðhestar geta hlaupið á um 30 kílómetra hraða á klukkustund, verið á kafi í sex mínútur og lifað í um það bil 40 ár.

Blettatígur á veiðum

Næst í röð dýra sem fyrir augun bar var blettatígurslæða með fimm um það bil hálfs árs gamla kettlinga og hjörð af antilópum, sebrahestum og gnýjum.

Blettatígurslæðan var mjóslegin og að sögn landvarðarins nánast alla daga í leit að bráð þar sem kettlingarnir eru frekir til fæðunnar og ekki enn farnir að taka þátt í veiðunum. Helsta fæða blettatígurs eru stökkhafrar og minni antilópur sem þeir hlaupa uppi á miklum hraða.

Grasbítar eins og antilópur, gnýr og sebrahestar eiga það til að halda hópinn og er talið að dýrin geri það til að auka öryggið því betur sjá augu en auga og betur heyra eyru en eyra ef rándýr nálgast í veiðihug.

Fílar á ferð

Afrískir fílar eru stór dýr og getur fullvaxinn tarfur vegið vel á sjötta tonn og verið fjórir metrar á herðakamb. Þrátt fyrir að við höfum séð fíla á öllum verndarsvæðunum sem við heimsóttum eru fílar í Afríku sagðir vera í útrýmingarhættu þrátt fyrir að fjöldi þeirra fari vaxandi. Líftími fíla getur verið um 70 ár, eða svo lengi sem jaxlar þeirra halda áfram að endurnýjast og þeir geti étið.

Meðganga fíla er 22 mánuðir og við fæðingu eru kálfar um 100 kíló að þyngd og eftir að þeir komast á fætur lifa þeir aðallega á mjólk eða þar til þeir hafa náð stjórn á rananum. Fílar eru félagslyndir og móðirin og hjörðin gætir unga vel fyrstu árin. Júgur kvendýranna eru á milli framfótanna en ekki afturfótanna eins og hjá flestum ferfættum spendýrum.

Fílar eru grasbítar sem krafsa upp rætur þegar yfirborðsgróður er af skornum skammti og þeir geta hæglega velt háum trjám um koll til að komast að laufi sem vex ofan við þá hæð sem rani þeirra nær. Fílar ganga iðulega langar leiðir milli beitarsvæða og fara oftast sömu leiðina fram og til baka árum saman og

Við fyrstu sýn virðast buffalóar ekki hættuleg dýr en þegar nær dregur sést vel hversu stór og sterkleg dýrin eru.

Strútakjöt er rautt á litinn, fitulaust og afskaplega ljúffengt.

filagötur því algengar í gegnum þétt gróðurlendi. Ungir tarfar yfirgefa eða eru reknir úr hjörðinni og ráfa oft einir eða nokkrir saman alla ævi eða þar til þeir ná yfirráðum yfir eigin hjörð með því að skora ríkjandi karldýr á hólmi.

Fáir gera sér líklega grein fyrir því hversu stórir filstarfar geta verið og sjálfum þótti mér nóg um þegar Land Roverinn vakti athygli tarfs við eitt vatnsbólið og hann ákvað að skoða farþegana betur. Satt besta að segja finnur maður fyrir styrk fullorðins filstarfs sem vitað er að hefur drepíð fullvaxinn buffalóa og stálpaðan flóðhest þegar hann kemur að þér og horfir á þig úr hálfs metra fjarlægð.

Buffalóar, sebrahestar og kúdú

Við fyrstu sýn virðast buffalóar ekki hættuleg dýr en þegar nær dregur sést vel hversu stór og sterkleg dýrin eru. Kvendýrin eru milli 550 til 700 kíló að þyngd en tarfarnir 650 til 700 kíló. Bæði kynin eru með stór, sterk og útstæð horn sem þau verja sig með. Yfirleitt eru tíu dýr saman í hóp þar sem eitt karldýr ræður ríkjum en einnig eiga ung karldýr það til að halda hópinn.

Sebrahestar eru algengir í Suður-Afríku og kjósa opin svæði þar sem skammt er milli vatnsbóla. Þeir eru hjarðdýr sem halda sig í hópum með ríkjandi fola, nokkrum merum og nokkrum ungum folum. Einnig eru til stóð sem innihalda eingöngu unga fola. Þeir sem þekkja til segjast geta þekkt sebrahesta í sundur á röndum þar sem engir tveir sebrahestar hafa sams konar rendur. Hægt er að temja unga sebrahesta til reiða en þeir eru sagðir hastir.

Kúdú er með stærstu antilópu- tegundum og finnast þær víða í Suður-Afríku, bæði innan og utan verndarsvæða, þar sem þau hoppa auðveldlega yfir þriggja metra girðingar. Karldýrin hafa stór og voldug horn og eru talsvert stærri en kvendýrin. Kjötið af dýrunum er afskaplega bragðgott.

Strútar geta drepíð ljón með einu sparki

Fullorðnir hanar strúta eru gráir að lit en hænur og unghanar brúnir eða grábrúnleitir. Strútar geta náð góðri tveggja metra hæð enda hálsinn á þeim langur. Þeir eru 100 til 160 kíló að þyngd og geta orðið 30 til 40 ára gamlir í náttúrulegum heimkynnum sínum. Strútar eru langfættir og fótsterkir og með tvær klær á hvorum fæti sem líkjast klaufum. Þeir geta

Fullvaxinn karlkyns flóðhestur getur verið tvö tonn að þyngd.

Krókóðill.

Gíraffar eru ótrúlega fallegar skepnur og hreyfingar þeirra líkjast einna helst tígulegum dansi frekar en gangi dýra í fæðuleit.

Sebrahestar eru hjarðdýr sem halda sig í hópum með ríkjandi fola, nokkrum merum og nokkrum ungum folum.

hlaupið á 70 kílómetra hraða á klukkustund og haldið þeim hraða í allt að 30 mínútur og taka þrjá til fimm metra í hverju skrefi.

Sé strútum ógnað geta þeir sparkað hraustlega frá sér og hæglega drepíð ljón sem á þá ráðast með einu sparki. Hausinn er lítill en augun stór og þeir sjá og heyra vel. Strútar

eru tannlausir og gleypa steina sem hjálpa til við meltingu fæðunnar. Í maga strúta hafa fundist allt að kíló af meltingarsteinum. Yfirleitt lifa strútar í hópum, fimm til fimmtíu saman, sem eitt karldýr og eitt kvendýr fara fyrir.

Strútakjöt er rautt á litinn, fitulaust og afskaplega ljúffengt.

Landslagið og gróðurinn bar þess víða merki að stór svæði í Suður-Afríku hafa mátt þola þurrka undanfarin fimm ár.

Konungur dýranna

Á Schotia-verndarsvæðinu sáum við nokkrum sinnum ljón, bæði að nóttu sem degi. Í næturferð sáum við karldýr sem voru að gæða sér á ótilgreindri antilóputegund og ótrúlegt að sjá dýrin og heyra hljóðið þegar þau rifu af því framfótinn með kjaftinum og alblóðugu andlitinu og rumdu af velliðan.

Á sama svæði var ljónynja sem nýlega var búin að fæða tvo unga og sagt að hún væri ljónhungruð vegna þess. Þegar við vorum á svæðinu fót-brotnaði kúdú-antilópa á verndarsvæðinu og þar sem slík brot gróa ekki var dýrið fellt og ákveðið að gefa ljónynjunni skrokkinn. Eftir nokkurra mínútna taugatrekkjandi bið í nokkurra metra fjarlægð frá skrokknunum sáum við svo stóra og sterklega ljónynjuna koma á hægum en ákveðnum hlaupum í átt að skrokknunum. Því næst læsti ljónynjan sterklegum tönnunum um háls dýrsins og dró það með sér í runnaþyrpinguna þar sem hún faldi ungana.

Ljón eru gráðug letidýr sem eyða stórum hluta sólarhringsins sofandi og fara helst ekki á stjá nema í fæðuleit. Þau eru stærstu rándýrin sem finnast í Afríku og ólíkt flestum öðrum kattardýrum eru þau félagslynd og í hópum sem inniheldur eitt til fjögur karldýr og hátt í tuttugu kvendýr. Eftir að karldýr hafa náð tveggja til tveggja og hálfs árs aldri hrekja ríkjandi karldýr þau úr hópnum og eiga þau ekki afturkvæmt nema að skora ríkjandi karldýr á hólmi og sigrá í þeim slag.

Gíraffar eru ævintýraverur

Af öllum þeim dýrum sem ég sá í ferðinni voru það gíraffarnir sem vöktu mesta athygli mína, enda ævintýraleg dýr í útliti með langa fætur, langan háls og lítið höfuð. Gíraffar eru satt best að segja ótrúlega fallegar skepnur og hreyfingar þeirra líkjast einna helst tígulegum dansi frekar en gangi dýra í fæðuleit. Karldýrin geta verið fimm metrar á herðakamb og þá er hálsinn ótalinn og 1,4 tonn að þyngd. Karldýrin eru yfirleitt dekkri en kvendýrin.

Gíraffar kjósa opnar gresjur með háum runnum og trjám í bland. Tunga og gómur dýranna eru með þykka húð og eiga þau auðvelt með að bíta laufin af þyrnastórum akasíutrjám. Gíraffar halda sig í hjörðum með allt að tuttugu kvendýrum og einu ríkjandi karldýri og halda hjarðirnar sig oft í nágrenni við impala-hirti og sebrahesta.

Badreiðtúr í sjóinn á Stokkseyri á vorin er árlegur viðburður hjá Sleipni. Þar láta menn hestana sundriða og njóta þess að fara með góðum félögum í slíkan túr. Mynd / Magnús Hlynur Hreiðarsson.

Hestamannafélagið Sleipnir á Selfossi fagnar 90 ára afmæli:

„Gleði og glaumur hefur fylgt starfinu í öll þessi ár“

— segir Magnús Ólafsson, formaður félagsins, sem lætur senn af formennsku eftir 6 ár og 11 ára stjórnarsetu

Hestamannafélagið Sleipnir var stofnað 9. júní 1929 en á því ári var mikil gróska í Árnessýslu, Flóaáveitan var sett af stað og Mjólkurbú Flóamanna var stofnað. Allt þetta hefur eflaust haft áhrif á samtakamátt samfélagsins á þeim tíma.

Hestamannafélagið var hugsað sem sýslufélag, sem sagt fyrir alla Árnessýslu. Það voru bændur í Hraungerðis- og Villingaholtshreppi sem stóðu að stofnuninni. Markmið félagsins í dag er að efla áhuga á hestum og hestaþróttum og jafnframt að gæta hagsmuna félaga sinna á því sviði og stuðla að réttu og góðri meðferð hesta. Magnús Ólafsson er formaður Sleipnis. Hann svaraði nokkrum spurningum blaðsins í tilfni af 90 ár afmælinu.

— Fyrstu árin, hvernig voru þau og hvað var helst verið að gera í félaginu?

„Fyrstu árin hélt félagið kappreiðar og síðar var farið að fara í skemmtiferðalög og starfsemin þroskaðist til frekari verka, svo sem skrautreiða, sem Sleipnir var fyrsta hestamannafélagið til að koma af stað. Formaður Sleipnis ritaði bréf til formanns Fáks 1940 þar sem þess er farið á leit að hestamannafélagið Fákur standi fyrir samkomu á Þingvöllum sumarið 1941. Þetta varð til þess að hestamannafélagin hrinda af stað þeirri hugmynd að mynda Landssamtök hestamannafélaga, LH. Jafnframt varð Sleipnir til þess að Hrossaræktarsamband Suðurlands var stofnað. Þannig að Sleipnismenn hafa haft mikil áhrif í þessari hreyfingu. Segja má að Sleipnir hafi verið í forystu í þessari hreyfingu til dagsins í dag.“

— Hvernig hefur Sleipnir þróast í gegnum árin og hver er staða félagsins í dag?

„Gleði og glaumur hefur einkennt starfið, vinnusemi félaga allt frá því að kappreiðavöllurinn í Hróarsholti var gerður og til þessa dags að félagsmenn horfa til svæðisins á Brávöllum og Sleipnishallarinnar. Fræðslumálin hafa ætíð skipað drjúgan sess í starfi félagsins og nú er æskulýðsstarf í miklum blóma hjá Sleipni. Starf Fjölbrotaskóla

Magnús Ólafsson, formaður Hestamannafélagsins Sleipnis.

Mynd / Magnús Hlynur Hreiðarsson.

Mikill kraftur er í æskulýðsstarfi Sleipnis þar sem börn og unglingar fara á kostum með góðum leiðbeinendum.

Mynd / Magnús Hlynur Hreiðarsson.

koma inn margfeldisáhrif þegar vel gengur þá vilja fleiri vera með, þannig styður allt hvað annað,“ segir Magnús.

— Aðstaðan á Selfossi sem þið hafið, hvernig er hún og hvernig metur þú hana?

„Um síðustu aldamót fékk Sleipnir úthlutað nýju vallasvæði norðan við núverandi hesthús til að byggja upp nýja og betri vallaðstöðu. Undirritaður ásamt þáverandi stjórn Sleipnis hannaði vallasvæðið í samráði við knapa félagsins til að svæðið yrði sem best með tilliti til sýninga. Mönin varð til úr uppgröfnum efni úr grunnum og fráveituskurðum, uppgrafið hraun var notað til að byggja upp hringvelli og skeiðbraut. Síðan var fínna efni keyrt í efri lög vallanna. Á Brávöllum eru mót félagsins haldin, við héldum Íslandsmót 2011 og 2016. Við byrjuðum á byggingu Reiðhallar félagsins 2009. Landbúnaðarráðuneytið lagði fram stofnfé, 25 milljónir líkt og gert var annars staðar á landinu. Safnað var framlögum hjá félagsmönnum og bæjarbúum sem gekk vel. Þar var fyrstur að gefa Guðjón í Uppsölum sem gaf 1 milljón og systir hans 200 þúsund. Síðan komu aðrir á eftir.“

Allt unnið í sjálfböðavinnu

Magnús segir að öll vinna í kringum Sleipnishöllina hafi verið unnin í sjálfböðavinnu.

„Það var ekki greitt fyrir eina einustu vinnustund frá því sökklar voru steyptir upp. Fyrirtæki á svæðinu gáfu þjónustu sína og félagsmenn lögðu til vinnu sína. Með þessum samtakamætti tókst okkur að ljúka verkinu, þó oft hafi blásið á móti og ýmislegt komið upp sem hefði verið gott að sleppa við. Þessi mikla sjálfböðavinna leiddi til þess að við gátum selt auglýsingar á vegg og tíma í reiðhöll sem varð til þess að Sleipnishöllin var orðin skuldlaus árið 2016. Síðan höfum við verið að bæta við höllina að innan og safna í framkvæmdasjóð til að fara í viðbygginguna, sem byrjað var á nú í byrjun október og sökklar verða steyptir í lok þessa mánaðar.“

— Já, talandi um reiðhöllina, hún

Suðurlands hefur haft margháttuð áhrif á unga félagsmenn og öll þau fjölmörgu hrossaræktarþú sem eru á Suðurlandi og hafa skapað atvinnutækifæri fyrir unga fólkið sem stendur í fremstu línu.“

— Hvaðan koma félagsmenn Sleipnis, ykkur hefur fjölgað mikið síðustu árin?

„Já, félagssvæði Sleipnis nær yfir Flóann, sem er Árborg og Flóahreppur, sem áður voru margir hreppar og því mikil framsýni stofnenda að hafa svæðið yfir allan Flóann. Okkur hefur fjölgað gríðarlega síðustu ár. Félagatalið var yfirleitt um 250 félagar en síðustu 10 árin hefur okkur fjölgað í um 560 félaga sem er tvöföldun og mér reiknast til að vera um 6% allra íbúa á svæðinu sem er mjög hátt hlutfall. Ég þakka það virkum félagsmönnum sem drífa starfið áfram og þá

Sigurvegargar í A-flokki gæðinga á móti á Brávöllum hjá Sleipni.

Mynd / Sigvaldi R. Hafsteinsson

hefur nýst ykkur vel er það ekki og þið eruð að byggja við höllina?

„Já, Sleipnishöllin hefur nýst það vel að við höfum getað selt aðgang að henni til námskeiðahalds og kennslu á hestabraut FSU, það hefur tryggt rekstraröryggi þannig að allir félagsmenn hafa fengið afnot af höllinni innifalið í félagsgjaldi þegar hún er ekki í útleigu. Það eru mikil fríðindi fyrir félagsmenn og því ættu allir hestamenn að vera í félaginu til að styrkja starfsemi félagsins og fá mikið í staðinn,“ segir Magnús.

– Barna- og ungmennastarf innan Sleipnis er mjög öflugt, hvað er helst verið að gera á þeim vettvangi?

„Það er rétt, æskulýðsstarf félagsins reis upp úr því að vera nánast ekki neitt áður en höllin komst í gagnið 2010 í að fá Æskulýðsbikar LH 2012 fyrir mjög aukið og þróttmikið starf í þágu barna sem hafa hestamennsku að áhugamáli. Einnig hefur verið hægt að teyma undir börnum á hátíðisdögum svo sem 1. maí, 17. júní og þegar meira er um að vera.“

– Hvað með reiðleiðir í kringum Selfoss og næsta nágrenni, hvernig eru þær og eru hestamenn ánægðir með þær?

„Reiðleiðir eru kannski það sem okkur helst skortir og hefur skort með aukinni umferð og lagningu bundins slitlags. Það er stórhættulegt að vera á ferð með veginum og síðan er ekki gott að komast um einkalönd þar sem hætta er á að hlið séu skilin eftir opin. Reiðveganefnd félagsins hefur unnið frábært starf að nýta þá fjármuni sem hún hefur haft til að opna nýjar leiðir utan umferðar og náð samkomulagi við landeigendur um að fá ræmur með jarðamörkum. Gott dæmi um slíka framkvæmd er leiðin frá Gaulverjabæjarvegi að Villingaholtsvegi en þar hefur okkur tekist að opna fyrir riðandi umferð með landamörkum og góðvild landeigenda. Þar hefur Einar Hermundsson farið fremstur í flokki með reiðveganefnd sinni við að ná samningum um aukið landrými hestamönnum til heilla. Einnig höfum við náð að auka við reiðleið frá hverfinu í landi Laugardæla sem Árborg eignaðist fyrir nokkrum árum.“

Hefur haft hestamennsku til hliðar á eftir fjölskyldu og vinnu

– Þú sjálfur, ert þú með mikið af hestum og riður þú mikið út og þín fjölskylda?

„Já, ég hef alltaf haft hestamennsku svona til hliðar á eftir fjölskyldu og vinnu, hef því ekki haft mikinn tíma í hestaferðir né ræktun en ég er þó það heppinn að sonur okkar er með mér í þessu sporti og síðan á ég mikið af vinum og kunningjum sem ég hitti og á samvistir með. Við feðgar erum með þetta á bílinu 7–9 hross á öllum stigum en flest þó reiðhross. Hestamennskan gefur manni tilgang að sinna öðru en

Hestamenn eru sammála um að einn besti skeiðvöllur landsins sé á Brávöllum á Selfossi hjá Sleipni. Hér er Hinrik Bragason á fljúgandi skeiði á vellinum. Mikil einbeiting knapa og hests.

Mynd / Magnús Hlynur Hreiðarsson.

vinnu og skapa sér skemmtun í góðra vina hópi. Tala nú ekki um þegar maður og hestur ná vel saman með góðu samspili í góðum útreiðartúr.“

– Hvernig myndir þú lýsa draumahestinum þínum, hvernig á hann að vera?

Draumahesturinn er fjörmikill og rúmur alhliða gæðingur. Fallegur með góðan háls og fallega framgöngu. Um langa tíð hefur mig langað í fallegan glófextan og blesóttan gæðing en það hefur ekki enn orðið, spurning hvað verður í framtíðinni,“

segir Magnús og brosir út í annað.

– Hvað með fjármál Sleipnis, hvernig gengur ykkur þar, það hlýtur að kosta töluvert að reka svona öflugt hestamannafélag. Njótist þið skilnings og fáist þið góðan stuðning víða að, eða?

„Fjármál Sleipnis hafa tekið miklum framförum með auknu starfi og auknum tekjumöguleikum, með tilliti til betra vallarsvæðis og Sleipnishallarinnar þá getum við sótt um styrki og selt auglýsingar. Nú er svo komið að félagið og

Sleipnishöllin ehf. eru skuldlaus og við eigum fyrir starti á nýrri viðbyggingu við höllina en það er, eins og áður hefur komið fram, öflugum sjálfbóðaliðum félagsins við móta- og námskeiðahald að þakka. Við fáum einnig árlega styrk frá Sveitarfélaginu Árborg og Flóahrepp fyrir æskulýðsstarfi félagsins.“

– Hvernig skýrir þú þennan mikla áhuga á hestamennsku í landinu, hvort sem það eru atvinnumenn eða áhugafólk, af hverju þessi gríðarlegi áhugi á íslenska hestinum?

„Hestamennskan er skemmtilegt sport þar sem kraftmikið fólk kemur saman og leiðir saman hesta sína. Einnig skiptir máli að hestamennsku fylgir mikil útivera og að njóta íslenskrar náttúru. Hestamennskan er okkur flestum í blóð borin og viljum við halda í hefðir og sögu hestsins.“

– Hvernig hefur Sleipnir fagnað 90 ára afmælinu, hvað hafið þið helst verið að gera og á eftir að gera eitt-hvað meira?

„Sleipnir hélt afmælisárshátíð í Hvíta húsinu á Selfossi 19. október þar sem félagar og keppnisknappar voru verðlaunaðir. Á hátíðinni kynnti ég að við værum að hefja viðbyggingu á Sleipnishöllinni. Einnig kynnti ég að Sveitarfélagið Árborg væri að stækka svæði hestamanna á Selfossi með kaupum á landi næst hverfinu til suðurs sem nemur 6 hekturum, sem er lífsnauðsynlegt starfinu til að ramma betur inn starfsemina og gefur okkur andrými til að ná fram betra skipulagi og nýtingar til framtíðar.“

– Hvernig sérðu félagið þróast næstu árin og hver eru framtíðarplönin hjá ykkur í stjórninni?

„Ég sé ekki fram á annað en að félagið haldi áfram að dafna og vaxa eins og það hefur gert undan-

Magnús er mjög stoltur af starfinu hjá Sleipni enda má hann vera það, krafturinn í félaginu hefur sjaldan verið eins mikill og á 90 ára afmælisárinu. Hér er Sigursteinn Sumarliðason Selfyssingur að fagna sigri á einu móti á Brávöllum. Mynd / MHF

farin ár, það er síðan næstu stjórnar að ákveða næstu skref, en stóra verkefnið hlýtur að vera að koma viðbyggingunni upp og líta síðan til að byggja upp nýtt félagsheimili Sleipnis á Brávöllum,“ segir Magnús.

– Er eitthvað að lokum sem þú vilt koma á framfæri?

„Já, þar sem ég mun láta af störfum á næsta aðalfundi eftir 11 ára stjórnarsetu, þar af 6 ár, sem formaður, vil ég þakka öllu samstarfsfólki mínu gott samstarf yfir þennan tíma. Ég hef séð á þessum árum að fólk gefur af sér til samfélagsins sem kemur til starfa fyrir félagsskap sem Sleipnir er. Það er gott og dugmikið fólk,“ segir Magnús Ólafsson, formaður Sleipnis á Selfossi. /MHF

**Uppsetning og viðhald á kælikerfum,
kæliklefum og frystiklefum.
Sala og uppsetning á varmadælum.**

**KÆLIJÓNUSTA
AKUREYRAR**

Freyjunesi 10, 603 Akureyri Sími 777 1800
ktak@ktak.is Erum einnig á Facebook

Lely Center Ísland **DRIFSKÖFT
OG DRIFSKAFTAEFNI**

Reykjavík: Krókháls 5f – Sími 414 0000 – www.vbl.is
Akureyri: Óðinsnes 2 – Sími 464 8600

MENNTUN & MENNING

Garðyrkjuskólinn að Reykjum 80 ára

Garðyrkjuskólinn að Reykjum í Ölfusi fagnar 80 ára starfsafmæli sínu á þessu ári. Það er langur tími hvort sem það er í lífi einstaklings eða skóla. Langar mig að minnast þessara tímamóta hér.

Búnaðarskólinn í Ólafsdal

Fyrst ætla ég þó að skreppa með þig, lesandi góður, vestur í Dalasýslu í Ólafsdal í Gilsfirði. Þar stofnaði Torfi Bjarnason, ásamt eiginkonu sinni, Guðlaugu Sakaríasdóttur, fyrsta búnaðarskólann á Íslandi, árið 1880. Búnaðarskólinn í Ólafsdal starfaði til ársins 1907 eða í 27 ár. Saga þessa skóla er mjög merkileg. Saga áræðni, hugvits og óbílendi hugsjóna við erfiðar aðstæður.

Fyrsta starfsárið voru teknir inn sex nemendur í skólann en seinna voru þeir yfirleitt 12–14 og var námstíminn tvö ár. Námið var mjög metnaðarfullt, bæði verklegt og bóklegt. Lagði Torfi mikla áherslu á að nemendur hans yrðu góðir þjóðfélagsþegnar að námi loknu.

Mér er þessi saga kær, því afi minn var nemandi þar árin 1891–1893. Hann byrjaði að skrifa dagbók þegar hann hóf nám í skólanum og lýsir skólavist sinni hvern dag allan námstímann. Þar er einstæð lýsing á skólastarfinu og daglegu lífi í Ólafsdal frá sjónarhóli nemandans. Hann hélt síðan áfram að skrifa dagbók allt sitt líf.

Þegar Torfa naut ekki lengur við vegna heilsubrestra, lagðist skólinn niður. Smátt og smátt fennti yfir sporin og skólinn gleymdist. Áhrif hans á samfélagið lifðu hins vegar áfram, þótt margir geri sér ekki grein fyrir því í dag hvaðan þau komu.

Skógræktarmenn ættu að minnast Torfa því ljárin sem hann hannaði og lét framleiða í Skotlandi, Torfaljárinn, bjargaði sennilega síðustu skógarleifunum á Íslandi. Járnið í honum var svo gott að mun minna þurfti að dengja hann til að halda biti. Þar með þurfti að fella færri tré til kolagerðar. Ostagerði í Dalasýslu væri líklega ekki jafn gróskuleg og hún er í dag, því í Ólafsdal var unnið brautryðjenda-

Vernharður Gunnarsson.

starf í nútímaostagerð og svo mætti lengi telja.

Það líða síðan um 100 ár þangað til langafabörn Torfa stofna Ólafsdalsfélagið til að endurreisa minningu skólans. Nú hefur Minjavernd tekið við keflinu og uppbygging hafin af fullum krafti.

Ég segi þessa sögu til að minna okkur á að tíminn getur verið fljótur að afmá gott starf frumkvöðlanna úr huga okkar.

Stofnun Garðyrkjuskóla ríkisins

Færum okkur nú suður yfir heiðar og hugum að afmælisbarninu. Garðyrkjuskóli ríkisins tók til starfa að Reykjum í Ölfusi þann 1. apríl 1939 og var settur formlega sumardaginn fyrsta það ár. Sá dagur hefur æ síðan verið sérstakur hátíðisdagur á Reykjum. Þá er skólinn opnaður fyrir almenningi og haldin hátíð. Þúsundir landsmanna heimsækja nú skólann ár hvert á þessum degi, þar sem nemendur kynna nám sitt og atvinnulífið störfun í faginu.

Mikil samsvörun er milli Búnaðarskólans í Ólafsdal og Garðyrkjuskólans. Báðir eru stofnaðir vegna þess að knýjandi þörf var fyrir menntun í þessum greinum. Landbúnaðurinn að stíga inn í nýja öld og garðyrkjan á Íslandi að stíga sín fyrstu skref.

Upp úr aldamótunum 1900 fóru einstaklingar og áhugafélög að gera ýmsar ræktunartilraunir. Áhuginn var mikill. Farið var að

Garðyrkjuskólinn að Reykjum.

huga að möguleikum á nýtingu hveravatnsins til upphitunar gróðurhúsa. Hveririr höfðu annars frekar verið litnir hornauga, voru bara slysagildra fyrir fólk og fénað. Erlendir garðyrkjumenn, menntaðir í nágrannalöndum okkar komu til landsins og sáu þá möguleika sem heita vatnið gaf. Þeir unnu brautryðjendastarf og Íslendingar lærðu af þeim.

Næstu áratugina fóru að rísa garðyrkjustöðvar þar sem heitt vatn var að fá. Í Mosfellsdal, Ölfusinu, uppsveitum Árnassýslu, Borgarfirði og víðar. Þessar stöðvar þurftu á garðyrkjumenntuðu fólki að halda.

Ríkið hafði keypt svokallaða Reykjatorfu í Ölfusi og reist þar berklahæli árið 1931. Um 1934 hefjast umræður um nauðsyn þess að stofna garðyrkjuskóla á Íslandi. Berklahælið á Reykjum var aflagt árið 1938 en þar hafði verið stundaður hefðbundinn búskapur og byggð upp gróðrarstöð sem nýtt var fyrir hælið. Árið 1936 eru síðan samþykkt lög á Alþingi um skólann þar sem staðsetning hans að Reykjum er ákveðin. Skólinn skuli vera sjálfstæð stofnun á ábyrgð ríkisins. Næstu tvö árin er samin reglugerð þar sem kveðið er á um kennslutíðgun og starfshætti. Unnsteinn Ólafsson var síðan ráðinn fyrsti skólastjóri Garðyrkjuskóla ríkisins.

Starfsmenntanám í garðyrkju

Fyrstu árin var námið eins hjá

öllum nemendum skólans en árið 1967 kom skrudgarðyrkjan til sögunnar sem sérbraut við skólann. Síðar bættust við garðplöntubraut, blómaskreytingar, umhverfisbraut og skógræktarbraut (sem seinna sameinuðust í braut skógar og náttúru) og á nýjustu braut skólans er hægt að læra lífræna ræktun matjurta.

Garðyrkjuskólinn hraðaði mjög þróun garðyrkjunnar á Íslandi. Á fyrstu sex starfsárum skólans útskrifuðust 47 garðyrkjufraðingar frá skólanum. Í dag útskrifast um 30–40 nemendur frá skólanum annað hvert ár.

Ræktunin á Reykjum varð fljótt gríðarlega fjölbreytt. Gróðurhúsum fjölgaði og tilraunir gerðar með ýmsar tegundir blóma, grænmetis og ávaxta. Síðar var byggt fullkomið tilraunahús á Reykjum, með aðkomu garðyrkjubænda sem studdu við bygginguna með veglegum hætti, bæði með fjármagni og búnaði. Hlutverk þess er að styðja enn betur við þróun garðyrkjunnar á Íslandi og hafa garðyrkjubændur lagt tilraunum lið með fé og fagþekkingu í gegnum árin.

Námið við Garðyrkjuskólann er skilgreint sem starfsmenntanám á framhaldsskólastigi. Nemendum gefst tækifæri til að afla sér verklegar færni og þekkingar á mismunandi starfsvettvangi sem tengist þeirra námi.

Það er grundvöllur samstarfs skólans við atvinnulífið.

Hlutverk Garðyrkjuskólans við að mennta hæft starfsfólk hefur aldrei verið mikilvægara. Á því byggist meðal annars framtíð okkar í nýtingu þeirra auðlinda sem landið býður upp á. Í skólanum er mikill mannaúður, sem vel þarf að hlúa að. Þar er fjöreggið. Látum það ekki gerast að óvarlega verið farið með það. Munum eftir skessunum úr þjóðsögunum sem hentu því á milli sín þar til það brotnaði.

Sameining í Lbhl – hvernig tókst til?

Fyrir 15 árum var Garðyrkjuskólinn að Reykjum sameinaður inn í Landbúnaðarháskóla Íslands. Það reyndist óheillaspor. Starfsmenntanám og háskólanám fer ekki vel saman. Aðvörunarorðum hagsmunaaðila og velunnara skólans var ekki sinnt.

Sameiningin var skref í þá átt að leggja starfsmenntanámið niður á Reykjum og flytja það á Hvanneyri. Allt í nafni hagræðingar sem enn hefur ekki verið útskýrt á sannfærandi hátt. Á þessum 15 árum sem liðin eru, hefur viðhaldi á byggingum skólans nánast ekkert verið sinnt. Starfsfólk og kennarar hafa hins vegar sýnt með frábæru skólastarfi að skóli er miklu meira en þak og veggir.

Garðyrkjuskólinn á Reykjum þarf á því að halda að vel sé haldið utan um það starf sem þar er unnið. Þetta er sérstaklega mikilvægt í ljósi þeirra gífurlegra tækifæra sem felast í aukinni garðyrkju á Íslandi, hvort sem um er að ræða mótun og fegrun umhverfis, uppeldi skógarplantna og garðagróðurs, framleiðslu og notkun íslenskra blóma eða matvælaframleiðslu.

Fljótt fennir í sporin, eins og saga Ólafsdalsskólans sýnir. Látum það ekki gerast á Reykjum.

Vernharður Gunnarsson, formaður Félags garðplöntuframleiðenda

LÍF & STARF

Umhverfisverðlaun Eyjafjarðarsveitar:

Litli Garður og Festaklettur hlutu viðurkenningu

Umhverfisverðlaun Eyjafjarðarsveitar voru veitt á dögnum og að þessu sinni voru tvenn verðlaun veitt, fyrir bújörð og atvinnustarfsemi annars vegar og íbúðarhús og nærumhverfi hins vegar. Umhverfisnefnd fór í vettvangsferð um sveitarfélagið og gerði sér ferð upp að hverji húsi.

Litli Garður – hrossarækt og tanningastöð hlaut verðlaunin í flokknum bújörð og atvinnustarfsemi. Ábúendur eru Herdís Ármannsdóttir og Stefán Birgir Stefánsson. Í umsögn dómnefndar sem birt er á vef Eyjafjarðarsveitar

segir að falleg ásýnd sé að bænum þar sem tún og bæjarhús eru afmörkuð með trjágóðri. Almenn góð umgengni er á svæðinu, nýlega máluð útihús og íbúðarhús í stíl.

Festaklettur hlaut umhverfisverðlaun í flokki íbúðarhúsa og nærumhverfis en þar búa Nína Þórðardóttir og Tómas Ingi Olrich.

„Reisulegt íbúðarhús með fallegri verönd og vel hirtum beðum í kring. Húsið og nærumhverfi þess er í skjóli fjölbreytts trjágróðurs, heimreið afar smekkleig og aðkoma að húsinu til fyrirmyndar,“ segir í umsögn um Festaklett. /MPD

Verðlaunahafar umhverfisverðlauna Eyjafjarðarsveitar 2019, þau Tómas Ingi Olrich og Nína Þórðardóttir, Herdís Ármannsdóttir og Stefán Birgir Stefánsson standa fremst, en fulltrúar í umhverfisnefnd fyrir aftan.

Bændablaðið
Kemur næst út
19. desember

Tómatatilraun með mismunandi LED meðferðum er farin af stað

Fullnægjandi leiðbeiningar vegna vetrarræktunar á tómötum undir LED topplýsingu og millilýsingu og HPS lampa með rafeindastraumfestu (electronic ballast) eru ekki til á Íslandi. Þess vegna hefur farið af stað tómata tilraun með mismunandi LED meðferðum hjá Landbúnaðarháskóla Íslands á Reykjum í haust 2019 og þessi tilraun mun standa til vors 2020. Því ætlum við, sem störfum við tilraunir, að kynna uppsetningu tilraunar.

Miðað við fyrri tilraunir var ákveðið að að skipta út gömlu HPS lömpunum með vírundinstraumfestu (electromagnetic ballast) út fyrir nýja HPS lampa með rafeindastraumfestu (electronic ballast, mynd 1). Með þessum lömpum er samkvæmt framleiðenda hægt að spara rafmagn. Miðað við það sjónarmið að raforukostnaður er stór þáttur í rekstrarkostnaði hjá garðyrkjubændum og niðurgreiðsluhlutfall fer lækkandi gæti það verið mjög mikilvægt fyrir þá garðyrkjubændur sem eru að hugsa aðeins um HPS ljós en ekki LED ljós og þurfa að endurnýja ljósaubúnað að skoða þennan möguleika.

Eins og í fyrri LED tilraunum

Mynd 2: LED lampar fyrir ofan tómataplöntur.

Mynd 3: HPS topplýsing og LED millilýsing hjá tómataplöntum.

Mynd 4: Hybrid topplýsing (HPS+LED) og LED millilýsing hjá tómataplöntum.

LED topplýsingu) með LED milli-

lýsingu (mynd 4). Markmið tilraunarinnar er að rannsaka áhrif LED topplýsingar og LED millilýsingar á vöxt, uppskeru og gæði gróðurhúsatómata og hvort það væri hagkvæmt. Verkefnisstjóri er Christina Stadler og Börkur Halldór Bl Hrafnkelsson og Elías Óskarsson hafa daglega umsjón með tilrauninni. Helgi Jóhannesson hjá RML sér um ráðgjöf á meðan að tilraun stendur. Verkefnið er unnið í samstarfi við tómatabændur og var þeim boðið í heimsókn í byrjun tilraunar. Fleiri heimsóknir verða á dagskrá og með því verður þekkingar við lýsingu aflað og miðlað. Tilraun er styrkt af Framleiðnisjóði landbúnaðarins, Þróunarsjóði garðyrkjunnar og Samtök sunnlenskra sveitarfélaga. LED topplýsing og LED millilýsing var útvegað að kostnaðarlausu af fyrirtækinu Signify (áður Philips) sem er líka ráðgefandi varðandi LED lýsingu í þessari tilraun.

Tilraunin hefur núna staðið í um tvo mánuði og fyrstu niðurstöður gefa til kynna að vöxtur milli klefanna er mjög mismunandi. Fyrsta uppskera er fljótlega væntanleg. Í lok tilraunar verða niðurstöður kynntar í Bændablaðinu.

Christina Stadler, Börkur Halldór Bl Hrafnkelsson og Elías Óskarsson, Landbúnaðarháskóla Íslands, Reykjum, 810 Hveragerði

Mynd 1: HPS lampar með rafeindastraumfestu fyrir ofan tómataplöntur.

með jarðarber er einn ræktunarklefi með háþrýsti-natríumlömpum (HPS ljós sem viðmið, mynd 1) og einn með LED ljós (mynd 2) með hagkvæmari orkunýtingu og orkusparnaði í huga. Í báðum klefum er þá ljósið fyrir ofan laufþekju sem topplýsing. En þessi meðferð felur í sér að blöð sem eru neðar fá takmarkað ljós. Þar sem það er þekkt að neðri blöðin geta líka aðlagast á mjög virkan hátt, bendir það til að betri nýting geti orðið með því að nota millilýsingu (lampar milli plönturaða) í viðbót við topplýsingu. Þess vegna var tveimur klefum bætt við með LED millilýsingu. Einn klefi er með HPS topplýsingu og LED millilýsingu (mynd 3). Og í hinum klefnum er Hybrid topplýsing (blandað HPS +

OLYMPIA

MERINO ULLARNÆRFÖT
Mjúk og hlý nærföt í störf og leik
Merino ullarbuxur kr. 5.690
Merino ullarbolur kr. 6.290
Allar stærðir

Deerhunter Strike göngubuxur

Hot Shot Sharptail Skotveiðivettlingar

FRÍ HEIMSENDING
Á ÖLLUM VÖRUM
FRAM AÐ JÓLUM

Bushnell

HANDSIÓNAUKAR frá Bushnell mikið úrval

Vesturröst

Sérverslun veiðimannsins - Laugarveg 178 - Sími: 551 6770 - vesturroost@vesturroost.is

Ævintýri íslenskra fjárhunda
Skemmtilegar bækur um íslenska fjárhundinn Hófi og vini hennar.

HÓFI
ÚTGÁFA

Fást í öllum helstu bókabúðum landsins og netverslun www.hofi.is

EYJALIND

Sæti og varahlutir í
- Lyftara
- Vinnuvélar
- Vörubíla
- Bata

GRAMMER

Vertu vinur okkar á Facebook

Sími: 517-8240 - Súðarvogur 20 - www.eyjalind.is

HÁSKÓLINN Á HÓLUM AUGLÝSIR EFTIRFARANDI HROSS TIL SÖLU

1. Ferna IS2006258309 (BLUP 127 AE: 8.61) fengin við Apollo frá Haukholtum

2. Rispa frá Hólum IS2013258308 (BLUP 126 AE: 8.50)

Skrifleg tilboð þurfa að berast skrifstofu skólans í síðasta lagi **17. desember nk.** Merkt: *Háskólinn á Hólum, Guðmundur Eyþórsson – tilboð í hross.*

Áskilinn er réttur til að hafna öllum tilboðum.

Sjá nánar á holar.is og worldfengur.com.

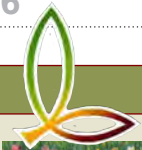
Frekari upplýsingar hjá sveinn@holar.is.

Led húsnúmer
Falleg húsnúmer í öllum stærðum og gerðum
• Sérsmíðum númer á öll hús og fjölbýli

• Ledlýsing sem endist og eyðir litlu rafmagni
• Hægt að fá í lituðu áli eða ryðfríu stáli
• Verið velkomin á facebooksíðu okkar: Led húsnúmer

Best er að panta í gegnum facebooksíðuna okkar: ledhúsnúmer
Einnig hægt að hringa í sími 775 6080

Led húsnúmerinn er einnig hægt að skoða og versla hjá Skómeistararnum í Smáralind

GÆRÐYRKJUSKÓLI LBHÍ REYKJUM

Blóm hýasinta geta verið bleik, blá, hvít, rauð eða fjólublá.

Hýasinta – Goðalilja

Nú þegar jólamánuðurinn er hafinn eru margir farnir að huga að jólaundirbúningi. Eitt helsta jólablómið sem við þekkjum er hýasinta (*Hyacinthus orientalis*), sem nefnist goðalilja á íslensku. Hýasintan er ilmsterk og er ilmur hennar gjarnan tengdur við jólin.

Hýasintur eiga náttúruleg heimkynni í Litlu-Asíu þar sem samsvarar Asíuhluta Tyrklands. Þekktasta tegundin barst til Hollands í kringum 1550 og náði fljótt útbreiðslu í Evrópu sem garðplanta. Hýasintur mynda allstóran lauk með stökk, dökkleit hlífðarblöð. Laukarnir eru taldir eitraðir en þeir innihalda mikið af oxalsýru. Fullvaxin eru blöðin ljósgræn, 15-30 sentimetra löng og svipa til þykkblöðunga. Blómstíkurinn vex uppúr miðjum lauknum, um 20-30 sentimetra langur og á honum vex blómskipan með fjöldamörgum blómum. Þau geta verið bleik, blá, hvít, rauð eða fjólublá en bleikur litur er sá vinsælasti. Hýasinta getur staðið stök í vasa en á aðventunni er hún gjarnan höfð í vasa eða potti með fallegum jólaskreytingum.

Hýasinta dregur nafn sitt af gríska prinsinum Hýasintus.

Ræktunarferli

Þó svo að hýasintur séu aðeins algengar hér á landi yfir jólatímann eru þær í boði fram á vor erlendis og eru vinsælar í gördum, en almennt blómstra þær í mars-apríl. Til að laukarnir verði tilbúnir til blómgunar um jólin hjá okkur þarf að hraða þroskunarferlinu. Laukarnir eru framleiddir þar sem hægt er að hefja ræktunina snemma og myndast blómvisarnir inni í lauknum á meðan þeir þroskast á akrinum. Laukarnir eru teknir upp seinnipart júní eða nokkru síðar. Á því stigi er blómmyndun inni í lauknum hafin en ekki að fullu lokið og þurfa laukarnir því viðbótar kælimeðhöndlun til að blóm- og blaðvísar nái fullum þroska.

Laukarnir koma svo í íslenskar gróðrarstöðvar í september. Gærðyrkjubændur koma þeim fyrir í pottum sem raðað er í kassa og þeir kældir áfram í 10-13 vikur. Um miðjan nóvember er byrjað að taka fyrstu laukakassana í gróðurhús en þar hefst vöxtur blaða og blóma, í birtu og yl. Dvölin í gróðurhúsinu er aðeins um 12-17 dagar og sölutímabilið er stutt. Hýasinturnar eru söluhæfar þegar

Hýasintur eiga náttúruleg heimkynni í Litlu-Asíu þar sem samsvarar Asíuhluta Tyrklands.

farið er að glitta í litina á blómum.

Má ekki standa í vatni

Algengt er að hafa hýasintulaukana í sérstökum glervösum þar sem þeim er tyllt í vasann en ekki látnir standa í vatni. Þá eru vasarnir gjarnan belgmiklir að neðan, þrengjast rétt ofan við miðju og opnast svo efst. Vatn skal fylla upp að þrengingunni svo að vatnið nái upp að neðri hluta lauksins. Ræturnar ná niður í vatnið en laukurinn sjálfur helst þurr. Liggi vatn að lauknum getur hann fúnað. Sé þess konar glervasi ekki notaður skal passa að aðeins sé vökvað á skálina undir lauknum eða í moldina, en ekki yfir blóm og blöð. Þegar hýasintan er komin inn á heimili við stofuhita þroskast blómin hratt. Einkennandi ilmurinn er sterkur í fyrstu en dofna þegar blómin eru fullþroskuð. Hýasintur geymast mun lengur ef hægt er að velja þeim svalan stað.

Hýasintur eru algengar hér á landi yfir jólatímann en í boði fram á vor erlendis.

Nefnd í höfuðið á grísku goði

Hýasinta dregur nafn sitt af gríska prinsinum Hýasintus. Samkvæmt grískum goðsögum kenndi guðinn Apollo Hýasinthusi kringlukast. Apollo kastaði fyrst og náði glæsilegu kasti upp í himininn. En er Hýasinthus ætlaði að reyna að ná jafn glæsilegu kasti lenti kringla hans í jörðinni og kastaðist til baka í hann, sem varð honum að falli. Upp af blóði Hýasintusar uxu þessi blóm sem síðan eru við hann kennd.

Linda María Traustadóttir,
gærðyrkjunemi hjá LBHÍ
Reykjum, Ölfusi.

BÆKUR - TÓNLIST & MENNING

Mjólkaoð á stöðli í Vatnsdal.

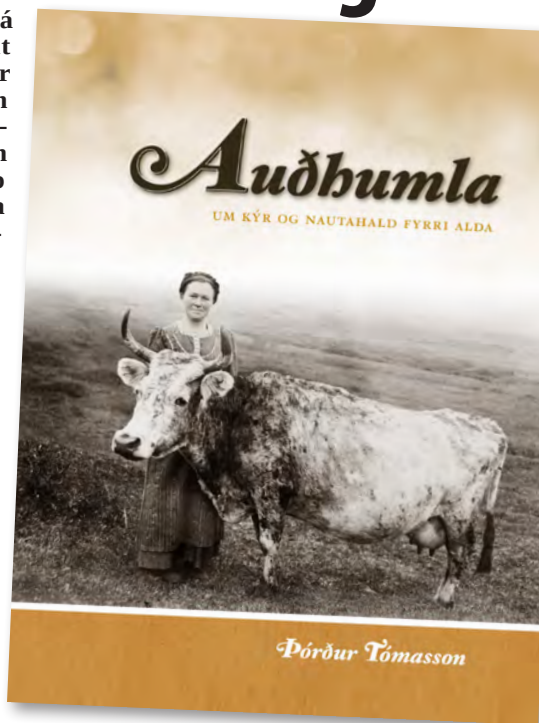
Auðhumla eftir Þórð á Skógum:

Málfar og þjóðhættir tengd íslenskum kúm og nautpeningi

Þórður Tómasson á Skógum hefur sent frá sér nýja bók þar sem hann fjallar um verkmenningu, málfar og þjóðhætti sem tengjast kúabúskap og nautpeningi í gamla íslenska bændasamfélaginu.

Í bókinni nýtir Þórður viðamikla safn óbirtra heimilda um íslenska nautgripi sem hann hefur víðað að sér á langri starfsævi. Bókin er afar smekklega unnin, öll hin glæsilegasta og prýdd fjölda mynda. Útgefandi er Sæmundur.

Í eftirfarandi kafla er fjallað um naut í leigum og landskuldum. „Í heimildum um leigur og landskuldir frá 19. öld fer mest fyrir gjalddöku í smjöri og sauðfé. Í eldri heimildum er kvöð um kálfa og naut víða áberandi. Ég færi hér fram til dæmis skrár frá vísitasíum Brynjólfs Sveinssonar biskups á Kirkjubæjarklaustri 17. september 1641 og á Þykkvabæjarklaustri 22. september sama ár. Skrárnar eru prentaðar í héradsritinu Dynskógum 1999. Þær gera skil jarðeignum klaustranna; kúgildum og landskyldum. Leigumálar voru yfirleitt harðir, lágu í smjöri, vaðmáli og nautgripum. Nokkrir bændur á

Þórður Tómasson á Skógum.

melsvæðum nærri sjó voru bundnir skilum á lénum (melreiðingum). Fiskagjald fylgdi býlum í Mýrdal. Landsetar Kirkjubæjarklausturs, sem hér greinir, voru 31 árið 1641. Þeim bar að greiða ár hvert samtals 1655 kg af smjöri, 368 álnir af vaðmáli, 18 naut veturgömul, 19 kálfa, 52 lénur og 260 fiska, sé miðað við stórt hundrað (120).

Öllu meira var álagt á Þykkvabæjarklaustri, einkum í smjörgjaldi. Þar eru á skrá 46 býli. Vætt af smjöri var á 22 býlum, 4 voru með 2 vættir hvert og eitt (Dyrhólar í Mýrdal) með 3 vættir, 240 pund. Gegnir slíkt furðu og hlýtur að benda á flæðilönd á engi sem síðar varð svartur sandur. Smjörgjald var samtals 2160 kg, þrjátíu naut, veturgömul, voru í gjaldi og 8 kálfar, lénur 68 og 1740 fiskar miðað við stór hundruð.

Alls 17 býli Þykkvabæjarklausturs voru með gjald í vaðmáli, 5 með álnatal samtals 38 álnir, 9 höfðu skilaskyldu í einni voð, eitt í tveimur voðum og eitt í hálfri voð metinni á 30 álnir. Lénur til afhendingar voru 68.

Tvö eftirtektarverð orð koma fyrir í skrá, fjörunaut og fjörufoður. Skýring fylgir: „Fjögur fjörunaut er að skilja, að þeir á búa eignist 4 álra tré og minni en fódri árlega fjögur naut eptir gömlu haldi hvört sem upp ber meira eða minna.“ Samkvæmt þessu hafa landsetar klaustursins er þjuggu á rekafjörum fósrað naut frá því upp á von og óvon hvað reka áhræði.“

/VH

Ólafur Ögmundsson með kostagripinn Skautu við gamla íbúðarhúsið á Hjálmholti í Flóa. Myndin er tekin árið 1970.

Stásslegur norðanmaður með myndarlegan bola. Myndin er tekin á Akureyri laust fyrir miðja 20. öld.

BÆKUR & MENNING

Sumardvöl barna í sveit á síðustu öld:
Send í sveit

Hið íslenska bókmenntafélag hefur sent frá sér tvær bækur undir heitinu *Send í sveit*. Önnur bókin ber heitið *Þetta var í Þjóðarsálinni* en hin *Súrt, saltað og heimabakað*. Saman gefa bækurnar einstæða innsýn í líf íslenskrar æsku og rifja upp ótal minningar þeirra sem voru send í sveit.

Undirritaður er einn þeirra sem sendur var á hverju ári til sveitardvalar hjá afa sínum og ömmu á sjötta og sjöunda áratug síðustu aldar og man þá tíma vel og með ánægju.

Sjö ára gamall var ég farinn að keyra gamla Fergusoninn heim með heysleða í eftirdragi. Um svipað leyti reyndi afi minn að kenna mér að marka, eitthvað sem ég komst aldrei upp á lagið með á gera og ég man vel hversu miklum vonbrigðum það olli gamla manninum að ég skyldi ekki vera sauðglöggur. Einn krani með rennandi vatni var í húsinu og neysluvatn geymt í skjólum undir eldhúsbörðinu og maður gerði þarfir sínar í flórinn eða í guðsgrænni náttúrunni.

Reynsla mín af sveitadvölinni var góð enda hjá afa mínum og ömmu og Huldu frænku sem öll voru mér afskaplega góð. Ég hlakkaði alltaf til að fara í sveitina á vorin og kveði fyrir því að fara til Reykjavíkur á haustin enda dvölin í skólanum sem beið með eindæmum leiðinleg.

Saga og ástæður sveitardvala

Þetta var í Þjóðarsálinni fjallar um sögu siðarins og ástæður þess að börn voru send í sveit, lífið í sveitinni, dráttarvélasýnin, sveitadvöl sem félagslegt úrræði og hvernig siðurinn birtist í bókmenntum og ljósmyndum. Í henni eru

að finna frásagnir sumardvalarbarna, heimafélks og annarra um sveitadvölinna ásamt tölulegum upplýsingum. Í bókinni eru kynntar niðurstöður rannsóknar á siðnum að senda börn í sveit. Þar er einnig sagt frá fræðilegri nálgun rannsóknarinnar, aðferðafræði hennar og niðurstöðum.

Ummæli og myndir

Súrt, saltað og heimabakað kynnir helstu niðurstöður rannsóknar um siðinn að senda börn í sveit á myndrænan hátt. Birt eru ummæli fyrrum sumardvalarbarna og heimafélks samhliða textabrotum úr bókmenntum og Þjóðfélagsmæðu, allt frá lokum 19. aldar til líðandi stundar. Fjöldi ljósmynda víðs vegar af landinu prýðir bókina.

Í bókinni segir frá því hvernig kjölfestan í lífi margra sumardvalarbarna voru reglulegir matmálstímar frá því snemma morguns þar til seint að kvöldi, undir stjórn húsfreyju. Maturinn var ýmist súr eða sætur, eins og sveitadvölin sjálf. Milli máltíða var vinnan í fyrirrúmi, gjarnan samvinnuð leik, dýrin voru trúnaðarvinir og náttúran heillaði.

Samant gefa bækurnar einstæða innsýn í líf íslenskrar æsku í rúmlega eina öld og rifja upp ótal minningar þeirra sem voru send í sveit.

Textabrot

Í bókunum er að finna margar áhugaverðar og ólíkar lýsingar á sveitadvölinni eins og sjá má á eftirfarandi dæmum.

„Þetta var svona að maður fór á staðinn, vann og fékk að borða og það var bara nóg.“

„Kannski fékk ég þínu sjokk. Það var til dæmis ekkert það þar og ég fór ekki í það allt sumarið.“

„Ég held að maður verði öllu þakklátari fyrir starfið sem bændur vinna og beri meiri virðingu fyrir því eftir að hafa verið sumar í sveit.“

„Mér fannst það erfitt að vera þarna innan um ókunnugt fólk, þekkti það ekki, hafði ekki einu sinni séð það.“

„Eins og þetta var þá, var þetta þrældómur fyrir börnin.“

„Þetta var hluti af uppeldinu að kynnast sveitinni. Eiginlega allir

mínir jafnaldrar, bæði strákar og stelpur, voru sendir í sveit.“

„Ég er ekki hrifinn af ofnotkun orðsins barnþrælkun þegar verið er að kenna fólki að taka þátt í lífinu.“

„Svo sá húsfreyjan um að maður skipti um fót, manni hefði ekki dottið það í hug sjálfum.“

„Ég var náttúrulega eitt af þessum vandamálabörnum á þessum tíma – þá var maður bara erfiður og leiðinlegur.“

„Eiginlega skemmtilegast bara í heyskapnum, að keyra traktor ... það var bara einhvern veginn ótrúlega mikið fjör.“

„Auðvitað komu sumir og fóru svo bara og við vissum ekkert meira um þá,“ en í flestum tilfellum hafa börnin „bara orðið svona partur af fjölskyldunni og bara orðið vinir“, nokkuð sem bæði börn og ábúendur virðast vera þakklát fyrir. Þegar börnin urðu hluti af fjölskyldunni gat kveðjustundin vissulega orðið erfið og stundum tár á hvarmi. „Oh! það er alltaf hundleiðinlegt! Já, það er bara leiðinlegt, maður bara eignast svolítið í þeim.“ Það var þó bót í máli að vita að „Þau fóru heim til sín og þetta var gott fólk sem þau áttu“. /VH

Mótorhitarar

Leitið tilboða hjá okkur með tölvupósti á varahlutir@thor.is.
Munið að tiltaka fastanúmer dráttarvélarinnar svo við getum örugglega fundið rétta hitarann fyrir vélina þína.
Nánari upplýsingar á www.DEFA.com og www.thor.is

Mótorhitarar

Auðveldara start

Minna slit á mótór

Allt að 24% minni eldsneytiseyðsla

Allt að 71% minni mengun

PÓR^{HF}

Par sem góðu og vönduðu jólagjafirnar fást

LÍFLAND

Sala og ráðgjöf Sími 540 1100	www.lifland.is lifland@lifland.is	Reykjavík Lyngháls	Akureyri Óseyri	Borgarnes Borgarbraut	Blönduós Efstubraut	Hvolsvöllur Ormsvöllur
----------------------------------	--	-----------------------	--------------------	--------------------------	------------------------	---------------------------

HUSQVARNA JARÐVEGSÞJÖPPUR GÆÐI Í GEGN Á GÓÐU VERÐI

MHG Verslun ehf.
Víkurbær 8 - 203 Kópavogi
S. 544-4656 www.mhg.is

Husqvarna LP 7505
Jarðvegsþjappa (Rúllu)
Þjoppubýngd 1001kg
Breidd 75cm

Husqvarna LF 75 LAT
Jarðvegsþjappa
Þjoppubýngd 97kg
Plata 50x57cm
Til í mörgum stærðum

Husqvarna LG 300
Jarðvegsþjappa
Þjoppubýngd 265kg
Plata 60cm breidd

Husqvarna LT 6005
Hoppari
Þjoppubýngd 69kg
Plata 23x33cm

HELSTU NYTJAJURTIR HEIMSINS

Agave americana er algengasta tegund þyrnililja og finnst villt víða í Mexíkó og suðurrikjum Norður Ameríku.

Agave er drottning eyðimerkurinnar

Vilmundur Hansen
vilmundur@bondi.is

Agave, eða þyrnililja eins og plantan kallast á íslensku, á sér aldalanga nytjasögu í Mexíkó, suðurrikjum Norður-Ameríku og norðurrikjum Suður-Ameríku. Úr plöntum ættkvíslarinnar eru unnar trefjar til vefnaðar en hér á landi er hún líklega þekktust fyrir að vera plantan sem tekíla er unnið úr.

Þrátt fyrir að ekki hafi fundist marktækar tölur um heimsframleiðslu eða ræktun á Agave er ljóst að ræktunin er mest í Mexíkó og í ríkjum Mið-Ameríku. Auk þess sem talsvert er ræktað af plöntunni á þurrum svæðum í Afríku og Ástralíu.

Ættkvíslin Agave

Ekki eru allir á sama máli um fjölda tegunda innan ættkvíslarinnar Agave og hleypur fjöldinn frá 160 í 300. Allar tegundirnar eru sígrænir einkimblöðungar og eru upprunaleg heimkynni þeirra á heitum og þurrum svæðum í suðurrikjum Norður-Ameríku, Mið-Ameríku og norðurhluta Suður-Ameríku. Einstaka tegundir finnast á hitabeltissvæðum í Suður-Ameríku. Agave-tegundir flokkast sem þykkblöðungar þar sem plönturnar safna í sig vatni til að nota á þurrkatímum.

Blöðin eru yfirleitt stór og gróftentnt og eru tennur þeirra beittar, þau eru sterk, safarík og trefjarík. Blöðin eru með stuttan og nánast ósýnilega stilk og mynda saman rósettu. Plönturnar eru með grunnt liggjandi rótarhnýði sem fremur gegna því hlutverki að safna sem mestu af vatni úr döggi og regni þegar rignir en að leita að vatni neðanjarðar.

Agave americana í blóma.

Langflestar plöntur innan ættkvíslarinnar eru einblómstrandi eða monocarpic sem þýðir að þær blómstra einu sinni og síðan drepst sú rósetta sem blómstraði. Rósettur sumra tegunda geta þrátt fyrir það lifað lengi þar sem það tekur þær mörg ár og jafnvel marga áratugi að blómstra og mynda fræ.

Sumar tegundir mynda margar rósettur og getur plantan lifað áfram þrátt fyrir að ein eða fleiri rósettur blómstri og drepist. Einnig eru til tegundir sem mynda rósettur á blómstönglinum sem festa rætur eftir að hann fellur. Fáeinar undantekningar eru frá þessu og því til agave-tegundir

Blátt Agave tequilana á akri í Mexíkó.

sem blómstra og mynda fræ oftast en einu sinni.

Við blómgun vex langur blómstöngull, eða quíote, sem þýðir mastur í Mexíkó, upp úr miðri rósettunni. Stöngullinn sem getur orðið rúmlega níu metra hár ber mörg stutt rörlaga blóm á löngum blómstilk sem geta verið blá, rauð, gul og hvít.

Tegundirnar eiga flestar það sameiginlegt að vaxa hægt og algengustu tegundir í ræktun eru A. americana, A. tequilana og A. attenuata.

Helstu tegundir í ræktun

A. attenuata er upprunnin í Mexíkó en fremur sjaldgæf í náttúrunni. Blöðin hálfur til einn og hálfur metri að lengd og ólík flestum agave-tegundum þynjalaus. Ljósgræn og stundum gulleit. Blómstilkurinn 2,5 til 3 metra að hæð og sveigður

og plantan stundum kölluð svanaaháls-, ljóns- eða refahala-agave. Blómin gulgræn.

A. tequilana eða blátt Agave er aðallega notað til að framleiða tekíla. Plantan er upprunnin í Mexíkó og dafnar best í sendinni jörð í yfir fimmtán hundruð metra hæð. Blöðin gráblá og um tveir metrar að lengd. Blómin gul á allt að fimm metra háu mastri. Leðurblökur sjá um frjóvgun þeirra.

A. americana er algengasta tegundin innan ættkvíslarinnar og finnst hún villt víða í Mexíkó og suðurrikjum Norður-Ameríku. Kjörlandi hennar er sandlendi í 500 til 1300 metra hæð og í fullri sól og vaxa plönturnar iðulega margar saman á litlu svæði sem þær taka yfir.

Blöðin blá- eða grágræn og stundum fölgul á jöðrunum, einn til einn og hálfur metri að lengd og með hvössum þyrnum. Ummál rósett-

unnar 1,5 til 3 metrar og er algengt að blómstöngullinn sé átta til níu metrar á hæð. Blómin mörg saman í hnapp á blómstilknum, einn til átta millimetrar að lengd, gulgræn að lit. Aldinið oddmjór belgur sem inniheldur hátt í tuttugu svört og D-laga fræ sem eru sex til átta millimetrar á lengd. Frjóvgun A. americana fer fram með skordýrum, fuglum og leðurblokkum en fræin dreifast að mestu með vindi.

Plantan gengur undir ýmsum nöfnum eins og til dæmis aldarjurt og amerískt aloa. Aldarjurtarheiti er dregið af þeirri trú að plantan lifi í að minnsta kosti eina öld en trúin er tilkomin að því hversu langan tíma tekur plöntuna að blómstra. Almennt lifa einstaka plöntur í 10 til 40 ár. Amerískt aloa er seinni tíma heiti og vísar til útlitslegra líkinda Ageve tegunda við Aloa tegundir sem finnast í Afríku. Útlitsleg líkindi þeirra stafa af aðlögun að svipuðum umhverfisaðstæðum í tveimur heimsálfum fremur en líffræðilegum skyldleika.

A. americana var flutt til Suður-Evrópu um miðja sextánda öld og hefur aðlagast vel. Auk þess sem hún hefur gert sig heimakomna í náttúrunni víða við Miðjarðarhafið, í Afríku, á Indlandi, Kína, Taílandi og í Ástralíu þar sem hún hefur slæðst út frá ræktun.

Undur náttúrunnar

Árið 1843 segir bandaríski sagnfræðingurinn William H. Prescott í bók sinn The History of the Conquest of Mexico að agave-plantan sé eitt af kraftaverkum náttúrunnar.

Hann segir meðal annars í lauslegri þýðingu að pýramídalaga blómin teygja sig hátt upp úr kórónulaga laufkransinum sem þekja margar ekrur af flatlendi. Úr brotnum eða sárum á blöðunum vætla þykkur vökví sem vinna má úr pappír. Safi blaðanna er gerjaður og úr honum búinn til áfengur drykkur sem innfæddir eru mjög hrifnir af. Laufið er auk þess notað sem efniviður í ódýrt húsaskjól og úr þeim eru unnar trefjar í sterka kaðla og klæði. Nálar og títuprjónar eru búnir til úr þyrnum blaðanna. Úr rótunum, séu þær rétt eldaðar, má búa til hollan og góðan mat. Agave er sem sagt allt í senn fæða, drykkur, klæðnaður og efniviður til að skrifa á. Með sanni má segja að náttúran hafi aldrei áður sett saman á einum stað eins mikið af þægindum og menningu manninum til gagns.

Saga og goðsagnir

Talið er að fyrstu agave-plönturnar eða forverar þeirra hafi komið fram á sjónarsviðið fyrir um 60 milljónum ára. Agave-plöntu var þó ekki lýst á prenti fyrr en árið 1577 af landvinn-ingamanninum Francisco Hernádes og minnst hann í skrifum sínum einnig á áfengan drykk sem unninn er úr plöntunni.

Sagan segir að Astekar hafi fyrst bruggað vægt áfengi úr safi plöntunnar á árunum milli 1172 og 1291 eftir að þeir settust að í Mið-Ameríku. Astekar notuðu mjöðinn við trúarathafnir og áttu sína eigin drykkjugyðju sem hét Mayahuel og þótti henni sopinn góður eins og getið er í söngvum og ljóðum. Til er veggmynd sem sýnir Mayahuel gefa sauðdrukknum kanínubörnum sínum brjóst. Samkvæmt goðafræði Asteka átti gyðjan 400 kanínubörn og rann mjöðurinn Metl í æðum hennar og voru sífullu kanínubörnin sögð vera guðir vímunnar.

Í einni goðsögn um Mayahuel segir að gyðjan hafi verið gift guðinum Petácatl sem var skapari og verndari alls plöntulífs á jörðinni. Þar segir að gyðjan hafi 400 brjóst, eitt fyrir hvert af kanínubörnum hennar. Mayahuel er sögð einstaklega lokkandi og að guðinn Quetzalcoatl, skapari mannsins, hafi náð að heilla hug hennar til framhjáhalds. Þegar Petácatl kemst að framhjáhaldinu verður hann svo æfur af reiði að

Agave attenuata er upprunnin í Mexíkó en fremur sjaldgæf í náttúrunni.

Plantan skorin fyrir vinnslu.

Stofninn er hægsoðinn í ofni til að mýkja hann áður en safinn er pressaður úr honum.

Fullkomin margaríta.

Mayahuel og Quetzalcoatl flúðu frá guðaheimum til jarðarinnar og fóldu þau sig í plöntumynd. Þegar Tzinzinmilt langamma Mayahuel kemst að framhjáhaldinu og flóttanum eyðir hún barnabarninu með eldingu og Quetzalcoatl grefur öskuna og upp af henni vex agave-plantan.

Flest bendir til að áfengi hafi verið bruggað úr plöntunni löngu fyrir komu Asteka til Mið-Ameríku. Apache og fleiri ættflokkar indíána á suðvestursvæðum Bandaríkjanna brugguðu einnig áfengi úr agave og neyttu þess við hátíðleg tækifæri og við trúarathafnir.

Í Mexíkó hefur lengi loðað við áfengi sem unnið er úr agave að það sé lostaörvandi.

Sænski grasafræðingurinn Carl Linnaeus gaf ættkvíslinni heiti sitt Agave eftir eintaki af A. americana árið 1753. Heitið kemur úr grísku

Agave-uppskera.

Gyðjan Mayahuel er verndari Agave plantna.

Í nærmynd sjást trefjar plöntunnar vel.

agauos sem þýðir aðdáunarverður og vísar til blómstílsins. Tegundarheitið americana vísar til uppruna plöntunnar.

Í dag er tegundinni skipt í tvær undirtegundir og þrjá varianta A. americana subsp. americana var. americana, A. americana subsp.

Allir hlutar plöntunnar eru nýttir. Langir og trénaðir blómstönglar eru hafðir sem þakuppistöður, sperrur og sem girðingastaurar og í Ástralíu er búið til úr þeim hljóðfærið digerlídú eða drunupípa. Ungir og ferskir stíllar sem eru steiktir á pönnu eru sagðir sætir og bragðgóðir. Fersk og ný útsprungin blómin þykja bragðgóð.

Safi laufanna er sagður bakteríu-drepandi og draga úr bólgu en hann er einnig sagður geta valdið sárum sviða í húð. Úr laufi og rótum eru unnar ýmiss konar tiktúrur sem notaðar eru við margs konar mannamein-um, eins og snákabiti, fótisveppum, kynsjúkdómum, liðagigt og niður-gangi svo dæmi séu tekin.

Úr blöðum nánast allra aga-ve-tegunda eru unnar trefjar í klæði, teppi, körfur, kaðlar, reipi og þráður til sauma. Úr blöðum og rótum er einnig unnin sápa. Tegundin A. sisalana er stundum kölluð sisalhampur.

Innfæddir á svæðum þar sem aga-ve-tegundir vaxa villtar hafa lengi nýtt plönturnar til matar. Úr blöðunum var meðal annars unnið eins konar blaðkjöt sem aðgreint var frá trefjun-um. Blaðkjötið var síðan annaðhvort bakað í brauð sem mátti þurrka til geymslu eða soðið í súpu og borðað ferskt.

Úr blómunum er unnið aga-ve-sýróp, auk þess sem úr blómunum er unnið svokallað hunangsvatn.

Áfengir drykkir eins og tekíla, meskal og pulque eru unnir úr safi agave-plantna. Upphaflega var safi til framleiðslunnar safnað með því að skera burt blómstöngulinn gerja safann sem úr sárinu rann. Í dag er tekíla unnið úr stofni plöntunnar. Eftir að blöðin hafa verið skorin burt er stofninn hægghitaður í ofni og safinn úr honum pressaður burt og látinn gerjast í tré- eða stáltunnu. Því næst er safinn eimaður einu sinni eða oftari til að auka hreinleika framleiðslunnar þrátt fyrir að sumir segi að endur-tekin eimun dragi úr bragðgæðum tekílasins.

Samkvæmt samningi sem stjórnvöld í Mexíkó og Evrópusambandið gerðu með sér árið 2001 er 100% hreint tekíla einungis framleitt úr yrki A. tequilana sem kallast 'Weber's Blue'.

Margaríta með saltrönd

Þjóðardrykkur Mexíkó er 40% tekíla og sagt er að hanastélsdrykkurinn margaríta hafi orðið til á bar í bænum Tíjunna í þeim tilgangi að fá kven-kyns Ameríkana til að drekka tekíla. Margarítakotteill samanstendur af 60 millilítrum af tekíla og 30 millilítrum af appelsínu- eða limesafa og klaka og að sjálfsögðu saltrönd á þar til gerðu margarítaglassi.

Ræktun

Auðvelt er að rækta A. americana af fræi en yfirleitt er plöntunni fjölgað af ungplöntum sem vaxa af stofni móð-urplöntunnar. Sé plantan ræktuð af fræi getur það tekið fræin um þrjá mánuði að spíra.

Í potti þrífst plantan best í sendnu- og vel framræstum jarðvegi og beinni sól.

Talsverðar vonir eru bundnar við ræktun á agave í framtíðinni þar sem plantan er einstaklega þurrkþolin og nægjusöm og gæti því reynst góð nytjaplanta, fæða, klæðnaður og lyf, á svæðum sem talið er að munu líða vatnsskort vegna hlýnunar andrúms-loftsins.

Agave í Íslandi

Fremur litlum sögum fer af agave eða þymililju sem pottaplöntu hér á landi þótt þær leynist án efa einhvers staðar. Vinsældir agave-síróps hafa verið að aukast og nota margir það í staðinn fyrir sykurlitla baksturs og út í te.

Af eigin reynslu er drykkja á tekíla ekki almenn á Íslandi nema þá helst sem hluti af hanastéli. Mörgum og reyndar mér sjálfum þykir þó gott að slamma eitt og eitt tekílaskot annað slagið með salti og sítrónu.

BÆKUR - TÓNLIST & MENNING

Óbyrjur tímans

Guðbrandur Gíslason hefur sent frá sér bókina Óbyrjur tímans. Undirtitill bókarinnar er: Um afskipti dauðans af ástinni. Bókin er ekki stór í sniðum, eða 96 síður, en er þó engin hraðlestrarbók. Segir höfundur reyndar sjálfur að sumum þyki hún heldur ekki auðmelt og að hún krefjist talsverðar ihugunar. Eða eins og segir í inngangi; „Sumt í þessari bók er satt. Það sem er logið er þó sannast sagna.“

Guðbrandur lauk MA prófi í almennum málvísindum og bókmenntafræði frá Kölnarháskóla í Þýskalandi 1974. Hann hefur starfað við blaðamennsku, m.a. við Morgunblaðið, Alþýðublaðið og Sjómannaþingið Víking. Auk þýðinga liggja eftir hann ljóð og sögur sem birst hafa í tímaritum. Hann kenndi við

Samvinnuskólann á Bifröst frá 1974-76 og setti síðar upp og stýrði Rekspalar námskeiðunum í samvinnu við Endurmenntun Háskóla Íslands, sem hartnær

fjögur þúsund opinberir starfsmenn sóttu. Guðbrandur var einnig fyrsti framkvæmdastjóri Kvikmyndasjóðs. Auk fararstjórnar erlendis áður fyrr hefur hann á undanförunum árum sýnt ferðamönnum landið.

Fyrst heyrir dýnkurinn, svo stunan. Ungur drengur kemur í hvítt hús. Móðir hans flýr, faðirinn flæðir út í haf. Lík rekur á land. Í Bandaríkjunum kynnist hann ýmiskonar ást. Áþreifanlega. Heima á Íslandi veiðir prestur heilagfiski út af Arnarstapa. Í þessum samtengdu sögum lýsir höfundur því hvernig einstök atvik í æsku móta þann sem fyrir þeim verður. /HKr.

Áramótageisladiskur

Geisladiskurinn Áramóta- og þrettándagleði eflir sannarlega áramótastemninguna á hverju heimili. Hann snýst um einstaka áramótamenningu okkar Íslendinga. Áramótageisladiskurinn er sá eini sem til er á Íslandi (jóláplötur eru til í tugum.) Þannig að útgáfan var tímamót.

Fólk hefur tekið diskunum fagnandi og með þakklæti og hefur hann fengið afar góða dóma. Því væri gaman að hann kæmist inn á sem flest heimili landsins.

Úgáfan er algjört einkaframtak Sigríðar Önnu Einarisdóttur og tilgangurinn var að halda áramótamenningunni í heiðri.

Hann er með tónlist, sögum, ljóðum, leikþætti og sögulegum fróðleik. Samtals tveir diskar í setti, alls 107 mínútur að lengd, að auki fylgir bæklingur með textum og upplýsingum um flytjendur. Diskarnir hafa allt það að geyma sem skapar áramóta- og þrettándastemningu á hverju íslensku heimili.

Á disknum eru 12 tónlistaratriði sem tengjast áramótunum og þrettándu, svo sem Máninn hátt á himni skín, Nú er glatt hjá álfum öllum, Ólafur liljurós, Nú er glatt í hverjum hól, Stóð ég úti í tungsljósi, Nú árið er liðið o.fl.

Allt efni var sérstaklega tekið upp í tilefni útgáfunnar nema 3 lög.

Þeir sem koma að flutningi tónlistar eru Kór Neskirkju, Kór Áskirkju, Árneshólinn, Lúðrasveitin Svanur, Kynslóðakórinn þ.e. kór elliheimilisins að Hrafnistu í Hafnafriði, félagar úr kór Neskirkju, nemendur úr Söngskóla Sigurðar Demetz, unglingakór fyrrum bekkjarfélagar úr Melaskóla, félagar úr barnakór Hafnafjarðarkirkju. Snorri Wium tenór, Guðbjörg R. Tryggvadóttir sópran, Örn Magnússon píanóleikari og organisti, Hólmfríður Sigurðardóttir píanóleikari, Guðmundur Hafsteinsson trompetleikari, Elísa Guðmarsdóttir trompetleikari, Jóhann Baldvinsson orgelleikari, Stein-

Sigríður Anna Einarisdóttir

grímur Þórhallsson kórstjóri og Magnús Ragnarsson kórstjóri.

Flutt eru sjö nýársljóð eftir sex höfunda, þá er að finna þjóðsögur sem tengjast áramótum og þrettándu, ein gerist á gamlárskvöld, þrjár á nýársnótt og þrjár á þrettándanum.

Fjallað er um hvernig áramótahefðir hafa breyst í gegnum aldirnar og um sögu þrettándans. Einnig er fjallað um áramótabrennur og þjóðtrú sem tengist áramótum og þrettándu hér á landi.

Loks hefur Áramóta- og þrettándagleðin að geyma leikþátt sem gerist á gamlárskvöld og nýársnótt. Leikþátturinn gerist í nútímanum en byggir á þjóðtrúnni.

Þeir sem koma að þjóðlegum fróðleik og flutningi ljóða og gerð leikþátta eru Árni Björnsson doktor í menningarsögu, Hjalti Rögnvaldsson leikari, Ragnheiður K. Steindórsdóttir leikari, Jón Hjartarson leikritaskáld, Bryndís Petra Bragadóttir leikari, Jón Júlíusson leikari, Hallfríður Þóra Tryggvadóttir leikari og Sigurbór A. Heimisson leikari. Páll Orri Pétursson sá um upptökur.

Sigríður Anna Einarisdóttir er listrænn stjórnandi og framleiðandi diskanna.

Áramótageisladiskinn er hægt að panta gegnum netfangið aramot-anna@gmail.com og einnig hjá 12 Tónum sem var valin besta plötu- og geisladiskabúð í heimi á síðasta ári.

Sólskin með vanillubragði

– barnabók fyrir 6–10 ára

Margir Íslendingar ganga með rithöfundinn í maganum og ofan í skúffum víða um land liggja óbirt handrit, sem mörg hver ættu fullt erindi á prent. Þannig er því einmitt varið með barnabókina Sólskin eftir Guðríði Baldvinsdóttur, skógfræðing og sauðfjárbónda í Kelduhverfi.

„Mig langaði til að skrifa bók sem fjallaði um sveitakrakka og reynsluheim þeirra. Það kemur afskaplega lítið út af slíkum bókum. Þær bækur sem á annað borð fjalla um sveitalífið eru yfirleitt skrifaðar út frá augum gestkomandi. Krakkar í sveitum þurfa líka að geta lesið bækur þar sem þeir samsama sig sögusviðinu.“

Samband 11 ára stelpu og forystugimbrarinnar hennar er í forgrunni, en auðvita blandast ýmslegt annað við frásögnina; æsispennandi ævintýri sem tengist skítakjallara, hestatamningar með hjálp YouTube, upplifun krakka af fámennum skólum og togsreitu vegna mögulegra flutninga aðalsöguhetjunnar úr sveitinni, svo fátt eitt sé nefnt.

„Ég er mjög ánægð með að Bjarni Harðarson hjá Bókauútgefni Sæmundi var til í að gefa bókina mína út því útgáfa barnabóka er yfirleitt meira stunduð af hugsjón en með arðsemi í huga. Bókin er komin í verslanir og ég er mjög spennt yfir viðtökunum. Hver veit nema fleiri bækur úr sögusviði sveitanna líti dagsins ljós í framtíðinni.“

Texti á bókarkápu

Sólskin með vanillubragði er saga um nútíma sveitakrakka. Lífið snýst um endalaus sumardaga, týndar hænur, óþæga heimalinga, snjalltæki og skítmokstur.

Tindra Sól er tæplega ellefu ára stelpuskotta sem býr hjá ömmu sinni í sveitinni. Besti vinur hennar er uppátækjasöm og svolítið hrekkiótt forystugimbú. Hrekkjunum fær frændi Tindru að kynna þegar hann kemur í sumardvöl, en saman lenda þau þrjú í ýmsum skondnum ævintýrum. Einn skugga ber þó á, Tindra á að flytja til mómmu sinnar í Svíþjóðar um haustið!

Guðríður Baldvinsdóttir er skógfræðingur og sauðfjárbóndi í Kelduhverfi. Sólskin með vanillubragði er hennar fyrsta bók. Hér fjallar hún um einstaka vináttu milli

Guðríður Baldvinsdóttir.

krakka og dýra sem fléttast saman við raunsæjar lýsingar á lífinu í sveitinni.

Stutt kaflabrot

En þar mátti þó sjá ummerki að eitthvað hefði gengið á. Það var búið að drekka alla mjólkina úr kattadallinum, sem ævinlega stóð hálf fullur. Draga brauðpokann út á gólf og dreifa úr honum út um allt, brauðsneiðarnar voru þó ósnertar, ja, eða því sem næst. Það var búið taka lítinn bita úr horninu á sumum og miðjunni á öðrum. Svört, ilmandi lambasparðaslóð lá eftir gólfinu og inn á gang þar sem hún endaði í litlum ljósgulum pissupolli. Nei, hugsaði Tindra, þetta er enginn ilmur, þetta skapaði bara réttan ilm úti í fjárhúsum. Hérna myndi amma kalla þetta fýlu – fjárhúsafýla átti ekki heima inni í íbúðarhúsi. Nógu oft var hún búin að skammast í Tindru

fyrir að koma í fjárhúsafötunum inn í húsið.

Tindra var núna farin að læðast, hún var ekki viss um að hún vildi kíkja inn í fleiri herbergi. Hún ákvað að fresta því að sjá fleiri skammarstrik Vanillu og náði sér í eldhúspappír og þreif upp spörðin og pissið eftir hana. Setti heilu brauðsneiðarnar aftur í pokann í þeirri von að amma tæki ekki eftir því að næstum helminginn vantaði. Skipti svo þeim sem búið var að narta í milli hænsnadallsins og Lappa, sem lá hinn rólegasti á hlaðinu eins og honum gæti ekki verið meira sama um eyðilegginguna innandyrna.

Nú var ekki hægt að fresta þessu lengur. Tindra hafði heyrt svolítil læti innan af baði meðan hún var að taka til og setti nú örlitla rifu á dyrnar og kíkti inn. Hún byrjaði að flissa, það heyrðist skráf, svo opnaði Tindra dyrnar upp á gátt og byrjaði að hlæja upphátt. Skráfið jókst og eftir dálitla stund og mikið brólt birtist höfuðið á Vanillu upp úr stórum haug af klósettpappír. Haugurinn af ljósbleikum þriggjalaga dúnmjúkum klósettpappír náði frá klósettinu, alveg að baðkarinu og fram fyrir vaskamottuna. Vanilla hafði tekið á einhvern óskiljanlegan hátt að festa sig í klósettpappírnum og síðan í tilraun til að losa sig dregið hvert einasta snitti af heilli klósettrúllu út á gólf og í einn ristastóran haug þar sem hún var miðpunkturinn. Vanilla jarmaði með aumingjalegu, komdu og bjargaðu mér jarmi. Tindra var alveg magnvana af hlátri og hún lak niður á gólfið. Þar lá Tindra alveg jafn ósjálfbjarga og Vanilla þegar amma kom að þeim.

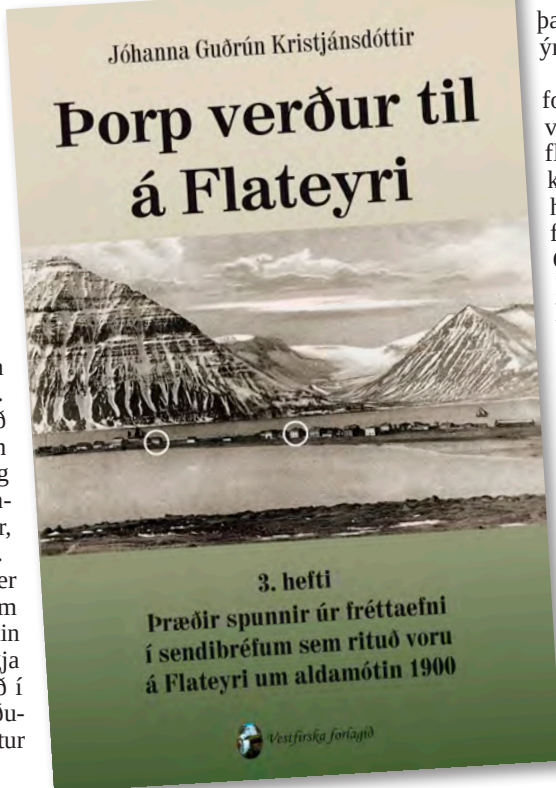
Þorp verður til á Flateyri – 3. bók

Út er komin hjá Vestfirsku forlaginu Þorp verður til á Flateyri 3. bók eftir Jóhönnu Guðrúnu Kristjánsdóttur. Með þessari þriðju bók um Flateyri hefur Jóhanna Guðrún lokið frásögn sinni af mönnum og mál-efnum á heimaslóðum í árdaga byggðar þar á mölinni.

Flateyri varð til sem þorp á síðari hluta 19. aldar. Eins og í öðrum þorpum við sjávarsíðuna allt í kringum landið, voru fiskveiðar og vinnsla aflans, ásamt þjónustu við nærliggjandi sveitir, grundvöllur byggðarinnar.

Undirstaða verksins er fréttæfni úr sendibréfum sem rituð voru um aldamótin 1900. Þau eru hluti tveggja bréfasafna sem hafa legið í ferðakofforti og kommóðuskúffu á Flateyri allar götur síðan.

Í bókunum þremur er fjallað um mannlíf, menningu og ýmsa aðra sögulega þætti á Flateyri og nágrenni á liðnum tímum.

Margar teikningar eftir Freydísi Kristjánsdóttur prýða verkið og Ómar Smári Kristinnsson kemur líka

þar við sögu. Einnig ljósmyndir frá ýmsum tímum.

Þess skal getið að Vestfirski forlagið gerir það ekki endasleppt við Flateyri í komandi jólabókafloði. Í nóvember mun nefnilega koma út hjá forlaginu bókinn Er það hafið eða fjöllin? Um Flateyri og fólkið þar eftir Sæbjörgu Freyju Gísladóttur. Í henni er fjallað um Flateyri og íbúa þar frá ýmsum hliðum.

Vestfirski forlagið
Upp með Vestfirði!

Vestfirski forlagið, sem stofnað var á Hrafnseyri fyrir 25 árum, hefur nú gefið út yfir 400 bækur, án þess að nokkur maður hafi tekið eftir því, eins og Hallgrímur Sveinsson útgefandi orðaði það af mikilli hógværð. Flestar fjalla þær um Vestfirði og það merkilega fólk sem þar hefur búið í tímans rás. Kennir þar margra grasa. Sumir myndu nú telja að nógværi komið og lýsti forlagið því yfir fyrir nokkru að það væri hætt að gefa út bækur. Þær halda samt áfram koma út.

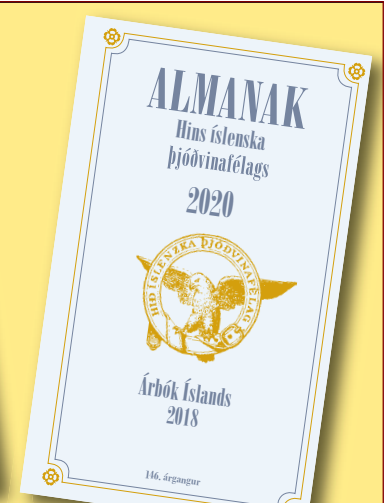
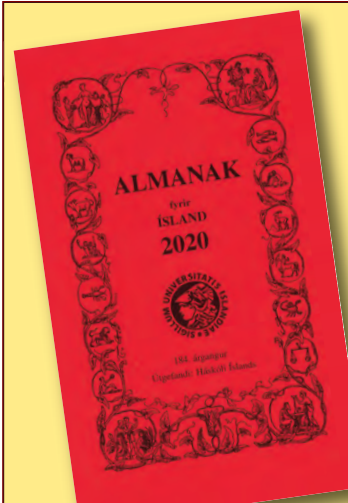
Lífræn hreinsistöð

- Fyrirferðalítill fullkomin sambyggð skolphreinsistöð
- Uppfyllir ýtrustu kröfur um gæði hreinsunar
- Engin rotþró eða siturlögn 25 ára ábyrgð
- Tæming seyru á þriggja til fimm ára fresti
- Engir hreyfanlegir hlutir
- Stærðir frá 6 - 55 persónueiningar

IDNVER

Tunguhálsi 10 - 110 Reykjavík
Sími 517 2220 - petur@idnver.is

Almanak
Háskóla Íslands 2020

Almanak (ásamt Árbók)
Þjóðvinafélagsins 2020

Fást í helstu bókaerslunum um land allt
H Á S K Ó L A Ú T G Á F A N
haskolautgafan.hi.is – hu@hi.is – s. 525 4003

Lely Center Ísland

RÚÐUR Í DRÁTTARVÉLAR FRÁBÆR VERÐ

John Deere	Ford
Zetor	Fiat
Case IH	New Holland
McCormick	Deutz-Fahr
Steyr	Massey Ferguson
Claas	

Reykjavík: Krókháls 5F – Sími 414 0000 – www.vbl.is
Akureyri: Óðinsnes 2 – Sími 464 8600

Husqvarna – Steinsagir, kjarnaborvélar, gólf- og vegsagir

HUSQVARNA FS 400 LV
Sögunardýpt 16,5 sm

HUSQVARNA K 770
Sögunardýpt 12,5 sm

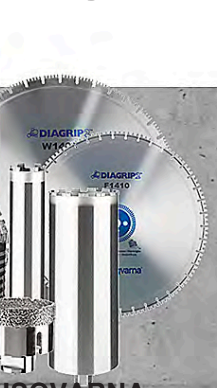
HUSQVARNA K 3600 MK II
Sögunardýpt 27 sm

HUSQVARNA K 2500
Sögunardýpt 14,5 sm

HUSQVARNA DM 230

HUSQVARNA Steinsagarblöð og kjarnaborar

ALLT FYRIR ATVINNUMANNINN

MHG Verslun ehf | Víkurhvarf 8 | 203 Kópavogi | Sími 544-4656 | www.mhg.is

Smáauglýsinga-síminn er:
56 30 300

Eldri blöð má finna hér á PDF:

Bændablaðið
www.bbl.is

limtrevirnet.is

Íslenskar einingar fyrir íslenskt veðurfar

Hjá Límtré Vírnet færðu hinar einu og sönnu Yleiningar - stálsamlökueiningar með steinullareinangrun á milli.

Hagkvæm, umhverfisvæn og myglufrí byggingarlausn. Stuttur afgreiðslufrestur.

Kynntu þér Yleiningar á limtrevirnet.is.

Aðalnúmer: 412 5300 | Söluheild: 412 5350

Söluskrifstofur - Lynghálsi 2 - 110 Reykjavík
Borgarbraut 74 - 310 Borgarnes

Netfang - sala@limtrevirnet.is

GRÓÐUR & DÝRALÍF Í FRAMANDI LÖNDUM

Árás drekanna og tröllvaxnar vespur!

Ungur rakst ég á „Ömmu Dreka“ í sögu Guðrúnar Helgadóttur „Jón Oddur og Jón Bjarni“. Líklega var það með fyrstu drekum sem ég rakst á um ævina. En haustið 2015 var ég svo heppinn að heim-sækja grasagarð í Singapúr, hvar ég óvænt rakst á myndarlegasta dreka!

Ásamt gróðri má nefnilega finna þar ágætasta samansafn dýra (þ.m.t. skordýra) en þó átti ég ekki von á að rekast þar á dreka! Sérlega fallegar drekaflugur voru þarna víða, en nei, drekinn sem ég rakst á var sem betur fer ekki fljúgandi.

Lúpínan borgar flugið

Ferðin til Singapúr er auðvitað heldur lengra ferðalag en að skjótask til Egilsstaða eða Kaupmannahafnar og þeir eru ekkert mjög margir dagar sem maður getur eytt í Singapúr þar til manni fer að leiðast. Við hins vegar vorum í minniháttar Asíureisu og því tilvalið að líta þarna við og mæli ég einmitt helst með sambærilegri heimsókn, sé fólk á þessum slóðum, eða ef millilent er í Singapúr. Svona langt flug kostar auðvitað bæði tíma og peninga, en nútildags er það einnig líklegt til að toga aðeins í samvisku þeirra sem fylgjast náið með sínu kolefnisbókshaldi.

Fljótt á litið sýnist mér flug fram og til baka þurfa í kringum 30 tré til að jafna þetta út. Núorðið vitum við að lúpína á Suðurlandi bindur meira en birkiskógur af sömu stærð á sama svæði, en bindingin þó til skemmri tíma. Ef þið komist ekki í gróðursetningu trjáplantna strax, þá er auðvitað hægt að sá bara duglega af lúpínu í millitíðinni. Frekar óumdeild planta sem fellur aldrei í grýttan jarðveg nema þá helst til að vaxa þar.

Framandi gróður og skordýr í fuglastærð

Ýmislegt áhugavert og fallett var þarna að finna, nefna mætti til dæmis samansafn plantna af for-sögulegum ættum, raðað skemmtilega upp ásamt viðeigandi listaverkum til að kenna gestum lítillaga um þróun plantna. Sérstakt svæði er tileinkað plöntum af engifer og nærliggjandi ættum (Zingiberales) og elsti hluti garðsins þekur svo nokkra hektara af framandi regnskógi. Eini hluti garðsins sem rúkað er aðgangsgjald fyrir er svæðið sem hýsir heimsins stærsta safn orkídea.

Eins og ætla mætti útfrá landfræðilegri legu voru plönturnar

Blómstradi *Strophanthus preussii*. Plantan hefur verið nýtt til meðferðar við lekanda, en einnig sem eitruð á örvarbrodda, svo líklega liggur beinast við að kalla hana „blóm fyrir broddinn“.

Kristján Friðbertsson.

Myndir / Kristján Friðbertsson

Risavaxnar vespur sveimuðu þarna um og var þessi með þeim smærri.

Fagrar drekaflugur sveima þarna víða, áhyggjulausar um kolefnisjöfnun á sínu flugi, enda löngu búnar að græja það í gegnum Kolvið.

almennt meira í trópíska kantinum, miðað við það sem maður er vanur og margt þarna sem maður sér ekki oft utan gróðurhúsa. Skordýralífið hér var líka alveg gríðarlega áhugavert, en um leið kannski ekki besti staðurinn fyrir pöddufælna.

Risavaxnar vespur sem voru jafnt þær langstærstu sem og háværustu sem ég man eftir að hafa rekist á sveimuðu þarna um og flugu oft það nálægt að manni stóð ekki á sama. Sem betur fer sá maður fljótt að þær höfðu alls engan áhuga á manni. Þó stoltið væri óneitanlega sært, gat maður þá varpað öndinni léttar og fylgst aðeins með þeim.

Lætin í vespunum bliknuðu þó í samanburði við suðið úr tifum (cicadas). Þær voru þarna í miklum fjölda á trjálum og þó maður sæi þær nú sjaldnast, þá létu þær heldur betur vita af sér. Í miðri náttúrunni voru lætin eins og maður væri á stóru byggingarsvæði í miðri stórborg á háannatíma. Á þeim tíma hafði maður vart kynnst öðru eins og ætlaði varla að trúa því að tifurnar litlu væru í raun og veru svona svakalega háværar. Því miður náði ég ekki að festa þær á filmu.

Þegar drekinn birtist!

Lífið fær sko aldeilis að njóta sín þarna í garðinum. Fiskar synda þarna kátir innan um vaðfugla og endur. Smáfuglar flögra um gróðurinn og stærri fuglar láta sig ekki vanta. Ikornar þjóta upp og niður trén, safna mat, leika sér og

Hér blómstrar fögur planta af baunaætt (Fabaceae) og er því skyld ýmsu sem við þekkjum vel, svo sem auðvitað hinar ýmsu baunir, en ekki síður má nefna jarðhnetur, sópana fögru og auðvitað lúpínuna sem bætir vort land jafnt næringarlega sem og fagurfræðilega. Sumum kemur á óvart að jarðhnetur séu af baunaætt, en þar má t.d. hafa í huga að enska heitið er jú samansett af orðinu baun (pea) og hnetu (nut) og veitir því visbendingu nokkra. Þessi tiltekni ættingi þeirra sem hér er myndaður er kenndur við páfugla, líkt og margar aðrar plöntur, hefur því verið nefndur hreinlega páfuglsblóm. Á ensku heldur hann bauna forskeytinu (pea) en breytir hnetu í hana og nefnist því Peacock flower (Caesalpinia pulcherrima).

Dvergvaxin *Ylang-ylang* (*Cananga odorata* var. *fruticosa*) skartar sínum fögru gulu blómum. Notuð í ilmeffna-framleiðslu, líkt og sú fullvaxta, enda ilmurinn svipaður, þó öllu daufari.

fylgjast með öllu saman. Ef maður staldrar við og fylgist með lífinu í smá stund, þá er hætt við að manni bregði í brún þegar maður sér skyndilega útundan sér dreka röltandi í átt að manni, ekki meira en 10 metra í burtu!

Þar sem ég sá hann svo stoppa og horfa á mig, fletti heilinn upp í hinum ýmsu dýralífsþáttum og rifjaði upp hinn ógurlega dreka sem á ensku er kallaður „Komodo Dragon“ (*Varanus komodoensis*) en heitir alveg örugglega ekki kommóðu dreki á íslensku. Drekin sá er kjötæta, stærsta lifandi eðlutegund í heimi, getur orðið yfir 3 metra langur og tæp 170 kíló að þyngd. Þeir bíta og borða bráð sína, eru með eiturskirtla í munni og hafa menn og dýr einnig látist af eiturskrifum eða sýkingu í sárið sem fylgir bitinu. Þeir geta staðið uppréttir, klifrað í trjám, synt í vatni, kafað í næstum 5 metra dýpt og hlaupið á í kringum 20 kílómetra hraða á kluttustund. Manni er því ekki alveg sama þegar maður sér slíkan nærri sér á framandi slóðum og opið graslendi á milli. Hann stóð þarna og horfði aðeins í átt að mér, leit svo í kring og horfði aðeins út í loftið. Sem betur fer virtist þetta ekki vera árásgjarnt eða æst dýr sem ég mætti þarna. Skömmu síðar röltir hann svo letilega til baka í átt að vatninu og stoppar nokkrum sinnum í gróðrinum sem hann hafði óvænt

Stórar eðlur, ættingjar Komodo dreka, finnast á svæðinu. (e. Malayan water monitor, *Varanus salvator*).

yfirgefið fyrir þessa skoðunarferð. Á þessum tímapunkti er alveg ljóst að hann hefur engan áhuga á mér og ég býinn að grípa myndavélina loksins. Smelli nokkrum myndum af honum og finnst hann þá heldur minna vígalegur en mig minnti að Komodo drekarnir í sjónvarpinu höfðu verið.

Þegar komið var tilbaka í öryggi hótelsins var auðvitað málið kannað í þaula og reyndist þetta þá hafa verið algengur náfrændi Komodo drekans, sem er ansi mikið af í Singapúr, þ.á m. einmitt í grasagarðinum. Ekki *Varanus komodoensis* heldur *Varanus salvator*, með enska heitið „Malayan water monitor“. Þar er þó á ferð næst stærsta eðlutegund í heimi, getur orðið næstum jafn langur og Komodo drekinn, en er allur minni um sig, með mun minni vöðvamassa og sækir í smávxnari bráð. Það borgar sig alls ekki að atast í honum og mikilvægt að fara mjög varlega nærri þeim, en þó hægt að vera margfalt rólegri en í kringum Komodo drekann. Innfæddir virðast svipað rólegir í kringum hann eins og við í kringum svani. Vel vitað að maður atast ekki í þeim og þeir geta meitt mann, en alla jafna falla þeir bara í bakgrunn umhverfisins eins og hver annar hlutur. Hér undanskil ég að sjálfsögðu ekki bændur sem sjá svani á túnunum sínum, því eflaust myndu íslenskir bændur ekki hika við að rjúka að drekanum einnig og reka hann á brott!

Singapore Botanic Garden

Garðurinn er stofnaður 1859 og státar í dag af því að tilheyra lista UNESCO og er hið fyrsta og eina á þeim lista sem finnst innan Singapúr, ásamt því að vera sagður

Asiskar ávaxtaflugur (*Bactrocera dorsalis*) eru meðal þeirra sem sækja grimmt í blómin. Þetta tiltekna blóm hefur þó smá forskot, þar sem það getur sett í gang hitahvörf sem leiða til þess að það gefur frá sér efni sem virkar líkt og ferómón á flugurnar.

Rauði pálminn (e. red sealing wax palm, *Cyrtostachys renda*) er upp-runinn frá Súmöttru og Borneo á Malay-skaganum, en gegnir hér hlutverki einkennisplöntu garðsins.

eini trópíski garðurinn á þeim lista og einungis þriðji grasagarðurinn í heiminum sem er samþykktur á listann. Fyrstur á listann var heimsins elsti starfandi grasagarður, í Padua á Ítalíu, stofnaður 1545 og á eftir honum bættist við grasagarðurinn í Kew, í London, Bretlandi. Svo skemmtilega vildi til að garðurinn í Singapúr hafði einmitt verið samþykktur á listann einungis fáum mánuðum áður en við heimsóttum hann.

Garðurinn sem slíkur er opinn frá fimm að morgni til miðnættis og því jafnvel hægt að gera sér ferð þangað þó maður sé bara að millilenda í hálfan dag, þó raunar séu ekki allir hlutar garðsins opnir svona lengi. Hann er sagður eini grasagarðurinn sem hefur þetta langan opnunartíma að staðaldri, sem býður þar með upp á upplifun sem aðrir geta ekki boðið. Það má t.d. nýta sér hinn langa opnunartíma með því að kíkja eftir sólarlag, ekki síst sé maður þarna í maí/júní eða okt./nóv. Þegar blómgunar-tími Tembusu trjánna stendur yfir. Í garðinum má finna slíkt tré sem talið er nánast jafngamalt garðinum og opnar það blómin við sólsetur og dreifir ilm sínum allt í kringum tréð. Rétt er að benda einnig á í lokin að í Singapúr má m.a. einnig finna dýragarð, sem og safarigarð með næturopnun, auk þess sem flugvöllurinn sjálfur inniheldur lítinn fiðrildagarð.

Kristján Friðbertsson,
garðyrkjunörð

Nánari upplýsingar má finna á netinu m.a. á eftirfarandi vefslóðum:
<https://www.nparks.gov.sg/sbg>
<https://www.wrs.com.sg/en/singapore-zoo.html>
<https://www.wrs.com.sg/en/night-safari.html>
https://en.wikipedia.org/wiki/Komodo_dragon
https://en.wikipedia.org/wiki/Asian_water_monitor

LESENDABÁS

Ná þarf stjórn á losun landbúnaðar – Síðari hluti

Í fyrrihluta greinar fjallaði ég nokkuð um stöðu landbúnaðar í ljósi þeirrar loftslagsváru sem við er að glíma á heimsvísu. Þar kom fram að viðfangsefni íslensks landbúnaðar er skýrt: Það þarf að draga úr losun úr 2,5 milljónum tonna losun gróðurhúsalofttegunda frá búrekstri eins og hægt er og kolefnisjafna afganginn. Og það þarf að gerast hratt.

Tuttugu ár er þangað til Ísland ætlar að verða kolefnishlutlaust. Kúabændur hafa samið við ríkið um að kolefnisjafna framleiðslu sína fyrir 2030, sauðfjárbændur hafa gert samninga um kolefnisbindingu og garðyrkjan hefur sett sér markmið um að kolefnisjafna alla sína framleiðslu.

5,4 Heiðmerkur af skógi

Til að setja hlutina í samhengi þá hafa skógar á Íslandi bundið u.þ.b. 7,2 tonn af kolefni á hektara á ári, jafnað yfir vaxtarlotuna. Því þyrfti að planta í um það bil 350 þúsund hektara til þess að binda alla losun Íslensks landbúnaðar. Núverandi skóglendi á Íslandi er u.þ.b. 100.000 hektarar. Það myndi þýða að á ári hverju næstu tuttugu árin þyrfti að planta trjá­m í sem nemur 5,4 Heiðmörkum til þess að ná markmiði um að kolefnisjafna landbúnað. Því verður að draga úr losun samhliða því að binda kolefni í gróðri.

Aukin framleiðni búfenaðar og nytjajurta

Þá er hægt að gera ýmislegt til þess að draga úr losun gróðurhúsalofttegunda við framleiðslu. Það liggur beinast við að auka framleiðni búfenaðar og nytjajurta. Fyrir hverja hundrað lítra sem bæstast við meðalnyt íslenskra kúa má fækka í kúastofninum um mörg hundruð gripi. Við það dregur úr heildarsporinu umtalsvert. Með því þarf ekki viðhaldsfóður fyrir þá, hægt er að taka land úr rækt sem fór í að fóðra þá og svo framvegis. Aukin uppskera nytjaplantna hefur sömu áhrif. Fyrir meiri uppskeru úr hektaranum má draga úr því landi sem nýtt er og eftir atvikum moka ofan í skurði. Þá má ætla að það land sem sparast sé ófrjósamömustu svæðin og því mun áburðarnotkun einnig minnka. Hér á skjólbeltarækt stórt hlutverk. En með markvissri ræktun skjólbelta má bæta ræktunarskilyrði mikið.

Metandriftnar dráttarvélar 2021

Þá standa vonir til þess að til komi bætiefni sem hægt sé að blanda beint í kjarnfóður jörturdýra til þess að draga úr metanmyndun í vömb. Bætiefni að þessu tagi gætu lækkað metanmyndun um tugi prósentu. Þannig væri enn hægt að draga úr vistsporinu úr framleiðslu mjólkurkúa. Erfiðara er að nýta þessháttar lausnir í sauðfjárrækt þar sem að sauðfé er ekki á húsi nema hluta ársins. Einnig er hægt að framleiða metan úr hauggasi til að knýja dráttarvélar. Dráttarvélaframleiðandinn New Holland hefur boðað að árið 2021 rúlli fyrstu metandriftnu dráttarvélar af framleiðslulínunum. Eini útblásturinn er vatn og koltvísýringur og er útblásturinn 80% minni en af diseldrífinni vél af sömu stærð. Ljóst er að fyrirtæki bænda, Auðhumla gæti einnig farið í það verkefni að drífa flutningabíla sína með hreinorku og þannig dregið frekar úr kolefnisfótspori.

Áburðarnotkun má minnka

Notkun á tilbúnum áburði er u.þ.b.

Kári Gautason.

einn tíundi af losun gróðurhúsalofttegunda í innlendum landbúnaði. Hægt er að draga verulega úr áburðarnotkun ef að bændur nýta sér þær tækni­nýjungar sem til eru í dreifingu og með markvissri notkun búfjára­burðar og áburðaráætlanagerð. Þó er óraunhæft með öllu að ætla landbún­aðinum það markmið að hætta notkun tilbúins áburðar. Slíkar aðgerðir hefðu sennilegast þau áhrif að umhverfisfótspor landbúnaðar myndi stórukast á hvert kílógramm matvæla. Þá er einnig nokkur gerjun í nýsköpun á sviði örframleiðslu á áburði með rafgreiningu sem hægt er að framleiða á hverju býli. Kolefnisfótspor þeirrar framleiðslu er allt annað en á áburði framleiddum með jarðgasi. Þá þarf að fara yfir það hvaða áburður telst vera lífrænn, loðdýrarækt hefur um áratugaskeið framleitt loðskinn og áburð úr úrgangi og þar með dregið úr kolefnisfótspori landsins. Ef að áburður er framleiddur úr skólpi, sem vel er hægt að gera, þá er erfitt að rökstyðja hvers vegna hann ætti ekki að teljast „lífrænn“. Meira magn áburðarefna fer í gegnum holræsa­kerfi Höfuðborgarsvæðisins heldur en eru flutt í formi tilbúins áburðar. Samantekið gætu þessar aðgerðir dregið úr losun landbúnaðar talsvert en það er óframkvæmanlegt að losunin verði engin. Talsverð binding í formi skógræktar, landgræðslu og endurheimt votlendis er nauðsynleg.

Minni soun minnkar losun

Það er rétt að átta sig á því að hér hefur einungis verið einblínt á fram-

boðshlið losunar vegna landbúnaðar. Það verður hinsvegar ekki hægt að leysa þær áskoranir sem mannkynið stendur frammi fyrir með því einu saman. Af hverjum þremur innkaupapokum sem verslað er í matinn lendir innihald eins í ruslinu. Mest er sounin hjá einstaklingum og á veitingastöðum. Draga mætti verulega úr losun ef að þessi soun minnkar. En það felur jafnframt í sér að framleiðsla mun dragast saman um þriðjung. Verði slíkur samdráttur í íslenskum landbúnaði þá mun losun þó ekki dragast saman um þriðjung þar sem að mikill meirihluti losunar er frá framræstu mýrlendi sem ekki hættir að losa koltvísýring nema það séu bleytt upp aftur. Því þarf að horfa til keðjunnar allrar. Loðdýrarækt er aftur gott dæmi um skynsamlega, náttúrulega lausn. Loðdýr framleiða verðmæti úr „soun“ annarra atvinnu­greina. Fleiri slíkar lausnir verða til ef að urðun er gerð ósamkeppnishæf með grænum gjöldum eins og stefnt er að. Horft hefur verið til þess að framleiða prótín til notkunar í fóðurs með notkun skordýra eða annarra lífvera. Eða framleiðsla á metangasi, áburði og svo framvegis. Hér eru mikil tækifæri í nýsköpun.

Ódýrustu aðgerðirnar fyrst

Mikilvægt er að ráðast í fyrst í ódýr­ustu aðgerðirnar, til þess að lágmarka hækkun á matvælavæð. Sé ekki að því gætt er allt eins líklegt að neysla á innfluttum matvælum aukist. Þannig muni íslenskur landbúnaður verða enn ósamkeppnishæfari í verði en áður og losun gróðurhúsalofttegunda einfaldlega flutt út til annarra landa. Það er einmitt það sem áhersla Evrópusambandsins á að draga úr notkun á tilbúnum áburði hefur skilað. Innflutningur á t.d. sojapró­­tíni frá Suður Ameríku hefur aukist mjög mikið og útblástur CO2 flust frá Evrópu til Suður Ameríku. Þá er rétt að benda á aftur að losun úr framræstum mýrum minnkar ekki þó að framleiðsla dragist saman. Sé óskynsamlega haldið á málum og innlend framleiðsla minnkar meðan innflutningur eykst má allt eins ætla að raunveruleg losun vegna neyslu matvæla á Íslandi aukist. En með skynsamlegri stefnu stjórnvalda og bænda má ná miklum árangri og ná markmiðum. Það mun auka samkeppnishæfni landbúnaðarins að geta boðið neytendum upp á kolefnishlutlausar vörur.

Kári Gautason

Bændablaðið
Smáauglýsingar 56-30-300

Í dreifbýli er viðbragðstími fremur mældur í stundarfjórðungum en mínútum. Því er afar mikilvægt að fólk sem býr í dreifbýli hugi vel að eldvörnum heimilisins.

Eldvarnir á heimilum í dreifbýli

Íbúar í þéttbýli eiga því að venjast að ef hringt er í 112 í neyðartilvikum eru viðbragðsaðilar á borð við slökkvilið og lögreglu mættir til aðstoðar eftir fimm til sjö mínútur. Ef eldur kemur upp á heimilum eru viðbragðsaðilar snöggir á staðinn og yfirleitt gengur vel að ráða niðurlögum elds sem ekki hefur náð að breiðast út að ráði. Þessu er ekki að heilsa í dreifbýli. Þar er viðbragðstími fremur mældur í stundarfjórðungum en mínútum. Því er afar mikilvægt að fólk sem býr í dreifbýli hugi vel að eldvörnum heimilisins og geri sér grein fyrir hvernig hægt er að undirbúa sem best komu slökkviliðs á neyðarstundu.

Reykskynjarar

Í aðalatriðum gilda sömu lögmál um eldvarnabúnað á heimilum til sveita og í þéttbýli. Mikilvægast er að tryggja að íbúar fái viðvörðun ef eldur kemur upp og allir komist út heilir á húfi. Eldvarnabandalagið mælir með því að reykskynjarar séu settir upp í öllum rýmum. Þá á að minnsta kosti að setja upp framan við eða í hverri svefnálmú og á hverri hæð á heimilinu. Í langan gang skal setja skynjara við báða enda.

Sömu reglur um notkun og staðsetningu reykskynjara gilda fyrir sumarhús. Sérstaklega ber að huga að því að þeir sem sofa á svefnlofti fái viðvörðun svo að þeir geti yfirgefið húsið ef eldur kemur upp. Einnig þarf að gæta þess að þeir hafi tvær flóttaleiðir af loftinu.

Yfirleitt þarf að skipta um rafhlöður í reykskynjurum ár hvert og mælt er með því að reykskynjarar séu prófaðir eigi sjaldnar en árlega, helst oft.

Flóttaleiðir og slökkvibúnaður

Nauðsynlegt er að fjölskyldan geri áætlun um hvernig yfirgefa á heimilið ef eldur kemur upp því slík áætlun getur ráðið úrslitum um hvort allir komast heilir út. Mikilvægt er að allir á heimilinu þekki neyðarnúmerið, 112. Að minnsta kosti tvær greiðar flóttaleiðir eiga að vera út úr húsinu og má tryggja það með neyðarstiga þar sem þörf krefur. Ráðlegt er að ákveða fyrirfram stað þar sem allir hittast þegar út er komið svo hægt verði að staðfesta sem fyrst að allir hafi komist út.

Slökkvitæki á að vera við helstu flóttaleið. Slökkva má minni háttar eld með slökkvitæki en enginn á þó að setja sig í hættu við slökkvistarf. Leiðbeiningar um viðhald og endurnýjun eiga að vera á tækinu og ber að fylgja þeim.

Matseld er mjög algeng orsök eldsvoða á heimilum og er eldvarnateppi því ómissandi hluti

Björn Karlsson.

Garðar H. Guðjónsson.

af eldhúsinu. Það á að hafa á vel sýnilegum og aðgengilegum stað í eldhúsi. Skvettidó alls ekki vatni á eld í olíu. Það veldur sprengingu.

Vatnstökustaðir

Þegar slökkvilið kemur á eldstað í þéttbýli er yfirleitt hægt að treysta því að það hafi góðan aðgang að slökkvivatni. Sú er ekki endilega raunin í dreifbýli. Því er mikilvægt að þeir sem búa í dreifbýli þekki alla mögulega vatnstökustaði sem nothæfir eru til dælingar. Ef enginn nothæfur vatnstökustaður er fyrir hendi þarf að vera á hreinu hvar styst er að fara til að ná í vatn á tankbíl. Víða er hægt að útbúa vatnstökustað, til dæmis í bæjarlæk. Vatnstökustaðir nýttast að sjálfsögðu einnig vel ef eldur kemur upp í útihúsum.

Um leið og við hvetjum fólk til að hafa nauðsynlegan eldvarnabúnað á heimilinu og gera ráðstafanir vegna slökkvistarfs leggjum við ekki síður áherslu á mikilvægi þess að fara varlega í daglegri umgengni á heimilinu. Þannig getum við dregið verulega úr líkum á því að eldur komi upp. Það er fyrir mestu.

Björn Karlson,
formaður stjórnar Eldvarnabandalagsins og forstjóri Mannvirkjastofnunar

Garðar H. Guðjónsson,
framkvæmdastjóri Eldvarnabandalagsins

BÆKUR & MENNING

Sigurður frá Balaskarði heimsækir Hornstrandir:

Mér datt ekki í hug að hræðast

Ævisaga Sigurðar Ingjaldssonar (1845–1933) er hetjusaga alþýðumanns þar sem segir frá miklum mannhættum og erfiðleikum til sjós og lands. Þar njóta sín vel tilþrif og frásagnargleði höfundar sem kallaður hefur verið Münchhausen Íslands. Sigurður lýsir hversdagslegum atburðum sinnar tíðar af nákvæmni naívistans sem slær hér einstakan tón fegurðar og tærleika í skrifum sínum.

Í seinni hluta bókarrinnar er höfundur kominn til Vesturheims. Lesandinn fer þar með Sigurði bæ af bæ og kynnist þjóð sem ferðast með „treini“ eða „kar“ en ber nöfn eins og Borgfjörð, Dalmann, Suðfjörð og Goodmann. Sjálfur veiðir Sigurður „rabita“ í skóginum en „kattfiska“ í vötnum.

Bændablaðið grípur hér ofan í frásögn Sigurðar af heimsókn að bænum Horni á Hornströndum en söguhetjan er þá háseti á þilskipi.

Með flösku af víni að gefa karli

„Nú fórum við þrír í land, ég og tveir aðrir, maðurinn sem var málkunnugur karli, var einn. Skipstjórinn fékk okkur flösku af víni til að gefa karli. Við rerum í land og lentum í stórrí vör rétt fyrir neðan bæinn og var hallandi brekka upp að bænum og sáum við þrjá eða fjóra fiskihjalla fulla af allslags fiskæti, fiski, hákarli, lúðu, flökum, höfuðkinnum, rafabeltum. Við vorum undrandi að sjá þvílíka björg í einum stað, — en þegar við komum heim á hlaðið urðum við ekki síður undrandi að sjá björgina þar. Þar voru fjölda margir pokar af alls konar kornmat, og svartfugl, þau ósköp, okkur datt í hug að fólkið þyrfti ekki að vera svangt. Ég hefi aldrei séð þvílíkt bjargræði saman komið.

Gerðum við boð eftir Stíg bónda, kom hann, en við heilsuðum honum kurteislega, og tók hann því vel. Þegar ég virti þennan mann fyrir mér, sá ég að ekki hafði verið skrókvað að hann væri mikilmenni, hann var hár en leyndi hæðinni, hann var svo gildur og afar herðabreiður. Ég hafði heyrt að hann væri mjög friður sýnum, en ekki fannst mér hann vera það nema í meðal lagi, enda var hann orðinn roskinn.

Hann spurði okkur að heiti og hvernig staði á ferðum okkar, og sögðum við honum það allt greinilega, sögðumst hafa komið að gamni okkar að sjá hann, sagði hann að það væri ekki svo nýtt að menn kæmu að sjá gamla Stíg. [. . .]

Sigið í Hornbjarg

Við sögðum skipstjóra og öllum að karl vildi lofa okkur að síga og hjálpa allt sem hann gæti til þess og yrðum við að fara í land snemma daginn eftir. Allir urðu glaðir yfir þessu, því alla langaði í egg og til að sjá hvernig þetta væri allt lagað. Við vöknudum snemma um morguninn og fórum í land; þegar í land kom, var Stígur kominn á fætur og tók vel á móti okkur, og kallaði á marga menn. [. . .]

— Við vorum allir undrandi að sjá þennan óskapa

mér. Þá spurði Jónatan mig um margt, og hvað „hýran“ (kaupið) okkar væri mikil á skipinu. „Já mikil er „hýran“ ykkar svo að við höfum ekki heyrt annað eins,“ sögðu þeir. Margt var það sem þetta fólk spurði mig um, og gat ég sagt því frá mörgu, sem það vissi ekki um, og þótti því vænt um og sagðist hafa mikla skemmtun af mér. Líka hafði ég gaman af mál-færinu þess. Mér fannst það svo skrítið. Mér þótti þessi dagur skemmtilegur, það var glaða sólskin og hiti, og gekk vel að fá egginn, því sigmaðurinn var svo góður. Alltaf var fært sig suður eftir bjarginu, það sagði að eggjatekjan væri með seinasta móti, því fuglinn hefði orpið svo seint af því vorið hefði verið kalt. [. . .]

Mér datt ekki í hug að hræðast

Kom þá skipstjóri að máli við mig og biður mig að fara

í land undir bjargið og skjóta nokkra fugla, því ég hafði byssu mína með mér og skotfæri, hafði hana þegar ég gat. Ég hafði sagt þeim að ég kynni að skjóta en þeir höfðu enga byssu. Ég sagðist skyldi reyna þetta og var settur út skipsbáturinn og sagði hann tveimur mönnum að róa með mig í land, og sagði að ég ætti að sitja aftur á en þeir róu. Ég hlóð byssu mína áður en við fórum, svo lögðum við af stað. Skipið kastaði akkeri, svo reru þeir. En ég sat aftur á og heyrðum við að þeir á skipinu hlógu svo mikið að okkur; ég þóttist vita að þeir væru að hlaeja að mér, héldu að ég væri ekki mikil skytta. Nú reru þeir eins og ég sagði þeim, og voru stórir hópar af fugli á sjónum en vont að skjóta fyrir kvikunni, ég sagði þeim að stansa, sagðist ætla að reyna að skjóta, og skaut og lágu þrír fuglar. Við tókum þá og þá hættu þeir á skipinu að hlaeja.

Sagði ég þeim að róu upp undir bjargið og var vont að lenda fyrir brimi, ég lét annan manninn vera í bátinum skammt frá landi en við fórum fast upp að bjarginu, hlóð ég byssuna og skaut á hilla skammt frá, sem var full af fugli eins og allar hillur voru. Ég hafði nokkra í skoti, sem dattu niður. Ég hlóð, en á meðan ég var að hlaða fylltist hillan aftur, því allir flugu við skotið, en þegar þeir komu aftur, veltu þeir þeim dauðu ofan.

Alltaf var maðurinn, sem með mér var, á nálum, hann var svo hræddur við hrún úr bjarginu, og að þarna kæmi steinn, við skyldum vara okkur. Ég sagði það væri þýðingarlaust að láta svona, því ef það ætti að hitta okkur steinn þá gerði hann það, hvernig sem við reyndum að forða okkur. Mér datt ekki í hug að hræðast.“

Sagan öll í einu bindi

Bókin kom upphaflega út frá hendi höfundar í þremur bindum á árunum frá 1913 til 1933. Árið 1957 voru fyrstu tvö bindin endurprentuð og hafði Freysteinn Gunnarsson umsjón með útgáfunni. Sagan öll er nú í fyrsta sinn prentuð í einni bók en skrif þessi hafa í meira en öld hlotið afburðadóma. Útgefandi er Sæmundur.

/VH

Sigurður Ingjaldsson.

LESENDABÁS

Skuggalega langir biðlistar

Ég hef um skeið notið þjónustu heilbrigðisstarfsfólks á höfuðborgarsvæðinu og veit hversu mikið álag er á því. Biðlistar myndast og eru skuggalega langir á svo til öllum sviðum og bráðamóttaka full út á gang öðru hvoru.

Tilskipun kom frá ESB um að hver sá er tæki að sér vörslu og umsýslu dýra skuli fara á námskeið svo hægt sé að meta hvort viðkomandi sé andlega og líkamlega fær um að annast verkið. Ég veit að ef bóndi léti vera svo þröngt á bústofni þeim er hann bærri vörsluábyrgð á væri honum snarlega settur stóllinn fyrir dynnar og gert að bæta úr snarlega eða hættu. Núverandi heilbrigðisráðherra ber ekki einn ábyrgð á núverandi ástandi því fyrirrennarar hans söfnuðu á biðlista.

Fjármálaráðherra viðurkenndi í útvarpsviðtali að hafa átt aflandsreikning en aldrei notað hann. Til hvers að fá sér eitthvað og nota ekki? Fjármálaráðherra þyrfti að vera vel að sér í fjárförf heilbrigðiskerfisins svo honum sé ljóst að það eru tómir reikningar sem þarf að leggja inn á eftir langar vaktir bæði daga og nætur. Sumir undrast að hjúkrunarfólk sækir í önnur betur launuð störf, ekki ég.

Nú blasir það við þeim sem vilja sjá og vilja vita að öryrkjar og aldradír eru illa haldnir ef þeir verða að treysta á ríkisframfæri. Á þessu ástandi bera alþingismenn fyrr og nú ábyrgð. Enginn hefur tapað embætti þó skjólstaðingarnir séu lítið betur haldnir en þeir verst höldnu er MAST lítur eftir.

Umgengnin um landið

Allir vilja fara vel með landið, það er vel en þegar kemur að því að laga troðið og illa farið svæði þá er gjaldtaka takmörkuð svo erfitt er að bæta úr skaða. Ferðamenn njóta íslenskrar næringar er þeir dvelja

hér og þar af leiðandi þurfa þeir að losa sig við það sem líkaminn nýtir ekki. Umhverfisráðherra gekk á Ok og á þeirri leið var örugglega hreinna en er meðfram þeim veggjum og skjólbeltum sem myndir hafa birst af og sýna afgang þann sem ferðamennirnir skildu eftir.

Ég hef kíkt inn í náðhús við Þjóðveg 1 og vegna þess að mér er ekki klígjugjarnt slapp ég nokkuð vel. Þessi hús þyrfti að þjónusta betur.

Óværa berst með innflutningi

Ýmisleg óværa kemur til landsins t.d. í mold í blómapottum og með bifreiðum sem ekið er í skip í útöndum og úr skipi hér og beint á fjöll. Ástralir og Ný-sjálendingar hreinsa öll ökutæki er koma til þeirra. Hér er í besta lagi gáð að eiturfjóm.

Plöntur dreifa sér hér á landi sjálfar með bifreiðum samanber kerfillinn sem er kominn langleiðina á Þingvöllum. Ég er ekki viss um að hægt sé að eyða honum í Þjóðgarðinum með því að setja nokkur svín í garðinn. Umhverfisráðherra veit áreiðanlega hvað ofbeit er, það er þegar gras er bitið hraðar en það sprettur. Ég hef grun um að friðlandið á Hornströndum sé ofnýtt. Framkvæmdastjóri Refasetursins taldi í útvarpsviðtali að yrðlingar hefðu misfarist vegna ónáðs af myndatöku við greni og læðan þar af leiðandi orðið mismjalt og fengið jógurbólgu og mun læðan hafa misst aftur í vor. Ég trúi illa því að myndataka á dálitlu færi raski ró grenlægu að ráði. Ég hef eftir starfsmanni Landhelgisgæslunnar að þegar þeir voru að þjónusta vitana þarna norður frá hafi tófa nærri því náð kaffibrauðinu þeirra.

Kolefnisspor af innflutningi

Kolefnissporin eru mörg og sum óþörf. Að flytja til landsins ísmola

kostar nokkur spor, að flytja inn grænmeti sem auðvelt er að rækta hér með rafmagni og heitu vatni kostar ennþá fleiri spor og svo í viðbót margnotað endurunnið vatn í gosrykkjum t.d. frá Bretlandi (Costco). Það hefur verið lagður á skattur af minna tilefni.

Umhverfisráðherra hlýtur að sækjast eftir að græða landið með öllu sem til fellur til uppgræðslu án friðunar, t.d. ónýtar heyrúllur. Bændur komast ekki yfir að vinna úr þeim alls staðar vegna fjarlægðar frá stöðum þar sem þörfin er mest.

Raunþekking gefur skilning á því hvornig lífsbaráttan er í raun og veru. Fyrrverandi landbúnaðarráðherra hélt ræðu á aðalfundi L.S. og haldi borgarbörnunum starfsmönnum sínum hversu góðir starfsmenn þeir væru. Sjálfsagt hlýðnir en þekkingin takmörkuð því að ríkisjarðir sem fóru úr ábúð átti ekki að leigja aftur fyrr en á næsta ári. Einnig kærði hún eiganda hests er gultur hafði verið fyrir ári, fyrir að sýna merunum hennar dónaðskap. Hún hefur umgengist hross nokkuð lengi en sá þó ekki að hestinn vantaði töluvert upp á frjósemi.

Núverandi landbúnaðarráðherra hefur reynslu úr heilbrigðisráðuneytinu og hlýtur því að hafa góðan skilning á þörf góðra varnargirðinga svo sauðfjársjúkdómar dreifist ekki um allt ef upp kæmu og ef t.d. nýir sjúkdómar bærust hingað. Landbúnaðarráðherra ætti að fá umhverfisráðherra í lið með sér til að taka upp gamlar girðingar meðfram núverandi varnarlinum og gamlar varnarlinur sem eru mönnum til leiðinda og skepnun hættulegar.

Ég hætti hér að ausa úr skálum mínum en vona að skvettarnar úr þeim komi einhverjum til að hugsa um sín störf og annarra. Ég vona að þeir sem ráða leiti sér raunþekkingar sem víðast en gleypi ekki það sem auðveldast er að gleypa frá þeim sem hæst láta.

Gunnar Þórisson

Överaasen DLS-270

Skekkjanleg kasttönn fyrir dráttarvél og hjólaskóflu

Tangarhöfða 1, 110 Reykjavík | Sími 551 5464 | www.wendel.is

Mótorar og varahlutir á lager
Hröð og góð þjónusta

Dreifingaraðili BRIGGS & STRATTON
á ÍSLANDI

MHG Verslun ehf | Víkurhvarf 8 | 203 Kópavogi
Sími 544-4656 | www.mhg.is

Bændablaðið Smáauglýsingar 56-30-300
Næsta blað kemur út 19. desember

FLOTFATNAÐUR
- fyrir allar aðstæður

Frístunda- og atvinnufatnaður frá REGATTA

Hafðu samband og kynntu þér vöruúrvalið og þjónustuna

ÍSFELL
Ísfell ehf, Óseyrarbraut 28
220 Hafnarfjörður, Sími 5200 500
www.isfell.is, isfell@isfell.is

Lely Center Ísland

Reykjavík: Krókháls 5F – Sími 414 0000 – www.vbl.is
Akureyri: Óðinsnes 2 – Sími 464 8600

KEDJUR OG KEDJUVIÐGERÐAREFNI GOTT ÚRVAL

TRYGG
Nusted Kjetting a.s.

RAFÓS^{ehf}
rafverktakar

Freyjunesi 10, 603 Akureyri
Sími: 777 1802
Email: rafos@rafos.is
Erum einnig á facebook

Tökum að okkur öll verkefni sem við kemur raflögnum, hvort sem er viðhald, viðbætur eða nýlagnir fyrir fyrirtæki, iðnað eða almennan notanda.

Rafós er löggiltur rafverktaki með reynslu í óháðri ráðgjöf og uppsetningu hleðslustöðva. Setjum upp allar gerðir hleðslustöðva fyrir einstaklinga, sameignir og fyrirtæki.

Ef búnaður er ekki fyrir hendi, þá veitum við ráðgjöf við val á búnaði miðað við þarfir.

LESENDABÁS

Fyrirmyndarverkefni á Biskupstungnaafrétti

— Kortlagning og merkingar reiðleiða

Í upphafi árs 2018 hófu heimamenn í Biskupstungum í góðu samstarfi við ferða- og samgöngunefnd Landssambands hestamannafélaga, að vinna að stóru verkefni er varðar kortlagningu og merkingu reiðleiða á Biskupstungnaafrétti.

Tildrög verkefnisins má rekja til vinnu við nýtt aðalskipulag Bláskógabyggðar. Í þeirri vinnu var ítarlega lagt yfir reiðleiðir á afréttinum, sumum leiðum var lokað, aðrar gerðar takmarkandi, þ.e. einungis má fara þær með hesta í taumi, ekki rekstra og sums staðar hefur umferð ríðandi manna verið beint af viðkvæmum gróðursvæðum.

Við auglýsingu aðalskipulagsins gerði ferða- og samgöngunefnd LH athugasemdir við sumar af þeim breytingum á reiðleiðum sem við lögðum til. Brugðist var við þeim athugasemdum með því að funda með fulltrúum ferða- og samgöngunefndar LH. Það er skemmst frá að segja að hvergi steytti á í okkar samræðum. Allir voru sammála um að með markvissum merkingum, kortlagningu reiðleiða, stýringu, góðum og aðgengilegum upplýsingum um hvernig ferðast skal um hálendið, þá geti hestamenn og allir þeir sem njóta vilja hálendisins farið um það án þess að raska viðkvæmum svæðum.

Niðurstaða fundarins var að merkja allar reiðleiðir á afréttinum og auk þess að koma upp fræðslu/upplýsingaskiltum við helstu áninga-

staði. Alls urðu vegprestarnir 15 og vegvísar á þeim 42. Syðsti presturinn er við afréttarmörk, rétt innan við Gullfoss og svo rekja þeir sig um allan afrétt, alla leið inn á Hveravelli.

Á hverjum vegpresti er númer (póstnr. svæðisins og svo hlaupandi nr. 801.01 – 15). Vegprestarnir eru hnitsettir í kortasjá LH, Neyðarlínan er með öll hnit úr kortasjónni þ.e. reiðleiðir, vegpresta, skála ofl. Þannig að öryggi þeirra sem ferðast um hálendið eykst til muna. Fræðslu- og upplýsingaskiltin eru staðsett í Fremstaveri, Árbúðum og Svartárbotnum. Einnig í Sóleyjardal til upplýsinga fyrir þá sem fara um Þjófadali. Á þessum skiltum er kort af nærliggjandi svæði, örnefni, stutt ágríp um sögu viðkomandi svæðis og upplýsingar um það hvernig ferðast á um hálendið, skiltin eru bæði á ensku og íslensku. Kortin á skiltunum mynda saman eina heild frá byggð í Biskupstungum og norður í Guðlaugstungur.

Allt unnið í sjálfböðavinnu

Öll vinna við verkefnið var unnin í sjálfböðavinnu. Hönnun skiltanna, textagerð, þýðing yfir á ensku, fundarseta, keyrsla í kringum verkefnið og uppsetning skiltanna var unnið í sameiningu Tungnamanna og ferða- og samgöngunefndar LH, enginn þáði laun fyrir. Eini kostnaðurinn við verkefnið var framleiðsla skiltanna, sá kostnaður var greiddur af LH, tæpar 2 milljónir. Það var svo

Bræðurnir Egill og Ólafur Jónassynir frá Kjóstöðum grafa fyrir skiltunum í Svartárbotnum.

Göngubrú yfir Svartá.

Nýtt hesthús í Fremstaveri.

(Gíslaskála) eru sturtur. Einnig er hesthús og gerði við Hvítá, norðan við Bláfell. Skálarnir eru í eigu sveitarfélagsins en reknir af heima-fólki sem á og rekur ferðaþjónustu-fyrirtækið Gljásteyn og hefur um árabíl sinnt viðhaldi og rekstri skála-anna af miklum myndarbrag.

Mikil uppbygging fyrir lítið fjármagn

Tungnamenn bera sterkar taugar til hálendisins, svo miklar að al-gengt er að einstaklingar gefi fjármagn í hin ýmsu verkefni sem ráðist er í á afréttinum. Einnig er löng hefð fyrir margs konar sjál-böðavinnu við hin ýmsu verkefni. Landgræðslufélag Biskupstungna, sauðfjárbændur, grunnskólabörn og ýmis félagasamtök hafa í áratugi stundað öflugt landgræðslustarf og má víða á afréttinum sjá árangur af þeirri vinnu.

Kolefnisbinding með skógrækt í samvinnu við ferðaþjónustufyrirtæki og skólaskógar sem skólabörn sinna, eru dæmi um metnaðarfullt starf á afréttinum. Þá má einnig nefna göngubrú yfir Svartá við Árbúðir sem tekin var í notkun 2017. Brúin var hönnuð og smíðuð af miklu hugviti heimamanna, í sjálfböðavinnu. Hún er þannig gerð að hægt er að draga hana á land að hausti þannig að hún verði ekki fyrir tjóni yfir vetur og vor. Þá er rétt að geta þess að allir skálarnir, hesthúsin og gerðin eru að langmestu leyti reist í sjálfböðavinnu.

Það er von okkar Tungnamanna að afrétturinn verði áfram í okkar umsjá. Við höfum sinnt honum vel og byggt upp aðbúnað sem er með því besta sem gerist á hálendi Íslands, fyrir lágmarks fjármagn. Öll þessi uppbygging og góði aðbúnaður nýtist svo landsmönnum öllum, ekki síst þeim fjölmörgu erlendu gestum sem ferðast um Kjöl.

Þakkir til ferða- og samgöngunefndar LH

Að endingu vil ég þakka ferða- og samgöngunefnd Landssambands hestamannafélaga fyrir gott samstarf, sérstaklega þeim Halldóri H. Halldórssyni og Sæmundi Eiríkssyni. Það er mikill mannaúður í þeim félögum og þekking sem þeir búa yfir varðandi kortlagningu reiðleiða um allt land. Það er mikill metnaður hjá hestamönnum að ganga vel um landið þegar um það er ferðast.

Að koma að slíku verkefni með okkur Tungnamönnum, sýnir að hestamenn bera mikla virðingu fyrir hálendi Íslands og vilja leggja sitt af mörkum til verndar því. Þetta góða samstarf Tungnamanna og LH er gott dæmi um verkefni sem hægt er að vinna í sátt og samlyndi með góðum árangri fyrir lítið fjármagn ef tekið er tillit til sjónarmiða og þarfa mismunandi hópa, í stað þess að fáir aðilar taki sér alræðisvald með boðum og bönnum.

Guðrún S. Magnúsdóttir

Bræðurnir Egill og Ólafur Jónassynir við skilti í Árbúðum.

JEPPADEKK.IS

Vönduð amerísk jeppadekk sem henta frábærlega fyrir íslenskar aðstæður. Stærðir 29"-44".

nokian
HAKKAPELIITTA 44"

44" radíal. Hannað í samstarfi Arctic Trucks og Nokian.

nokian
TYRES

35" radíal. Frábært neglt vetrardekk!

AT315

FELGUR
Gott úrval Margar stærðir

kr. 39.900,- kr. 39.900,- kr. 49.900,- kr. 49.900,- kr. 49.900,-

Arctic Trucks Ísland ehf.
Kletthálsi 3
110 Reykjavík

Sími
Netfang
Vefur

540 4900
info@arctictrucks.is
www.arctictrucks.is

á björtum og fögrum degi í lok ágúst 2018 sem vaskir Tungnamenn héldu inn á Biskupstungnaafrétt og hófu uppsetningu skiltanna.

Á liðnu sumri var uppsetningu skiltanna haldið áfram, nú með liðsinni félaga úr Björgunarsveit Biskupstungna. Afrétturinn er víðfeðmur og ekki einfalt að komast að sumum þeirra staða sem skilti voru sett. Þess var gætt í hvívetna að raska ekki að neinu leyti þeim stöðum sem um var farið og voru skiltin sett niður með handstaurabor og skóflum og sums staðar gengið um langan veg með allan búnað til að koma skiltunum á rétta staði.

Góður aðbúnaður á Kili

Eins og flestum er kunnugt liggur Kjalvegur um Biskupstungnaafrétt. Með tilkomu skiltanna er aðgengi og öryggi þeirra sem ferðast um Kjöl með því allra besta sem þekkest á hálendi Íslands, ekki eingöngu hestamanna því mikill fjöldi göngufólks fer um Kjöl og munu vegvísarnir og upplýsingaskiltin ekki síst nýtast þeim hópi.

Hvað annan aðbúnað varðar fyrir þá sem ferðast um afréttinn þá erum við Tungnamenn stöðugt að bæta aðstöðuna. Í sumar var nýtt hesthús reist í Fremstaveri í sjálfböðavinnu af Tungnamönnum, sveitarfélagið styrkti verkefnið lítillega með fjármagni til efniskaupa. Nú eru á afréttinum þrír góðir fjalla-skálar, hesthús og góð gerði við þá alla. Alls staðar eru góð vatnssalerni og í Árbúðum og Svartárbotnum

LANDBÚNAÐARHÁSKÓLI ÍSLANDS

Efling starfsemi Jarðræktarmiðstöðvar Landbúnaðarháskóla Íslands

— Fjölgun starfsmanna og nýr tækjakostur

Nýverið fékk Jarðræktarmiðstöð Landbúnaðarháskóla Íslands styrk frá Innviðasjóði Rannís til kaupa á fullkominni tilraunapreskivél til nota við jarðræktarrannsóknir. Vélín er nauðsynlegur grunnbúnaður og síðasti hlekkurinn í keðju vélbúnaðar sem keyptur hefur verið á undanförunum árum til að færa aðstöðu jarðræktarrannsókna á Íslandi til nútímans, en sá búnaður sem unnið var með var löngu úreltur.

„Tilraunapreskivél sú sem hér er til umræðu fullkomnar þennan búnað og getur margfaldað umfang þeirra tilrauna sem hægt verður að takast á hendur við LbhÍ,“ segir Hrannar Smári Hilmarsson tilraunastjóri.

Nýja vélín er af gerðinni Haldrop C-70 og er tilraunapreskivél sem ræður við fræ af öllum stærðum frá örsmáu grasfræi upp í korn og baunir og getur með nákvæmum hætti skorið upp, þreskt, vegið og metið fræuppskeru úr einstökum tilraunareitum eða smáreitum. Með vélinni fylgir NIRS (Near Infrared Reflectance Spectroscopy) sem mælir þurrefni uppskerunnar, vatnsleysanleg kolvetni og hráprótein. Þannig fæst reiknað fóðurgildi uppskerunnar. Þannig fást ekki aðeins uppskerutölur úr tilraunareitunum heldur einnig upplýsingar um gæði uppskerunnar.

Nýja vélín var að stórum hluta fjármögnuð með styrk úr innviðasjóði Rannís en hlutverk hans er að byggja upp rannsóknainnviði á Íslandi og efla þar með innlendar vísindarannsóknir með aðstoð við fjármögnun. Þessir styrkir gera skólanum kleift að eflast til muna og rímar vel við stefnu skólans til framtíðar um aukna áherslu á rannsóknir, nýsköpun og kennslu.

Góð aðstaða og afkastamikill tækjabúnaður á tilraunastöð er grunnur undir tilraunir af þessu

Rósa Björk Jónsdóttir, markaðs- og kynningarstjóri LbhÍ.

Nýverið fékk Jarðræktarmiðstöð Landbúnaðarháskóla Íslands styrk frá Innviðasjóði Rannís til kaupa á fullkominni tilraunapreskivél til nota við jarðræktarrannsóknir.

Tilraunareitur í kornrækt á Hvanneyri. Undanfarin tvö ár hefur verið unnið að því að stórefla aðstöðu LbhÍ til jarðræktartilrauna með kaupum á nákvæmum vélbúnaði og má í því sambandi nefna frætalingarvél, borðpreskivél, reitaáburðardreifara, reitasáningarvél og reitasláttuvél sem leysir af hendi tímafreka vinnu sem áður var að miklu leyti handunnin.

tagi og önnur fræðistörf vísindamanna LbhÍ, og ekki síður grunnur undir fræðastarf skólans, sem æðri menntastofnunar, og ráðgjafarstarfsemi RML. Undanfarin tvö ár hefur verið unnið að því að stórefla aðstöðu LbhÍ til jarðræktartilrauna með kaupum á nákvæmum vélbúnaði og má í því sambandi nefna

frætalingarvél, borðpreskivél, reitaáburðardreifara, reitasáningarvél og reitasláttuvél sem leysir af hendi tímafreka vinnu sem áður var að miklu leyti handunnin. Lífland aðstöðaði við kaupun á reitasáðvélinni sem tekin var í notkun í vor. Einnig kom styrkur frá fyrrum búfræðingum sem brautskráðust

1968 og héldu því upp á 50 ára afmæli 2018. Þeim er sérstaklega þakkað fyrir sitt framlag.

„Með þessum nýja tækjabúnaði stóreflum við gæði rannsókna og nákvæmni vinnunnar“ segir Jónína Svavarsdóttir starfsmaður hjá Jarðræktarmiðstöðinni. Áður til að mynda voru fræ handtalin en með

betri búnaði aukast afköstin til muna og þar með gæði vinnunnar.

Efling mannafla við skólann

Erla Sturludóttir var ráðin sem lektor í jarðrækt og hóf störf nú í haust. Erla lauk námi í umhverfis og náttúrufræði frá LBHÍ árið 2008. Hún fór þá í masternám í tölfraði við HÍ en vann verkefnið hjá LBHÍ sem snéri að uppskeru og fóðurgæðum í grasa og smárablöndum. Eftir masternámið hélt hún áfram í dokternám í tölfraði og var rannsóknarefnið nú tengt náttúru og umhverfisfræðum. Þar þróaði hún tölfraðiaðferðir til að greina breytingar í vöktunarmælingum. Hún kannaði hvernig mengun hefur verið að breytast í hafinu í kringum Ísland undanfarna áratugi og svo þróaði hún stofnlíkan fyrir rjúpnastofninn og skoðað hvernig breytt veiðstjórnun hefur haft áhrif á stofninn.

Áður en hún hóf störf við LBHÍ hafði hún stöðu nýdoktors við HÍ þar sem hún vann að Evrópuverkefnum tengdri vistfræðilegri nálgun við fiskveiðistjórnun. Hennar helsta hlutverk í þeim verkefni var að gera vistkerfislíkan af hafinu í kringum Ísland.

Erla hefur því breiðan bakgrunn á sviði náttúru og umhverfisfræða og landbúnaðar. Þekking hennar á tölfraði á eftir að nýfast einstaklega vel við hin ýmsu rannsóknarverkefni sem skólinn kemur að. Hún er spennt fyrir nýja starfinu enda mörg spennandi verkefni framundan bæði í jarðræktinni þar sem nýr tækjakostur gefur tækifæri á öflugri rannsóknum á því sviði og einnig í umhverfisfræðum.

Rósa Björk Jónsdóttir
markaðs- & kynningarstjóri
Landbúnaðarháskóla Íslands

BÆKUR & MENNING

Sögur útgáfa:

Bók um bý

Bókin Bók um bý minnir okkur á hversu mikilvægar býflugur eru í hringrás náttúrunnar og hversu stóru hlutverki þær gegna í fæðuframleiðslu heimsins.

Bókin er í stóru broti og njóta því einstakar og glæsilegar myndir hennar sér vel. Í bókinni er að finna hafsó af skemmtilegum fróðleik um býflugur og blómin og lífríkið.

Rakin er saga býflugna og hunangsframleiðslu og sagt frá býflugnabúum, vinnusemi flugnanna, dansi og mörgu öðru áhugaverðu.

Bók um bý er eftir sömu höfunda, Piotr Socha og Wojciech Grajkowski, og Bók um tré sem kom út hjá Sögur útgáfu á síðasta ári og vakti mikla athygli. Ljóst er að nýja

bókin mun ekki síður vekja athygli þeirra sem heilluðust af fyrri bók höfundar. /VH

Kerckhaert býður upp á mikið úrval af skeifum fyrir öll hestakyn en DF skeifurnar sem eru sérhannaðar fyrir íslenska hestinn eru til í tveimur breiddum; 20mm og 22mm, og þremur þykktum; 6mm, 8mm og 10mm.

Ekki láta hestinn þinn vera í krummafót – notaðu Kerckhaert!

KERCKHAERT
– ROYAL HORSESHOE FACTORY –

Verslun Breidd
afgreiðslutími

Virkir dagar 08:00 - 18:30
Laugardagar 10:00 - 18:00
Sunnudagar 11:00 - 17:00

BYKO
GERUM PETTA SAMAN

Á FAGLEGUM NÓTUM

Landbúnaðarfarferð til KÍNA – seinni hluti

Snorri Sigurðsson
snsig@arlafoods.com

Dagana 27. október til 8. nóvember sl. stóð yfir ferð 40 Íslendinga, aðallega íslenskra bænda, til Kína en tilgangur ferðarinnar var að kynna sér þarlandan landbúnað og þá aðallega kúabúskap. Í ferðinni var farið til fjögurra borga í þeim tilgangi að sækja kínverska bændur heim, en auk þess var auðvitað tækifærið gripið til þess að skoða og upplifa nokkra af helstu ferðamannastöðum landsins.

Hér á eftir fer síðari hluti frásagnar um hinn faglega hluta þessarar ferðar, en fyrri hluti lýsingarinnar birtist í síðasta Bændablaði.

Mörg hundruð metra langar byggingar

Fyrsta kúabúið sem var heimsótt í ferðinni var búið Xinlong sem er staðsett í nánd við borgina Sanhe í Hebei héraði, um 70 km austan við Peking borg. Þetta bú selur alla sína mjólk til afurðafyrirtækisins Mengniu og nemur dagleg framleiðsla búans um 53 tonn um af mjólk.

Þetta kúabú var með um 4 þúsund skepnur í mörgum byggingum en kýrnar, sem voru tæplega 1900, voru hýstar í tveimur gríðarlega löngum fjósum. Fjósin voru, líkt og flest fjós í Kína, með eina legubáseyju sitt hvorum megin við fóðurgangana og því með um það bil fjórar kýr á hvern lengdarmetra. Til þess að koma svona mörgum kúm fyrir þurfti því samtals um hálfs kílómetra langar byggingar!

Með 600 Mou af landi

Xinlong er með 600 Mou af landi, en í Kína er notuð önnur eining yfir land en á Íslandi og eru 15 Mou í einum hektara. Þessi sérstaka eining við mælingu á landi byggir á kín-versku mælieiningunni Chi en í einum Mou eru 6000 Chi.

Hér áður fyrr var þessi mælieining nokkuð breytileg á milli landshluta í Kína og er talið að skýringin felist einfaldlega í mismunandi gæðum lands og ræktunarskilyrðum. Þannig ætti ein Mou af landi að duga hefðbundinni fjölskyldu og auðvitað er það afar breytilegt hvað landið getur gefið af sér, eftir því hvar í Kína það er. Árið 1984 var svo ákveðið að staðla eininguna Chi og hefur hún frá þeim tíma verið fasttengd við metrakerfið og eru þrjár Chi í einum metra í dag. Enn þann dag í dag eru margar kínverskar fjölskyldur með eina Mou af landi eða með spildu sem svarar til 667 fermetra og dugar það mörgum til framleiðslu á vetrarforða fjölskyldunnar.

Eins og áður segir er þetta kúabú með 600 Mou eða sem svarar til ekki nema 40 hektara af landi, sem telst harla lítið fyrir kúabú með svona margar kýr og því þarf að selja, gefa eða greiða fyrir losun á mykju búans eftir afgösum, en búið er með eigin hauggasorkuframleiðslu. Auk þess þarf búið að kaupa að mikið magn af gróffóðri frá öðrum búum enda nær það ekki að framleiða nema upp í lítinn hluta af fóðurþörf grip-anna á búinu.

Með tæplega 29 kíló á dag

Líkt og flest kúabú í Kína þá er Xinlong búið með svartskjöldóttar

Hópurinn samankominn hjá leirhermönnunum í Xi'an.

Mynd / SS

Kínverjar passa vel upp á smitvarnir og þegar gesti ber að garði eru þeir alltaf settir í einnota klæðnað til að verja skepnurnar frá mögulegu smiti.

Kúabúið Bengbu er það stórt að það getur rekið hagkvæma afurðavinnslu samhliða mjólkurframleiðslunni og markaðssetur sérstaklega þessa 2ja tíma mjólk. Mynd / Björn Birkisson í Botni

Holstein-Friesian kýr en kúm af þessum kúastofni hefur fjölgað hratt á liðnum árum í Kína. Í dag eru flest kúabú í heiminum að nota þetta kúakyn enda hefur það mikla yfirburði yfir önnur kúakyn þegar kemur að framleiðslugetu. Á þessu kúabúi eru kýrnar þó ekki með nema um 29 kíló af mjólk á dag, sem er í tæpu meðallagi fyrir þetta kúakyn en segja má að grunn framleiðslugeta kúa af þessu kyni sé í dag rúmlega

Í Kína er lambakjöt afar vinsælt, sérstaklega meðal múslima. Hér var boðið upp á grillaðar lappir á matarstrætinu í Xi'an.

31 kíló á dag. Skýringin á slakri nýt á þessu búi fengust ekki gefnar upp í þessari heimsókn en færa má góð rök fyrir því að mikið magn af aðkeyptu gróffóðri geri gæðastjórn fóðrunar erfiða, sem gæti hæglega skýrt lágar meðalafurðir.

Af hverju til Bengbu?

Næstu dagar í ferðinni voru nýttir til þess að fara til borgarinnar Xi'an þar sem hinir heimsfrægu leirhermenn standa vörð og gæta Qin Shi Huangdi, fyrsta keisara Kína. Hann lét gera þessa hermenn og reisti raunar hallir og fleira neðanjarðar svo hann myndi eiga gott líf, eftir eigin dauða en Kínverjar trúðu því á þessum tíma að látnir myndu lifa

Í byrjun nóvember var verið að preskja hrísgrjón víða í Kína. Í suðurhluta landsins nást tvær uppskerur á ári en norðar bara ein.

Mynd / Hjörtur Ásgeir Ingólfsson

Hér sést vel munurinn á hrísgrjónunum fyrir og eftir þússun.

Mynd / Björn Birkisson

neðanjarðar eftir andlát sitt. Xi'an, rétt eins og margar aðrar borgir í Kína, er þekkt fyrir fjölbreytt og óvenjulegt úrval af matvælum og því var tíminn nýttur vel og gengið um þekkt matarstræti í borginni þar sem finna mátt misáhugaverða rétti að borða svo ekki sé tekið dýpra í árinna. Frá Xi'an var svo haldið til borgarinnar Bengbu sem er um 300 kílómetrum norðvestan við Shanghai. Þegar kínverska leiðsögunkonan heyrði af fyrirætluðum hópsins um að við ætluðum til Bengbu sagði hún einfaldlega „af hverju?“ og bætti svo við „þangað fer enginn!“ Það var líka augljóst af viðbrögðum heimamanna þegar íslenski hópurinn steig út úr hraðlestinni í Bengbu að útlendingar koma ekki oft til borgarinnar, hvað þá bændur frá Íslandi! Tilgangurinn var reyndar ekki að heimsækja borgina heldur stærsta kúabú Kína þar skammt frá. Þess má geta að Bengbu er svo sem ekki neitt þorp, þar búa um 3,5 milljónir manna!

631 tonn á dag!

Eins og hér að framan var nefnt var næsta heimsókn skipulögð á stærsta kúabúið í Kína þar sem eru 22 þúsund kýr og nemur dagleg mjólkurframleiðsla 631 tonni, sem er umtalsvert meiri framleiðsla en kemur samanlagt frá öllum kúabúum á Íslandi á degi hverjum! Þessu búi hefur áður verið gerð ágæt skil á

þessum vettvangi og geta áhugasamir fundið grein um búið í fjórða tölublaði Bændablaðsins á síðasta ári. Það sem er sérstakt, fyrir utan gríðarlega stærð kúabúsins, er það að vegna stærðarinnar er þar einnig starfrækt gríðarlega afkastamikil afurðastöð og fer mjólkinn beint í fernur á innan við tveimur klukkustundum eftir mjaltir. Mjólkinn er því markaðssett sérstaklega sem svokölluð 2ja tíma mjólk.

Lífrænt hrísgrjónabú

Eftir dvöl í eina nótt í Bengbu var svo haldið áfram með hraðlestinni til Sjanghæ og byrjað á því að fara í heimsókn á búið Jianyu en það stendur suðvestan við Sjanghæ í nánd við þorpið Shangwu. Þetta bú er sérhæft í lífrænt vottaðri hrísgrjónaframleiðslu og er með ræktun á 4000 Mou eða rétt tæplega 270 hektörum. Búið er því stórt á kínverskan mælikvarða og nemur ársframleiðsla þess um 1.400 tonn um af hrísgrjónum og er því hver hektari að gefa af sér 5,3 tonn af hrísgrjónum. Þetta telst þó ekki sérlega mikil uppskera þegar hrísgrjón eru annars vegar og er skýringin sú að framleiðslan er eins og fyrr segir lífrænt vottuð og því er ekki notaður tilbúinn áburður né t.d. eitruð gegn skordýravá eða sveppasmiti. Fyrir vikið er uppskeran einungis um helmingur þess sem ella væri, ef um hefðbundna ræktun væri að ræða en verðið er þó töluvert herra enda fást 3 RMB, um 52 íslenskar krónur, fyrir hvert kíló af hefðbundnum hrísgrjónum en 6 RMB, um 104 íslenskar krónur, ef þau eru framleidd eftir lífrænum stöðlum.

Allt á kafi

Það sem er sérstakt við hrísgrjónaframleiðslu er að ræktunin fer fram á akri sem hulinn er vatni rétt eins og flestir kannast líklega við. Það er því ekki sáð fyrir hrísgrjónum með hefðbundnum hætti, eins og þekkest hér á landi í kornframleiðslu, heldur er hrísgrjónaplöntunni plantað út. Áður fyrr var þetta gert með handafli þar sem vinnufólk þurfti að vaða um akrana og planta út en í dag eru til vélar sem gera þetta. Fyrst eru plönturnar forræktaðar í þar til gerðum gróðurhúsum og svo eru plöntubakkarnir settir í sérstakar plöntunarvélar sem sjá um restina. Vatn hylur svo akurinn allt fram undir uppskerutímann, en þá er vatninu veitt af akrinum og eftir um vikutíma er hægt að fara með þreskivélur á akurinn og uppskera hrísgrjónin.

Íslensku gestirnir nutu sín vel í siglingu í vatnaþorpinu. Mynd / SS

Eigin þurrk- og afurðastöð

Jianyu býið er með það umfangsmikla framleiðslu að býið rekur eigin þurrkstöð sem raunar er með það mikla afkastagetu að hægt er að þurrka hrísgrjón frá öðrum bændum í henni einnig.

Eftir þurrkunina fara hrísgrjónin svo í vinnslusal búsin en þar eru vélar sem fjarlægja hismið af grjónunum og svo fara þau í gegnum hálfgerða vélþússun en óþússuð hrísgrjón eru brúnleit og seljast ekki vel. Fólk vill hvít grjón og sá litur getur fengist með því að þvo grjónin upp úr sérstökum efnum en það má ekki í lífrænt vottaðri hrísgrjónaframleiðslu. Það eru því notaðar sérstakar vélar sem slípa til yfirborð hrísgrjónanna þannig að þau verða fallega hvít. Þeim er svo pakkað í lofttæmdar eins kílóa umbúðir og seldar í sérstökum gjafaöskjum, 5 í hverri pakkingu og er slík pakking seld á 150 RMB eða um 2.600 íslenskar krónur. Kílóaverðið á hrísgrjónunum hefur því fimmfaldast við það að fara í gegnum vinnslustöðina!

Mjaltaþjónabú við alþjóðaflugvöllinn

Síðasta býið sem var sótt heim í þessari ferð var eitt af fáum kúabúum í Kína sem nota mjaltaþjóna. Býið, sem er með um 1.200 kýr, stendur rétt við alþjóðaflugvöllinn Pudong við Sjanghæ og er nánast umkringt þéttbýli. Eigandi búsin, Jin De Hua, greindi frá því að býið hefði áður verið í eigu hins opinbera og að hann hefði sjálfur byrjað að vinna á búinu sem verkamaður en haldið svo til náms í Bandaríkjunum og eftir heimkomuna keypti hann býið af ríkinu og hefur síðan býið þarna og stundað mjólkurframleiðslu.

Í Kína getur enginn átt landið sjálft en gerir langtíma leigusamning um það við hið opinbera. Leiguverð fer svo eftir samkeppnisstöðunni á svæðinu og þar sem býið stendur nánast í þéttbýlinu við Sjanghæ er leiguverðið hátt. Þá sagði hann að það væri erfitt að fá fólk í vinnu vegna nábylisins við þéttbýlið og einnig áskorun að stunda kúabúskap svona nálægt byggð.

Þetta nábyli gerði það að verkum að launakröfur verkafólks væru miklar og einfaldlega mikið um áhugaverðari störf en einmitt að vinna á kúabúi og það var megin ástæðan fyrir því að hann fékk sér mjaltaþjóna.

Tæknivæddasta bú Kína

Í dag er býið með átta mjaltaþjóna frá DeLaval en mun fleiri kýr en þeir

ráða við og því er enn líka mjólkað á búinu með hefðbundnum hætti. Hann sagðist þó vera að hugsa um að panta átta mjaltaþjóna í viðbót og klára þannig mjaltaþjónavæðingu búsin en 16 mjaltaþjónar eiga að geta sinnt um 1.000 kúm sem passar við fjölda kúnna á búinu, en hinar 200 eru í geldstöðu á hverjum tíma að jafnaði. Þá hefur hann einnig þróað eigin fóðurstöð, þ.e. blandar allt fóður í gripina sína með einni nánast sjálfvirkri fóðurstöð sem keyrir sjálfkrafa fóðrinu inn á fóðurganginn en býið er með einn mjóan miðstæðan fóðurgang sem allir gripir komast að og er eins og gefur að skilja um óhemju langt fjós að ræða enda rúmar það um 2.500 gripi í það heila.

Hátt afurðastöðvaverð

Í Kína eru svona fjárfestingar í mikilli tæknivæðingu afar óvenjulegar en skýringin á því fékkst m.a. þegar spurt var um afurðastöðverðið en Jin fær 5 RMB fyrir hvert framleitt kíló mjólkur eða um 87 íslenskar krónur. Þetta er nærri 20 íslenskum krónum hærra en kínverskir kúabændur eru almennt að fá fyrir sína mjólk en skýringin felst í mikilli samkeppni um mjólkina sem er framleidd í nánd við Shanghæ. Fyrir vikið er gott borð fyrir báru og hægt að fjárfesta í tæknivæðingu búsin.

Sjanghæ ótrúleg borg

Tveir síðustu dagar ferðarinnar voru svo nýttir til þess að njóta Sjanghæ með ýmsum hætti og var þar gert ótal margt til dundurs eins og t.d. að sigla á ánni Bund og njóta þar einstaks útsýnis yfir ljósum prýddar byggingar, fara í skoðunarferð um gamla bæjarhluta borgarinnar þar sem stunduð er mikil ferðaþjónusta.

Þá var haldið upp í hinn 468 metra háa sjónvarpsturn sem kallast Austurlanda Perlan og þar upp var notið ótrúlegs útsýnis yfir stóran hluta af borginni, en í allar áttir frá þessari kínversku Perlu var þéttbýli svo langt sem augað eygði og þorri bygginganna gríðarleg háhýsi! Svo var að sjálfsögðu farið á kínverska fjöllistasýningu, ekki annað hægt þegar fólk er á annað borð í Kína og þá var einnig farið í skoðunarferð og siglingu í hinu forna vatnaþorpi Zhujiajiao sem oft er kölluð „Feneyjar“ Kína, enda er allt þorpið umlukið vatni.

Frá Kína flaug svo hópurinn til Kaupmannahafnar og hafði þar einnar nætur viðkomu áður en haldið var heim til Íslands og lauk þannig þessari viðburðaríku fagferð íslenskra bænda til Kína.

Sjanghæ að næturlagi. Mynd / Björn Birisson

Okkar þekking nýtist þér..

Ólykt í ruslageymslunni ?

ACT-3000 er öflugur og umhverfisvænn kostur sem eyðir ólykt t.d úr ruslageymslum á snöggan og skilvirkan hátt. Eyðir mygluörverum.

Rauðagerði 25
108 Reykjavík
Sími 440 1800
www.kaelitaekni.is

Bændablaðið

Smáauglýsingar 56-30-300

Næsta blað kemur út **19. desember**

TÍMARIT BÆNDABLAÐSINS 2020

TRYGGÐU ÞÉR AUGLÝSINGAPLÁSS Í TÍMA

Þann 1. mars 2020 kemur Tímarit Bændablaðsins út samhliða setningu Búnaðarþings.

Tímaritið er prentað í 8.000 eintökum og dreift til allra áskrifenda, á öll lögbýli landsins og í fyrirtæki sem tengjast landbúnaðinum. Lengd ritsins er yfir 100 síður og það er prentað á glanstímaritapappír í stærðinni A4.

Boðið er upp á hefðbundnar auglýsingar í Tímariti Bændablaðsins en í seinni hluta þess er pláss fyrir kynningarefni frá fyrirtækjum sem unnið er í samvinnu við blaðamenn.

Nánari upplýsingar í síma 563-0303 og í gegnum netfangið gudrunhulda@bondi.is

BÆKUR & MENNING

LESENDABÁS

Gamansögur af Borgfirðingum eystri

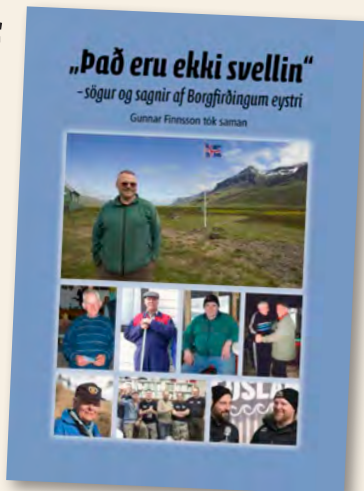
Komin er út hjá Bókaútgáfunni Hólum bókin „Það eru ekki svellin“ – sögur og sagnir af Borgfirðingum eystri, í samantekt Gunnars Finnssonar sem lengi var skólastjóri þar. Hér á eftir verður gripið niður í bókina:

Helgi Hlynur Ásgrímsson á Svalbarði og Hvannstöðsmaðurinn Jón Sveinsson á Grund voru ásamt fleiri gangnamönnum við smalamennsku í Loðmundarfirði. Þegar þeir eru að búa sig undir að fara heim bregður Jón sér upp fyrir réttarvegginn til að ganga örna sinna. Þegar hann er nýbúinn að hysja upp um sig kemur hundur Helga Hlyns og byrjar að velta sér upp úr afurðunum. Helgi tekur hundinn útkámugan og illa þefjandi og hendir honum í ána, trekk í trekk þangað til rakkinn neitar að koma til hans. Endar það með því að þeir taka hann með í bílinn. Þegar hundurinn er rétt kominn inn í bílinn hristir hann sig allan og stendur ýringurinn yfir þá Jón og Helga og lyktin engu betri en fyrir baðið. Helgi Hlynur varð alveg brjálaður en Jóni var skemmt og hann ætlaði alveg að kafna úr hlátri alla leiðina heim. Eftir þetta voru þeir „félagar“, Jón og hundurinn, aldrei kallaðir annað en Nonni og Manni!

Hundurinn átti sér ekki viðreisnar von því að Helgi Hlynur leit hann aldrei réttu auga eftir þetta og lét lóga honum stuttu síðar.

Gunnar Finnsson er til vinstri á myndinni.

Sveinbjörn á Dallandsparti var sérdeilis skemmtilegur náungi og eru margar sögur sagðar af honum. Eitt sinn kleif hann Álftavíkurtindinn. Þá sagði hann að það þýddi ekkert nema fyrir þauvana fjallgöngumenn að klífa tinda. Þeir yrðu að æfa sig að ganga á snúrustaurunum heima hjá sér áður en þeir legðu í hann. Sveinbjörn sagðist svo frá við komuna á tindinn:

„Það voru svo mikil veðrabrigði þarna uppi að ég sólbrann á annarri kinninni en mig kól á hinni!“

Ingimundur Magnússon hét atvinnuráðgjafi á Héraði. Hann var glaðbeittur og kotroskinn og gerði sér far um að kynna bændum og búaliði í efra og neðra.

Eitt sinn heimsótti hann Magnús Þorsteinsson í Höfn, sem lengi var oddviti og síðar sveitarstjóri í Borgarfjarðarhreppi. Þegar Ingimundur kemur í fjárhúsið blasir við honum stólpagripur og hann segir:

„Það leynir sér ekki að hérna er göfug ættmóðir margra myndarlegra lamba.“

„Ja, það er einn hængur á,“ segir Magnús þá.

„Nú? Hver er hann?“ spyr Ingimundur.

„Það er pungurinn,“ svarar Magnús.

Ánauð mannsins á jörðinni!

Ánauð manns á jörðinni er skelfileg, tegundir deyja út á degi hverjum!

Þegar ég var að alast upp á árunum milli 1950–60 sá ég oft á vorin endur með unga í skurðum og á tjörnum sem er falleg sjón. Í sveitinni minni á Fljótssdalshéraði var sérstaklega mikið fuglalíf og þegar ég fór um móana þá flugu upp rjúpur með stóran unghóp sem er yndisleg sjón og ég sakna hennar.

Fyrir nokkrum árum ræddi ég við kunningja sem eru veiðimenn um fækkun í andastofninum sem þeir neituðu í fyrstu en viðurkenndu svo, að hér áður fyrr þegar þeir fóru um landið til að veiða, þá hafi þeir alltaf séð eitt par í hverjum skurði en það væri ekki lengur, þeir sögðu það sama eiga við um þegar þeir færu til veiða á kajaknum sínum í sefgrasinu. Hér áður fyrr fóru rjúpnaveiðimenn úr Reykjavík í Heiðmörkina eða upp á Hellsisheiði en nú þurfa þeir að fara þvert yfir landið til þess!

Ég skrifa þessar línur ekki síst fyrir hvatningu áhyggjufulls vinar, sem sér hversu fuglalífi hefur hraknað á æskustöðvum sínum undir Eyjafjöllum. Hann segir það mun fátækara í dag, því þá hafi verið um 150 andapör í landi jarðarinnar.

Við vinirnir teljum að banna eigi veiði á fleiri fuglategundum

Við teljum að bændur sem vilja stuðla að fjölbreyttu fuglalífi í landi sínu eigi að banna veiði á bæði andfuglum og rjúpu núna strax, þar til að það verði bannað með lögum! Bændur eigi að moka ofan í, óþarfa skurði, sem nú er mögulegt með tilkomu Votlendissjóðs. En þangað til að stífla þá með ónýtum heyrullum. Með þessu væru þeir að endurheimta búsvæði fugla, auk þess að leggja mikilvægt framlag til loftslagsmála í heiminum! **Já ég segi í heiminum** „því rotnun jurtaleifa, þegar súrefni kemst að þurrum mýrum (hægur bruni) er stærsti mengunarvaldur heimsins!

Við teljum að banna eigi veiði lunda og annarra sjófugla núna

Stokkandarmóðir með unga

Örn Þorvaldsson.

og breyttra lífs-skilyrða eiga sjófuglar nú þegar erfitt uppdráttar. **Á Íslandi verði aðeins leyft að veiða** gæsir auk hreindýra, ásamt stangveiði í ám og vötnum. Við teljum það nægilega fjölbreytta bráð fyrir veiðimenn.

Þessu fylgja svo óskir um góða veiðisíðfræði „að fella ekki kú frá hreindýrskálfi“ því kálfurinn nýtur góðs af móður sinni, eins og allir hljóta að sjá!

Græðgi sumra veiðimanna hefur lítill takmörk

Sú græðgi mun þurrka upp fuglastofna hér á landi að miklu leyti, ef fram fer sem horfir. Eitt sinn heyrði ég mann lýsa því þegar hann skaut um eina helgi fulla kerru af gæsum, alls 120 fugla, og mér skilst það sé alls ekki einsdæmi. En líf sumra veiðimanna virðist ekki vera hamingjuríkt nú til dags, nema geta farið á veiðar og veytt fjölda dýra: anda-, gæsa-, rjúpna- og hreindýra, auk silungs- og laxveiði

sama árið! Við teljum að **banna eigi veiði aðurnefndra tegunda**, og síðan setja kvóta á fjölda fugla hvers veiðimanns eftir það!

Ég tel þar að auki að réttur okkar sem ekki förum til veiða, en eigum landið líf þess og gæði, sé að „sjá fugl á flugi – endur með unga á tjörnum og rjúpur með stóran unghóp“.

Síðferðilega eiga dýr af öllum tegundum rétt til lífs á jörðinni eins og maðurinn, við öll erum erfingjar jarðarinnar! Fátt hneykslar mann meira en veiðimaður sem stendur gleiður yfir bráð sinni, sem þegar er í útrýmingarhættu!

Tökum höndum saman – drögum úr ánauð á dýrastofna og endurheimtum búsvæði þeirra strax!

Skilum landinu í sama ástandi og foreldrar okkar þáðu það, **SKYLDAN er okkar!**

Ábyrgð Íslands

Við Íslendingar höfum skuldbundið okkur til að ábyrgjast 25 tegundir fugla. Það er hlutverk sem skapast ef 20% Evrópustofns viðkomandi tegundar heldur líka til á Íslandi. Þetta á við um alla fugla, til lands og sjávar!

Örn Þorvaldsson

Bílskúrs- og iðnaðarhurðir

- Stuttur afhendingartími
- Hágæða íslensk framleiðsla
- Val um fjölda lita í RAL-litakerfinu
- Vindstyrktar hurðir

Smíðað eftir máli

Iðnaðarhurðir

Iðnaðarhurðir með gönguhurð

Bílskúrshurðir

Hurðir í trékarma

Tvískiptar hurðir

Fyrsta flokks þjónusta og ráðgjöf

V HURÐIR

Tunguháls 10, 110 Reykjavík, sími 567 3440, vagnar@vagnar.is, vagnar.is

Sveitarstjórn Húnaþings vestra: Brýnt að flýta framkvæmdum við Vatnsnesveg

Sveitarstjórn Húnaþings vestra fagnar því að framkvæmdir við veg 711, Vatnsnesveg, sé að finna í fimmtán ára samgönguáætlun fyrir árin 2020–2034.

Tekið er tillit til áherslu sveitarstjórnar Húnaþings vestra að vegurinn sé ekki fjármagnaður úr tengivegapotti enda hefði það líklega seinkað öðrum nauðsynlegum tengivegabótum á svæðinu.

Ferðatími í skólabíl hefur lengst

Sveitarstjórn Húnaþings vestra ítrekar nauðsyn þess að framkvæmdir við skólaakstursleiðir verði settar í forgang innan samgönguáætlunar. Grunnskólabörn sem búa við veg 711 þurfa að fara í skólabíl um veginn tvisvar á dag, hvern virkan dag, níu mánuði ársins, í tíu ár. Þannig velkjast börnin á vondum vegi, á lágmarkshraða, með tilheyrandi óþægindum og nú í haust hefur

daglegur ferðatími skólabíla lengst um 40 mínútur vegna óviðunandi ástands vegarins.

Aukin umferð um veg 711

Mælingar sýna að veruleg umferðaraukning hefur orðið um veg 711

og telur sveitarstjórn varhugað að slá af öryggiskröfum á þeim köflum vegarins þar sem umferð skólabíla er enda hefur aukin umferð haft í för með sér aukna slysafall, s.s. útafakstur og bílveltur.

Það veldur sveitarstjórn Húnaþings vestra verulegum vonbrigðum

að framkvæmdir við veg 711 séu ekki fyrirhugaðar fyrr en á þriðja tímabili áætlunarinnar, á árunum 2029–2034. Sveitarstjórn telur afar brýnt að framkvæmdinni verði flýtt og sett á fimm ára aðgerðaáætlun fyrir árin 2020–2024 þannig að vinna við hönnun og framkvæmdir hefjist tafarlaust.

/MPD

LESENDABÁS

Að græða „fjóshaug mannkyns“

— Í tilefni af grein Péturs Halldórssonar, kynningarfulltrúa Skógræktarinnar

Pétur Halldórsson birti grein í Bbl. hinn 21.11.19 sem ber titilinn „Fjóshaugur mannkyns“: Grein Péturs fjallar annars vegar um kolefni og hins vegar um meint ómálefnaleg skrif mín um vistheimt og ræktun (Bbl. 24.10.19), sem séu til þess fallin að afvegaleiða lesendur.

Pétur segir mig „uppnefna ræktaða skóga á Íslandi“ og „tala [...] niður til skógræktar og annarrar ræktunar“. Ég verð að vísa þessum ásökunum Péturs til föðurhúsanna, enda hefur málsmetandi fólk sem ég hef borið greinina undir ekki fundið þeim stað. Grein mín var innblásin af þátttöku í alþjóðlegri ráðstefnu um vistheimt í Suður-Ameríku fyrr í haust og í tilefni þess að að Sameinuðu þjóðirnar hafa ákveðið að nefna næsta áratug, 2021–2030, Áratug vistheimtar.

Þótt ég taki skýra afstöðu með vistheimt sem aðferð til að græða stór (áhersla á stór) landsvæði á Íslandi og þótt ég gjaldi varhug við plantekruskóggrækt – ræktun einnar eða fárra trjátegunda á stórum svæðum – sem lausn við loftslagsvanda, fer því fjarri að ég tali niður alla skógrækt eða ræktun. Ég tek þetta meira að segja skýrt fram, sbr. „Eðli skógræktarinnar skiptir öllu máli í þessu sambandi“. Um ræktun segi ég m.a. „Ræktun hefur brauðfætt mannkyn um árþúsundir og séð okkur fyrir timbri og pappír og ýmsum öðrum nauðsynjavörum, en mikilvægi vistheimtar fer sífellt vaxandi í heimi þar sem umgengni um náttúrlæg vistkerfi hefur verið áfátt svo vægt sé til orða tekið...“.

Tvennt í greininni minni virðist hafa farið sérstaklega í taugarnar á Pétri. Annað er orðið „plantekruskóggrækt“ og hitt setningin „Vistheimt – endurheimt náttúruskóga eða annarrar upprunalegrar gróðurþekju – er í raun eina ásættanlega leiðin sem hægt er að fara til að bæta kolefnisbúskap stórra landsvæða sem eru illa farin vegna ósjálfbærrar landnýtingar.“

Vistheimt á Skeiðarársandi. Stærsti birkiskógur landsins vex nú upp á Skeiðarársandi án aðkomu manna. Mynd / Snorri Baldursson

Skóðum þetta aðeins. Orðið plantekra er íslenska yfir það sem á ensku er nefnt „plantation“, sem skv. Merriam-Webster orðabókinni þýðir m.a. „a usually large group of plants and especially trees under cultivation“ og skv. Cambridge orðabókinni: „an area where trees are grown for wood“ og sem dæmi „plantations of fast-growing conifers“. Á Wikipedia (Ísl.) er plantekra skilgreind sem „stórt býli sem sérhæfir sig í ræktun fárra tegunda [plöntu]afurða“. Samkvæmt orðanna hljóðan er plantekra ekra sem plantað er í. Þetta er að mínu mati mjög gott og hlutlaust orð yfir þá skógrækt sem Pétur kys að kalla frekar nytjaskógrækt og felst í kerfisbundinni og tiltölulega þéttri útplöntun fárra trjátegunda í land til framleiðslu víðarafurða.

Ég gerði það mér til gamans að „googla“ nokkur hugtök sem skógræktarmenn hafa notað yfir ræktaða skóga í gegn um tíðina (fjöldi tilvika sem Google fann innan sviga): blandskógar (13.200), landgræðsluskógar (6.200), nytjaskógar (4.090), skjólskógar (3.180), útivistarskógar (1.500), timburskógar (640), fjöl-nytjaskógar (397), yndisskógar (163), iðnvíðarskógar (137), landbótaskógar (116). Flest ef ekki öll

þessi hugtök eru að mínu mati mun gildishlaðnari en plantekra eða plantekruskógur.

Vinninginn hefur þó hið ónot-hæfa hugtak, eða kannski „uppnefni“ (sbr. nálgun Péturs), blandskógar sem ég hef raunar gagnrýnt oft áður á prenti fyrir markleysu. Hugtakið gefur til kynna að með því að blanda nokkrum trjátegundum saman verði allt gott og blessað, að blanda af t.d. sitkagreni, stafafuru og birki sé jafngild náttúrulegum birki-skógi. Hugtök sem þessi blekkja og afvegaleiða umræðuna miklu frekar en að kalla hlutina sínu rétta nafni.

Ég hef í gegn um tíðina skrifað margar greinar gegn ofuráherslu Skógræktarinnar á ræktun innfluttra tegunda í úthaga landsins, oft í hróplegri andstöðu við sjónarmið lífríkis- og landslagsverndar. Þar með er ekki sagt að ég sé á móti allri skógrækt. Ábyrgð þjóðarinnar og allra þjóða felst ekki í einhliða áherslu á timburframleiðslu eða kolefnisbúskap með hámarks framleiðni að leiðarljósi. Ábyrgðin felst í því að ástunda ræktun og landbætur í sátt við land og þjóð með fjölbætt markmið að leiðarljósi, sem lúta m.a. að vernd og endurheimt upprunalegs lífríkis, vernd jarðvegs og landslags, betra loftslagi, nytjum og yndisauka.

Í nýjum skógræktarlögum er lögð áhersla á þessa samþættingu ólíkra markmiða, sbr. 1. grein:

„Markmið laga þessara er:

- a. að vernda náttúruskóga landsins og stuðla að aukinni útbreiðslu þeirra,
- b. að vernda og endurheimta lífræðilega fjölbreytni,
- c. ræktun nýrra skóga til að byggja upp fjölbreytta skógarauðlind til sjálfbærra nytja,
- d. að nýting skóga sé sjálfbær þannig að skógarnytjar skili sem mestum hagrænum, félagslegum og umhverfislegum ávinningi fyrir samfélagið,
- e. að skógrækt verði í samræmi við skipulagsáætlanir og náttúruvernd,
- f. að auðvelda aðgengi fólks að skógum til útivistar og auka þekkingu fólks á málefnum skóga og skógræktar,
- g. að stuðla að kolefnisbindingu með ræktun skóga og aðlögun þeirra að loftslagsbreytingum,
- h. að skógrækt stuðli að verndun jarðvegs og dragi úr hugsanlegu tjóni vegna náttúruvárs.“

Fjögur af átta markmiðum Skógræktarlaga falla beint undir náttúruvernd og vistheimt (a, b, e og h). Markmiðum a og b verður ekki náð með ræktun innfluttra tegunda. Náttúruskógur í skilningi laganna er: „Land, a.m.k. 0,5 ha að flatarmáli, þar sem sjálfsástar, innlendar trjátegundir, þ.e. ilmbjörk, reynivíður, blæösp, gulvíðir eða loðvíðir, eru ríkjandi.“ Það er ekki fræðilega mögulegt að vernda og breiða út náttúruskóga á Íslandi með útplöntun sitkagrenis eða stafafuru.

Blandað skóg- og kjarrlendi með innlendum tegundum bindur líka umtalsvert kolefni og mestur ávinningur fæst með því að endurheimta illa gróin vistkerfi á stórum svæðum – enda er það moldin ekki síður en gróðurinn sem bindur kolefnið. Þess

vegna stand ég keikur við það að vistheimt sé í raun eina ásættanlega leiðin sem hægt er að fara til að bæta kolefnisbúskap stórra landsvæða. Sú staðhæfing Péturs að endurheimt gróurlendi verði ekki nákvæmlega eins og hin upprunalegu er að mínu mati hártogun til þess fallin að afvegaleiða umræðuna (sbr. ásökun Péturs). Flóra og fána endurheimts skóg- og kjarrlendis, ásýnd í landslaginu og fjölbreytt þjónusta við land, þjóð og lífríki (t.d. vatnsmiðun, jarðvegsvernd, kolefnisbinding, útivist, yndisauki, smíðaviður, ber) verður í grundvallaratriðum sambærilegt við náttúruskóg, öfugt við ræktaðan skóg þar sem meiri hlutinn eru barrviðir.

Setjum sem svo að 2.000 km² af illa grónum þjóðlendum neðan 400 m y.s. (af nógu er að taka) verði teknar til vistheimtar með birki og víði. Þá má þess vænta áður en langt um líður og án mikilla fjárútláta að svæðið bindi yfir 400.000 tonn CO₂ á ári. Þar með væri gengið langt í að kolefnisjafna allan landbúnað á Íslandi á sama tíma og lagður er grunnur að náttúrulegum vistkerfum sem falla vel að ásýnd landsins. Í verkefnum af þessum toga liggja stóru tækifærin hjá Skógræktinni.

Spurning Péturs í greinarlok, „Skiptir kannski meira máli hvaða þjónustu skógarnir veita en hvaða trjátegundir vaxa þar?“ er því ákaflega afvegaleiðandi, sbr. ofanskráð. Náttúruskógar veita alla sömu þjónustu og ræktaðir skógar – fyrir utan grófari timburafurðir (borðvið, burðarvið o.fl.) – og á sumum sviðum mun víðtækari þjónusta fyrir minni útlagðan kostnað.

Hvað heillar okkur Íslendinga og erlenda ferðamenn við landið? Er það ekki miklu frekar víðáttan, víðsýnið og lágstemmdur jurta- og trjágróður frekar en hávaxnir, þéttir greniskógar?

Snorri Baldursson,
deildarforseti við
Landbúnaðarháskóla Íslands

Rafstöð í Grímsey endurbætt:

Þrjár nýjar öflugar vélar settar upp

Endurbótum er lokið á nýrri rafstöð RARIK í Grímsey og hefur hún verið tekin í notkun. Búnaðurinn var gamall og þörf komin á endurnýjun. Íbúar í eyjunni hafa orðið varir við að nýju vélarnar eru mun lágværari en þær gömlu, að því er fram kemur á vef Rarik.

Settar voru upp þrjár nýjar Scania 160 kW díselvélar, sem hver og ein nægir til að anna orkuþörf í eyjunni. Ef álag eykst ræsir stjórnkerfið aðra vél í samkeyrslu. Þær eru reknar sem sjálfstæðar einingar og er hægt að taka hverja einingu úr notkun ef þörf er á vegna viðhalds. Við val á vélum var tekið mið af eldsneytis- og varmaorkunýtni þeirra. Samhliða

var allur raf- og stýribúnaður og stoðkerfi stöðvarinnar endurnýjað í því skyni að gera rafstöð RARIK í Grímsey eins sjálfvirkra og framast er kostur og að bæta vöktunar- og fjarstýrimöguleika og auka þar með áreiðanleika.

Þá var sett upp nýtt og fullkomið loftræstikerfi sem tryggir loftskipti í rafstöðvarbyggingunni og dregur úr raka og seltu í innblásturlofti. Varmaorkan frá nýju díselvélunum mun að hluta til nýfast til að hita upp sundlaug Grímseyinga.

Næsta sumar er áætlað að lagfæra húsnaði stöðvarinnar að utan og ganga frá lóð og frárennislögnum með olíugildrum og endurnýja birgðatank. /MPÞ

Peltor heyrnarhlífar

XPI WS ALERT APP með hleðslutæki og bluetooth

Hjá okkur færðu heyrnarhlífar og samskiptatæki sem henta þinni vinnu. Hafðu samband. Við veitum þér faglega aðstoð.

Skeifunni 3h II Sími: 588 5080 II dynjandi.is

VÉLABÁSINN

Nýr og mikið breyttur Land Rover Discovery Sport

Hjörtur L. Jónsson
liklegur@internet.is

Fyrir um mánuði síðan frumsýndi BL nýjan og breyttan Land Rover Discovery Sport, ég fékk að prófa bílinn yfir helgi fyrir nokkru síðan. Þó að breytingarnar virðist ekki miklar við fyrstu sýn er þetta allt annar bíll en fyrirrennari hans.

Nýtt met, ekki minnst ég þess að hafa mælt svona lága mælingu á hávaða.

Tvö ný met í prufuakstri

Eins og margir hafa tekið eftir þá hef ég aðeins aðra sýn á bíla sem ég prófa miðað við marga aðra bíla-blaðamenn. Nánast alla prufubíla mæli ég hávaðann inni í bílnum á sama vegi á 90 km hraða og þessi bíll sló öll met (metið átti SsangYong Rexton 64,7db), en þessi mældist 63.5db. Ég margmældi því ég vildi hreinlega ekki trúa mælingunni, en til samanburðar þá mældist Range Rover PHEV rafmagns/bensínbíllinn 66,6db, að vísu í -14 stiga frosti. Það eitt að komast niður fyrir 70db finnst mér gott, en að ná svona neðarlega er einsdæmi og það á vetrardekkjum sem segir bara það eitt að bíllinn er einstaklega vel hljóðeinangraður.

Seinna metið var gott loftnet við útvarpið, en ég hlusta nánast alltaf á Gullbylgjuna þegar ég prófa bíla og oftast dettur hún út á svipuðum stöðum (Það gerist næstum alltaf þegar bestu lögin eru í útvarpinu), en í þessum bíl náði ég að hlusta á Gullbylgjuna alla leið á þingvöll og aðeins lengra.

Sparneytinn, sprækur með 9 þrepa sjálfskiptingu

Land Rover Discovery Sport er hægt að fá í mörgum útfærslum á verði frá 6.890.000 upp í 10.390.000 og hestöfl véla frá 150 upp í 200 hestöfl.

Sjálfskiptingin er 9 þrepa og fann ég aldrei fyrir því þegar bíllinn skipti á milli þrepa/gíra.

Bíllinn sem ég prófaði var með minnstu vélinni og því ekki alveg sá sprækasti, en hann er uppgefinn fyrir að eyða í blönduðum akstri 5,5 lítrum á hundraðið.

Eftir nálægt 200 km akstur sagði aksturstölvan að mín eyðsla hafi verið 7,4 lítrar á hundraðið sem er mjög gott miðað við aksturslag mitt.

Mér fannst mjög gott að keyra bílinn í alla staði, en persónulega mundi ég velja næstu stærð af vél sem er 180 hestöfl upp á að fá betri snerpu úr kyrrstöðu og hafa betra

Land Rover Discovery Sport.

Myndir / HLJ

Svolitill sóði á afturendann eftir malaraksturinn, en ólíkt mörgum nýjum bílum þá er alltaf afturljós á þessum bíl.

Bílnum fylgir krókur, en aumingjalegt finnst mér varadekkið.

tog væri maður með vagn, kerru eða hjólhýsi í eftirdragi.

Allt innrými gott og pláss mikið

Framsætin eru mjög góð og aftursætin líka, fótapláss bæði fram í og aftur í er meira en í flestum bílum.

Farangursrými er stórt, en varadekkið er það sem ég kalla aumingi í staðinn fyrir fullbúið varadekk sem var undir bílnum í fyrri árgerðum. Það er að vísu ljós í myrkrinu að varadekkið er komið inn í bílinn og því mun aðgengilegra, hreint og auðvelt að ná úr bíl þegar þörf er. Gamli búnaðurinn varðist fyrir mörgum og var ekki beint sparifatavænn útbúnaður. Drulluskítugt og flókið fyrir marga enda springur nánast

Hliðarspeglarnir eru ekki stórir, en sýna mjög vel aftur fyrir bílinn.

aldrei nema þegar maður er kominn í sparifötin.

Dekkin eru með frekar lágan prófil 235/55/19, fínt fyrir malbik og góða malarvegi, en samkvæmt sölubæklingi er hægt að setja undir bílinn 17 og 18 tommu felgur til

Rými fyrir aftursætisfarþega er með al mesta móti.

Akreinalesarinn fannst mér lesa miðjúlínuna mjög vel þrátt fyrir að hún væri ekki alltaf greinileg.

Undir bílnum var dekk af stærðinni 235, 55,19, en ég myndi velja 17 tommu felgu ef þetta væri bíllinn minn.

að fá meiri mýkt og fjöðrun út úr hjólbörðum fyrir þá sem keyra mikið á vondum vegum.

Mínusarnir ekki margir

Akreinalesarinn virðist vera mjög næmur á að lesa miðlínuna á veginum þrátt fyrir að miðlínán sé ekki alltaf vel greinileg, hliðarspeglar eru ekki stórir en sýna

Helstu mál og upplýsingar

Lengd	4.597 mm
Hæð	1.727 mm
Breidd	2.173 mm
Polir vatnsdýpt	600 mm

vel aftur fyrir bílinn. Mjög margir bílar koma þannig að einungis kviknar á litlum ljósum að framan og engin að aftan, en þessi bíll kveikir alltaf allan hringinn og því engin hætt á sekt fyrir ljósleysi.

Hiti er í stýrinu og bíllinn er fljótur að hita að innan. Hljómgæði í útvarpi er með besta móti. Eina neikvæða við bílinn sem ég sá í fljótu bragði var varadekkið sem ég vil hafa í fullri stærð. Verulega eiginlegur bíll í alla staði vilji maður ferðast um í þægilegum bíl og láta sér líða vel.

Allar nánari upplýsingar hjá BL í sýningarsal Landrover og Jaguar að Hesthálsi eða á vefsíðunni www.landrover.is.

ÖRYGGI – HEILSA – UMHVERFI

Vinnan endalaus að tryggja góða heilsu og öryggi

Hjörtur L. Jónsson
liklegur@internet.is

Eins og fram hefur komið hér í þessum pistlum hefur oft verið vitnað til írsku vefsíðunnar [www.hsa.is](#), HSA (Helth and Safety Authority), opinber stofnun á Írlandi, stofnuð árið 1989 samkvæmt lögum um öryggi, heilbrigði og velferð á vinnustöðum og er undirdeild ráðherra/ráðuneytis atvinnuvega og nýsköpunar í Írlandi. Stofnunin hefur ýmis hlutverk sem m.a. ber ábyrgð á að tryggja að yfir 2 milljónir írskra starfsmanna (sjálfstætt starfandi og stærri vinnustaða) séu verndaðir vegna vinnutjóns og vanheilsu.

Hlutverk HSA er að framfylgja lögum um vinnuvernd, stuðla að slysavörnum og veita upplýsingar og ráðgjöf á öllum sviðum, þar með talið smásölu, heilsugæslu, framleiðslu, fiskveiðum, skemmtunum, námuvinnslu, byggingum, landbúnaði og matvælaþjónustu. Margt fræðandi má lesa á vefsíðu þeirra um ýmsa vinnuvermd og forvarnir.

Árleg ráðstefna sem skilað hefur góðum árangri

Í síðustu viku boðaði HSA til árlegs fundar 150 manns úr nánast öllum hugsanlegum starfsgreinum til samráðsfundar og hlusta á ýmsa sérfræðinga halda fyrirlestra um framtíðarsýn í írsku atvinnulífi. Að loknum fundi á að greina hugsanlegar hættur á komandi árum frá þessum mismunandi aðilum. Í nokkur ár hefur þessi „rýnisfundur framtíðar“ verið haldinn og gefist vel sérstaklega fyrir landbúnaðinn sem er hættulegasta starfsgreinin á Írlandi.

Á þessari ráðstefnu er farið yfir fyrri árangur úr öllum starfsgreinum og það góða frá hverri starfsgrein er reynt að laga að öðrum í

Smæstu trillur eru ekki stórir vinnustaðir, en í flestum þeirra er hægt að leggja sig í stuttan tíma.

þeirri von að ná árangri í fækkun slysa og aukinni vellíðan. Sérstök áhersla hefur verið lögð á að fækka slysum og bæta vellíðan vinnandi fólks sem er yfir 50 ára, sem er sá hópur vinnandi sem er í mestri hættu á kulnun í starfi og heilsubresti, en einn af hverjum fimm vinnandi á Írlandi er yfir fimmtíu ára.

Ótrúlegur árangur ef skoðaðar eru tölulegar staðreyndir HSE

Í fréttatilkynningu um ráðstefnuna kom fram að í tilefni af 30 ára afmæli HSE verði gefin út ítarleg skýrsla um HSE og árangur af starfi HSE á 30 ára sögu stofnunarinnar.

ar. Miðað við útgefnar skýrslur og efni sem má finna á vefsíðu HSA er nálægt helmingur allra vinnuslysa á Írlandi þegar verið er að vinna landbúnaðarstörf.

Þrátt fyrir töluvert mikil slys þá fer ekki á milli mála árangur HSA í forvarnar- og fræðslumálefnum til vinnandi Íra. Á alheimsvísu eru tölur um slasaða og látna oftast miðaðar við 100.000 starfa eða vinnandi manna. Árið 1989 þegar HSA var stofnað var tíðni slasaðra og látinna á Írlandi rúmlega 4 af hverjum 100.000 og voru Írar í efsta sæti yfir slasaða og látna í allri Evrópu, en nú 30 árum síðar er talan komin niður í 2,5 og sitja í fjórða sæti á eftir 1. Frökkum, 2. Belgum og 3. Ítölum.

Sumar ráðleggingar HSE virtust við fyrstu sýn vera grín, en einfaldlega virka

Við lestur á tillögum til breytinga virkar sumt sem grín og var fyrir mér ágætis skemmtiefni, en hlutir eins og að bjóða upp á hvíldarstað/herbergi,

jóga, hlátursjóga á vinnustað, kom í ljós að að þetta bætti vinnustaði og einnig að nauðsynlegt væri fyrir flesta vinnandi að geta lagst út af í 10 til 15 mín. daglega á vinnudegi, sérstaklega þeim sem væru eldri en 40 ára, að þessir litlu þír hlutir geri það að starfsmenn haldi betur einbeitingu og þreki út vinnudaginn.

Alternatorinn eða startarinn bilaður?

Viðgerðir og sala á alternatorum og startörum í flestar gerðir bíla, báta og vinnuvéla.

Hjólastillingar, úrval af ljósum á kerrur og eftirvagna, kerrutenglar, kaplar, perur og tengi.

Sendum um allt land.

[www.pgs.is](#)
[pgs@pgs.is](#)
s 586 1260
Viðarhöfði 1, 110 Reykjavík

PG Startþjónustan
Alternatarar & Startarar

KROSSGÁTA Bændablaðsins

MYND: RHUBARBFARMER (CC BY-SA 3.0)			120	HRISTA	MÖGLA	EINSKÆR	Í RÖÐ	KVIÐUR		LÆRIR	FENGUR	YNDIS	ELDHÚS-ÁHÁLD
	STRAUM-ROF												
	DVÍNA							UPPFYLLA					
								ALLTAF					
	GRÖM						PÖSSUN						
HÖFUNDUR BH • KROSSGATUR.GATUR.NET	TEKJUHLIÐ						BLÓM			FAG			
	ASI									PLANTA			
		FUGL	SJÁVAR-MÁL					Í RÖÐ			ÁTT		
			FYRIR HÖND					BÖGI			FISKINET		
	RÆNA				LÖNG	ALDYÐA						FLÍS	TVEIR
HÖFUNDUR BH • KROSSGATUR.GATUR.NET						HORNSKÖR							
	STORKA				SKÆR				TÖNG				
					RÍKI Í AFRIKU				RÁNFUGL				
	TVEIR EINS		SKRIFA					LIDAMÓT					
			GENGI					SPÍRA					
HÖFUNDUR BH • KROSSGATUR.GATUR.NET	DRAUP			SPREIA			OTA						DRYKKJAR-ILÁT
				SKOLLANS			VERKFÆRI						
			BLESSUN						FJALLSBRÚN				
			UMKRINGJA						LOFT-TEGUND				
	NEFNI					SPOR		MERGÐ					
HÖFUNDUR BH • KROSSGATUR.GATUR.NET						MÁL		ÞJÁLFA					
	AFSTYRMI					HVÆS							
						LEVFIÐ					Í RÖÐ	SKÓLI	
	SEFUN				ANGRA			LÖGUNAR					
	SAMTÖK		STJÖRN-ÁR					SVARA					

Lausn á krossgátu í síðasta blaði

HÖFUNDUR BH • KROSSGATUR.GATUR.NET			119	LJÓMANDI	SETIS	DÁ	TVÍHLJÓÐI	SKJÓTUR		ODDI	DEYÐA	AFSPURN	GRIND
	STEFNUMÓT			Á	S	T	A	F	U	N	D	U	R
	GÁLUR			G	Æ	R	U	R	Á FLÍK	E	R	M	I
	TJERA			Æ	T	A		Á	R	S	E	T	S
	GLITRA			T	I	N	D	R	A	FÁLM	P	A	T
HÖFUNDUR BH • KROSSGATUR.GATUR.NET	PRUFA			M	I	S	S	A	KLÆÐI	S	J	A	L
		HESTUR	TAPA						UTAN				STARFS-GRÆIN
	FRÁ-RENNSLI			A	F	R	Á	S	AUGNHÁR	P	Á	K	A
				P	O	R	T	B	R	U	N	R	Ú
	HLIÐ			Ó	L	A	U	R	SKIÐA-ÞRÓTT	ÁKTUNAR-BÍLL	Á	F	L
HÖFUNDUR BH • KROSSGATUR.GATUR.NET				FREDDI	PENINGAR	GERVIEFNI		R	KVK NAFN	SLAGSMÁL	Á	F	L
										TUSKA			
	MÁLMAUR			T	I	N	Á	L	HOLU-FISKUR	NYFALLIN SNJÖR	D	R	I
									YFIRGAF	SANTALS			
				E	Æ	F	A	ÖBUNDINN		L	A	U	S
HÖFUNDUR BH • KROSSGATUR.GATUR.NET									RUÐLA		Ú	T	I
	MÆLL-EINING			K	Í	L	Ó	FUGL	UPPTÖK	F	Ý	L	L
										RÁS	Æ	Ð	REYKJA
	FISKUR			A	B	O	R	R	BAKTAL	L	A	S	T
									KRINNUM				
HÖFUNDUR BH • KROSSGATUR.GATUR.NET	LETUR-TAKNI			R	Ú	N	Ó	P	U	S	AMÉLA	Á	L
	TVEIR			I	I	MÁLHEITI	S	T	A	M	DYSJAR	G	R

Bændablaðið

kemur næst út 19. desember

Smáauglýsingar 56-30-300

LÍF&LYST – BÆRINN OKKAR

Auður kaupir jörðina af foreldrum sínum árið 2000 en foreldrar hennar eru Gunnar Jóhannesson frá Hömrum og Kristín Carol Chadwick frá Leeds, Englandi. Sama ættin hefur búið á Hömrum síðan 1726.

Býli: Hamrar II í Grímsnesi.

Staðsett í sveit: Keyrt er um Sólheimahring. Hamrar eru austast í hringnum, niður við Hvítá.

Ábúendur: Auður Gunnarsdóttir frá Hömrum og Ingólfur Jónsson frá Miðfelli í Þingvallasveit.

Fjölskyldustærð (og gæludýra): Auður og Ingólfur. Börnin eru Gunnar, 14 ára og Hrafnhildur, 10 ára. Fyrir á Ingólfur þrjár uppkomnar dætur, Silju, Rut og Tinnu. Gæludýrin eru: Kettirnir Lísá, Nala, Matti og Ólífvera. Hundarnir eru: Birta, Skotta, Kerling, Skvísa og Larfur.

Stærð jarðar? Hamrar II eru tæpir 200 ha og tún um 55 ha en jörðin liggur að Hömrum I, sem einnig er nýtt af okkur.

Gerð bús? Sauðfjárbú, hross og verktakastarfsemi ýmiss konar.

Fjöldi búfjár og tegundir? 400

Úr eftirlitsmyndavélinni í fjárhúsunum.

vetrarfóðraðar kindur, 30 hross og 17 hænur.

Hvernig gengur hefðbundinn vinnudagur fyrir sig á bænum? Börnin fara í skólann rétt fyrir átta. Eftir það taka við ýmis verk, mis-

munandi eftir árstíðum. Þessa dagana er rútínan frekar hefðbundin, gegningar, bókhald og verktaka-starfsemin.

Skemmtilegustu/leiðinlegustu bústörfin? Það er alltaf leiðinlegt

Hamrar II

þegar eitthvað bilar í heyskap, þó er heyskapur rosa skemmtilegur í góðu veðri og allt gengur vel.

Svo er það svo merkilegt að þó maður geti orðið mjög þreyttur (eiginlega sjúklega þreyttur) á sauðburði og í smalamennskum, þá eru það mjög skemmtilegir tímar líka.

Hvernig sjáið þið búskapinn fyrir ykkur á jörðinni eftir fimm ár? Svipaður. Vonandi meiri kraftur í ræktun, bæði á fé og túnun.

Hvaða skoðun hafið þið á félagsmálum bænda? Við lítum upp til þeirra sem standa vörð um íslenskan landbúnað. Það er ekki auðvelt verk þessa dagana.

Hvernig mun íslenskum landbún-

aði vegna í framtíðinni? Mjög vel.

Hvar teljið þið að helstu tækifærin séu í útflutningi íslenskra búvara? Þetta er viðkvæm spurning.

Hvað er alltaf til í ísskápnum? Mjól, ostur, feti og rabarbarasulta.

Hver er vinsælasti maturinn á heimilinu? Bjúgur, heimagert kjötfars og ærfilla.

Eftirminnilegasta atvikið við bústörfin? Við munum ekkert eftir neinu sérstöku. En gjafakerfi í fjárhúsin, eftirlitmyndavélar á sauðburði og dróni við smalamennskur. Allt framfarir sem munar mikið um.

MATARKRÓKURINN

Snúningur á rækjukokteilinn og jólaleg önd

Bjarni Gunnar Kristinnsson
Matreiðslumeistari

Margir kjósa auðveld jól með góðum matarundirbúningi. Það er hægt að gera bragðgóða og ferska rétti sem kalla ekki á mikið stress, heldur bara smá skipulagningu.

Það er hægt að kryddleggja, gera sósur og eftirrætti með góðum fyrirvara og geyma í kæli eða jafnvel frysti.

Ceviche

Það getur verið sniðug leið í matreiðslunni að taka hefðir frá heitari löndum og blanda við úrvals íslenskt sjávarfang. Ein góð hugmynd er rétturinn ceviche með ristugu brauði og þá erum við eiginlega komin með snúning á gamla rækjukokteilinn.

Chili Tiger's safi

- › Lítið stykki (5 cm) ferskur engifer, skorinn í tvennt
- › 1 lítið hvítlauksrif, skorið í tvennt
- › Blöð af 4 kóríander stillkum, söxuð
- › 8 lime-aldin, safinn kreistur úr og borkur tekinn af helmingnum
- › 1/2 tsk. salt
- › 2 tsk. Amarillo Chile Paste (eða hvaða chili sem er)

Aðferð

Setjið engiferið, hvítlaukinn, kóríander og lime-safann í skál. Hrærið og leyfið því að standa í 5 mínútur. Sigtíð blönduna í gegnum sigti í aðra skál. Bætið við salti og chili-maukinu og blandið vel saman. Þetta er gott að geyma í fjórar klukkustundir í ísskápnum.

Ceviche

- › 1 stór rauðlaukur, mjög þunnt skorinn
- › 600 g af hvítum fiski eða skelfiski, bein- og roðlaus
- › Chili Tiger's safi (hér að ofan)
- › Nokkur kóríanderlauf, fint söxuð

Ceviche með skelfiski, japönsku majónesi með kóríander og lime-safa.

- › 1 chili, fræhreinsaður og saxaður fint
- › 1 sæt kartafli, soðin og skorin í litla teninga
- › Fint sjávarsalt

Aðferð

Skolið laukinn og látið hann liggja í bleyti í klakavatni í 10 mínútur. Hellið vatninu af og þerrið vandlega, dreifið á pappír eða hreint eldhússtykki til að fjarlægja umfram vatn og setjið síðan í ísskáp þar til þess er þörf. Þetta mun gera laukinn mildari og hjálpa til við að halda sneiðunum stökkum.

Skerið fiskinn í jafnar ræmur (3 x 2 cm). Setjið í stóra skál, bætið við góðri klípu af salti og blandið varlega saman við með skeið. Saltið mun hjálpa til við að marinera fiskinn. Látið þetta standa í tvær mínútur, hellið síðan kryddvökvanum yfir og blandið varlega saman með skeiðinni. Látið fiskinn „eldast“ í þessari marineringu í 2 mínútur.

Bætið lauknum, kóríander, chili og sætum kartöflum við fiskinn. Blandið varlega saman við með skeiðinni og smakkið, til að ganga úr skugga um að jafnvægi salts, súrs og chili sé í lagi. Skiptið þessu á milli diska og berið fram strax með salati.

Jólaleg önd með stökkum kartöflum og púrtvínssósu

Hunangs- og sinnepsgljád önd er falleg viðbót við jólaborðið. Það er góð hugmynd að láta hana liggja í kryddlegi yfir nótt.

- › 3 kvistir af fersku rósmarín
- › 1 stk. múskat
- › nýmalaður svartur pipar
- › 2 appelsínur
- › 1 x 2 kg heil önd eða bringur (þá er pönnusteiking og svo settar í ofn þegar gesti ber að garði, gott að nota hitamæli upp að 60 gráðu kjarnhita)
- › 8 hvítlauksrif
- › 3 rauðlaukar
- › nokkrir stillkar sellerí
- › 3 stk. gulrætur
- › 5 sentimetrar ferskt engifer
- › ½ stafur kanil
- › 3 lárviðarlauf
- › 2 kg kartöflur
- › 1 lítri eplasafi eða kjúklingasoð
- › 2 msk. hveiti
- › 200 ml púrtvín

Taktu lafin af einum rósmarínstillk. Rífið hálf mýskatið og takið börk af báðum appelsínunum.

Skerið appelsínurnar í tvennt og leggið til hliðar til að fylla öndina með.

Setjið allt hráefni á bretti með einni matskeið af sjávarsalti og saxið það allt saman. Nuddið blöndunni um alla öndina, að innan sem utan. Lokið með plastfilmu og látið standa í ísskápnum í nokkrar klukkustundir eða yfir nótt til að láta jólabragðið komast inn í kjötið.

Hitið ofninn í 180 gráður og setjið ofnskúffu í miðjan ofninn.

Fyllið öndina með rósmarínkvistum, hvítlauksrifunum og skornum appelsínuhelmingnum.

Afhýðið og skerið laukinn í fjóra

hluta. Snyrtið síðan og saxið selleríuð og gulræturnar gróflega. Afhýðið og saxið engiferinn. Dreifið grænmetinu og engiferinu í botninn á ofnfatinu ásamt kanil og lárviðarlaufum.

Setjið öndina ofan á kryddið og grænmetið, með brjósthlíðina upp, og skiljið eftir pláss fyrir kartöflurnar í kring til að þær eldist í fitunni og safanum.

Á meðan eru kartöflurnar afhýddar og skornar í bita.

Setjið í pott og hyljið með köldu, söltu vatni. Látið sjóða í 5 til 10 mínútur, en hellið síðan vatninu af og þerrið í sigti.

Penslið fituna með sinnepi og hunangi.

Öndin er loks pipruð, kartöflur settar í kringum hana, eplasafa hellt í botninn og hún elduð í klukkustund, þar til hún er orðin gullin. Hellið safu yfir á 15 mínútna fresti til að tryggja jafnan gljáa.

Takið úr ofninum og látið hvíla í 15 mínútur. Hægt er að nota yndislegan safann sem eftir er á pönnunni til að búa til kjötsósu, með smá hveiti og púrtvíni.

Berið fram með kartöflunum og kjötsósunni.

HANNYRÐAHORNID

Teppið Tólf ský

Létt og fljótpnjónað teppi, prjónaðir feringar með gatamynstri. Stykkið er prjónað úr 2 þráðum Drops Alpaca en einnig er hægt að nota 1 þráð af Drops Air eða Drops Nepal.

Stærð: ca 96x128 cm.

Garn:

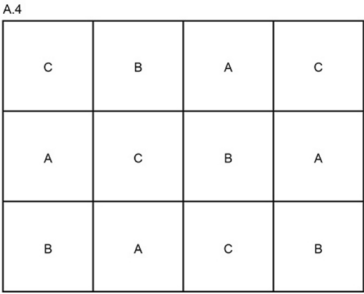
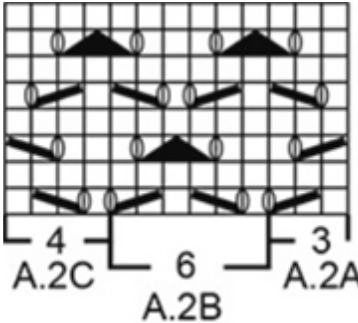
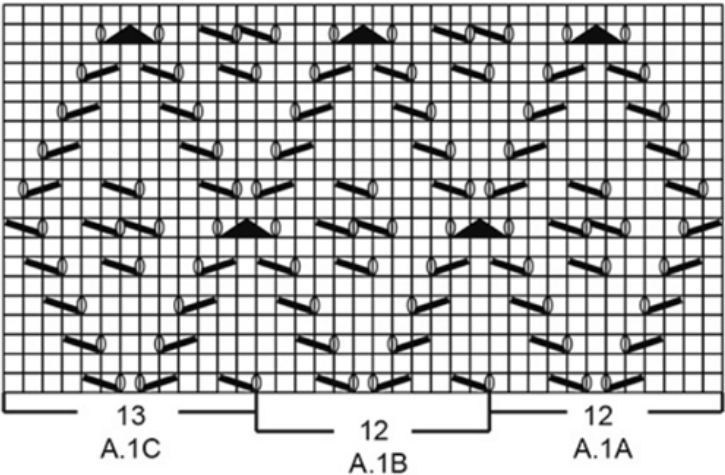
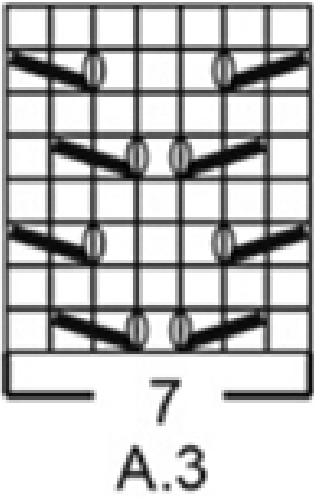
Drops Alpaca

- Rjómahvítur nr 0100: 400 g

- Ljósperlugrár nr 9020: 400 g

Prjónar: Hringprjónn 60 cm, nr 5 – eða þá stærð sem þarf til að 17 lykkjur með gatamynstri með 2 þráðum verði 10 cm á breidd, 1 feringur mælist ca 32x32 cm.

Mynstur: Sjá mynsturteikningar A.1 til A.3. Mynsturteikning sýnir allar umferðir í mynstri séð frá réttu. A.4 sýnir hvernig feringarnir eru settir saman.

Mynstur

- = slétt frá réttu, brugðið frá röngu
- ▣ = á milli 2 lykkja er slegið 1 sinni uppá prjóninn
- ▤ = 2 lykkjur slétt saman
- ▥ = Takið 1 lykkju óprjónaða eins og prjóna eigi hana slétt, prjónið 1 lykkju slétt, steypið óprjónuðu lykkjunni yfir lykkjuna sem var prjónuð
- ▧ = Takið 1 lykkju óprjónaða eins og prjóna eigi hana slétt, prjónið 2 lykkjur slétt saman, steypið óprjónuðu lykkjunni yfir lykkjurnar sem prjónaðar voru saman

Létt

5	7	1				6	4	2
	4		7	5			8	
2			1	6				3
	8				3			4
		4	2	8	6	7		
1			9				5	
9				7	8			6
	2			9	1		3	
4	1	6				8	9	7

Pung

5						1		
7		8		6				
			2				3	
		7			4		9	
6		4		5		3		1
	2		3			6		
	5				8			
				1		5		6
		9						7

Sudoku

Galdurinn við Sudoku-þrautirnar er að setja réttar tölur, frá 1–9, í eyðurnar. Sama talan má ekki koma fyrir tvisvar í línu lárétt og lóðrétt og heldur ekki innan hvers reits sem afmarkaður er af sverari línunum.

Miðlungs

		5				2		1	
3					7	6			8
6	7	2					4	5	3
	2					9			7
			3	4		5	6		
8			1					3	
2	3	4					8	6	9
5				2	9				1
	9		8					4	

Þyngst

2				4	1				
	5			6		2			
6	1	3							
8			3	2					
			6				7		
					8	1			9
							4	3	2
			9		7		1		
				5	4				7

DROPS ALPACA PARTY

Allt alpakkagarn frá Drops á 30% afslætti frá 14. október til 31. desember

Pantaðu á netinu og fáðu sent á þitt pósthús

Handverkskúnst www.garn.is

Hraunbæ 102a, 110 Reykjavík - sími 587-6662

TEPPI: Teppíð samanstendur af 12 feringum sem saumaðir eru saman í lokin.

Ferningur A: Fitjið upp 55 lykkjur með 1 þræði af hvorum lit. Prjónið 6 umferðir garðapnjón (slétt allar umferðir). Næsta umferð er prjónuð frá réttu þannig: 3 kantlykkjur með garðapnjóni, prjónið A.1A (= 12 lykkjur), prjónið A.1B yfir næstu 24 lykkjurnar (= 2 mynstureiningar 12 lykkjur), prjónið A.1C (= 13 lykkjur) og endið með 3 kantlykkjur með garðapnjóni. Haldið svona áfram með mynstur. Þegar stykkið mælist ca 30 cm – endið eftir heila eða hálfa mynstureiningu á hæðina, prjónið 6 umferðir garðapnjón yfir allar lykkjur. Fellið af með sléttum lykkjum frá réttu. Prjónið alls 4 feringa.

Ferningur B: Fitjið upp 55 lykkjur með 2 þráðum

af rjómahvítum. Prjónið 6 umferðir garðapnjón. Næsta umferð er prjónuð frá réttu þannig: 3 kantlykkjur með garðapnjóni, prjónið A.2A (= 3 lykkjur), prjónið A.2B yfir næstu 42 lykkjur (= 7 mynstureiningar 6 lykkjur), prjónið A.2C (= 4 lykkjur) og endið með 3 kantlykkjur með garðapnjóni. Haldið svona áfram með mynstur.

Þegar stykkið mælist ca 30 cm – endið eftir heila eða hálfa mynstureiningu á hæðina og stillið málið eftir feringi A, prjónið 6 umferðir garðapnjón fram og til baka yfir allar lykkjur. Fellið af með sléttum lykkjum frá réttu. Prjónið alls 4 feringa.

Ferningur C: Fitjið upp 55 lykkjur með 2 þráðum af ljósperlugráum. Prjónið 6 umferðir garðapnjón. Næsta umferð er prjónuð frá réttu þannig: 3 kantlykkjur með garðapnjóni, prjónið A.3 yfir næstu 49 lykkjur (= 7 mynstureiningar 7 lykkjur) og endið með 3 kantlykkjur með garðapnjóni. Haldið svona áfram með mynstur. Þegar mynstrið mælist ca 30 cm - endið eftir heila eða hálfa mynstureiningu á hæðina og stillið málið eftir fering A og B, prjónið 6 umferðir garðapnjón fram og til baka yfir allar lykkjur. Fellið af með sléttum lykkjum frá réttu. Prjónið alls 4 feringa.

Frágangur: Leggið feringana saman eins og sýnt er í A.4. Saumið feringana saman með 1 þræði af ljósperlugráum – saumið kant í kant yst í lykkjubogana svo að saumurinn verði flatur. Passið uppá að saumarnir verði ekki stífir. Klippið alla þræði og festið enda.

FÓLKIÐ SEM ERFIR LANDIÐ

Fór í risastóran rússíbana úti í Þýskalandi

Rakel Ýr er hress, ákveðin og orkumikil 8 ára stúlka sem býr á Grenivík í Eyjafirði ásamt mömmu sinni, pabba og tveimur yngri bræðrum. Hún er í 3. bekk og þykir mjög gaman í skólanum, sérstaklega skapandi fög, enda stefnir hún á listræna framtíð.

Nafn: Rakel Ýr.

Aldur: Ég er 8 að verða 9 ára.

Stjörnumerki: Vatnsberi.

Búseta: Höfðagötu, Grenivík.

Skóli: Grenivíkurskóla.

Hvað finnst þér skemmtilegast í skólanum? Sund, handmennt, myndmennt og smíðar.

Hvert er uppáhaldsdýrið þitt? Pandabirnir.

Uppáhaldsmatur: Tortilla.

Uppáhaldshljómsveit: Herra Hnetusmjör.

Uppáhaldskvikmynd: Harry Potter og leyniklefinn.

Fyrsta minning þín? Þegar ég fékk fyrsta hjólið mitt þegar ég var 3 ára. Ég fór og skipti á því og snuddunum mínum í skíðapjónustunni á Akureyri.

Æfir þú íþróttir eða spilarðu á hljóðfæri? Bæði. Æfi fótbolta með Magna og æfi á píanó.

Hvað ætlar þú að verða þegar þú verður stór? Listakona.

Hvað er það klikkaðasta sem þú hefur gert? Fór í risastóran rússíbana úti í Þýskalandi.

Hvað ætlarðu að gera skemmtilegt í vetur? Opna jólapakka, renna mér á sleða, fara á skauta, eiga afmæli og vonandi fara eitthvað á skíði.

Næst » Rakel skorar á Ágúst Hrafn Guðjónsson að svara næst.

LESENDABÁS

Auðlindanýting og ábyrgð

Sjávarútvegurinn er burðarás í íslensku efnahagslífi. Íslensk sjávarútvegsfyrirtæki kaupa árlega afurðir af íslenskum tækni- og þjónustufyrirtækjum fyrir milljarða króna. Sjávarútvegurinn er mikilvægur mörgum samfélögum á landsbyggðinni. Um 79% atvinnutekna í fiskveiðum og vinnslu kemur frá launafólki á landsbyggðinni. Ég hef lagt áherslu á þetta í mínum málflutningi á Alþingi. Ég hef auk þess talað fyrir því að stjórnvöld tryggji góð rekstrarskilyrði greinarinnar og horfi ekki framhjá þeim miklu útflutningshagsmunum sem eru í sjávarútvegi.

Um veiðigjaldið hef ég sagt að það þurfi að vera sjálfbært til framtíðar. Það megí ekki koma í veg fyrir eðlilegar fjárfestingar í greininni og taka ætti til skoðunar að hluti þess rynni til uppbyggingar í heimabyggð, þeirra fyrirtækja sem greiða gjaldið. Umfjöllun fréttaskýringarþáttarins Kveiks um meinta viðskiptahætti Samherja með veiðiheimildir í Namibíu setti mig hljóðan.

Samherjamálið álitshnekkir

Samherjamálið svokallaða er áfall fyrir íslenskt atvinnulíf. Það er einnig áfall fyrir litla þjóð í Norður-Atlantshafi, sem á mikið undir fiskveiðum og útflutningi á fiskafurðum. Í viðskiptum sem öðru skiptir orðsporið miklu. Málið vekur upp margar spurningar, sem meðal annars lúta að ráðstöfun arðsins af okkar mikilvægustu auðlind, fiskinum í sjónum. Aflaheimildir eru verðmæti sem ganga kaupum og sölum. Ríkissjóður fær afgjald af nýtingu auðlindarinnar í formi veiðigjalds. Í greinargerð með lögunum um veiðigjald nr. 145 frá 2018, er rætt um sanngjarnt veiðigjald, en lögin voru sett í tíð núverandi ríkisstjórnar. Hugtakið sanngjarnt kemur óeitanlega upp í hugann nú þegar sjávarútvegsfyrirtækið Samherji hefur orðið uppvíst af meintum mútugreiðslum við kaup á veiðiheimildum í Afríku. Ein af þeim spurn-

Birgir Þórarinnsson.

ingum sem vakna, eftir umfjöllunina, er hvort ríkissjóður fái eftir allt saman sanngjarna hlutdeild af sjávarauðlindinni okkar. Það er að minnsta kosti ljóst að stórt íslenskt sjávarútvegsfyrirtæki var reiðubúið að greiða mun hærra verð fyrir aðgang að fiskveiði-auðlindinni við strendur Namibíu heldur en greiða þarf í íslenskri lögsögu og beita meintum ólöglegum viðskiptaháttum til þess að komast yfir veiðiheimildir. Samherjamálið verður að rannsaka til hlítar. Staðreyndir málsins verða að koma sem fyrst upp á yfirborðið, frá réttum og þar til bærum aðilum.

Samfélagsleg ábyrgð og siðaðir viðskiptahættir

Íslendingar eru fiskveiðiþjóð sem hefur orðið fyrir álitshnekkri vegna þessa máls, framhjá því verður ekki litið. Það er á ábyrgð stjórnmalamanna að lágmarka skaðann með ábyrgum aðgerðum og málflutningi, hér heima og erlendis. Fyrir aðgang að sameiginlegri auðlind þjóðarinnar fylgir sú sjálfsagða krafa að fyrirtæki sýni samfélagslega ábyrgð og siðaða viðskiptahætti ásamt virðingu fyrir lögum og mannréttindum.

Birgir Þórarinnsson,
þingmaður Miðflokksins
í Suðurkjördæmi

Að riða skakkt á skeiðinu

Bændablaðið er mér ekki regluleg lesning. Missi því af efni þess alla jafnan. Af tilviljun sá ég blaðið sem kom út 10. okt. sl. Þar var grein sem vakti forvitni mína. Greinin fjallaði um fæðuöryggi, efni sem hlýtur að vekja okkur öll til umhugsunar. Hún var þess eðlis að hún þarfnæðist umfjöllunar.

Þeir pistlar ritstjórans, sem ég hef rekist á, virðast því miður ekki skrifaðir í þeim tilgangi að upplýsa, heldur til að hafa áhrif á viðhorf og skoðanir. Það er tvennt ólíkt. Við vitum hvernig fer fyrir sannleikanum þegar hann verður áróðri að bráð.

Hvað er fæðuöryggi?

Í greininni fann ég enga skilgreiningu á hugtakinu fæðuöryggi, aðeins að ekki megí blanda því saman við matvælaöryggi. Það þykir mér þunnur þrettándi. Orðið sjálf segir ekkert annað en að fæðuöryggi þýði tryggt og nægilegt framboð matvæla. Af texta ritstjórans má þó ráða, að hann barni hugtakið og gefi því merkinguna; stöðugt offramboð heimafenginna matvæla, því vissulega getur fæðuöryggi verið tryggt án þess að allur matur komi úr túninu heima. Þráin eftir endurvöktum sjálfsþurftarbúskap er ekki fjarri. Því miður er hugtakið fæðuöryggi afbakað í þeim tilgangi að réttlæta stjórnlaust en kerfislegt offramboð landbúnaðarafurða, einkum lambakjöts. Innflutningsbann og/eða ofurtollar eru hluti af slagsíðunni. Ritstjórnin gerir mikið mál úr gamalli skýrslu FAO um að auka þurfi framleiðslu matvæla um einhver lifandis býsn til að sjá fyrirsjáanlegri mannfjölgun fyrir fæðu. Sá sem þetta ritar las skýrslu, svipaðrar ættar, fyrir örfáum árum þar sem sagt var að þáverandi matvælaframleiðsla heimsins nægði til að fæða 13,5 milljarða íbúa. Um þessar mundir hreyfum við okkur í átt að 9 milljörðum. Vissulega er framleiðslan mjög ójöfn milli landsvæða og heimshluta. Einnig er miklu hent af mat bæði af neytendum, dreifingaraðiluwmm sem og framleiðendum. Við Íslendingar þurfum síst á fleiri tonnum af kjöti að halda. Útflutningur á um 40% af framleiðslunni á hrakvirði dugar mér sem rök. Ekki vænti ég að ritstjórnin sé að hvetja íslenska bændur til að sperra sig við að auka fæðuöryggið í Kína eða Indlandi!

Nánari nálgun

Þá er það rétt að enn viðgengst hungur í mannheimum, en það er ekki vegna þess, eins og ritstjórnin ályktar, að of lítið sé framleitt, heldur af því að of

viða er fólk sárafátækt og hefur hreinlega ekki efni á að kaupa sér mat. Svo einfalt er það. Aðflutningsbönn hafa m.a. þann tilgang að koma í veg fyrir ódýrara matvælaframboð sem auðvelda myndi fátæku fólki matarinnkaup. Hugleiðingar ritstjórans eru ótvíræðar um það hvernig það verði best tryggt. Gæta þurfi þess að ekki verði undir neinum kringumstæðum fluttar inn búvörur í samkeppni við íslensk matvæli. Litið er á innflutning sem ógnun við framleiðendur, ekki sem búbót fátæks fólks. Lambakjöt er flutt út í verulegu mæli. Þetta gerum við óháð stóru sósþori kjötsins, háum framleiðslukostnaði og myndarlegum meðgjöfum úr ríkissjóði. Engan innflutning má leyfa sem ógnað geti núverandi framleiðslu. Í því sé öryggið fölgjð. Þetta er skýr afstaða en svikul, því enginn er eyland. Sósþor íslenska lambakjötsins er með því hæsta sem þekkist. Það er því algjörlega óábyrgt og beinlínis skaðlegt að halda áfram óbreyttri kjötrframleiðslu, hvað þá auka við. Feta þarf í fótspor ESB og borga bændum fyrir að draga úr framleiðslu og borga laun fyrir að verða landvættir umhverfis og gróðurs.

Gagnkvæm viðskipti

Við erum hluti af heimsviðskiptakerfi þar sem þjóðir selja vörur sínar og kaupa á víxl. Við seljum fisk og sjávarafurðir til að tryggja fæðuöryggi annarra, sem selja korn, ávexti eða aðrar landbúnaðarvörur í staðinn og tryggja þannig fæðuöryggi okkar. Öryggi okkar felst að hluta í eigin framleiðslu en ekki síður í góðum og tryggum samgöngum. Séu þær ekki til staðar getum við ekki selt fiskinn, fáum ekki tilbúinn áburð, hvað þá fódurbæti eða pappír til að prenta Bændablaðið. Íslenska krónan er þó vissulega áhættufaktor en jafnframt hentugt tæki til að styðja einangrun og halda launum fátækra í skefjum. Fæðuöryggi er ekki lengur bundið við einangruð býli, hvað þá einstök lönd, heldur viðskiptasvæði. Grípum niður í söguna. Snemma á miðöldum hélt sjálfsþurftarbúskapurinn innreið sína hérlandis. Hann miðaðist við að hver bújörð væri sjálfri sér næg um matvæli. Við það drógust samskiptin við útlönd enn frekar saman. Landið einangraðist. Gróður landsins hafði spillst. Til að auka fæðufframboð þurfti að fjölga fé með tilheyrandi afleiðingum fyrir gróðurinn. Fæðuöryggi sjálfsþurftarinnar byggðist á einangrun og var í senn algjört en jafnframt ekkert, því framleiðslan var bæði léleg og ónóg. Þetta var sambærilegt kerfi í landbúnaði sem einokunin var í verslun.

Afleiðingin var fátækt, örbirgð og vergangur. Ritstjórnin virðist vilja stíka fastan þúfnagang til baka á formyrkvaðar slóðir.

Úr sjálfsþurft til velmegunar

Það voru og eru margþætt samskipti okkar við útlönd sem áttu stóran þátt í endurreisn landsins. Það er ekkert ljótt eða hættulegt við að kaupa erlend matvæli ekki frekar en að kaupa erlend vín og selja útlendingum fisk. Því má ekki gleyma að hér, eins og erlendis, eru of margir sem ekki hafa efni á að kaupa dýran íslenskan mat. Landbúnaðarframleiðsla er ekki tilgangur í sjálfu sér, heldur hefur það markmið að fæða bæði ríka og fátæka. Geti íslenskir bændur ekki tryggt þeim fátæku fæði á viðráðanlegu verði, getur innflutningur landbúnaðarafurða trauðla verið illa þefjandi bannorð. Þetta kallar ritstjórnin „kalda og sálarlausa peningjahyggu“ sem ekkert sjái nema arðsemi fjámagnsins!! Fæðuöryggi fyrir alla verður ekki tryggt nema með inn- og útflutningi matvæla. Það voru og eru margþætt samskipti okkar við útlönd sem áttu stóran þátt í endurreisn landsins. Það er ekkert ljótt eða hættulegt við að kaupa erlend matvæli, ekki frekar en að kaupa erlenda tómata, hveiti eða vín, hvað þá að selja útlendingum fisk, þótt fiskur sé vissulega veiddur í löndum sem við flytjum hann til. Reynsla hefur kennt heimsbygginni – einnig okkur – að verkaskipting og viðskipti með þann varning sem úr henni kemur, hefur reynst affarasælast í tímans rás. Arfur íslenskrar sögu er greypstur í hugarheim og mótar afstöðu til atburða nútímans. Sjálfsþurftarbúskapur og einokun, markaðsfjandæmi og haftabúskapur eru ávísanir á afturför og almenna fátækt.

Framtíðarsýn

Íslenskt landbúnaðarkerfi byltist um í fjótrum hugmyndafræði sem að lokum mun leiða það í hagleysu. Þetta er engin buslubæn. Meginstef núverandi kerfis eru markaðshindrun og markaðsstjórn ásamt hvötum til offramleiðslu. Láttum heimamarkað duga. Enn gildir hið fornkveðna að happadryggt sé gamla heilræðið að sníða sér stakk eftir vexti, annars muni bændur riða skakkt á skeiðinu. Mikil er sú glapsýn að ætla að gera eitt erfiðasta landbúnaðarland heims að matvælabúri hans. Það minnir óþægilega á þá alheimsfjármálamiðstöð sem landið átti að verða á árunum fyrir hrún. Dramb er falli næst.

Þröstur Ólafsson

Bændablaðið

Smáauglýsingar 56-30-300

20,4% fólks á höfuðborgarsvæðinu les Bændablaðið

Heimild: Prentmiðlakönnun Gallup, okt.-des. 2018. Aldur 12-80 ára.

Lestur Bændablaðsins:

BÆNDABLAÐIÐ ER GEFID ÚT Í 32 ÞÚSUND EINTÖKUM Á TVEGGJA VIKNA FRESTI

20,4%

á höfuðborgarsvæðinu

45,6%

á landsbyggðinni

29,5%

landsmanna lesa Bændablaðið

Bændablaðið

Hvar auglýsir þú?

Sími 563 0300 / Netfang: bbl@bondi.is / bbl.is

Athugasemd vegna dapurlegrar afstöðu til fæðuöryggis

Þegar menn grípa penna á lofti öðrum til umvöndunar, þá er nú alltaf betra að fara rétt með staðreyndir. Mikill má máttur ritstjóra Bændablaðsins líka vera ef hann stýrir tilmælum Matvæla- og landbúnaðarstofnunar Sameinuðu þjóðanna (FAO) til þjóða heims um að þær stuðli að því að tryggja sitt fæðuöryggi. Það virðist samt vera skilningur Þrastar Ólafssonar sem lýsir í grein sinni mikilli gremju út í íslenska landbúnaðarframleiðslu.

Þröstur gagnrýnir notkun á orðinu fæðuöryggi og segir að hugtakið sé afbakað „í þeim tilgangi að réttlæta stjórmlaust, en kerfislegt offramboð landbúnaðarafurða, einkum lambakjöts. Innflutningsbann og/eða ofurtollar eru hluti af slagsíðunni“. Samhlíða lofar hann mjög stöðu mála í Evrópusambandinu í landbúnaðarmálum. Þar er einmitt við lýði kerfi sem leitt hefur til gríðar-

legrar samþjöppunar og ofnýtingar á landi nærri borgunum með hjálp gegndarlausrar notkunar á eiturefnum. Þýskir bændur eru líka greinilega orðnir þrælur risafyrirtækjanna í efnaiðnaði. Það sýndi sig vel í mótmælum tíu þúsund bænda í Berlín í síðustu viku. Þar mótmæltu þeir áformum um að banna notkun á eiturefninu glyfosat. Eiturefnin eru nefnilega orðin forsenda þess að þeir geti framleitt „ódyra“ fæðu eins og Þröstur leggur mikið upp úr að við flytjum inn.

Þresti þykir óeðlilegt að Íslendingar tryggi sína landbúnaðarframleiðslu með tollvernd eins og allar aðrar þjóðir. Hann gerir mikið úr útflutningi á íslenskum landbúnaðarafurðum á því sem hann kallar „hrakvirði“ og nefnir prósentutölur sem eru ekki réttar. Nýjustu tölur Búnaðarstofu MAST sýna t.d. 26,6% samdrátt á útflutningi sauðfjárafurða á síðasta ári.

Um leið og Þröstur gagnrýnir útflutning þykir honum eðlilegt

að Íslendingar flytji inn allar þær landbúnaðarvörur sem mögulegt er. Hann sér þá ekkert óeðlilegt við það að Íslendingar fái stórlega bargað með þeim innflutningi úr vösum almennings í öðrum löndum. Sem dæmi greiddi ESB 58,5 milljarða evra með sínum landbúnaði á árinu 2018.

Það er dapurlegt þegar fólk þykist ekki skilja tilgang tilmæla alþjóðastofnana um fæðuöryggi sem miða að því að þjóðir heims séu ekki algjörlega upp á náð og miskunn annarra ríkja komnar þegar einhver óáran kemur upp í heiminum. Nú er m.a. farið að reyna á þetta vegna afrísku svínapestarinnar sem þegar hefur dregið úr heimsframleiðslu á svínakjöti um milljónir tonna. Ein birtingarmynd fæðuöryggis er m.a. fólksflóttavandamál sem alþjóðastofnanir hafa nú verulegar áhyggjur af.

Virðingarfyllst,
Hörður Kristjánsson

VETRARTÆKI

- Mikið úrval á lager -

Sanddrefari f/ krók
SL-290, 1m, 290 lítra, 89 kg
Verð: 179.000 kr + vsk

Sanddrefarar
3P og EURO festing
1,5m Verð: 450.000 kr. + vsk
2m Verð: 495.000 kr. + vsk
2,3m Verð: 545.000 kr. + vsk
Aukabúnaður: Glussatjakkur

Salt- og sanddrefari
HZS-10, 1 m3, glussadrifin,
með klumpabryót og tjakk

Salt- og sanddrefari
EPT15, 1,5 m3, rafstýrður, 12V
Verð: 1.250.000 kr. + vsk

U-plógur UT 490.
Hægt að skekkja til hliðar og
vængi fram og aftur. 262-490cm
Verð: 2.950.000 kr. + vsk

Fjölplógar VT320, VT380
Vinnslubreiddir frá: 258 til 380
cm. Sterkir plógar fánlegir
með flotgrind fyrir mikinn hraða.
Verð frá: 2.000.000 kr + vsk

Snjóblásari 256 THS Flex
Vinnslubreiddir frá 256 cm
Verð 2.250.000 kr + vsk

AFLVÉLAR
Vesturhrauni 3, 210 Garðabæ,
Sími: 480 0000, www.aflvelar.is

Smáauglýsingar

Sími: 563 0300 | **Netfang:** augl@bondi.is | **Veffang:** www.bbl.is

Hægt er að skrá auglýsingar og greiða með auðveldum hætti á bbl.is

Verð: Textaauglýsing kr. 2.300 m. vsk (innan við 140 slög) og kr. 5.700 texti + mynd.

Skilafrestur: Fyrir kl. 16.00 á þriðjudegi fyrir útgáfu.

Burstabær í garða með ljósi og vit-ar með ljósi til sölu. Uppl. í síma 694-4429.

www.brimco.is

Cemtec sænskar skeifur og fjaðrir. Framleitt skv. reglum FEIF. Leitun að betra verði. Afsláttur ef keypt er í magni. Sendum um land allt. Brimco ehf. Efribraut 6, Mos. S. 894-5111. Ópið frá kl. 13-16.30 - www.brimco.is

www.comet-spa.com. Afgjafar; rafmagn, Honda bensín, Yanmar dísil, aflúr-tak á traktor. Heitt og kalt vatn, mik-ið vatnsflæði og þrýstingur allt að 500 bar. Hákonarson ehf. Uppl. í s. 892-4163, hak@hak.is, www.hak.is

Háprýstipvottadælur fyrir allan iðnað. Óflugar og vandaðar dælur á frábæru verði frá Comet, www.comet-spa.com. Afgjafar; rafmagn, Honda bensín, Yanmar dísil, aflúr-tak á traktor. Heitt og kalt vatn, mik-ið vatnsflæði og þrýstingur allt að 500 bar. Hákonarson ehf. Uppl. í s. 892-4163, hak@hak.is, www.hak.is

hak@hak.is, www.hak.is

Traktorsdrifnar dælur í mörgum útfærslum og stærðum á lag-er. Sjálfsogandi dælur í mörgum stærðum fyrir magndælingu á vatni, skolpi, sjó, olíu. Háprýstar dælur fyrir vökvun og niðurbrot í haughúsum. Slöngubúnaður með hraðkúplingum, flatir barkar á frábæru verði, 2" - 3" - 4". Allur búnaður fyrir vökvun á ræktunarsvæðum. Haugdælur með vacuum búnaði. Aðrir afgjafar: raf-magn, bensín/dísil, glussaknúnar (mjög háprýstar). Við sérhæfum okkur í öllu sem viðkemur dælum fyrir iðnað og heimili. Gerum einnig við allar dælur. Hákonarson ehf. Uppl. í s. 892-4163, hak@hak.is, www.hak.is

Stórbaggagreip. Ásoðnar Euro-festingar og slöngur fylgja. Verð kr. 243.000 m/vsk. H. Hauksson ehf. Sími 588-1130.

Lambheldar hliðgrindur. Breidd 4,20 m, hæð 1,10 m. Möskvastærð 10 x 15 cm. Verð fyrir 1 stk. 24.900 kr. auk vsk. Verð 2-4 stk. 22.900 kr. auk vsk. 5 stk. eða fleiri 19.900 kr. auk vsk. Uppl. í síma 669-1336 og 899-1776, Aurasel ehf.

Fjárhúsmottur. Verð kr. 9.350 stk. m/vsk. (kr. 7.540 án vsk). Tilboð = Frír flutningur. H. Hauksson ehf. S. 588-1130.

valdimar@set.is

Til sölu trailer vagn, þriggja öxla á loft-púðum, 13,5 m að lengd. Vagninn er á endurskoðun og hliðarhurðar virka illa. Verð kr. 650.000 +vsk. Uppl. í s. 480-2745 og valdimar@set.is

Genie skotbómulyftari með 360 gráðu snúning, göfflum, spili og mannkörfu, árg. 2016. Notuð 1.000 vinnustundir. Uppl. í síma 697-3390.

Haughrætur galvanísiræðar með eik-arlegum. Búvís ehf. Sími 465-1332.

4 negld Michelin vetrardekk á felg-um til sölu 285-70-19,5. Voru undir Volvo FL6. Nánari upplýsingar í síma 892-1157.

Ný sending

Weidemann 1160

- 32 hestöfl
- Lyftigeta í beinni stöðu 994 kg.
- Niðurfellanleg öryggisgrind EPS
- Innifalið er skófla og heyggreip

Verð: 3.460.000 kr. án vsk.

Weidemann 1160e

- Rafknúinn
- Lyftigeta í beinni stöðu 994 kg.
- Niðurfellanleg öryggisgrind EPS
- Innifalið er skófla og heyggreip

Verð: 4.590.000 kr. án vsk.

Weidemann 1260

- 33 hestöfl
- Lyftigeta í beinni stöðu 1,357 kg.
- Innifalið er skófla og heyggreip

Verð: 3.890.000 kr. án vsk.

Weidemann 1280

- 32 hestafla
- Lyftigeta í beinni stöðu 1,445 kg.
- Innifalið er skófla og heyggreip

Verð: 4.490.000 kr. án vsk.

Dalvegur 6-8 / 201 Kópavogur
Furuvellir 15 / 600 Akureyri
Sími 535 3500
www.kraftvelar.is • kraftvelar@kraftvelar.is

HITA KÚTAR

Amerísk gæða framleiðsla

30-450 lítrar

Umboðsmenn um land allt

RAFVÖRUR

DALVEGI 16c · 201 KÓPAVOGI
SÍMI 568 6411 · RAFVÖRUR@RAFVÖRUR.IS

Svampur.is

Bjóðum uppá sérsniðnar svampdýnur og bólstrun fyrir:

- Tjaldvagninn • Fellihsíð
- Húsbílinn • Bátinn
- Hjólhýsið • Sumarhúsið
- Heimilið o.m.fl!

Fljót og góð þjónusta

Svampur.is • Vagnhöfða 14 Reykjavík
Símar 567 9550 og 858 0321

CFMOTO

CFORCE 450

Bein innspýting, rafmagnstýri, spil, dráttarkrókur, hátt og lágt drif m/ læsingu, eins manna.

Kr. 1.149.900,-

SLEÐAKERRA

Amerískar álkerra með hlíf, skíðaklemmum og sturtupalli.

Kr. 559.000,-

NITRO

Nitró - Urðarhvarfi 4 - 557 4848 - nitro.is

www.bbl.is

Næsta Bændablað kemur út 19. desember

Bændablaðið

Komdu með til Kanarí! Ný handbók um Gran Canaria er komin út. Pantaðu eintak á síðunni lífiderferdalag.is og fáðu bókina senda í pósti.

Kranzle þýskar háþrýstidælur í úrvali. Búvís. Uppl. í síma 465-1332.

LIGHTWEIGHT - AIR FLOOR

Tilboð á Inmar bátum fyrir jólin. Amerísk gæði á góðu verði. Upplysingar í síma 544-2270. Tölvupóstur: viking-is@viking-life.com. Viking Björgunarbúnaður ehf. Íshella 7, 221 Hafnarfjörður.

Sauðfjárbúið Ytra-Hólmi 1 er með til sölu kofareykt jólahangikjöt Beint frá býli. Erum með reykt lambakjöt, sauðahangikjöt og tvíreykt læri, einnig léttreyktan lambahamborgarhrygg. Pantanir í síma 860-2641, netfang kristina1@simnet.is - einnig facebook.com/sauðfjárbúið.

Brynningartæki. Úrval af brynningartækjum frá kr. 5.900 m.vsk. Brimco ehf. www.brimco.is. Efribrat 6, Mos. Sími 894-5111. Ópið kl. 13-16.30.

Glussadrifinn afrúllari. Festingar og slöngur fylgja. Vandaður og öflugur búnaður. Hákonarson ehf. Netfang: hak@hak.is - s. 892-4163.

Til sölu mjög öflug, traktorsdrifin brunndæla. Mikil hrærigeta: 18.000 L/mín. Vinnudýpt allt að 3 m. Dælan er 6 mánaða gömul og lítið notuð. Hákonarson ehf. Netfang: hak@hak.is - s. 892-4163.

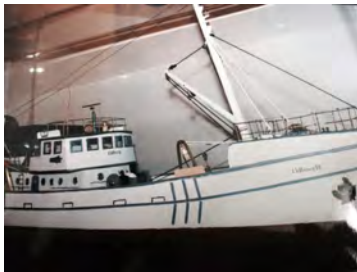
Hlaupabretti / göngubraut. Þessi frábæra braut fyrir allt að 110 kg notanda, aðeins 69.500 kr. Frí heimsending um allt land. Þrektæki, Bildshöfða 16, s. 661-1902.

Vörubíll, Volvo Fm7, árg. '99, 6 hjóla með Hiab krana 095 og 6 m sturtupalli. Ekinn 395.000 km. Verðhugmynd 2,5 millj. kr. eða tilboð. Skipti möguleg. Uppl. í síma 892-0514 eða gegnum Stullikr@simnet.is

Þessi ágæti 1200 l mjólkurtankur fer fyrir lítið. Hann er í topp standi. Skoða öll tilboð og skipti. S. 848-8604, Benni.

Burstabæir í garða með ljósi, vitar með ljósi og skipalíkön til sölu. Uppl. í síma 694-4429.

Bátar fyrir sjóstanga- og vatnaveiði. Allt að 40 gerðir í boði. Mjög vandaður búnaður á hagstæðu verði. Framleiðandi: Polyester Yacht í Póllandi. www.polyesteryacht.pl. Hákonarson ehf. S. 892-4163, hak@hak.is

Sveitarfélög / Verktakar. Getum skaffað sjálfsogandi dælubúnað fyrir vatn og skolp í mörgum stærðum. Rafdrifinn, traktorsdrifinn eða dísildrifinn búnaður, 80 mm upp í 450 mm. Allur slöngubúnaður og kúplingar. Netfang: hak@hak.is - s. 892-4163.

Til sölu Generator (rafall). Atlas Copco Gesan DVAS 140 E. Árgerð 2018 með 10 vinnustundir. Heildarþyngd 2.421 kg. Verð 2,0 millj. kr. + vsk. Hz 50 kVA 144 kW 115 V 400 A 207,5. Þriggja fasa. Uppl. gefur Magnús í síma 822-5552.

Tilboð: 25.990 kr. m.vsk. Gastæki með einnota kútum og mælum. Engin kútaaleiga. Ítösk gæði. Kristján G. Gíslason ehf. kgg@kgg.is - s. 552-0000.

Dagatal Búsögu 2020. Fallegar myndir og fróðlegur texti. Tilvalið til gjafa. Sendum í pósti hvert á land sem er. Verð 2.000 kr. + frimerki. Netfang: busaga@simnet.is - s. 894-9330.

Seljum vara- og aukahluti í flestar gerðir af kerrum. Sendum um land allt. Brimco ehf. Sími 894-5111. Ópið frá kl. 13-16.30 - www.brimco.is

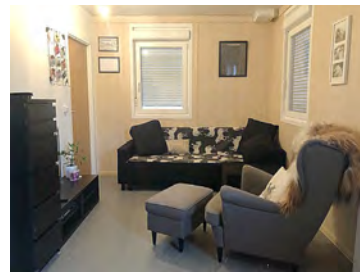
Úrval af traktorsdekkjum. Búvís, sími 465-1332.

Girðingaefni - Tilboð. 5 str. túnnet kr. 8.900 rl. 6 str. túnnet kr. 10.500 rl. Gaddavir lowa kr. 5.450 rl. Gaddavir Motto kr. 3.300 rl. Þanvír 25 kg. kr. 6.850 rl. Öll verð með vsk. H. Hauks-son ehf. Sími 588-1130.

Gunnar Hippe norskar kerrur í úrvali. Búvís, sími 465-1332.

Til sölu 52 fm hús til flutnings. Svefnherbergi og baðherbergi afmarkað. Reyklaust, án gæludýra. Innréttingar og fleira fylgir. Rúmgott og bjart. Ásett verð 5,8 millj. kr. Fæst á 4,8 millj. kr. ef flutt fyrir áramót. Einföld samsetning. Uppl. í s. 862-9755.

MF 5455, árg. 2007, til sölu. 2.123 tímar. Verðhugmynd 3.500.000 kr. án vsk. Uppl. í síma 862-8779.

Rafstöðvar með original Honda-vélum og Yanmar dísil á lager. Stöðvarnar eru frá Elcos Srl. á Ítalíu, www.elcos.net. Eigum einnig hljóðlátar stöðvar fyrir ferðavagna. Við bjóðum upp á allar gerðir af rafstöðvum. Mjög hagstætt verð. Hákonarson ehf. www.hak.is, s. 892-4163, netfang: hak@hak.is

Glussaknúnar vatnsdælur fyrir tankbíla og vinnuvélar. Sjálfsogandi dælur í mörgum stærðum sem dæla allt að 120 tonnum á klst. Einnig dælur með miklum þrýstingi, allt að 10 bar. Hákonarson ehf, s. 892-4163, hak@hak.is, www.hak.is

Tökum að okkur hinar ýmsu viðgerðir á kerrum, hestakerrum sem og öðrum kerrum. Förm með þær í aðalskoðun. Pantíð tíma. Brimco ehf. Efribrat 6, Mos. Sími 894-5111. Ópið kl. 13-16.30 - www.brimco.is

Mercedes Benz Vario 818, 4x4, árg. 2007. Ekinn 54.000 km. Sturtupallur, saltkassi, snjóttönn. Verð 4.700.000 kr. +vsk. Uppl. í s. 892-5050.

Kuhn 8118 taðdreifari árg. '06. Nýir hnallar í kastara fylgja. Verð 950.000 kr. +vsk. Uppl. í síma 865-6415, Sigurður.

VÉLFANG

Gylfaflöt 32 - 112 Rvk.
S. 580-8200
velfang@velfang.is
velfang.is

Claas Uniwrap 455 rúllusamstæða
Árg. 2016
Notkun 6.000 rúllur
Verð án vsk kr. 7.700.000.-

Kuhn FBP 2135 rúllusamstæða
Árg. 2014
Notkun 42.000 rúllur
Verð án vsk kr. 2.400.000.-

Vicon RV 1601 rúllusamstæða
Árg. 2006
Notkun 12700 rúllur
Verð án vsk kr. 1.500.000.-

Claas Uniwrap 455 rúllusamstæða
Árg. 2013
Notkun 29.000 rúllur
Verð án vsk kr. 3.800.000.-

Fyrirtækið Tinsmiði sem er hið eina sinnar tegundar hér á landi er til sölu. Fyrirtækið er í góðum rekstri og verður selt með öllum tækjum, búnaði og viðskiptasamböndum. Hjá Tinsmiði eru framleiddar margvíslegar vörur úr tini þ.á m. verðlaunagripir, hálsmen, beltissylgjur, skartgripir, barmmerki og minjagripir fyrir ferðamenn. Einstakt tækifæri fyrir framtakssama einstaklinga en stækkunarmöguleikar eru töluverðir. Upplýsingar veitir Linda í s. 866-8717 milli kl. 17-19 / lindahg77@gmail.com

Vinnuvélin Búkolla með snúningspalli Hydrema 912 D, árgerð 2008. Uppl. í síma 894-0444.

Rúllugreip – Tilboð fyrir 2 rúllur. Glussaopnun. Verð kr. 330.000 mínus 10% afsl. = kr. 297.000 m/vsk. (kr. 240.000 án vsk.) H. Hauksson ehf. Sími 588-1130.

Til sölu. Abby 6000L haugsuga. Verð 800.000 kr. + vsk. eða tilboð. Frekari upplýsingar í s. 866-6722 eða olisteini@simnet.is

Húslestur er þjóðlegt, sterkt og gott bókamerki úr ryðfriú stáli. Burstabæjarstemning á kr. 2.886 og sendingarkostnaður innifalinn. www.nadine.is

Tilboð óskast í Ford Explorer Sport Track, árg. 2005. Ekinn 141.000 mílur. Er á nagladekkjum. Einn eigandi. Þjónustu og smurbók. Lakkskemmdir. Krókur. Næsta skoðun júlí 2020. Uppl. í síma 841-1256.

Vökvastýrður traktorskurlari á tilboði kr. 350.000 +vsk. Öruggur og þægilegur í umgengni. Skógarblað Harðskafans er komið út, margt nýtt að sjá. www.hardskafi.is - s. 896-5486.

Glussadrifnir jarðvegsborar. Á traktora og allt að 60 tonna vinnuvélar. Margar stærðir og gerðir af borum. Margar festingar í boði. Hákonarson ehf. S. 892-4163. Netfang: hak@hak.is - www.hak.is

Stórviðarsög á braut. Aflgjafar: Kohler bensínmotorar eða rafmótorar. Lengd á braut: 3,8 m, hægt að lengja um 1,52 m eða meira. Mesta þykkt á trjábol: 66 cm. Framleiðandi, Timberly í Póllandi. CE merktur og vottaður búnaður. Hentar í alla stórviðarsögun. Hákonarson ehf. S. 892-4163, netfang: hak@hak.is

Snjóblásari. 240 cm á kr. 690.000 +vsk. 210 cm á kr. 665.000 +vsk. og 150 cm á kr. 460.000 +vsk. Einnig dreifarar fyrir salt og sand í mörgum stærðum. www.hardskafi.is - s. 896-5486.

Snjótönn (blað) til sölu. Nánari upplýsingar í síma 892-1157.

Kubota m 9540 árg. ´12 m/tækjum. 4.300 vinnustundir. Verð 3,8 millj. kr. +vsk. Uppl. í s. 865-6415, Sigurður.

Flaghefill / snjótönn. Breidd 3 m. Verð kr. 751.000 m.vsk. (kr. 606.000 án vsk.) H. Hauksson ehf. Sími 588-1130.

Palmse malarvagn - PT1600. Burðargeta 16 tonn. Rúmmál 9,1 rúmmetri. Verð kr. 2.490.000 án vsk. Búvís ehf. Sími 465-1332 - www.buvís.is

Kjallaradælur fyrir klósett. Öflugur hnifur. Mótorar staðsettir fyrir utan votrymi. Inntak fyrir vask, sturtu, baðkar. Margar stærðir sem henta fyrir íbúðar- og atvinnuhúsnæði. Mjög öflugur og vandaður búnaður. Hákonarson ehf. S. 892-4163, hak@hak.is

Öflugt hlaupabretti með stillanlegum halla, fyrir allt að 130 kg notanda. Verð aðeins 99.000 kr. Sendum frítt hvert á land sem er. Þrektæki, Bildshöfða 16, s. 661-1902.

Hydrema 926CII árg. 2007, notuð 5.500 vinnustundir. Smurkerfi, lagnir fyrir rótóttit. Skotbóma, vökvahraðtengi framan og aftan. NYR perkins mótör. Holms Snjóplógur. Mjög góð vél. Uppl. í síma 697-3390.

Eigum á lager sænskar snjókeðjur 500/65-28: 540/65-30. Búvís. Sími 465-1332.

Norskar skádælur. 5" eða 6" dælurör, 4,3 m eða lengra. Dælugeta, frá 8.000 L/mín. Hræristútur sem hægt er að snúa 360° Skurðarblöð á dæluhjól. Þarf op sem er 70 cm x 70 cm. Hákonarson ehf. hak@hak.is, s. 892-4163.

Til sölu eins árs rúlluvagn með vökvahliðum. Skráður á númerum. Verð kr. 1.800.000 +vsk. Uppl. í síma 893-7141.

Tilboð. 7 tonna sturtuvagn. Verð kr. 1.170.000 mínus kr. 110.000 afsl. = kr. 1.060.000 m, vsk. (kr. 855.000 án vsk.) H. Hauksson ehf. Sími 588-1130.

Mmcormick CX105 árg. ´05. 650 vinnustundir. Góður og vel útlítandi - góð dekk. Verð 3,4 millj. kr. +vsk. Uppl. í s. 865-6415, Sigurður.

Til sölu Deutch fahr 7131 rakstrarvél (halarófuvél). Tekin í notkun 2013. Í fínu lagi. Verð kr. 1.000.000 + vsk. Uppl. í síma 893-7141.

Til sölu tölvustýrð Mchale pökkunarvél 991C árg. ´97. Í fínu lagi. Verð kr. 550.000 + vsk. Uppl. í síma 893-7141.

Samlokueiningar
-Kælar
-Frystar
-Milliveggir
Kristján G. Gíslason
Eigum til á lager úrípan-einingar fyrir milliveggi, kæla og frysta. Einnig hurðar og kerfi. Kristján G. Gíslason ehf. kgg@kgg.is – s. 552-0000.

Wendel

Hilltip Icestriker 550-1100 L

Salt og sanddreifari í þremur stærðum, fyrir pallbíla og minni vörubíla. Rafdrifinn 12V.

Hilltip Icestriker 120-200 L

Salt og sanddreifari fyrir jeppa, pallbíla eða lyftara. Rafdrifinn 12V.

Hilltip Snowstriker VP

Fjölplogur fyrir pallbíla, minni vörubíla og jeppa. Fáanlegur í 185-240 cm breidd.

Hilltip Snowstriker SP

Snjótönn fyrir pallbíla, minni vörubíla og jeppa. Fáanleg í 165-240 cm breidd.

Hilltip Icestriker 380

Salt og sanddreifari fyrir minni pallbíla, UTV og tækjabera. Rafdrifinn 12V.

Hilltip Icestriker 1600 - 2600

Salt og sanddreifari fyrir pallbíla og minni vörubíla. Rafdrifinn 12V. eða 24V.

Hilltip Icestriker 380

Salt og sanddreifari fyrir minni pallbíla, UTV og tækjabera. Rafdrifinn 12V.

Hilltip Icestriker 1600 - 2600

Salt og sanddreifari fyrir pallbíla og minni vörubíla. Rafdrifinn 12V. eða 24V.

Hilltip Icestriker 380

Salt og sanddreifari fyrir minni pallbíla, UTV og tækjabera. Rafdrifinn 12V.

Hilltip Icestriker 1600 - 2600

Salt og sanddreifari fyrir pallbíla og minni vörubíla. Rafdrifinn 12V. eða 24V.

Hilltip Icestriker 1600 - 2600

Salt og sanddreifari fyrir pallbíla og minni vörubíla. Rafdrifinn 12V. eða 24V.

Tangarhöfða 1, 110 Reykjavík
S: 551 5464 - wendel@wendel.is
www.wendel.is

Auglýsinga- og áskriftarsími Bændablaðsins er 56 30 300

Bændablaðið

Liebherr R926 SLC

Árg. 2013. 750 mm spyrnur, tvískipt bóma, vökvahraðtengi, 4000 vst. 2 skóflur, góm og tennt.

Yanmar SV18 smágröfur

1,95 tonn. Til á lager.

Yanmar SV26 smágröfur

2,7 tonn. Árg. 2017. 195 vst. Smurkerfi, rötortilt og 4 skóflur. Verð: 5.270.000 + vsk umboðssala.

Yanmar V8

4,3 tonn. Árg. 2016. 340 vst. Vökvahraðtengi, opnanleg skófla og gaflar. Verð: 5.000.000 + vsk.

Komatsu PC130

Árg. 2005. 12.000 vst. Rötortilt og tvær skóflur. Ný vökvadæla. Verð: 5.000.000 + vsk.

Liebherr A918 Compact

17,5 tonn. 2015 árg. 5.500 vst. Rötortilt með gripfingrum og þrjár skóflur. GPS kerfi getur fylgt. Vel útbúin vél. Verð: 16.500.000 + vsk.

JCB 8030

Árg. 2014. 2600 vst., 4 skóflur þar af ein tiltskófla.

Tsurumi dælur í miklu úrvali.

Weber jarðveggspjöppur og hopparar til á lager.

Uppl. í síma 660-6051

MERKÚR
www.merkur.is

Backhoe fyrir dráttarvélar og hjóla-skóflur. Margar stærðir. Gröfudýpt: 1,3 - 4,2 metrar. Margar stærðir af skóflum og öðrum aukabúnaði. Hákonarson ehf. S. 892-4163, hak@hak.is, www.hak.is

Til sölu MAN 19-361 kranabíll, 4x4 með búkka. Hiab 195 með fjarstýringu. Verð 2 millj. kr. +vsk. Uppl. í síma 892-3377.

Coronet 24 feta 7,32 m, vélalaus. Verð 1.800.000 kr. Festingar fyrir KAD43 og 290 drif. Uppl. í s. 892-1440.

Lagerskápur Constuctor Group til sölu. Skápurinn virkar en stjórnkerfi þarfnast lagfæringar. Mál á hillum: 50 x 285 x 16 cm. Verð 700.000 kr. +vsk. Vinsamlegast hafið samband í s. 480-2745 eða valdimar@set.is

Tilboð á Palmse PT-190 sturtuvögn. Burðargeta 15 tonn með rúllu-höldurum. Tilboðsverð kr. 1.990.000 án vsk. Tilboðsverð með upphækkunum kr. 2.090.000 án vsk. Eigum aðeins örfáa vagna eftir. Búvís ehf. Sími 465-1332.

Citroen C4. Skráður 30. 11. 2006. Ekinn 141.000 km. Mjög góð nagladekk og sumardekk fylgja. Smurbók. Verð 250.000 kr. Uppl. í síma 863-7887.

Innihrætur fyrir haugkjallara. Rafdrifnar (3 fasa) eða glussadrifnar. Vinnudýpt: 130 cm eða meira. Einnig hægt að fá hræurnar glussadrifnar með festingum fyrir gálga á liðléttingum. Hákonarson ehf. Uppl. í s. 892-4163, hak@hak.is / www.hak.is

Ætlar þú að byggja? Ég tek að mér teiknipakkann. Tilboð/tímavinna. Flyt einnig inn sænsk einingahús. www.arkitek.is – s. +46 76 836 7571. Netfang: ingvar@arkitek.is

Innflutningur og sala á vinnuvélum til Íslands. Við aðstoðum við flutning og kaup á nýjum/notuðum vinnuvélum & tækjum frá Bretlandi til Íslands. Yfir 20 ára reynsla, örugg og snögg þjónusta. Erum á Facebook undir: Suður England. Net-símar: Haukur 499-0588, Hafþór 499-0719, sudurengland@gmail.com

Til sölu

Plast í fjárhúsgólf og stíur. Bása og drenmottur, útleiktækki, gúmmihellur og gervigras. Heildarlausnir á leiksvæðum. Netfang: jh@johannhelgi.is – s. 820-8096.

Sófi fyrir kröfuharða bændur. Tveggja ára gamall, Furninova, tungusófi til sölu. Keyptur í Húsgagnahóllinni. Sófinn sem er lítið notaður er fagurðökkgrár að lit og 3 metrar að lengd. Hæfilega hár og djúpur til setu og legu. Er í höfuðstaðnum. Tilboð óskast sent á gudrun@bondi.is

Svartur Hummer H3, árg. 2006, til sölu. Nýleg sumar- og negld vetrardekk. Bakkmyndavél, allar bremsur nýjar. Nýr mótör fyrir drif. Bíll í góðu viðhaldi með fulla skoðun. Verð 2,5 millj. kr. Uppl. í síma 820-6020.

Kraft samfestingar, loðfóðraðir frá 66° Norður. Stærðir 40 og 42, ca. 9-10 ára. Verð kr. 10.000. Uppl. í síma 865-2460.

Frystir 3,5 x 2,5 m þarf að taka niður – kr. 150.000. Frystir 2 x 150 einingar – kr. 150.000. Hóbart hrærivél 20 l – kr. 80.000. Björn hrærivél 10 l – kr. 60.000. Veltipanna 1x1 – kr. 50.000. Hóbart kartöfluskrelari 10 l – kr. 15.000. Áleggspressa, tekur tvö læri – kr. 7.000. Hitaborð tveggja brunna – kr. 40.000. Stólar kr. 2000, borð 4ra manna kr. 5.000. Borðfætur fyrir 6 manna plötu. Kojur kr. 15.000. Uppl. í s. 898-6130.

Vestfjarðabækurnar 2019. Þorp verður til á Flateyri, 3. bók. Hér er saman komið mikið og gott efni úr sögu Flateyrar. Undirstaða verkisins er fréttæfni úr sendibréfum sem rituð voru um aldamótin 1900. Gamanmál að vestan, Auðkúluhreppur. Hreppsnefnd Auðkúluhrepps og Búnaðarfélag Auðkúluhrepps koma mikið við sögu. Þegar afi hætti við að deyja. Þetta er svokölluð barnabók. Hún er fyrir bæði unga og gamla, líkt og allar góðar barnabækur! Hjólábókin, 6. bók: Skaftafellssýslur. Hjólábækurnar eru einsdæmi á Íslandi. Gott ef ekki í öllum heimil! Er það hafið eða fjöllin? Um Flateyri og fólkið þar. Sjaldan hefur svo hispurslaus frásögn um lífið í krummaskuðunum sést á prenti. Vestfirðingar til sjós og lands, 3. bók: Vestfirðingar eru svolítið sér á báti að margra dómi. Kemur glögg fram í ritröðinni Vestfirðingar til sjós og lands. Vestfirska forlagið - vestfirska.is

Byggðir og bú Suður-Þingeyinga 1985 fæst nú á 2.000 kr. og útgáfan 2005 á 4.000 kr. Báðir árgangar saman fást á 5.000 kr. Áhugasamir geta haft samband á netfangið bunadarsambandsting@gmail.com. Tilvalin jólagjöf fyrir alla landsbyggðarunnendur. Kveðja, stjórn BSSP.

Smágröfufyrirtæki til sölu. Fyrirtæki með rúml. eins árs JCB 8020 gröfu, brothamri, skóflum, veglegri 3,5 tonna sturtukerru/flutningsvagni og tilh. tækjum, laser, handverkfærum, 4x4 Ford F350 árg. 2000 með húsi/góðri inni aðstöðu og til að draga vél/kerru/efni. Tilvalið fyrir þá sem eru duglegir og vilja geta starfað sjálfstætt, haft nóg að gera og góðar tekjur. Uppl. í síma 895-1818.

Fjórhlól Goes Cobalt 500 cc, árg. '17. Ekið 230 km. Hlíðarpanna og farangurskassi við sæti. Verð 1.570.000 kr. Uppl. í s. 840-5810 eða 860-2175.

Til sölu 2.000 lítra haugsuga - virkar, gangfær IMT, sláttuvél 2,4 m - virkar, rúlluvel - virkar, pökkunarvél (7 plastrúllur með) - virkar og margt fleira af kúabúi, m.a. íhlutir í DeLaval mjaltakerfi. Uppl. í síma 894-4802.

Óska eftir

Á einhver gamla dráttarvél sem hann vill selja? Helst með tækjum og má þarfnast lagfæringa. Uppl. í síma 893-0935.

Járnrennibekkur óskast. Margt kemur til greina. Uppl. í síma 852-3538.

Atvinna

Aðstoðarmaður framkvæmdastjóra Skatts & bókhalds. Við erum að leita að ungum einstaklingi í starf hjá okkur sem aðstoðarmaður framkvæmdastjóra. Verkefnið felst m.a. í útgáfu reikninga, innheimtu, svara fyrirspurnum, bóka fundi, greiðslu reikninga og margt fleira. Viðkomandi þarf að vera vel máli farinn á íslenska tungu, búsettur á höfuðborgarsvæðinu og ekki er verra ef viðkomandi er alinn upp í sveit. Menntun og reynsla skiptir litlu. Vinsamlegast hafið samband við Árna í s. 824-3035 eða a@sb.is.

Ráðskona óskast á lítið sveitaheimili. Nánari upplýsingar í síma 894-5063.

Alvaro, 43 ára frá Spáni, óskar eftir starfi á Suðurlandi. Hann er með reynslu af kúabúi og öðrum störfum og býr að meðmælum. Uppl. í gegnum netfangið alvaroartigas19@gmail.com eða í s. 848-1894.

Húsnæði

Gistihús til sölu á Vestfjörðum. Síma Hostel Flateyri. Sjá: https://www.mbl.is/fasteignir/fasteign/857492/

Til leigu íbúðir á höfuðborgarsvæðinu. Ýmsar stærðir og staðsetningar. Nánari uppl. í síma 864-3000 og á netfanginu gghus@gghus.is

Við erum 26 og 29 ára par. Við óskum eftir sveitabýli til leigu. Við erum að leita að langtímaleigu eða í 4–5 ár allavega. Helst á Norðurlandi eða Norð-Austurlandi, t.d. Mývatni, Jökuldal, Möðrudal eða Bárðardal. Það væri kostur ef það væri uppi á hálendi. Okkur langar í sveit þar sem langt er í næstu sveit. Fyrirframgreiðsla eða bankaábyrgð ekkert mál. Greiðslugeta 170.000–190.000 kr. Það fylgja okkur hundar og 2 hestar. S. 777-4029 - Alexandra Karlsdóttir. Netfang: alexandra.ak90@gmail.com

Til leigu

Til leigu 3ja herb. íbúð á neðri hæð í tvíbýlishúsi í Eyjafjarðarsveit, 20 km sunnan við Akureyri. Leiguverð kr. 120.000 á mán. m/rafmagni - án hita og húsgagna. Eingöngu leigt til skilvirkra og reglusamra aðila. 2ja mán. tryggingar/bankaábyrgðar krafist. Íbúðin er laus strax. Möguleiki er á að hafa hesta á húsi. Uppl. í síma 891 8435 eða gegnum netfangið be@simnet.is

Veiði

Til leigu er lítil falleg stangveiðiá í skemmtilegu landslagi á Norðurlandi vestra. Til leigu er stangveiðiáin Hallá á Skagaströnd sem er ca 18 km fyrir utan Blönduós. Árlegur veiðitími er á tímabilinu 20. júní - 20. september ár hvert. Leyfðar eru tvær stangir og veitt er á maðk og flugu í ánni. Gamalt veiðihús er við ána. Tilboð óskast í veiðirétt í ánni fyrir 30.12.2019. Heimilt er að taka hvaða tilboði sem er eða hafna öllum. Upplýsingar gefur Magnús Guðmannsson, Vindhæli í s. 841-9091/ 452-2738. Netfang: vindhæli@simnet.is

Þjónusta

Tek að mér viðgerðir á flestum tegundum sjálfskiptinga. Hafið samband í síma 663-9589 til að fá uppl. og tilboð. HP transmission Akureyri, netfang: einar.g9@gmail.com, Einar G.

Smíður getur bætt við sig verkefnum. Nýbyggingar, sökkjar, sumarhús, viðhald húsa. Byggingarstjórn, tilboð, tímavinna. Uppl. í síma 893-5374 - nybyggd@gmail.com

Tek að mér að færa vídeó, slide og ljósmyndir yfir á DVD diska, eða flakkara. Sýnishorn á Facebook: Heima var best. Sími 863-7265 - siggill@simnet.is

VETRARTÆKI

- Mikið úrval á lager -

Fjölplógur PUV1600
Breidd 1,6m, með 3P festingu
Verð: 436.000 kr. + vsk

Fjölplógur PUV3300
Breidd 3,3m, án festinga
Verð: 735.000 kr. + vsk

Fjölplógur PUV „M“ Diagonal
Án festinga
2,6m Verð: 830.000 kr. + vsk
2,8m Verð: 850.000 kr. + vsk
3,0m Verð: 890.000 kr. + vsk
3,3m Verð: 950.000 kr. + vsk
Fjölplógur PUV „HD“
Án festinga
3,6m Verð: 1.190.000 kr. + vsk
4,0m Verð: 1.270.000 kr. + vsk

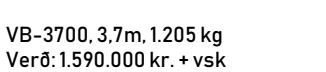
Snjótönn fyrir lyftara
2,5 m breidd.
Verð: 195.000 kr. + vsk

Snjótönn, 3000 HD
3m, Euro festing
Verð: 355.000 kr. + vsk

Fjölplógur, SBM festing
VB-3200, 3,2m, 1.155 kg
Verð: 1.470.000 kr. + vsk

VB-3700, 3,7m, 1.205 kg
Verð: 1.590.000 kr. + vsk

Flaghefinn 310-70
3m, +/- 32°, 1692 kg
Verð: 645.000 kr + vsk

Snjóskófla með vængjum
SBM festing.
2,4 - 3,77m. Verð: 749.000 kr. + vsk
3 - 4,54m. Verð: 1.250.000 kr. + vsk

Vesturhrauni 3, 210 Garðabæ,
Sími: 480 0000, www.aflvelar.is

BÆKUR & MENNING

Sabína með nýja bók um útiveru barna

Sabína Steinunn Halldórsdóttir frá Laugarvatni var að gefa út þriðju bókina sína. Nýjasta bókinn heitir „Útivera“ en í henni eru 52 fjölbreyttar og skemmtilegar hugmyndir um útiveru til að fjölga gæðastundum fjölskyldunnar úti í náttúrunni á öllum árstímum.

Með bókinni er Sabína að leggja sig fram við að huga að lýðheilsu fjölskyldna, ekki síst ungra barna. „Hamingjan er fólgin í því að vera í núinu og njóta staðar og stundar. Útivist með börnum snýst um samveru og að skapa minningar. Að auki hefur leikur og lærdómur í náttúrunni jákvæð áhrif á allan þroska barna og forspárgildi um lífsgæði og heilsu á efri árum,“ segir Sabína, sem hefur haldið fjölda námskeiða og skrifað kennslubækur um efnið sem er henni afar hugleikið. Bókin fæst meðal annars á heimasíðu Sölkubókaútgáfu, salka.is, í Eymundsson, Hagkaup, Bóksölu stúdenta, Bókaverslun Breiðafjarðar, Forlaginu og þegar nær dregur jólum verður hún einnig í Hagkaup og Nettó.

/MHH

Sabína hefur meira en nóg að gera við að árita nýju bókina sína en þetta er þriðja bókinn sem hún gefur út. Hún lauk Með-gráðu í Íþrótt- og heilsufræðum frá Háskóla Íslands árið 2010 og Bs-gráðu í sama fagi árið 2002. Hún var einnig nemandi við Íþróttaháskólann í Osló að BS námi loknu þar sem hún stundaði nám í kennslu yngri barna og barna með ólíkar þarfir.

Mynd / einkasafn

Óskað eftir tilboðum í akstur

Sláturfélag Vopnfirðinga óskar eftir tilboðum í akstur með sláturfé frá bændum til sláturhúss félagsins á Vopnafirði.

Gert er ráð fyrir að heildarakstur á ári verði um 30.000. til 35.000 km. Fjöldi gripa í hverri sláturtíð er áætlaður um 30.000. , en ekki er hægt að ábyrgjast fjölda gripa fyrirfram. Stefnt er að samningur verði til fimm ára frá árinu 2020. Gerð er krafa um að fluttur verði 850 gripir á dag í sláturtíðinni. Óskað er eftir að í tilboð verði miðað við kostnað við flutning á hvern grip. Tilboðum skal skila til Sláturfélags Vopnfirðinga fyrir kl. 13 þann 21. desember n.k. Tilboð verða opnuð á sama stað þegar eftir að tilboðsfresti lýkur. Tilboðsgjöfum er heimilt að vera viðstaddir opnun tilboða.

Framkvæmdastjóri Sláturfélags Vopnfirðinga, Skúli Þórðarson gefur allar nánar upplýsingar í síma 8688630 eða í tölvupósti á netfanginu vopnsvv@simnet.is Áskilinn er réttur til að taka hvaða tilboði sem er eða hafna öllum.

Kynningarverð 425.000 + vsk

FLEYGUR
Fleygur@fleygur.is sími: 852 8300

Zinkhúðuð 3mm stálplata, tilbúin í alla vinnu
L: 2500mm B: 1200mm H: 630mm
Smíðum líka fyrir þig eins og þú vilt)

Hann hressir sál mína,
leiðir mig um rétta vega
fyrir sakir nafns síns.
Þótt ég fari um dimman
dal óttast ég ekkert illt
því að þú ert hjá mér.

Sálm.23.3-4

biblian.is

Erum með varahluti og þjónustu fyrir allar JCB vélar

S: 527 2600

Vélavit
Sala - Þjónusta
www.velavit.is

HEITURPOTTUR.IS
KALDURPOTTUR.IS

GÁMATILBOÐ

- Saunatunnur - saunaófnar -
- Viðarpottar - Viðarkynding -

S: 416 - 2500
info@heiturpottur.is

Verð frá 99.000kr.

EYJALIND Varahlutir í VOLVO

- Vinnuvélar
- Vörubílar
- Rútur

Vertu vinur okkar á Facebook

Sími: 517-8240 - Súðarvogur 20 - www.eyjalind.is

Vegna aukinnar eftirspurnar óskum við eftir bújörðum á söluskrá

Vinsamlega hafið samband við Björgvin Guðjónsson, búfræðing og löggiltan fasteignasala í síma 510-3500 og 615-1020 eða á netfangið bjorgvin@eignatorg.is

Eignatorg
Skipholt 50b, 105 Reykjavík

Lely Center Ísland

GRAFAGRINDUR GOTT ÚRVAL

Reykjavík: Krókháls 5f – Sími 414 0000 – www.vbl.is
Akureyri: Óðinsnes 2 – Sími 464 8600

Magnús Leópolðsson lögg. fasteignasali

FASTEIGNAMIDSTÖÐIN

Hlíðasmára 17, 201 Kópavogur - Sími 550 3000 - Gsm 892 6000

Gott framboð af áhugaverðum jörðum

fasteignamidstodin@fasteignamidstodin.is - www.fasteignamidstodin.is
Maria Magnúsdóttir hdl. lögg. fasteignasali - Sjöfn Ólafsdóttir lögg. fasteignasali

ÁSCO

BÍLARAUFMAGN

OKKAR ÆR OG KÝR
— STARTARAR OG ALTERNATORAR —

Einnig á lager: Hjómflutningstæki frá Alpine. Varahlutir í startara. Rafgeymar. Aðalljósaperur. LED perur. Hátalarar. Tengir fyrir togsþil. Hleðslutæki. Útvarpsloftnet. Rafhljóður. Fjarlæsingar. Fjarstart í bíla. Radarvara. Startkaplar. Ánólar 12V og 24V / 240V. Hjóðnemar fyrir rútur, voltmælur, ampermælur, spennufellur 24V / 12V, trúlanabéttar, loftnetsframlingar. Kerrutenglar. Breytar fyrir 13P kerutengla. Öryggi. Sjálfvirk öryggi í bíla. Gleröryggi 20 og 32mm. Postulinsöryggi. Öryggjahlóður. Stór öryggi uppi 250A. Stefnulyós fyrir Landrover. Snúrusett fyrir bassakulur. Bassakulur. Öxulhosur. Spennustíllar. Dióur. Rafþeymsakulur. Jærðamband. Döðubryr. Þræmskútur fyrir alternatara. Vöðungsmætur. Stærðmæli. Lúður í alternatara. Kól í alternatara. Vöðungur 12/24V uppí 500A. Ög mælt mælt fleira.

ÁSCO

Glerárgata 34b við Hvannavelli • S 461 1092 • asco.is BÍLARAUFMAGN

NÝJAR BÆKUR FRÁ *Sæmundi*

Fréttablaðið, ÓKP 31. október 2019

Í þessari bók eru rifjaðar upp sögur af íslenskum kindum að fornu og nýju, afrekum þeirra, uppátækjum og viðureignum við óbliða náttúru og kappsfulla smala.

Münchhausen Íslands en líka einstaklega nákvæmur sagnaritari sem gefur okkur innsýn í fyrri tíma. Náivistinn slær hér einstakan tón fegurðar og tærleika.

Alhliða fræðslurit um gamla verkmenningu, málfar og þjóðhætti sem tengjast kúabúskap og nautpeningi í gamla íslenska bændasamfélaginu.

Hér segir frá prestsstörfum en veigamestar eru þó frásagnir af búsmala og fjallferðum, kúm, kindum, hestum og hundum. Skemmtileg og mannþætandi lesning.

Bókmenntaverðlaun Tómasar Guðmundssonar 2019. Heillandi og hófstíllt verk þar sem hugsanir um æsku og elli vega salt.

Laust fyrir aldamótin 1900 er maður drepinn á Vatnsleysu-strönd. Líkið er hræðilega útleikið. En þótt Strandaríngar láti sem þeir viti allt um morðið er enginn handtekinn.

Hetjusaga hinna snauðu og ættarsaga hinna ættlausu. Í þessari sögulegu skáldsögu segir höfundur af syndugum formæðrum sem eiga það sammerkt að verða að yfirgefa börn sín en mæta allsleysi og harðræði með brosið að vopni.